

148384

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTELERDE EĞİTİM DENETİMİ ALANINDA YAPILMIŞ
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN MEB'DE YARARLANILMA
DÜZEYİNE İLİŞKİN MÜFETTİŞ GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
H. Mehmet KANAR

Enstitü Ana Bilim Dalı: EĞİTİM BİLİMLERİ
Enstitü Bilim Dalı: EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ

- 148384 -

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI

EYLÜL- 2004

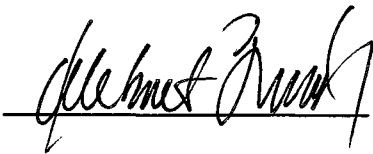
**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTELERDE EĞİTİM DENETİMİ ALANINDA YAPILMIŞ
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN MEB'DE YARARLANILMA
DÜZEYİNE İLİŞKİN MÜFETTİŞ GÖRÜŞLERİ**

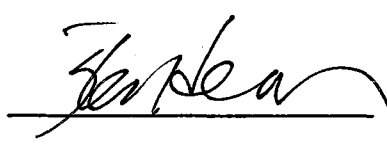
**YÜKSEK LİSANS TEZİ
H. Mehmet KANAR**

**Enstitü Ana Bilim Dalı: EĞİTİM BİLİMLERİ
Enstitü Bilim Dalı: EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ**

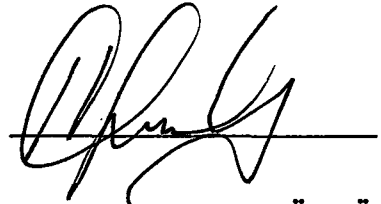
Bu tez 02/09/2004 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Durdu KARSLI
Jüri Başkanı

Yrd. Dr. Murat İSKENDER
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. H. Basri GÜNDÜZ
Jüri Üyesi

ÖNSÖZ

Bu araştırma üniversitelerde büyük emek ve zaman harcanarak yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB'de uygulanabilirliği ve bu çalışmaların değerlendirilme durumlarına ilişkin denetmenlerin (Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri) görüşlerini ve önerilerini almak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma süresince göstermiş olduğu rehberlik, fedakarlık, anlayış ve yardımlarından dolayı danışman hocam Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI' ya en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Araştırmanın her aşamasında yardımları, önerileri, tavsiyeleri ve katkılarından dolayı hocalarım, Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri GÜNDÜZ' e ve Yrd. Doç. Dr. Murat İSKENDER' e en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Araştırmanın en önemli aşamasında değerli yardımlarını, önerilerini ve tavsiyelerini esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın veri toplama aşamasında büyük katkısı olan ve Bakanlık Müfettişleri ile görüşme imkanı sağlayan Doç. Dr. Selahattin TURAN ve Selçuk ÇAĞLAYAN hocama en içten teşekkürlerimi sunarım. Görüşmelerimde katkı sağlayan Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görevli Bakanlık Müfettişlerine ve yöneticilerine, Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görevli İlköğretim Müfettişleri ve yöneticilerine teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Araştırma süresince en büyük sabır örneğini gösteren AİLEME, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen kardeşlerim, S. Emrah HANAY ve Cihan YILDIRIM'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın başlangıcından sonuna kadar desteğini ve güvenini her zaman yanımda hissettiğim canıma.

H. Mehmet KANAR

Sakarya-2004

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
GİRİŞ	1
1. EĞİTİM DENETİM	12
1. 1. Denetimde Değişim.....	17
1. 1. 1. Denetimde Kavramsal Gelişmeler.....	17
1. 2. Denetimin Amaçları.....	19
1. 3. Denetimin Başlıca İlkeleri.....	20
1. 4. Etkili Denetimin Özellikleri.....	22
1. 5. Denetimde Karşılaşılan Sorunlar.....	23
1. 6. Denetimin Geliştirilebilmesi İçin Öneriler.....	25
1. 7. Problem Cümlesi.....	27
1. 7. 1. Alt Problemler.....	27
1. 8. Araştırmanın Önemi.....	28
1. 9. Sayılıtlar.....	28
1. 10. Sınırlılıklar.....	29
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	29
3. YÖNTEM	37
3. 1. Araştırma Modeli.....	37
3. 2. Araştırma Yöntemi.....	37
3. 3. Araştırma Alanı.....	42
3. 4. Araştırmanın Örneklemi.....	42
3. 5. Veri Toplama Aracı.....	44
3. 6. Verilerin Analizi.....	46
3. 7. Geçerlik ve Güvenirlik.....	47
3. 7. 1. Nitel Araştırmada Geçerlilik.....	48

3. 7. 2. Nitel Araştırmada Güvenirlik.....	48
4. VERİLERİN SUNUMU.....	52
5. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	123
5. 1. Türkiye’de Bulunan Üniversitelerde Son 10 Yılda Eğitim Denetimi Alanı İle İlgili Yapılan Araştırmaların (Yüksek Lisans Tezleri, Doktora Tezleri) Neler Olduğuna İlişkin Bulgular.....	123
5. 2. Denetmenlerin Eğitim Denetimi İle İlgili Yapılan Araştırmalardan (Yüksek Lisans ve Doktora Tezi) Haberdar Olma Durumları ve Araştırmalarla İlgili Ortaya Konulan Sonuçlardan ve Önerilerden Yararlanılma Düzeyi İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Tartışma.....	137
5. 3. Araştırmalar Sonucunda Ortaya Konan Sonuç ve Önerilerin, Uygulama Aşamasında Karşısına Çıkan Engellere İlişkin Denetmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Tartışma	202
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	202
KAYNAKÇA.....	208
EKLER.....	218
ÖZGEÇMİŞ.....	225

KISALTMALAR

- G: B. M.** : Görüşme Bakanlık Müfettişi
G: İ. M. : Görüşme İlköğretim Müfettişi

ÖZET

Anahtar Kelimeler: Eğitim Denetimi, Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri, MEB’de Yararlanılma Düzeyi

Bu çalışmanın amacı; üniversitelerde son 10 yılda (1993-2002 yıllarında) eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB’de yararlanılma düzeyine ilişkin denetmenlerin (Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri) görüşlerini tespit etmektir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan Bakanlık Müfettişleri (16) ve İlköğretim Müfettişleri (13) Amaçlı (Kasıtlı) Örnekleme Yöntemi yoluyla, araştırmaya katılan denetmenler Kartopu veya Zincir örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Müfettişlerin algıları Yarı-Yapılandırılmış Görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen 17 soruluk bir görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler İçerik Analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Müfettişlerin üniversite ve Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki koordinasyon konusunda olumsuz düşündükleri, üniversite ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yeterli koordinasyon bulunmadığı ve mutlaka bunun ortak çalışma alanları ve farklı projeler oluşturularak geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan araştırmaların sonuç ve önerilerinin yararlanması konusunda farklı görüşler belirtmişlerdir. Genel itibari ile araştırmaların yararlanılabilir düzeyde olmadıklarını, ancak araştırmaların nitelik açısından geliştirildiği takdirde MEB’de yararlanılabilir düzeye geleceğini düşünmektedirler.

Deneklere göre, eğitim denetimi alanında yapılan araştırmaların uygulanabilirliğini engelleyen başlıca nedenleri; “Önerilerin Uygulamaya Geçirilemeyecek Kadar Soyut Olması”, “Kurumun Önerilere Ulaşmada Sorunlar Yaşaması”, “Önerilerde Kurumun Yapısının Yeterince Dikkate Alınmaması”, seçeneklerini işaretledikleri ve ek olarak “Maddi Sıkıntılar”, “Personelin Uygulayacak Nitelikte ve Sayıda Olmaması” şeklinde belirtmişlerdir.

SUMMARY

The Views Of Inspector On The Level Of Benefiting In Ministry Of National Education (MNE) From Master Of Arts And Doctorate Thesis Which Are On The Field Of Educational Inspection At The Universities

Key Words: Educational Inspection, Master of Arts and Doctorate thesis, the level of benefiting in MNE (Ministry of National Education)

The aim of this study is to determine the views of inspectors (Inspectors of Ministry and Primary School) on the level of benefiting in Ministry of National Education (MNE) from Master of Arts and Doctorate thesis which are on the field of educational inspection at the universities in the last decade (1993 – 2002).

Inspectors of Ministry (14) and Inspectors of Primary School (13) who are composed of the samples of the survey were selected by the method of intended (restricted), the controllers involved in the survey were selected by method of the snowball or chain pattern. Perceptions of the inspectors were collected by half-constructed interview. The data of survey was collected by the 17-question interview prepared by the researcher. Gathered data was analyzed by the Content Analysis Technique.

The following results were reached in the survey;

It is concluded as the inspectors think negatively on coordination between university and Ministry of National Education, the sufficient coordination between university and Ministry of National Education has not been established and this should be developed by forming the common working fields and different projects.

It is concluded as the Inspectors of Ministry and Inspectors of Primary School express different ideas about the benefiting of the results and suggestions of the surveys, which are on the field of educational inspection, generally the surveys are not benefited, but if the surveys are developed in terms of quality, they think that they will be benefited in MNE.

According to people involved the survey the basic reasons creating difficulties in practicability of the surveys on the field of educational inspection; The options of “Suggestions Are Not Abstract Enough To Put Into Practice”, “Problems In Reaching The Suggestions Of The Institution”, “In The Suggestions, The Structure Of The Institution Is Not Taken In The Consideration Sufficiently’ were marked and in addition to this, “Financial Difficulties”, “There Are Not Enough Staff to Put into Practice” were determined.

GİRİŞ

İnsanlık, geliştirilen bilgilerin ve deneyimlerin nesilden nesile aktarılmasıyla ve bu aktarım sonucu bu bilgilerden faydalanılmasıyla sürekli ve büyük bir ilerleme göstererek günümüzdeki düzeyine ulaşmıştır. Toplum düzeyinin yükseltilerek, bilim ve teknolojide ileri adımların atılabilmesi için, kişilerin kurumların bilgi gereksinimlerinin karşılanması ve üretilen bilgilerin etkili bir şekilde kullanılması şarttır. Yapılan araştırmalar sonucunda üretilen bilgilerin ve ortaya konan önerilerin etkili bir biçimde uygulamaya geçmesi, hem araştırmalar için hem de uygulama alanı için bir zorunluluğu da ifade eder. Dünyada ve ülkemizde ihtiyaç duyulan bilgilerin üretilmesinde en önemli kuruluşlardan biriside hiç şüphe yok ki üniversitelerdir.

Bilimsel bilgiler, bilimsel araştırmalar sonucu elde edilirler ve bilimsel araştırmalar sonucunda yeni bir şeyler ortaya çıkması muhtemeldir. Bilimsel araştırmalar var olan veya ileride olması olası olan problemleri ortaya koyup bu problemlere çözüm yolları önerirler. Bu açıdan bakıldığında bilimsel araştırmaların önemi bir kat daha artmaktadır [Ergün, 1999: 1].

Bilim ve eğitim ürünlerinin toplum tarafında kullanılması ve sonuçlarından yararlanılması konusunda; eğitim ve bilimin işbirliği içinde yerine getirmesi gereken görevler vardır. Genel manada eğitimin amaçları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarındaki insan davranışlarının değiştirilip geliştirilmesini kapsamakta ve bu amaçların geliştirilmesi için çeşitli eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Eğitim faaliyetinin amaçlarının yerine getirilmesi bilimsel bilgilere ve bilimin ürünlerine dayanmaktadır.

Bilim ile eğitim toplumsal birer kurum olarak amaç, işlev ve uygulama boyutlarında ilişki içinde olmak zorundadır. Topluma götürecekleri hizmetler çerçevesinde ilişki içerisinde olmak, etkileşim ve koordinasyon niteliklerini taşımak zorundadırlar. İnsan yaşamını yönlendirme ve biçimlendirme konularında bilim ve eğitimin ortak işlevinden söz edilebilir. Bilimin insan yaşamındaki yeri ve işlevi; insanın çağını ve geleceğini

insanca algılayıp, insanca yaşamasına ve çevresine akıllıca ve insanca kullanmasına olanak, bilgi ve destek sağlayan uygulamalardır [Özoğlu: 1994, 75].

Bu noktada iki kavramın üzerinde durmak gerekmektedir. Bunlardan birisi bilim, bir diğeri ise araştırmadır. Bilimin dayanağı bilgi olduğuna göre, “bilgiye erişmenin yolu nedir?” bilimsel nitelikteki bilgiler, doğal olarak rasgele toplanan bilgiler değil, olaylar arasındaki ilişkileri ya da bu ilişkilerin bir düzene sokulmasıyla ilgili olarak bir değer taşıyan ve gözlem ile elde edilen bilgilerdir [Goode ve Hatt, 1973: 11].

Sanayileşmiş ülkeler incelendiğinde [Pamuk, 1994: 15] ekonominin tümü açısından bakıldığında, bilime yapılan harcamaların çok yüksek getiri sağladığı görülmektedir. Hesaplamalarda bilim, araştırma ve geliştirme harcamaları toplumların iktisadi gelişmesi açısından en verimli yatırım alanları olarak ortaya çıkmaktadır. Şuan hala Türkiye’de toplumsal bilimlere çok sınırlı destek görmektedir.

Geçmiş dönemlerde sanayi toplumu için yollar ve limanlar ne işlev gördüyse bilgi toplumu için de iletişim sistemi (bilgi dağıtımı) aynı işlevi görmektedir, aynı şekilde yollar ve limanlar mal üretimi ve tüketimi ile ekonomik hareketlilik üzerine hangi işleve sahipse, bilgi işlem merkezleri ve iletişim ağı da bilgi konusu da aynı işleve sahiptir [Doğan, 1994: 101].

Bilim, insan aklının insan için yaratıp kullandığı insansal bir başarıdır [Arat, 1990: 57]. Bilim, dünyayı, evreni, insanları, nesnelere, olayları, olguları gözleyen, izleyen, inceleyen, deney yoluyla bilgi ve veri toplayan, gerçeğe dayanarak ilke, kural ve yasalar bulmaya çalışan, bunlar arasındaki ilişkileri belirleyen ve elde edilen bilgileri sistemleştiren bir yaklaşım biçimidir [Köknel, 1990: 167].

Buraya kadar belirttiğimiz kavramlar açısından bakıldığında, bilim kavramına yüklenen anlam ve amaç çok önemlidir. Bilim, insanoğlunun kendisi tarafından geliştirilen teknikler kullanarak problemlerine gerçekçi ve akılcı çözümler bulması, bu yolla da daha mutlu ve modern bir yaşam sürmesini sağlayan önemli bir faktördür. Bilim gelişmenin en önemli etkenidir.

Büyüköztürk' ün [1994: 385] belirttiğine göre Tefenbaum ve Mülken'in 1987 yılında yaptığı araştırma sonuçlarına göre bilimsel ve teknolojik bilgi her 5.5 yılda iki katına çıkmakta ve bu sürede her defasında biraz daha kısalmaktadır. Ülkemizde yapılan araştırma genelde üç kanaldan yapılmakta. Bunlardan birincisi üniversiteler. Diğerleri ise kamu kuruluşları ve özel sektördür. Kamu kuruluşları veya özel sektör; ortaya çıkan veya gelecekte çıkabilecek ve kendilerini etkileyebilecek problemler üzerinde araştırmalar yapmakta veya araştırma yapmak için özel olarak kurulmuş şirketlere araştırma yaptırmaktadırlar.

İnsanoğlu problem çözme yeteneği bakımından en gelişmiş bir potansiyele sahiptir; varoluşunu ve gelişmesini buna borçludur. Bu potansiyelin kullanılabilirlik seviyesi kişiler ve toplumlar arasında değişmektedir [Karasar, 1993: 69]. Buradan bakıldığında ülkemizde; ortaya çıkan sorunlara bilimsel yöntemi kullanarak çözüm bulma anlayışının yerleşmiş olduğunu söylemek hayli zor. Bizde problemler genelde; örnek olaylardan ve üst kademenin otoritesinden yararlanılarak çözülmektedir. Fakat bu çözümlerin toplumun gelişimine olumlu katkı sağlayacağını söylemek yanlış olur.

Bilimsel bilginin üretimi, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ve özel sektörü belli bir girişime ulaşmamış ülkelerde, neredeyse tamamen devlete yani üniversitelere ve kamu araştırma kurumlarına kalmaktadır. Türkiye' de kamu araştırma kurumlarının yeterli düzeyde olmadığı da göz önüne alındığında üniversitelere bilimsel bilgi üretimi açısından düşen sorumlulukta otomatikman artmaktadır.

Günümüzde sorunların çağdaş bir biçimde, yani günümüz şartlarına uygun bir biçimde çözümü ancak bilimsel araştırmalarla mümkündür. Bütün dünyada devletlerin gelişmişlik düzeylerini belirleyen bir kriter olarak eğitim kullanılmaktadır, çünkü gelişme, bilim ile gerçekleşir, bilim ise bilimsel araştırmalarla beslenir.

Karasar [1984: 22], araştırmayı bir aydınlanma süreci olarak ifade etmektedir. Mouly ve Best [1959, 1963], araştırma kavramını; sorunlara güvenilir çözümler aramak amacıyla planlı ve sistemli olarak verilerin toplanıp çözümlenmesi, yorumlanıp değerlendirilmesi ve sonucun rapor edilmesi sürecidir. Şeklinde açıklamışlardır. Kaptan [1978: 149

araştırmayı, amaçlı, planlı ve sitemli olarak verilerin toplanması, gruplandırılması, analizi, sentezi, açıklaması, yorumlanması ve değerlendirilmesi işlemleriyle sorunlara güvenilir çözümler bulma sürecidir şeklinde tanımlamaktadır. Anderson [1990: 4] araştırmayı, temel olarak bir hipotezin test edilmesi yada bir sorunun açıklanmasına ilişkin bir sorun çözüme etkinliğidir” şeklinde tanımlamaktadır. Balcı [1992: 47], bilimsel araştırma sorun çözüme merkezde alıp “ bu yolla nesnel bilgiye ulaşılması hedeflenir” demektedir.

Burada belirtilen açıklamalardan da anlaşılabilceği gibi araştırma kavramının temelini sorun çözüme oluşturmaktadır. Belli durumlar sonucunda ortaya çıkan sorunlar, araştırmalar sayesinde incelenir, bu sorun ile ilgili bilgi toplanarak soruna çözümler önerisi veya önerileri getirilir.

Bilimsel araştırma konusunda Karasar [1984: 21], bilimsel araştırmanın bir gereksinimle başladığını belirterek, zihinsel yada fiziksel, doğrudan ya da dolaylı olarak insanları rahatsız eden durumların ortadan kaldırılması gereksinimi şeklinde tanımlamaktadır.

Balcı [1991: 736] ise bilimsel araştırmanın problem çözmekten çok problem üretmekle ilgili olduğunu belirtmiştir. O’na göre bilimsel araştırma anlık olmaktan çok son, pragmatik olmaktan çok temel problemleri araştırmalıdır.

Güvenç [1994: 23] Her bilimin bilgi ürettiğini ancak her bilginin bilimsel olmadığını söylemiştir. Bilimsel görüldüğü halde geçerli ve güvenilir olmayan, bilim kökenli olmadığı halde geçerli ve güvenilir bilgiler vardır. Bilimsel bilginin temel ölçütü, belli bir yöntemle incelediği konuya elverişli (tekrarlanabilir) veri toplama teknikleri kullanmasıdır. Bilimsel bilgiyi diğer bilgi türlerinden ayıran en önemli fark, bilginin nasıl ve hangi yoldan elde edildiğidir. Bilimsel bilgi doğrulanabildiği gibi yanlışlanabilirde [Güvenç, 1994: 25].

Bilimsel araştırma ile ilgili görüşleri burada vurguladıktan sonra eğitim alanındaki bilimsel araştırmaların ne anlama geldiğini de tartışmak gerekir.

Eğitim araştırmaları, eğitimin s¼reç ve sonuçlarına ilişkin olan insan davranışlarını konu edinir. Bu nedenle eğitim araştırmaları, sosyal ve davranış bilimleri kategorisi içinde yer alır. Sosyal ve davranış bilimlerinin y¼ntem ve tekniklerini izler [Varış, 1981: 47].

Eğitim araştırmaları; bilimsel y¼ntemin sistemli ve planlı bir şekilde eğitim problemlerinin ç¼z¼m¼ne uygulanması işidir. Toplumsal alanlarda ve insan davranışları ¼zerinde yapılan araştırmalar, bilimin ana ilkelerini izlemekte, ayrıntıda değişiklik yapılırsa bile esasta bu bilimsel y¼ntemin uygulanması olmaktadır. Eğitim araştırması, eğitim problemlerinin ç¼z¼m¼ne yada ortaya çıkarılmasına ve eğitim biliminin geliştirilmesine y¼nelik, y¼ntem ve teknikleri problemin niteliklerine g¼re değiştirilebilen amaçlı, sistemli, planlı ve disiplinli bir s¼reçtir [Kaptan, 1982: 40].

Buraya kadar bahsettiğimiz kavramlar olan; bilim, araştırma, bilimsel araştırma ve eğitim araştırmalarından bahsettikten sonra araştırma çabaları ile bilimsel ve teknolojik gelişme arasında ciddi bir ilişki vardır [Alkan, 1989: 23]. Ancak bu ilişki uygulama alanına geçmediği s¼rece de hiçbir değeri yoktur. Yani alanla ilgili yapılan araştırmaların ciddi bir biçimde ele alınmaması ve faydalanmaması durumu tamamen tersine çevirir. Bir diğer açıdan araştırmaya ayrılan para ve zaman ziyan edilmiş olacaktır.

Araştırma geliştirme ¼lke kalkınmasının bağımsız değişkenlerinden biri olarak ele alınmakta ve T¼rkiye’de araştırma alanına gerekli ¼nem ve ilginin g¼sterilmediđi belirtilmektedir. Bu madalyonun bir y¼z¼d¼r. madalyonun diğer y¼z¼nde ise yapılan araştırmalardan gereği kadar faydalanılmadığı g¼r¼lmektedir [B¼y¼k¼zt¼rk, 1994: 390].

¼lkelerin gelişmişlik d¼zeyi, gayri safi milli hasıladan araştırma geliştirme faaliyetlerine ayrılan payın oranına g¼re ifade edilmektedir [Doğan, 1994: 102].

T¼rkiye’ de araştırma geliştirme harcamalarının gayri safi milli hasılaya oranı % 0.24 olup gelişmiş ¼lkelerin 1/10 seviyesindedir [Duman, 1993: 7].

Toplumların hem farklılaşmalarında hem de dönemlerine göre daha ileri gitmelerinde en temel ölçüt bilim ve bilimsel araştırmalardır [Doğan, 1994: 103]. Değişim sürecinin ve sonuçlarının ülkeleri etkilemesi ve yeni sorunlara yol açması kaçınılmaz bir gerçektir. Bu sorunlara çözümler arama konusunda toplumların bilim ve eğitim kurumlarına ve onların eşgüdümüne büyük gereksinme vardır. Güncel sorunlara çözüm arayan bilim ile eğitim uygulamaları, gelecek yıllara özgü sorunlara, gelişmelere ve değişim eğilimlerine yönelik kestirimleri ve çalışmalarını da eşgüdüm ve etkileşim içinde başlatmak ve yürütmek zorundadır [Özoğlu, 1994: 76]. Araştırma çalışmalarını ile elde edilen bilginin geliştirilmesi, kullanılması, paylaşılması ve kontrolü ile denetimi eğitim ve bilim kurumlarına yeni görevler yüklemektedir.

Bir ülkede üretilen ve kullanılan bilginin kalite ve kantitesi ile bunu belirleyen yetişmiş insan gücünün sahip olduğu özellikler, uluslar arası platformda o ülkenin yerini belirleme de önemli role sahiptir [Cafoğlu, 1996: 1]. Bu bakımdan özellikle bilgi toplumuna giden yolda bilimsel araştırmaların ve bu araştırmaların uygulanabilmesi, uygulamaya geçirilmesi için çok ciddi bir planlamanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

UNESCO' dan elde verilere göre araştırma geliştirme faaliyetlerine milli gelirden ayrılan paya göre ülke sıralamasında Türkiye son grup içerisinde yer almaktadır. Genel bütçelerinin ancak % 0.1 ini araştırma geliştirme faaliyetlerine ayıran bu son grup ülkeler içinde Türkiye, Finlandiya, İrlanda, İspanya, Malta, Portekiz ve Yunanistan' ın arkasından gelmektedir [Doğan, 1994: 103]. Elde edilen veriler açık bir şekilde görüldüğu halde eğitim denetimi alanında yapılan bilimsel araştırmaların yeterli düzeyde yararlanılmadığı gözlenmektedir. Bu da göstermektedir ki hem yapılan harcamalar yetersiz hem de yapılan araştırmalardan yeterli düzeyde yararlanılmamaktadır.

Yüksek Öğretim Kurumu kütüphanesi kayıtları incelendiğinde 1993–2002 yılları arasında eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerine ulaşılmıştır. Elde edilen bilgiler incelendiğinde, eğitim denetimi tez çalışmalarının Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversitesinde yoğunluk kazandığı ortaya çıkmıştır.

Özellikle Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi eğitim denetimi araştırmalarında önde gittiği görölmüştür.

OECD verilerine göre ise; araştırıcı insangücü olarak nitelenen personelin temel ve uygulamalı bilim dallarında 100 binin üzerinde olduğu ölkeler ABD, Japonya, Fransa, Almanya ve İngiltere ' dir. Japonya'nın araştırıcı insangücü sayısı 582 bindir. Türkiye bu verilere göre yine son grup ölkeler içinde yer almaktadır [Doğan, 1994: 103].

Bilim, düşünmeyi, merak etmeyi, şüpheyi vurgulayan bir çalışma olarak düşünölrse, eğitim, bu davranışları okulöncesi eğitim uygulamalarından başlayarak sistemli bir şekilde bireylere kazandırmak zorundadır [Özoğlu, 1994: 80]. Bu bakımdan eğitim sistemi ve uygulamaları, bilimsel çalışmaların ve bilimin oluşması ve gelişmesi için temel kaynaktır.

Türkiye'de hala hazırlanan bilimsel araştırmalara ulaşmak genelde imkansızdır. Bazen ulaşabilmek için ciddi bir zamanın geçmesi bile gerekir. Üniversitelerde yapılan tez çalışmaları; danışman, jüri üyeleri, ilgili enstitü, üniversite kütüphanesi, Tübitak ve Milli Kütüphane dışında hiçbir yere ulaştırılmamaktadır.

Yapılan bu çalışmaların ilgili örgötlere ulaştırıldığı varsayılsa bile bu örgütler yapılan çalışmalardan yeterince yararlanamamakta veya yararlanmamaktadırlar. Eğitimi bir bilim olarak inceleme ve araştırma konusu yapmanın yanında, bu bilimi etkin bir biçimde uygulamaya dönüştürmek üzere inceleme ve araştırmalar yapmak, bu amaçla bir teknoloji de geliştirmek önemlidir [Parlak, 1991: 533; Alkan, 1977: 111].

Araştırma yapabilmek, yapılan araştırmalardan yararlanabilmek, ondan etkilenebilmek her şeyden önce belli düzeylerde teknik bilgi ve beceriler ile bilimsel tutum ve davranışlardan oluşan genel bir araştırma kültürünü gerektirir [Karasar, 1993].

Ölkemizde kuram-araştırma ilişkisinden bahsetmenin güç olduğu bilinmektedir [Balcı, 1991: 744]. Kuram-araştırma ilişkisinden bahsetmenin güçlüğünden haklı bir şekilde yakınılmaktadır ancak buraya bir kavram daha koymak gerekmektedir. Buda tabi ki

uygulamadır. Kuram-araştırma ilişkisi yoktur, bu doğru olabilir ancak bununla beraber araştırma-uygulama ilişkisinden bahsedebilmemiz mümkün mü? Dünyada ve Türkiye’de meydana gelen bilimsel araştırmalardan yeterince faydalanılmadığı sürece, çağın toplumsal ve bireysel ihtiyaçlarına gerektiği şekilde cevap verilemez.

Tabii bu sorun sadece Türkiye’ye özgü bir sorun değildir. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde araştırma uygulama arasında bir yakınlığın kurulamadığı açık bir şekilde görülmektedir. Özellikle eğitim araştırmacılarının son zamanlarda tartıştığı önemli bir konu, eğitim politikaları ve eğitim uygulamalarının düzeltilmesinde eğitim araştırmalarının katkı düzeyidir (Robinson, 1998: 17; Aktaran; Ergün, 1999: 14).

Bilimin ve eğitimin ürünlerinin toplum tarafından kullanılması ve sonuçlarından yararlanılması konusunda; eğitim ve bilimin işbirliği içinde yerine getirmesi gereken işlevler vardır. Eğitimin genel amaçları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarındaki insan davranışlarının değiştirilip geliştirilmesini kapsamakta ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için çeşitli eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Eğitimin amaçlarının yerine getirilebilmesi bilimsel bilgilere ve bilimin ürünlerine dayanmaktadır.

Eğitim araştırmaları; bilimsel yöntemin sistemli ve planlı bir şekilde eğitim problemlerinin çözümüne uygulanması işidir. Toplumsal alanlarda ve insan davranışları üzerinde yapılan araştırmalar, bilimin ana ilkelerini izlemekte, ayrıntıda değişiklik yapılırsa bile esasta bu bilimsel yöntemin uygulaması olmaktadır. Eğitim araştırması, eğitim problemlerinin çözümüne yada ortaya çıkarılmasına ve eğitim biliminin geliştirilmesine yönelik, yöntem ve teknikleri problemin niteliklerine göre değiştirilebilen amaçlı, sistemli, planlı ve disiplinli bir süreçtir [Kaptan, 1982: 40].

Araştırma geliştirme ülke kalkınmasının bağımsız değişkenlerinden biri olarak ele alınmakta ve Türkiye’de araştırma alanına gerekli önem ve ilginin gösterilmediği belirtilmektedir. Bu madalyonun bir yüzüdür, madalyonun diğer yüzünde ise yapılan araştırmalardan gereği kadar faydalanılmadığı görülmektedir [Büyüköztürk, 1994: 390]. Yapılan araştırmalardan ilgili örgütlerin uygulama aşamasında yeteri kadar

faydalanmaması veya faydalanamaması durumunda, araştırmaya ayrılan para, zaman ve emek israf edilmiş denilebilir.

Eğitim bilimlerinin kuramları ve bilimsel bilgileriyle eğitim uygulamalarını kaynaştırmak kaçınılmazdır. Bir ũlkede bilim hayatı ũniversitelerde gelişir ve ũlkenin çeşitli kurumları aracılığıyla hayata geçirilir. Bilimsel gelişmeleri değerlendirip yapılan bilimsel araştırmaların ortaya koyduğu ũrũnlerin ve sonuçlarının uygulamaya geçirilmesi kanılmaz bir zorunluluktur. Eğitim bilimlerinin kuramları ve bilimsel bilgileriyle eğitim uygulamalarını bilimsel anlamda kaynaştırmak gerekir.

Bilim etkinliklerini etkilediği, oluşturduğu kabul edilen eğitimin, eğitim sisteminin ve eğitim uygulamalarının da bilimsel nitelik taşıması, bilimsel yŕntem ve değerlerle ele alınması gereği yadsınamaz. Gũnũmũzde yaşamdaki karmaşık, değerien ve gelişen bilgiye dayanan toplumsal, teknolojik ve doğal sũreler, klasik bilgi ve birikimden çok bilimsel çalışma ve araştırmalarla anlaşılmakta ve yŕnlendirilmektedir. Bu bağlamda eğitim sũrecinin de bilimsel sũre ve bilimsel araştırmalarla ele alınması ve yŕnlendirilmesi gerekmektedir [Özoğlu, 1997: 158].

Tũrkiye'nin yayıldığı coğrafi alan ve çalıştırdığı iřgũcũ açısından en bũyũk ŕrgũtũ olan Milli Eğitim Bakanlığı da sũrekli olarak çeşitli nedenlerden dolayı problemlerle yũzyũze gelmektedir. Őniversitelerimizde EYTPE ile ilgili lisans ve lisansũstũ eğitim verilmekte lisansũstũ dũzeyde ise Milli Eğitim Bakanlığı ve çeşitli kurumlarla ilgili bir dizi araştırmalar yapılmaktadır.

Hazırladığımız bu araştırma ile ũlkemizde yapılan araştırmalar ile uygulayıcı durumunda olan ŕrgũtler arasında araştırmaların uygulamaya geçirilmesi yŕnũnde bir işbirliğinin olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bunu ŕđrenebilmek için de bu araştırmaların sonuçlarını ve ŕnerilerini uygulayan yetkililerle gŕrũřũlerek bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardan ve ŕnerilerden ilgili birimlerin (yetkililerin) ne derece haberdar olduğu ve ne derece yararlandığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın Amacı:

Bu araştırma, son 10 yıl içerisinde (1993-2002) eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora çalışmalarının neler olduğu, isimleri, ne zaman ve kim tarafından yapıldığını ortaya koymak ve bu araştırmalar sonucunda geliştirilen sonuç ve önerilerin MEB'de ne kadar dikkate alındığı ve ne düzeyde yararlanıldığına ilişkin Bakanlık Müfettişlerinin ve İlköğretim Müfettişlerinin görüşlerini almak amacı ile yapılmıştır.

Çalışmanın Önemi:

Bilim, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmenin lokomotifidir. Bilimin temel dayanağı bilimsel nitelik taşıyan araştırmalardır. Bilimsel araştırmalar, bilimsel yöntemlerle sorunlara çözüm arama yoludur. Yani, bilimsel araştırma; var olan bir sorunun ortadan kaldırılabilmesi için yapılan çalışmaları içermektedir. Bilimsel nitelik taşıyan çalışmalar farklı kademelerde farklı ünvanlara sahip kişiler tarafından yapılmakta, araştırmanın içeriğine göre bazen bireysel olarak bazen de ekip çalışması olarak gerçekleştirilmektedir.

Eğitim sürecinde bilimsel nitelikteki araştırmaların önemi hiçbir zaman gözardı edilemez. Eğitimin hangi alanı olursa olsun gelişme ve yenileşme için bilimsel araştırmalara gereksinimi vardır. Eğitim çalışmalarının bilimsel araştırmalarla yönlendirilmesi gözardı edilemeyecek kadar önemli bir konudur.

Daha önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi, eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış araştırmalardan uygulayıcıların yeterince faydalanmadığı (faydalanamadığı) görülmektedir. Bu konunun gündeme gelmesi ve tartışılması teori ile pratik arasındaki boşluğun giderilmesine ya da en aza indirilmesine katkı sağlayacaktır.

Yapılan literatür taraması sonucunda doğrudan bu konuda yapılmış bir araştırmaya rastlanılmamış olması da araştırmanın önemini artırmaktadır. Araştırma, sonuçlarının eğitim denetimi alanının gelişmesine katkıda bulunacağı düşüncesiyle önemli görülmüştür.

Çalışmanın Metodolojisi:

Araştırmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yalnızca araştırmanın 1. alt problemine ilişkin veriler kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi niteliksel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve bu olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 19].

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi niteliksel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve bu olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 19].

Bu araştırma betimsel nitel bir araştırmadır. Araştırmada; Üniversitelerde eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin neler olduğuna ve yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB’de yararlanılma düzeyine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Araştırmada konuya ilişkin literatür taranmış ve ilgili tezler bulunmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları 2003-2004 öğretim yılında T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı’nda görevli 16 Bakanlık Müfettişine ve Sakarya İli Milli Eğitim Müdürlüğü’nde görevli 13 İlköğretim Müfettişine uygulanmıştır. Uygulamanın sonucunda elde edilen veriler kullanılmıştır.

1. EĞİTİM DENETİMİ

Eğitimin toplumların genel kalkınmasında önemli bir yeri vardır. Eğitimin; kültürel, toplumsal ve ekonomik işlevlerinin yanı sıra bireyin ve toplum yaşamının tüm yönlerinde kullanılabilir bilgi, beceri ve davranışları kazandırıcı, yaşama dönük bir yönü de vardır.

Eğitimin, yalnızca kalkınma çabasında olan ülkeler için değil, kalkınmış ülkeler için de geleceğin toplumunu biçimlendirmede en önemli araç olduğu artık kuşku götürmez bir gerçek olarak benimsenmiştir. Ülkelerin kalkınmışlık sıralamasındaki yerlerini belirleyen temel etkenlerden birisi de eğitimidir [Başaran, 1983: 2]. Bir ülkenin, gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmesi etkili bir eğitim sistemi ile mümkün olabilir.

Eğitim sisteminin ne kadar etkin ve verimli olduğu denetim aracılığıyla belirlenir. Denetim aynı zamanda yönetimin kendisi hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayarak eksikliklerin belirlenmesinde, belirlenen eksikliklerin düzeltilmesi ve geliştirilmesinde de yönetime yardımcı olmaktadır [Yalçınkaya, 1992: 4].

Teftiş sözcüğü Arapça bir kavram olup inceleme, araştırma, soruşturma, doğruyu bulmak için arama, tarama, muayene ve kontrol etme anlamına gelir [Erdem, 1988: 12]. Eğitim sisteminde teftiş için tetkik, tahkik, irşat, murakabe, muayene, tahkikat, soruşturma, denetim, denetleme ve müfettiş için muin, muhakkik, murakıp, kontrolör, denetçi, denetmen, denetim elemanı kavramları kullanılmıştır.

Teftiş genel amacı esas alındığında çok kısa bir ifade ile aşağıdaki şekilde tanımlanabilir.

Teftiş, kamu ve kurum yararına insan davranışlarını kontrol etme sürecidir. Önceden kararlaştırılmış amaçların gerçekleşme derecesini bulmak üzere her kurumda teftiş yapılır. Ayrıca müfettiş davranışları kurumda görevli personelin çalışmalarını da etkiler. Eğitim sisteminde teftiş, çeşitli kuramlar yolu ile tahmin edilen sonuçları sentez eden bir süreçtir. Üç grupta toplanan bu kuramların birincisinde öğrenme, kişilik ve davranış,

ikincisinde yasal ve politik kuramlar ile bilgi ve grup dinamiği kuralı, üçüncüsünde organizasyon, yönetim, iletişim ve rol kuramları yer alır [Bursalioğlu, 1987: 172].

Teftiş, bağlı bulunduğu kuruluşun, amacına en verimli bir şekilde, zamanında ve mevcut hukuk düzenine uygun olarak ulaşip ulaşmadığını, amaca yönelmede kullanılan metotların, yapılan işlem ve eylemlerin uygunluğu, bunların verimi etkinliği ve hizmet kalitesini sağlayıp sağlamadığını araştırmak ve kontrol etmek; ulaşması öngörölmüş hedeflerden ve mevzuattan sapmalar varsa, bunları ve meydana geliş nedenlerini ortaya çıkarmak, bu sapmaların düzeltilmesi için uygulayıcıya ve kuruluşun başındaki yöneticiye ışık tutacak şekilde, mümkün hal çareler arasından en iyi ve tutarlısını seçerek tavsiyelerde bulunmak, bunlarla ve eğitim, haberleşme, merkezle taşra arasında köprü kurma, merkezin hizmetin yürüyüşü ile her türlü planlama ve düzenleme çalışmalarına katılma gibi görevlerle, hizmetlerin örgütün amacına en uygun tarzda yürütülmesine yardımcı olmaktır [Amme İdaresi Bülteni, 1966: 8].

Denetim kavramının algılanması onun öğelerinin bilinmesine bağlıdır. Bunlardan biri; durum saptama, var olan durumu, fotoğrafını çekiyormuş gibi ortaya koymaktır. Durum saptama amacıyla yapılan bir etkinlik olan kontrol, amaç-sonuç uygunluğunu karşılaştırmak için veri toplama süreci olarak görülmesi gerektiği halde bazen daha geniş anlamlar verilerek yönetme ve egemen olma anlamlarında klasik denetim kavramı karşılığında kutlanılmaktadır, yani kontrol süreci durum saptama ve karşılaştırma ile sınırlı olmakta, denetimin ilk basamağı olduğu söylenebilir (Karagözoğlu,1977: 9–MEB, 1980: 17–Taymaz, 1982: 1,2-Bursalioğlu, 1987: 165].

Denetim kavramının ikinci ögesi değerlendirmedir. Durum saptamayı, ölçüm sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılıp değer yargısında bulunması diye tanımlanabilecek olan değerlendirme izler. Değerlendirmenin yapılması için bir araştırma sürecine, durum saptayıcı veri toplamaya gereksinim vardır. Bu süreç sonunda, değerlendirilecek olan veriler ortaya çıkar. Kontrolün kanıtlamaya yönelik olmasına karşın, değerlendirme geliştirmeye yöneliktir [Taymaz, 1997: 2 – Karagözoğlu, 1977: 10 – Bursalioğlu, 1987: 165].

Denetim kavramının üçüncü ögesi, değerlendirme sonucu ortaya çıkacak seçeneklerden karara dönüşenlerin uygulanması şeklinde görülebilecek olan düzeltme ve geliştirme etkinlikleridir. Denetim kavramının ağırlığını, amacını da belirleyen bu öge oluşturur. Diğer iki öge, buna göre araç durumundadır. Çünkü denetim amacı kanıtlamak değil, geliştirmektir [Bursalıoğlu, 1987: 166]. Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan eksikliklerin tamamlanması yanlışların doğruya dönüştürülmesi, daha iyi süreç ve sonuçların öneri ve uygulamalara ulaştırması, bu öge içinde görülür. Denetim, birbirine bağımlı olan ve çembersel olarak işleyen bu üç ögenin bir araya gelmesiyle oluşur [Başar, 1995: 3].

Denetim, eğitim sistemindeki mevcut plan ile uygulamayı karşılaştırmak, plandan ve amaçtan sapmaları araştırıp tespit etmek, sapmaların sebeplerini ortaya koymak, bunların giderilmesi ve düzeltilmesi için tedbirler almak, tekliflerde bulunmak ve yönlendirmek gibi bir dizi çalışmalar bütünüdür. Örgüt bir amacı gerçekleştirmek için vardır. İşte örgütün varlığına temel sebep olan amacın en verimli bir şekilde ve zamanında mevzuatına uygun olarak gerçekleştirilmesi için denetim vazgeçilmez bir süreçtir.

Denetim çok yönlü ve karmaşık bir süreç olup tüm kurum personelinin ortak bir ürünü, görevi ve sorumluluğudur. Eğitimde sürekli bir gelişme ve ilerlemeyi sağlamak için denetimin önemi artmaktadır [Taymaz, 1997: 6].

Denetim, kamu yararı adına davranışı kontrol etme sürecidir. Önceden kararlaştırılmış amaçların gerçekleşme derecesini tespit etmek üzere her kurumda denetim yapılır. Eğitim sisteminde denetim, çeşitli teoriler yoluyla tahmin edilen sonuçları sentez eden bir süreçtir. Üç grupta toplanan bu teorilerin birincisinde öğrenme, kişilik ve davranış, ikincisinde yasal ve politik teoriler ile ilgili bilgi ve grup dinamiği teorileri, üçüncüsü de organizasyon, yönetim ve rol teorileri yer alır [Bursalıoğlu, 1982: 7].

Denetim, durum saptama, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme ögelerinden oluşan çembersel bir eylemdir. Bu çembersel süreçte eğitimin amaçlarının gerçekleşme düzeyinin saptanması denetimin ilk basamağı olarak değerlendirilebilir. Elde edilen

verilerin eğitimin amaçlarıyla karşılaştırılması ve sonuç hakkında bir yargıya varılması yani değerlendirilmesi, denetimin ikinci basamağını oluşturur. Yapılan değerlendirmeye amaçlardan sapmalar ortaya konur, tanımlanır ve düzeltme ve geliştirme için önlemler alınır. Buradan hareketle, denetimin asıl amacının eğitimin amaçlarındaki sapmaların düzeltilmesi ve geliştirilmesi olduğu sonucuna ulaşılabilir [Başar, 1995: 2].

Teftiş, istenilen ve gereksinim duyulan yer ve zamanda sağlanan, denetim, eğitimin her düzeyinde uygulanabilen bir mesleki rehberlik ve yardımdır. Denetim, eğitim programlarının birçok yönünü etkileyen eşgüdümlemiş bir teknik ve sosyal süreçtir. Eğitim kaynaklarının kolektif olarak etkili bir biçimde kullanılması, öğretimin kalitesine etki eden durum ve etkenlerin eleştirici bir yaklaşımla analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini kapsar. Bu tanıma göre denetim işlevleri a) tanımlama, b) değerlendirme ve c) geliştirmedir [Aydın, 1986: 7].

Teftişin amacı; öğretmen, öğrenci ve yönetici ilişkilerinde işbirliğini gerçekleştirmek, öğretim alanında yapılan bilimsel çalışmaların sonuçlarının eğitim kurumlarına yansımaya ve programların geliştirilmesine olanak sağlamak, kurum çalışmalarının amaçlarına uygun olup olmadığını incelemek ve değerlendirmektir [Altıntaş, 1980: 8].

Teftişin amaçları, fonksiyonları ve yararlanılan teknikler göz önünde bulundurularak birçok tanım yapılmıştır. Teftiş, kamu yararı adına davranışı kontrol etme sürecidir [Bursalıoğlu, 1982: 2].

Teftiş için rehberlik ve mesleki yardım etkinliklerine ağırlık veren bir başka tanım da Aydın tarafından yapılmıştır. Teftiş, istenilen ve gereksinim duyulan yer ve zamanda sağlanan, eğitimin her düzeyinde uygulanabilen bir mesleki rehberlik ve yardımdır [Aydın, 1986: 7].

Her kurumun amacına ulaşabilmesi için sahip olduğu ve yararlanabileceği kaynakları iyi bir şekilde kullanması gerekir. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle kurum çalışmalarının sürekli

olarak gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların kullanılma durumlarının belirlenmesi zorunludur [Taymaz, 1993: 4].

Denetim uygulamalarına bakıldığında başlangıçtan bugüne kadar, denetim anlayışında bazı önemli değişmelerin olduğu görülmektedir. Son yıllarda eğitim denetiminde insan kaynaklarının geliştirilmesine önem verildiği, örgütlerin insan kaynağını geliştirmeyi ve etkili biçimde kullanmayı amaçlayan bir denetim anlayışının vurgulandığı görülmektedir [Aydın, 1993: 12].

Denetim, yalnız yanlışlığı ortadan kaldırmaz, yalnız ayrılık ve çelişkiyi gidermez, yalnız haksızlığı ve haklılığı belirlemez, kişiliği ve erdemi korur. Ulusal ve toplumsal yararı vurgular. Devlete ışık tutar, zararları önler. Hukuksallığı güçlendirir. Çalışma gücünü arttırır, kötülükleri, yozlaşmaları, sakıncaları durdurur. Daha başka yararlarıyla devlet işlemlerinin aydınlığı niteliğindedir. Yasal gücün ve yaptırımların etkinliği böyle sağlanır. Devlete güven böylece artar. Denetim olgusu, sorumluluk bilincinin, görev anlayışının, çalışma duygusunun itici gücüdür. Anayasal yargı denetiminden belediyelerin kent işlerine kadar her alanda yapıcı denetimler geleceğimizi daha başarılı, daha mutlu kılacaktır. Unutulmamalıdır ki denetin, bir baskı aracı ve yönetimi değil, bir sürekli eğitimidir.

Denetim, örgüt üyelerinin zamanında, uygun yerlerde, gerekli kaynaklarla, gerekli ve doğru işleri yapmaları amacıyla; örgüt içinde gerçekleşen performans ile gerçekleştirilmesi istenilen performansın arasındaki sapmayı önlemeye yönelik eylemler dizisidir. Örgütün bu eylemlerini gerçekleştirebilmesi için öncelikle, örgütün amacına ulaşabilmesine rehberlik yapacak temel ilkelere ve ilkelerin uygulama düzeyini belirleyecek müfettişlere ihtiyacı vardır. Müfettişler, plan ve programlarda yer alan ilke ve işlemler ile uygulamada gerçekleşen eylemleri birbirleri ile karşılaştırırlar ve eğer varsa ortaya çıkan sapmaların düzeltilmesine çalışırlar. Bu nedenle tüm sistemlerde bir alt sistem ve yönetim süreçlerinden biri olarak teftiş, teftişin de en önemli ögesi olarak müfettişler yer almaktadır [Aytekin, 1997: 1].

Müfettişler, bir örgütte yönetici adına denetim görevi yaparlar. Yönetime, sistem bütünlüğü içerisinde örgütün işleyişi hakkında dönüt sağlarlar. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre eğitim, devletin denetimi ve gözetimi altında yapılır. Anayasanın verdiği bu görevi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile devlet adına yürütmekten Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur. Bu gözetim ve denetim görevi ise her türlü resmi ve özel ilk ve orta öğretim kurumları ile diğer tüm eğitim kurumlarında Milli Eğitim Bakanlığı adına bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri tarafından yapılmaktadır.

1. 1. Denetimde Değişim

Denetim, çok yönlü ve karmaşık bir süreç olup tüm kurum personelinin ortak bir ürünü, görevi ve sorumluluğudur. Örneğin eğitim sistemi içinde, okullarda görevli yönetici ve öğretmenler çeşitli sorunlarla karşılaşır. Ayrıca öğretim süreci ve tekniklerindeki gelişmeler, sosyal ve ekonomik gereksinimlerin değişmesi, eğitimde yenilikleri zorunlu kılmaktadır. Bütün bu gereksinimlerin karşılanabilmesi için tüm yönetici, öğretmen, diğer personel ve müfettişlerin birlikte çalışması, işbirliği yapmaları ve birbirlerine yardım etmeleri zorunludur. Bu bakımdan eğitimde sürekli bir gelişme ve ilerlemeyi sağlamak için teftiş hizmetinin gerekliliği ve önemi artmaktadır.

1. 1. 1. Denetimde Kavramsal Gelişmeler

Teftiş kavramı, soruşturma işlemlerini de kapsamakla birlikte kurumun amaçlarına ulaşması için personele yapılan mesleki rehberlik ve yardım olarak nitelendirilebilir. Teftişteki gelişmeleri aşağıda belirtilen üç kavram önemli derecede etkilemiştir. Birincisi, bilimsel teftiş, ikincisi eğitsel liderlik, üçüncüsü, ikisinin karşılıklı yaklaşımı sonunda oluşan yapıcı ve bulucu teftiş [Taymaz, 1997: 6].

Bilimsel Denetim: Genel anlamda teftiş yalnız denetleme, kontrol, soruşturma, mesleki rehberlik ve personel değerlendirme ile sınırlı değildir. Teftişin bilimsel yönü, yeniliklere ve alan araştırmalarına dayanır. Kurumun amaçlarına ulaşmak üzere

kaynakların en etkili şekilde kullanılması, ürünün nitelik ve niceliğın artırılması için bilimsel yöntem ve araçları aramayı öngörür. Bilimsel teftiş yöntem ve araçları yeni geliştirilmiş ve uygun olan, kullanılan verileri araştırma ve incelemelere dayalı bulunan, teorilerin uygulamaya dönüştürülmesi, aktarılması, çağdaş yeniliklere açık olması, belirlenmiş yasa ve ilkelere uyabilmesini öngören belirli bir sisteme göre planlı yapılan, kesinlikten uzak ve olasılığı içeren, disiplinler arası niteliklere uygulanabilen teftiştir. Teftiş ilkelerini pozitif hukukun düzenleyici kurallarından, bilimsellikten alır. Değerlendirici ile kararların alınmasında etkindir. Değişme ve gelişmelerde rol oynar [Cengiz, 1992: 157].

Eğitsel Liderlik: Teftiş, çalışma planının en iyi şekilde uygulanmasını, aksayan yönlerin saptanmasını ve giderilmesini, başarı elde edilmesini amaçlarken, kurum personelinin yetiştirilmesini ve yönetilmesini de ihmal edemez. Bu anlamda yapılacak liderlik, yol gösterici, toplumsal gereksinimleri karşılayan, olguların çözümlenmesinde işbirlikçi, önlemler önerici, istek ve yetenekleri ortaya koyan, bireysel ve grup görüşmeleri, çalışmalarına yer ve önem veren çalışmalardır [Taymaz, 1997: 7].

Yapıcı ve Bulucu Denetim: Kurum amaçlarını gerçekleştirmek üzere çaba sarf eden personelin çalışmalarında eksik ve geliştirilmesi zorunlu görülen hususların bulunması yanı sıra, bunların yerinde ve zamanında giderilmesi yolları aranır ve uygulanır. Teftiş insan ilişkilerine rehberliğe, mesleki yardıma, grup çalışmalarına yer ve önem verir. Ayrıca personeli isteklendirici, güdüleyici, rehberlik ve insan ilişkilerine yer verilmesini, duruma göre esnek, uygun yöntemlerle eksikliklerin ve hataların ortaya konulmasını, ortak, birlikte çalışma istek ve alışkanlığının kazandırılmasını, saptanan değer ve ölçütlere göre değerlendirmenin yanı sıra yeni değerler yaratılmasını, güven duygusunun geliştirilmesini, yapıcı, eksiksiz, yansız eleştiriler yapılmasını, teftiş kendisini de eleştirmesini içerir [Taymaz, 1997: 7].

1.2. Denetimin Amaçları

Eğitimde teftişin hedefi, eğitim ve öğretim amaçlarına en uygun değer ve eylemleri bulmak olmalıdır. Öyleyse teftiş, eğitimin amaçları bakımından yapılmalıdır

[Bursalıoğlu,1971: 9]. Teftişin en 6nemli amacı 6đretmenin ihtiyaacı olan yardımda bulunmaktır.

Teftişin hedefi eğitim ve 6đretimin amaçlarına en uygun değer ve faaliyetleri bulmaktır. Bu hedefe g6re teftiş, her değerlendirme ameliyesi gibi, amaçlar bakımından yapılacaktır. Teftişin esas iki metodu mantık ve pratik zekadır. Mantık metodu, eğitim ve 6đretimin gerçekteştirmesi gereken amaçların tayinin 6ng6r6r. Pratik zeka metodu ise, eğitim ve 6đretim teşebb6s6ne katılan herkesin, bu amaçlar fikir y6r6tmesini normal karşılar [Bursalıoğlu, 1967: 11].

- Kurumların amaçlarına ne dereceye kadar ulaştıklarını tespit etmek,
- Kurumların kendi mevzuatına uygun çalışıp çalışmadıklarını kontrol etmek, değerlendirmek, d6zeltici ve geliştirici 6nlemler almak,
- Kurumlarda g6revli y6netici, 6đretmen ve diğer personelin çalışmalarının etkililiğini objektif olarak tespit etmek ve değerlendirmek,
- Kurumlarda g6revli y6netici, 6đretmen ve diğer personelin meslek6 gelişmelerine katkıda bulunmak, eğitim-6đretim ve mevzuat alanlarında rehberlikte bulunmak.
- Kurumun amaçlarının kurumda g6revli y6neticiler, 6đretmenler ve diğer personel tarafından anlaşılmasına yardımcı olmak.
- Kurumlardaki hizmetlerin y6r6t6lmesinde karşılaşılan sorunları ortaya koymak ve ç6z6m6ne yardımcı olmak.
- Kurumlarda g6revli y6netici, 6đretmen ve diğer personelin kurumların amaçları doğrultusunda iş birliği yapmalarını sağlamak ve koordineli bir şekilde çalışmalarına yardımcı olmak.

- Kurumun çevresi ile olan ilişkileri ile çevredeki etkilerini tespit etmek ve değerlendirmek.
- Kurumda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların mevzuatına uygun olarak tutulması konusunda yardımda bulunmak.
- Kurumlarda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personelin eksikliklerini tespit ederek iş başında yetişmelerini sağlamak ve bunların hizmet içi eğitimine alınmaları için öneride bulunmak.
- Türk Milli Eğitim Sistemi'nin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak kurumların amaçların gerçekleştirilmesinde yönetici, öğretmen ve diğer personelin çalışmalarını yönlendirmek.

Bu amaçlardan da anlaşılacağı üzere teftiş ancak çeşitli teorilerden, metot ve tekniklerden yararlanılarak başarıyla yürütülebilecek bir meslektir, şeklinde açıklanabilir.

1. 3. Denetimin Başlıca İlkeleri

Eğitimde teftişin özel ilkeleri vardır. Bu ilkeler gerek eğitim ve teftiş örgütü gerekse müfettişler tarafından açık bir şekilde bilinmelidir. Ancak bu ilkeler iyice bilindiği ve uygulandığı takdirde teftiştten beklenen sonuç elde edilebilir.

- Yapılan denetim çalışmalarının belli bir amacı vardır.
- Demokratik liderliği gerektirir.
- Eğitim, öğretim ve yönetim faaliyetlerinin hepsini kapsayacak biçimde yapılmalıdır.
- Planlama, karar verme ve sorunları çözmeye çalışmalarını düzenler.

- Sorumlulukların paylaşılmasına, birlikte çalışmaya ve eşgüdümüne önem verir.
- Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliliğini geliştirmesine yardım eder.
- Rehberlik ve teftişte bütünlük, devamlılık, değerlendirme ve geliştirmeyi sağlar.
- Bireysel ayrıcalıkları dikkate alacak şekilde düzenlenmelidir.
- Milli Eğitim hizmetlerinin yenileştirilmesine ve geliştirilmesine hizmet eder.
- Daima bilimsel ve objektif esaslara dayanır.
- Eğitim ve öğretim tekniklerinin gelişimini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir.
- İnsani ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunur.
- Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesini esas alır.
- Teftiş faaliyetlerini değerlendirir ve teftiş sisteminin gelişmesini sağlar.
- Kurumların, yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin her yıl rehberlik veya teftiş amacıyla en az bir defa görülmesini esas alır. Ancak hiçbir kurum ve öğretmen iki takvim yılı üst üste teftişsiz bırakılamaz.
- Sadece kurumların sorunlarını ortaya koymakla yetinmez alınması gerekli tedbirleri ve çözüm yollarını da ortaya koyar.

1.4. Etkili Denetimin Özellikleri

Teftiş kavram ve görüşlerinde değişme gelişmeler olmaktadır. Yapılacak çalışmalarda teftişteki gelişmelerin ve aşağıdaki yazılı özelliklerin göz önünde bulundurulması gerekir [Aydın, 1986: 27].

Amaçlar Tutarlılık Gösterir: Teftişin amaçları, Tanımları ve işlevlerinin yerine getirilmesine yöneliktir. Amaçlar içinde birbiri ile çelişki halinde maddeler bulunmaması, ussal bir düzen için sıralanması gerekir.

Plan duruma göre tasarlanır ve esnektir: Yapılacak teftişte uygulanacak yöntem, karşılaşılan soruna ve koşullara göre saptanır. Aynı amaçla yapılan teftişlerde farklı durumlarla karşılaşıldığında aynı teftiş tekniğinden yararlanılamaz.

Yasalara uygun ve dayalıdır: Teftişin etkili olabilmesi için var ve geçerli olan kanun , tüzük ve yönetmeliklere uyulması gerekir. Bu yasalar uyulması zorunlu olan kurallara hükümlere bağlıdır.

İşbirliği ve karşılıklı anlayışa dayanır: Her anlamda olduğu gibi, teftiş çalışmalarında başarı sağlanabilmesi için kaynakların iyi şekilde kullanılması gerekir. Teftişin genel amacı, sistemin daha iyi çalışmasını ve başarılı olmasını sağlamak olduğuna göre, teftişten beklenen sonucun alınması, kurum personeli ile müfettişlerin karşılıklı anlayışı içerisinde işbirliği yapmalarına bağlıdır.

Uygun yöntemler kullanılarak yapılır: Teftişin sistem içinde yararlı olması, inceleme ve araştırmalar ile gerekli verilerin elde edilmesi, işlenmesi ve kullanılmasını bağlıdır.

Bilgi beceri ve tutum gereklidir: Teftiş edilecek alanla ilgili gerekli bilgi ve beceri kazanmamış bir müfettişin, başarılı bir teftiş yapması rastlantıya bağlıdır. Bu bilgileri kazanmış olan müfettişlerin ehliyetli olarak hizmette bulunmaları daha kolay ve etili olacaktır.

Olumlu bir güdüleme gücüne sahiptir: Kurumda görevli personelin başarılı olmaları bir bakıma işlerini sevmelerine, morallerinin yüksek olmasına, aralarında iyi ilişkilerin kurulmasına bağlıdır. Böylece de teftişe güven artar ve sonuçlar daha etkili olur.

Çözümleyici ve birleştiricidir: Teftiştten beklenen mesleki yardım ve rehberliktir. Teftiş işbirliğine dayandığına, teftiş etkinliklerine tüm kişilerin katılmasına imkan sağladığı ve istendiğine göre, görüşleri, fikirleri, önlemleri ve çabaları birleştirme olanağı vardır.

Geçmişe ve geleceğe yöneliktir: Çalışmalar değerlendirilirken geçmişte saptanmış olan amaçlar, yapılan işler ve elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurulur. Geleceğe ait öneriler, geçmişten edinilen tecrübelerden yararlanılarak yapılırsa, esasa dayatılmış olur.

Değerlendirme, ödüllendirme ve cezalandırmayı da içerir: Teftiş yolu ile bireyin işteki başarısı, etken faktörler,eksiklikleri ile giderici, önleyici önlemler araştırılır. Bireyin yeteneklerini geliştirmesine yardım edilir. Bunun yanı sıra kasıtlı, yasa dışı davranışlarda cezalandırma, üstün başarılı çalışmalarda ödüllendirme, teftişin etkinliğini artırır.

1. 5. Denetimde Karşılaşılan Sorunlar

Denetimin amaçlarının gerçekleşmesini engelleyen çeşitli nedenlerin varlığı söz konusudur. Bunlardan bazıları; denetçi sayısının azlığı, denetime ayrılan zamanın yeterli olmayışı, denetçilerin kendilerini mesleki açıdan yetiştirmelerinde yeterli çabayı gösterememeleri, eğitim sistemindeki yapısal değişiklikler ve denetçilerin fazla görevle yüklendirilmiş oldukları şeklinde sıralanabilir (Karagözoğlu, 1972: 12).

Genel olarak okullarında yapılan denetimlerde karşılaşılan sorunlar şu şekilde sıralanabilir;

- Öğretmene yönelik olan rehberlik çalışmalarının öncelikle yapılmaması.

- Daha çok kontrol amaçlı denetimlerin yapılması.
- İlköğretim okullarında iş teknik atölyesi olmadığı için dersler sınıflarda işlenmekte bu durumda dersin ve öğretmenin başarısını tespit etmekte güçlük çekilmektedir.
- İlköğretim müfettişlerinin, tarafsız ve güvenilir değerlendirmeler yaptığını inanılmaması.
- İlköğretim müfettişlerinin, öğretmenlerin eğitim-öğretim ve denetim alt sistemi hakkındaki düşüncelerini açıkça ifade etmelerine olanak tanımamaları.
- İlköğretim müfettişlerinin, ders denetiminden önce öğretmenle bir ön görüşme yapmamaları.
- Anaokulu, anasınıfı öğretmenleri ile öğretilbilir, eğitilebilir, işitme ve görme özürü çocukların öğretmenleri de aynı ölçekte değerlendirilmesi.
- İlköğretim müfettişlerinin, öğretmenleri yapılan denetim sonuçlarının değerlendirilmesine katmamaları.
- İlköğretim müfettişlerinin, öğretmenleri öğrencilerinin yanında eleştirmeleri.
- Genellikle merkez okullarına atanmış bulunan sınıfsız (fazla) öğretmenlerin teftiş edilemeyişi, bunların sicil raporlarının doldurulmasında sorun yaratmaktadır.
- Öğretim yılı içinde öğretmen atamalarının ve yer değişiminin devam etmesi.
- Merkezlerde kıdemli öğretmenlerin her yıl teftiş edilmesi, teftişi etkisiz ve anlamsız duruma getirmesi
- Öğretmenin müfettişten meslekî rehberlik istememesi veya ilgisiz kalması.

- Müfettişlerin mesailerinin önemli bir kısmını soruşturalara ayırmak zorunda bırakması, teftiş faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir.
- Denetimler sırasında planlama yetersizliğinden dolayı zaman israf edilmesi.
- Ders teftişine ayrılan srenin az olması.
- Milli eğitim şuralarında eğitim sistemlerinin alt sistemleri konularında tartişmalar yapılıp kararlar alındığı halde, bir alt sistem olan teftiş sistemine yer verilmesi.
- İlköğretim müfettişlerinin, denetimlerde öğretmenin içinde bulunduğu sosyo-psikolojik etkenleri göz önünde bulundurmamaları.
- İlköğretim müfettişlerinin, ğretmen başarılarının değerlendirilmesinde çevrenin özelliklerini (sosyo-ekonomik durum, coğrafi durum) göz önünde bulundurmamaları.
- İlköğretim müfettişlerinin, denetimlerde çoğunlukla öğretmenin ğretim yöntemleri ile ilgili değil de plan, program gibi yazılı materyalleri ile ilgilenmeleri.

1. 6. Denetimin Geliştirilebilmesi İçin neriler

Teftişte rastlanan bu sorunlar dikkate alınarak, yapılacak değeriklikler ve alınacak önlemlerde şu şekilde sıralanabilir;

- Müfettiş adayının seçimi, eğitimi ve özlük haklarının saptanmasında geçerli ve güvenilir ölçütler kullanılmalıdır.
- Yapılan teftiş çalışmalarının esasları saptanmalı, bu amaçla gözlem ve raporlar için formlar geliştirilmeli, hazırlanan formlar standart hale getirilmeli.

- Çalışmalarda görülen hata ve eksiklikler düzeltilmeli, izlenmeli ve bu sayede teftiş süreklilik kazandırılmalıdır.
- Özel kurumların teftişinde, kurum açma ve öğretime başlama izni için düzenlenecek raporların yalnız müfettişlerce hazırlanması yeterli sayılmalıdır.
- Branş öğretmenlerinin teftişi için İlköğretim Müfettişleri ve Bakanlık müfettişleri birlikte çalışmalıdır. Bu çalışma bir çok sıkıntı ve aksaklığı giderecektir.
- Teftiş ve değerlendirme ölçekleri bilimsel araştırmalarla geliştirilmeli ve mevcut değerlendirme formları geliştirilmelidir.
- Müfettişlerin aldıkları hizmet-içi eğitim faaliyetlerinin bilimsel çalışmalarla bütün müfettişleri kapsayacak şekilde yapılması.
- Müfettişlerin özlük hakları ile, atama ve yer değiştirme gibi durumlarda birlik sağlanmalıdır.
- Yapılan soruşturmalarda İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile MEB arasındaki karışıklıklar hızlı biçimde giderilmelidir.
- Teftişin bağımsızlaşmasının sağlanması gerekmektedir.
- Teftiş çalışmalarında rehberliğin ve etkinliğin ön planda tutulmalıdır.
- Teftiş birimi, uzun ve kısa süreli teftiş plan ve yıllık programlarını hazırlamalı, uygulama sonucunu değerlendirilmelidir.
- Müfettişler tarafından hazırlanan teftiş raporları dikkatle incelenmeli, değerlendirilmeli ve gereği yapılmalıdır.

- Teftiş birimi, kurumun diğer birimleri ile koordineli ve işbirliği için çalışmalı, iyi ilişkiler sağlanmalıdır.

Yapılan yatırımların en önemlisi olarak insana yapılan yatırım olduğu kabul edilirse; gelişme ve ilerlemeye büyük katkısı beklenen eğitimin etkililik ve verimliliğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim sisteminin başarısı için zorunlu görülen bu durum, eğitimin teftişi yolu ile sağlanmaktadır. Bu amaçla, yapılan çalışmaların denetlemek ve değerlendirmek, daha verimli hale getirilmesini sağlamak için ilgililere öneride bulunmak ve kurumlardaki personelin daha iyi çalışmalarında ve yetişmelerinde rehberlik yolu ile yardımda bulunmak amacıyla teftiş süreci de işlevini sürdürmektedir [Taymaz, 1997: 2).

1. 7. Problem Cümlesi

Üniversitelerde son 10 yılda (1993-2002 yıllarında) eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB’de yararlanılma düzeyine ilişkin denetmenlerin (Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri) görüşleri nelerdir?

1. 7. 1. Alt Problemler

1. Türkiye’de bulunan üniversitelerde son 10 yılda eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan araştırmalar (Yüksek Lisans Tezleri, Doktora Tezleri) nelerdir?
2. Denetmenlerin eğitim denetimi ile ilgili yapılan araştırmalardan (Yüksek Lisans ve Doktora Tezi) haberdar olma durumları ve araştırmalarla ilgili ortaya konulan sonuçlardan ve önerilerden yararlanılma düzeyi ile ilgili görüşler nelerdir?
3. Araştırmalar sonucunda ortaya konan sonuç ve önerilerin, uygulama aşamasında karşısına çıkan engellere ilişkin denetmenlerin görüşleri nelerdir?

1. 8. Araştırmanın Önemi

Bilim, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmenin lokomotifidir. Bilimin temel dayanağı bilimsel nitelik taşıyan araştırmalardır. Bilimsel araştırmalar, bilimsel yöntemlerle sorunlara çözüm arama yoludur. Yani, bilimsel araştırma; var olan bir sorunun ortadan kaldırılabilmesi için yapılan çalışmaları içermektedir. Bilimsel nitelik taşıyan çalışmalar farklı kademelerde farklı ünvanlara sahip kişiler tarafından yapılmakta, araştırmanın içeriğine göre bazen bireysel olarak bazen de ekip çalışması olarak gerçekleştirilmektedir.

Eğitim sürecinde bilimsel nitelikteki araştırmaların önemi hiçbir zaman gözardı edilemez. Eğitimin hangi alanı olursa olsun gelişme ve yenileşme için bilimsel araştırmalara gereksinimi vardır. Eğitim çalışmalarının bilimsel araştırmalarla yönlendirilmesi gözardı edilemeyecek kadar önemli bir konudur.

Araştırmaların uygulanması araştırmacı için en önemli güdüleyici etkidir. Uzun emek ve zamana harcayarak ortaya koyduğu araştırmanın hiçbir yerde uygulanmadığını gören araştırmacının, başka bir araştırma yapma isteği kalmaz. Araştırmacı ancak araştırmasının sonuçlarından yararlandığını görürse kendisini motive edebilir. Tabi kendi çalışmalarının işe yaradığını düşünerek daha sonra yapacağı araştırmalara da daha sıkı sarılacaktır. Araştırmacı bu motivasyon sayesinde daha nitelikli ve uygulanabilir çalışmalar ortaya koyacaktır. Bu sayede sadece eğitim denetimi alanı değil eğitimin her kademelerinde bilimsel çalışmaların daha etkin olmasını sağlayacaktır.

Yapılan bu araştırma; Eğitim Denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin neler olduğunu ortaya koymak, bu araştırmalardan, ilgili örgütlerin (MEB) yararlanıp yararlanmadığını ve ne ölçüde yararlandığını tespit etmek amacıyla, Bakanlık Müfettişlerinin ve İlköğretim Müfettişlerinin görüşleri alınarak yapılmıştır.

1. 9. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

Konuya ilişkin görüşlerini, en iyi ve doğru yansıtan grup; merkez teşkilatında bulunan ve sürekli uygulamaları takip eden Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri olacağı varsayılmıştır.

Konuya ilişkin verilerin en sağlıklı, görüşme yöntemi ile sağlanacağı varsayılmıştır.

1. 10. Sınırlılıklar

Yapılan bu araştırma zaman, konu ve düzey olarak üç boyutta sınırlı tutulmuştur.

Zaman boyutunda 1993–2002 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlıdır.

Araştırma, konu ve düzey olarak üniversite kütüphanelerinde kayıtlı Eğitim Denetimi alanı ile ilgili olarak yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlıdır.

Bunun dışında; araştırmanın evreni, Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişleri ve Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri ile sınırlıdır.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yapılan literatür taramasında eğitim denetimi alanında yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi ile ilgili çeşitli makale, araştırma ve tez çalışmalarına rastlanmıştır. Ancak bu çalışmalar hem daha dar kapsamlı hem de uygulanma yönlerini ele alıp incelememişlerdir. Bu bağlamda yapılan çalışma eğitim denetimi alanıyla ve kapsamıyla bir olarak özgün bir nitelik taşımaktadır.

Korkut'un 1981 yılında yaptığı çalışmada gelişmekte olan ülkemizde kendilerinden çok şey beklenen üniversitelerimizin toplum gereksinimlerine ve sorunlarına ne derece eğilmekte olduğu ve bunu yaptığı araştırmalarla ne derece eğilmekte olduğu ve bunu yaptığı araştırmalarla ne derece yerine getirdiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucuna göre, üniversitelerin kendi elemanları toplum sorunlarına dönük araştırmaları yeterli bulmamaktadır [Korkut, 1981: 155].

Balcı tarafından yapılan bir araştırmada Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde, fakültenin kuruluşundan beri yapılan doktora araştırmaları; araştırma yöntem biliminin alt başlıkları altında değerlendirilerek, Türkiye’de eğitim araştırmalarının durumu hakkında bilgi toplamıştır. Araştırmada, araştırma konuları, evren, örneklem düzeyleri, araştırma desenleri, bilgi toplama biçimleri, verilerin analiz yaklaşımları [Balcı, 1993: 93] incelenmiştir.

Yayımlanmış eğitim araştırmalarının temsili bir örneklemin kalitesini saptamaya yönelik bir araştırma 1962 yılında American Educational Research Association (AERA) tarafından yapılmıştır. Balcı’nın [1993: 89] aktardığına göre bu araştırma sonucunda eğitim araştırmalarının % 7’sinden azı değerli bulunmuştur. Eğitim araştırmalarının kalitesi, benzer mesleklerdeki yayımlanmış araştırma makalelerine göre anlamlı şekilde düşük kalitede bulunmuştur.

Akarsu [1990] 1960-1988 yılları arasında yapılan eğitim araştırmalarının; konu düzeyini, konu türünü, yayımlanmış olup olmadığını, yayın desteği sağlayıp sağlamadığını, hangi yıllarda yapıldığını ve basım yerine göre dağılımlarını tespit etmiştir.

Akarsu [1990], eğitim alanındaki araştırmaların ülkemizde 1950’lerin son yıllarında yayımlanmaya başladığını, 1960, 1970, 1980’li yıllarda ise katlanarak arttığını belirtmiştir. Yine bu araştırma sonuçlarına göre: araştırmaların % 35’inin genel eğitim, % 29’unun ortaöğretim ve % 30’unun da yükseköğretim düzeyinde olduğu, yükseköğretim düzeyindeki araştırmaların çoğunun üniversiteye giriş konusunu kapsadığı ve eğitim konusundaki araştırmaların % 87’sinin Ankara’da yapıldığı görülmektedir.

Açıkalın [1994: 128]; Personel yönetimi ile ilgili yaptığı bir araştırmada, “yapılan-yaptırılan araştırmaların bulgularının kullanma düzeyini” örgüt yöneticileri yaklaşık %

60 olduğunu belirtmişlerdir. Aynı araştırmada bürokratik örgüt yöneticileri tarafından bu görevin gerçekleştirilme düzeyini % 48 olarak bulunmuştur.

Batı ülkeleri ve pasifik ülkelerindeki birçok üniversite bilgi birikimini ticari faaliyetlere dönüştürmek için çeşitli yollara başvurmakta ve bu tür girişimler hükümetlerce desteklenmektedir. Gürüz'ün [1994] aktardığına göre Çin Bilimler Akademisi hizmetlerini serbest piyasada pazarlayabilmek amacıyla bağlı endüstrilerini şirketler ağına dönüştürmeye başlamıştır. Fransız üniversitelerindeki araştırma faaliyetlerinin belirli seçilmiş alanlarda yoğunlaştırılması talep edilmektedir.

Ergün [1999: 156-157], Türkiye'deki üniversitelerde EYTPE (Eğitim Yönetimi Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi) alanı ile ilgili doktora düzeyinde yapılan bilimsel araştırmaların evren, örneklem ve önerileri incelenmiştir. 14 üniversitede 1983-1996 yılları arasında yapılan toplam 153 doktora tezine ulaşılmış, çeşitli örgütlerin 73 biriminde görev yapan 155 yöneticiye uygulanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, yöneticilerin içinde araştırmaları bütün ayrıntılarıyla bilen denek olmadığı saptanmış, deneklerin % 17'si araştırmalar hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığı, % 44'ünün ise, kurumlarıyla ilgili yapılan araştırmaların sadece adını duydukları, yöneticilerin % 61'i araştırmalardan faydalanabilecek bilgiye sahip olmadıklarını, % 30'unun "orta düzeyde", % 9'unun ise "çok düzeyinde" araştırmalardan haberdar oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçları, yöneticilerin %4'ü araştırmalar sonucu geliştirilen önerileri tamamen uygulanabilir buldukları, % 3'ünün uygulanamaz, % 22'sinin az, % 59'unun orta düzeyde, % 12'sinin oldukça uygulanabilir buldukları sonucu da ortaya çıkmıştır.

Thomas L. Good, [1996: 4-6] 1983'den 1996'ya kadar olan eğitim politikaları ve son yapılan eğitim zirvesini inceleyen makalesinde dört ana konu üzerinde durulmaktadır.

Amerika'daki parasız genel okulların demokrasinin merkezi olduğu,

Yöneticilerin parasız genel okullara yapılması gereken yatırımda isteksiz oldukları,

Amerikan okullarını değiştirmek için yapılan son eğitim zirvesinde araştırma belgelerinin göz önünde bulundurulmadığını,

Bu politika öneriyle çalışmanın eğitim araştırmacıları tarafından olanaksız görüldüğünü belirtmektedir.

Good, makalesinde; 1996 yılında Amerika'da Palisades'de ülke valileri ve ABD başkanının da katılımıyla gerçekleştirilen eğitim zirvesini çok şiddetli bir şekilde eleştirmektedir. Bu eleştirinin odak noktasını ise zirveye eğitim araştırmacılarının davet edilmemesi ve zirveden çıkan önerilerin dayanağında eğitim araştırmalarının olmaması oluşturmaktadır.

Good makalesinin sonunda eğitim araştırmacılarının, eğitim politikalarının üretilmesinde katılımcı olmalarının gerektiğini, bunun yanında farklı grupların da katılımcı olarak katılmasının eğitim araştırmacılarının potansiyel önyargılarına ve bencilliklerine karşı bir denge sağlayacağı için önemli olduğunu vurgulamıştır.

Donmoyer [1996: 2-9] "Eğitim Araştırmaları ve Eğitim Politikaları Arasındaki İlişi" adlı makalesinde Amerika'da 1996 da yapılan eğitim zirvesini eleştirmiştir. Donmoyer "Bu zirvede ülke öğretmenleri, eğitim yöneticileri ve öğrenciler için problemlere sebep olan konular eğitim araştırmacılarına sorulmadan politika önerileri geliştirilmiştir" demektedir. Bu durumu ülkenin çeşitli eğitim araştırmacıları tarafından eleştirildiğini ve bu eleştirileri yapanların başında; Natriello, Taylor, McCaslin ve Berliner'in geldiğini belirtmektedir. Yine Donmoyer, başka bir makalesinde; Araştırmacıları, dünyada politika üretenler ve uygulayıcıların dünyaları hakkında daha fazla bilgi edinmeye davet etmektedir. Böylece yapılan araştırmaların eğitim politikalarını ve eğitim uygulamalarını neden etkileyemediği daha iyi bir şekilde anlaşılır demektedir.

Hegarty [1996: 243-257] "Eğitim Araştırmalarında Yarım Asır" isimli makalesinde Good ve Donmoyer gibi eğitim zirvesinden çıkan sonucu eleştirmiştir. Hegarty "Eğer biz aydınlar bütün öğrencilerimizin başarılı bir şekilde öğrenmesini istiyorsak, eğitim planlamasında araştırma bulgularının mutlak surette önemli olduğunu bilmeli ve

planları buna dayandırmalıyız” demektedir. Hegarty’in diğeri gibi katı bir eleştiriden ziyade daha yumuşak bir eleştiri getirdiği görülmektedir. Eğitim planlarını tek başına eğitim araştırmaları belirlememelidir diyerek, eğitim planlarının çatısını politik, ideolojik ve pragmatik etkenlerin oluşturduğunu, araştırma sonuçlarının ise eğitim planlarının temelini oluşturduğu görüşünü savunmaktadır.

Hegarty [1996: 255], “Eğitim araştırmacılarının üç ana konuda tartışmaya girmelerinin daha yararlı olacağını belirtmiştir. Eğitim araştırmacılarının tartışacakları konuları ise şöyle sıralamıştır: Birincisi, yapılması beklenen eğitim reformlarının çeşitliliği ışığı altında eğitim sisteminin sahip olduğu büyük beklentiler ve eğitim sistemini güven altına alabilmek için eğitim yatırımında ihtiyaç duyulan para. İkincisi, profesyonel eğitim araştırmacılarının konumu ile ilgili tartışmalar. Hegarty, “Eğer eğitimsel araştırma geliyecekse profesyonel plana ve yetenekli araştırmacılara ihtiyaç vardır” demektedir. Eğitim araştırmacılarının yetersiz iş ortamının üstesinden gelebilmeleri için bunların tartışılması gerekir. Hegarty’e göre tartışılması gereken üçüncü önemli konu ise eğitim araştırmalarının uluslararası düzeyde gelişimidir.

Dunkin [1996: 87-97], eğitim araştırmalarında yapılan genel hatalarla ilgili yazdığı “Eğitim Araştırmalarını Sentezlemede Hata Tipleri” adlı makalesinde; politikacılar tarafından gelişme stratejilerini planlamada, meslek faaliyetlerinin gelişmesinde ve pratisyenlere rehberlik etmede kullanılan, kişisel ve kurumsal araştırmaları, üniversitelerde yapılan tezleri ve araştırma projelerini incelemiştir. Bu inceleme sonucunda üç aşamada dokuz tip hata belirlemiştir. Dunkin’e göre araştırmaların şu aşamalarında hatalar oluşmaktadır:

Birinci aşama, araştırmacının literatür taraması yaptığı aşamadır. Bu aşamada yetersiz düzeyde olan araştırmalar ile kaliteli araştırmaların bulguları aynı konumda verilmektedir. İkinci aşamada, araştırmacının bulguları üzerinde çalışılırken yapılan hatalardır. Bulgularda yanlış detaylarla gereğinden fazla ilgilenilmesi sonucu oluşmaktadır. Üçüncü aşamada elde edilen bulgulardan genellemelere ulaşılırken yapılan hatalardır.

R. Burke Johnson [1997: 282-292] üç tip geçerlilikten bahsetmekte ve bunları 1. Tanımlayıcı geçerlilik, 2. Yorumlayıcı geçerlilik, 3. Teorik geçerlilik diye adlandırmaktadır. Johnson, araştırmacıyı bir dedektif olarak niteleyerek, bu dedektifin araştırmanın geçerliliği arttıran 12 stratejiyi göz önünde bulundurması gerektiğini belirtmiştir. Johnson'a göre bu stratejiler şunlardır:

- Nitelikli araştırmacıların geniş zaman dilimi içinde konuyla ilgili verileri biriktirmelidirler.
- Araştırmacıların belirttiği alan ve katılımcıların tanımlamaları birbirlerine çok yakın olması gerekir.
- Literatürdeki pek çok kaynağı kullanarak elde edilen bilgileri “karşılaştırıp kontrol ederek” ve başka yollarla doğrular.
- Bir fenomenin açıklanmasında çok yönlü veri kaynaklarını kullanmanın yararı vardır.
- Bir fenomenin üzerinde çalışırken çok çeşitli araştırma metotlarının kullanılması yararlıdır.
- Veri toplamada ve veri yorumlamada değişik araştırmacılardan yararlanma.
- Veriyi yorumlama ve açıklamak için farklı teori ve perspektiflerin kullanımı.
- Doğrulamak ve anlayabilmek için örneklem ve evrenin diğer üyeleri ile araştırma sonuçları ve yorumlarının tartışılması.
- Araştırma sonuçlarının diğer insanlarla tartışılması.
- Araştırma sonucunda geçerli hale gelmeyen araştırmacı beklentileri ve geçici açıklamaların incelenip belirlenmesi.

- Araştırmacının, potansiyel önyargıları ve bunlara yatkınlıkları, bunların araştırma işlem ve sonuçlarını etkileyebileceğinin araştırmacı tarafından farkında olunması.
- Elde edilen sonuçların tahmin sonuçların tahmin edilmiş modele uyma derecesinin belirlenmesi.

Corrigan [1997: 17] üniversitelerin bir rolünün de araştırma yapmak ve program geliştirmek olduğunu belirtmektedir. İşbirliğine dayanan sistemlerin desteğinde, araştırma ve değerlendirmenin muhtemelen gelecekteki politikaları etkileyeceğini, araştırma ve değerlendirmenin tasarımlarının bilgi toplama ve dağıtma için önemli olduğu bu makalede tartışılmıştır. Corrigan, araştırma sonucu üretilen bilginin yansıma ve analiz için sisteme geri besleme oluşturduğunu, geribildirim olarak dönen bilginin son değerlendirme, yayımlama ve sunudan ziyade, problem çözmeye ve program düzenlemede kullanılması gerektiğini belirtmekte ve araştırmanın bir son değil bir araç olarak görülmesi gerektiğinin üzerinde durmaktadır.

Robinson [1998: 17] eğitim araştırmalarının pek çoğunun problem çözmeye yönelik olmadığını belirtmekte ve araştırma-uygulama arasındaki boşluğun buradan kaynaklandığını söylemektedir. Robinson ülkesi Yeni Zellanda'dan örnek vererek olayı açıklamaya çalışmaktadır. Robinson'un belirttiğine göre Yeni Zellanda da her okulun yönetim kademesi, öğretici kadronun kaliteli bilgilendirilmesi ve geliştirilmesiyle ilgili bir gelişme politikası talepleri vardır, bu talep merkezi yönetimden yerel yönetime geçme isteğini yansıtır. Ayrıca okullar ve üniversitelerin, problem çözümünde bazı zorlamaların geliştirilmesi yönünde istekleri olduğunu belirtmekte ve bu istekleri dört ana grupta toplamaktadır. Bunlar;

Yeni "Ulusal Performans Yönetimi Yönetmeliği" oluşturacaksa öğretici kadronun kendilerinin yazılı politikalar üretmeleri lazımdır, birçok öğretici kadro, var olan hiyerarşik düzene ters düşen "personel gelişiminin" bu yeni politikaları oluşturmasını, istemektedir. Personel gelişmesi ve değerlendirilmesi için en önemli faaliyetin, sorumluluğun yerel komitelerle birlikte üst yönetime eşit olarak verilmesi gereği

üzerinde durmaktadırlar. Yeni üretilecek olan herhangi bir politikanın kullanışlı olabilmesi için okul bütçesi ve ders programlarının öğretici kadro ve yöneticilerle birlikte yapılması gerekliliği üzerinde durmaktadırlar.

Covey, [1997: 17] “Önemli İşlere Öncelik” isimli eserinde Amerika’da büyük bir üniversitenin İş İdaresi Fakültesi Dekan’ının fakülteye maddi kaynak sağlayabilmek için kurum ve kuruluşları bizzat gezerek araştırma projeleri aldığını belirtmektedir. Bu, üniversitelerde yapılan araştırmaların bazılarının ücret karşılığında yapıldığını göstermektedir.

Peterson, [1998: 4] genel görünümüyle eğitim araştırmalarının itibarının düşük olduğunu belirtmekte, “politika üretenler reform için parasal kaynağının artırılmasını sağlamaya çalışırlar, fakat araştırma için bunu yapmazlar” demektedir. Yine Peterson, eğitimsel araştırmaların düşük güvenilirliğe sahip olduğunu belirterek “araştırmacılar olarak, rollerimizi, metotlarımızı, metinlerimizi ve içeriklerimizi yeniden düşünerek tartışmanız gerekir” demektedir. Peterson tartışmada cevap aranması gereken soruları şu şekilde sıralamıştır.

Eğitimsel araştırma neden yapılır?

Eğitimsel araştırma makalesi nedir, nasıldır ve hangisidir?

Niçin diğerleri araştırmada değerlendirmeyi görmez?

Araştırma daha iyi anlaşılabilir ve ulaşılabilir hale nasıl getirilir?

Eğitim topluluğunda ortak anlayışı nasıl geliştirebiliriz.

Eğitim reformu politikalarına ve uygulamalarına nasıl katılabiliriz? [Peterson, 1998: 4-10].

3. YÖNTEM

Bu bölümde; Araştırma Modeli, Araştırma Alanı, Örneklem, Veri Toplama, Verilerin Analizi, Geçerlik ve Güvenirlik başlıkları yer almaktadır.

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel nitel bir araştırmadır. Araştırmada; Üniversitelerde eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin neler olduğuna ve yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB’de yararlanılma düzeyine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Araştırmada konuya ilişkin literatür taranmış ve ilgili tezler bulunmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları 2003-2004 öğretim yılında T. C. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı’nda görevli 16 Bakanlık Müfettişine ve Sakarya İli Milli Eğitim Müdürlüğü’nde görevli 13 İlköğretim Müfettişine uygulanmıştır. Uygulamanın sonucunda elde edilen veriler kullanılmıştır.

3. 2. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmanın amacı; üniversitelerde eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin neler olduğu ve bu yüksek lisans tezlerinin MEB’de yararlanılma düzeyine ilişkin Bakanlık Müfettişlerinin ve İlköğretim Müfettişlerinin görüşlerini tespiti etmektir. Araştırmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yalnızca araştırmanın 1. alt problemine ilişkin veriler kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir.

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi niteliksel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve bu olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 19].

Nitel araştırmanın özellikleri şöyle sıralanabilir [Boğdan and Biklen; 1992: 29:30];

Nitel araştırmada araştırmacı anahtar araçtır ve veri kaynakları doğrudan doğal artama aittir. Niteliksel araştırma betimseldir. Niteliksel araştırmacılar süreçten çok ürün veya çıktılarıyla ilgilenirler. Niteliksel araştırmacılar verileri tümevarım yöntemiyle analiz etmeye eğitim gösterirler. “Anlam” ın niteliksel yaklaşımla ilgili olması gerekir.

Çalışmalarında nitel metodoloji tekniklerini kullananların sayılarında son yıllarda bir artış gözlenmektedir. Bununla birlikte nitel araştırmacılar arasında nitel araştırmanın öğeleri ve çerçevesi hakkında üzerinde uzlaşılan bir tanımlama yoktur. Dolayısıyla farklı araştırmacılar farklı nitel araştırma yöntemleri izleme eğilimindedirler [Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2001: 191].

Nitel araştırma yöntemlerinin karmaşıklığını gidermek üzere Denzin ve Lincoln [1994] nitel araştırmayı şu şekilde tanımlamışlardır: “nitel araştırma (belli bir nokta üzerinde) odaklanmada çok metotlu: araştırma problemine yorumlayıcı yaklaşımı benimseyen bir yöntemdir”. Bunun anlamı, nitel araştırmacıların araştırma konusu olan fenomenleri kendi doğal ortamlarında ele almalarıdır [Altunışık, Coşkun, Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 200: 191].

Nitel araştırmanın kapsamlı bir tanımını yapmak güç ise de, bir takım temel özelliklerinden bahsetmek mümkündür. Nitekim bu özellikler nitel araştırmanın kısa bir tanıma göre daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Literatürde bu özellikler bazen farklı başlıklar altında ele alınmakla birlikte [Boğdan ve Biklen, 1992] nitel araştırmanın genel olarak yedi özelliği üzerinde durulabilir.

Doğal Ortama Duyarlılık:

Nitel araştırmada, araştırmanın konusunu teşkil eden olgu ya da olay, içinde buldukları doğal ortamda incelenmelidir. Araştırmaya dahil edilen olguların ya da değişkenlerin montüpile edilmesi ve davranışların doğal sürecinden farklı bir ortamda oluşturulması söz konusu değildir. Aksine , olaylar ve olgular mümkün olduğu ölçüde doğal ortamları içinde algılanmalı ve bu ortamlar içinde oluşan gerçekler araştırmanın bulgularına temel teşkil etmelidir [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 21].

Araştırmacının Katılımcı Rolü:

Nitel araştırmada araştırmacının rolü nicel araştırmadakinden farklıdır. Nitel araştırmada araştırmacı, nicel araştırmada olduğu gibi sadece “birerli yöntemlere göre dışarıdan araştırma konusunu gözleyen, bu konuya ilişkin veriler toplayan ve bu verileri sayısal analizlere tabi tutarak sunan kişi” değildir. Nitel araştırmacı bizzat alanda zaman harcayarak, deneklerle doğrudan görüşen ve gerektiğinde deneklerin deneyimlerini yaşayan, alanda kazandığı perspektifi ve deneyimleri toplanan verilerin analizinde kullanan kişidir. Bu yönüyle nitel araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelir ve zaman zaman bir veri toplama aracı işlevi görür [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 23].

Bütüncül Yaklaşım:

Nitel araştırmada toplanan veriler bütüncül olması temel ilkelere biridir. Bir bütünün, onu oluşturun parçaların toplamından daha fazla bir anlık ifade ettiği gerçeğinden hareketle araştırma konusu bütüncül bir yaklaşımla belirlenir ve toplanan veriler, bütüncül bir yaklaşımla analiz edilir [Boğdan ve Biklen, 1992].

Alguların Ortaya Konması:

Nitel araştırmada en önemli amaçlardan biri araştırmaya dahil edilen bireylerin algularının ve deneyimlerinin ortaya konmasıdır. Araştırmaya katılan bireylerden nicel araştırmalarda olduğu gibi bir teste yanıt vermeleri ya da daha önceden formüle edilen sınırlı sorulardan oluşan bir anketi doldurmaları beklenmez. Araştırmaya dahil edilen bireyler önemli veri kaynakları olarak kabul edilir ve onların vereceği yanıtları daha önceden oluşturulan sorularla sınırlandırmak mümkün değildir. Bunun yerine daha esnek bir tutum izlenir.

Alguların ortaya konmasında ve yorumlanmasında görüşmeler, araştırmacı için büyük önem taşır. Görüşmelerde elde edilen betimsel veriler daha sonra yapılacak analizlerin temelini oluşturur [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 24-25].

Araştırma Deseninde Esneklik:

Amaca en etkili biçimde ulaşabilmek için, uygun yöntem ve yöntemlerin seçimi nitel araştırmada büyük bir önem taşır. Bu yöntemler genellikle görüşme, gözlem ve ilgili dökümanların incelenmesinden oluşur. Nitel araştırmada problemin en açık ve ayrıntılı bir biçimde araştırılması, tanımlanması ve açıklanması için mümkün olduğu ölçüde birden fazla yöntem kullanılır. Birden fazla yöntemin bir arada kullanılmasına “çeşitleme (triangulation)” adı verilir ve değişik yöntemlerle toplanan veriler birbiriyle açıklamaların güvenilirliğinin ve geçerliliğinin saptanmasında önemlidir [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 25].

Tümevarım Analizi:

Belirli bir kuramsal yapıya bağlı olarak neden-sonuç ilişkilerini irdeleyen ya da tündengelim ilkesine dayalı olarak belli bir kuramın uygulamaya aktarılmasını ya da denenmesini konu edinen pozivitizm yaklaşımın aksine, nitel araştırmada genellikle, doğruluğu veya yanlışlığı test esilmek üzere önceden belirlenmiş bir kuram ya da derece yoktur. Nitel araştırmada, tümevarım ilkesi hakimdir ve araştırmacı topladığı tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola çıkarak incelediği probleme ilişkin ana temaları ortaya çıkarma, topladığı verileri anlamlı bir yapıya kavuşturma, yani bu verilerden yola çıkarak bir kuram oluşturma çabası içindedir. Burada sözü edilen “kuram oluşturma” kavramını araştırmacının, topladığı verilerden yola çıkarak araştırdığı konuyu açıklama, yorumlama ve anlam kazandırma süreci olarak açıklamak mümkündür. Araştırılan konuya ilişkin açıklamalar ve yorumlar benzer konuları anlamada ilgili bireylere yardımcı olduğu ölçüde araştırmacı amacına ulaşmış sayılır [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 27].

Nitel Veri:

Nitel araştırmada toplanan veriler nicel araştırmada olduğu gibi sayılara indirgenemez. Her ne kadar nitel yöntemlerle toplanan veriler üzerinde bazı sayısal analizler yapmak mümkün ise de, nitel araştırmada temel amaç sayılar yoluyla sonuçlara ulaşmak

değildir. Asıl amaç, araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Bunun için de toplanan verilerin ayrıntılı ve derinlemesine olması ve araştırmaya konu olan bireylerin görüş ve deneyimlerinin mümkün olduğu ölçüde doğrudan sunulması önemlidir. Gerek görüşmeler gerekse gözlem ve dökümanları yoluyla elde edilen verilerin ayrıntılı ve derinlemesine olması, araştırma sonucunda ulaşılan sonuçların geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin önemli bir göstergedir [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 27-28].

Nitel Araştırmanın Temel Aşamaları;

Nitel araştırmanın tüm aşamaları doğrusal bir süreç içinde değil, etkileşime dayalı bir süreç içinde gerçekleşmektedir. Yani araştırma problemi süreçte yer alan tüm aşamaları yakından etkilemekte ve diğer aşamalar arasındaki etkileşim de karşılıklı olmalıdır. Bir araştırmanın tamamladığı yerde yeni bir araştırmaya temel oluşturabilecek bir kuramsal ya da kavramsal çerçeve oluşmaktadır [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 50].

Nitel araştırmanın temel aşamalarını şu şekilde sıralamak mümkündür: [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 50].

Araştırma Probleminin Belirlenmesi:

- Kuramsal / Kavramsal Çerçevenin oluşturulması
- Araştırma Sorusunun (ya da Sorularının) Yazılması
- Araştırma Alanının / Örnekleminin Belirlenmesi
- Araştırmacının Rolünün Belirlenmesi
- Veri Toplama Araçlarının / Stratejilerinin Geliştirilmesi
- Veri Toplama
- Veri Analizi, Bulguların Betimlenmesi ve Yorumlaması
- Sonuçların Sınırlanması ve Genellenmesi
- Araştırmanın Kuram ve Uygulama İçin Doğurduğu Sonuçlar

3. 3. Araştırma Alanı

Bu araştırma, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak, üniversitelerde son 10 yılda (1993-2002 yıllarında) eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB’de yararlanılma düzeyine ilişkin denetmenlerin (Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri) görüşlerini tespiti etmek için Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu’nda ve Sakarya İli Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Kurulu’nda yapılmıştır. Araştırma verileri, Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri ile görüşülerek elde edilmiştir.

Nitel araştırma, ilgili alanın yakından incelenmesini ve mümkün ise ilk elden veri toplanmasını gerektirir. Bu nedenle araştırmacının, araştırmanın yapılacağı alanı tanınması ve bu alanda çalışmanın getireceği bazı görev ve sorumlulukları yüklenmesi gerekir. Alanla ilgili bilgiler edinmek, alanı daha yakından tanımak için gerekli temaslarda bulunmak, alanda çalışma yapmak için gerekli izinleri almak ve gerekirse araştırma mekanı yaratmak alanla ilgili olarak araştırmacının yapması gereken işlerden birkaçıdır [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 55].

3. 4. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmada Amaçlı Örneklem Yöntemi yoluyla, araştırmaya katılan denetmenler Kartopu veya Zincir örneklem yöntemi ile seçilmiştir.

Nitel Araştırmalarda örneklem seçerken araştırmacının kullanabileceği bazı yöntemler mevcuttur. Araştırma örnekleminin seçimi nitel araştırmadan bir ölçüde farklıdır. Nitel araştırmada örneklemin geniş olması çoğu zaman mümkün değildir. Gerek araştırma kaynaklarının sınırlılığı, gerekse kullanılan bilgi toplama ve analiz yöntemlerinin özelliği nedeniyle çok sayıda bireyi araştırma örneklemine dahil etmek gerçekçi olmaz. Nitel araştırmada örneklem seçimi araştırma probleminin özelliği ve araştırmacının sahip olduğu kaynaklarla yakından ilgilidir. Bazen bir birey tek başına bir araştırmanın örneklemini oluşturabilir. Bu nedenle nitel araştırmalarda geçerli olabilecek ve her araştırmaya uyabilen örneklem belirleme yöntemleri sunmak mümkün değildir. Yine de

nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan bazı örneklem belirleme yöntemleri aşağıda sıralanmıştır.

- Örneklem seçme yöntemleri [şimşek ve Yıldırım, 1999: 69-75]:
- Aşırı veya aykırı durum rnekleme
- Maksimum eşitlilik rnekleme
- Benzeşik rnekleme
- Tipik durum rnekleme
- Kritik durum rnekleme
- Kartopu veya Zincir rnekleme
- lt rnekleme
- Doğrulayıcı veya yanlışlayıcı durum rnekleme
- Kolay ulaşılabilir durum rnekleme.
- Bu araştırmada kullanılan Kartopu veya Zincir rnekleme yöntemine ilişkin genel yaklaşım şu Şekilde ifade edilebilir.

Kartopu veya Zincir rnekleme yöntemi; araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkilidir.

Araştırmanın amacı; üniversitelerde eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin neler olduğu ve bu yüksek lisans tezlerinin MEB'de yararlanılma düzeyine ilişkin Bakanlık Müfettişlerinin ve İlköğretim Müfettişlerinin görüşlerini tespiti etmektir. Bu amaca dönük verileri de hem merkez teşkilattaki uygulamaları tam manası ile bilen, hem de sürekli uygulamaların içinde olan ve bu çalışmaları denetleyen, denetmenlerden (müfettişlerden) almanın ciddi yararı olacağını düşündük.

Nitel araştırma doğası gereği esneklik ve bu esneklik araştırma sürecinin her aşaması için söz konusudur. Gerekeşleri açık ve inanılır bir biçimde sunulduğu sürece, nitel araştırmanın her aşaması örneklem seçme ve belirleme kararlarının yeniden gözden geçirilmesine açıktır.

Araştırma örneklemini, 16 Bakanlık Müfettişi, 13 İlköğretim Müfettişinden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan müfettiş isimleri ve görüşleri, kod isimler kullanılarak belirtilmiştir. Araştırma kapsamında yer alan Bakanlık Müfettişleri “BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16” olarak, İlköğretim Müfettişleri de “İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13” şekilde kodlanmıştır. Kodlamalar karışık bir biçimde yapılandırılmıştır. Bu kodlama, yalnızca araştırmacı ve tez danışmanınca bilinmektedir. Bu, niteliksel araştırma etiğinin bir gereği olarak alınan önlemdir.

3. 5. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama araçları geliştirildikten sonra araştırmacı veri toplamaya başlar. Nitel araştırmalarda en sık karşılaşılan çıkan veri toplama yöntemleri görüşme, gözlem ve doküman incelemesidir. Berg [Aktaran: Şimşek ve Yıldırım, 1999] görüşme tekniklerini üçe ayırmaktadır. Bunlar;

Yapılandırılmış Görüşme Tekniği: Görüşme yapmadan önce araştırmacının elde edeceği bilgilerle ilgili olarak önceden sorular hazırlayarak, planlı bir şekilde bilgi topladığı görüşme şeklidir.

Yapılandırılmamış Görüşme Tekniği: Görüşmecinin görüşme yapmadan önce herhangi bir planlama yapmadığı görüşme şeklidir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği: Yarı yapılandırılmış görüşmeler için, tüm görüşmelerde kullanılmak üzere bir dizi soru hazırlanır. Kendisiyle görüşülen kişilerin hepsine sorular aynı sırayla sorulur; ancak, kendisiyle görüşülen kişinin görüşme sırası da soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilen görüşme şeklidir.

Bu araştırma da verilerin toplanmasında yarı-yapılandırılmış görüşme teknikleri kullanılmıştır. Alan araştırması yapılarak araştırmacı tarafından 17 açık uçlu soru hazırlanmıştır. Araştırma verileri 15 Ağustos 2003–19 Eylül 2003 tarihleri arasındaki dönem içerisinde toplanmıştır. Araştırma, 15–25 Ağustos 2003 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı, Bakanlık Müfettişleri ile başlayıp, 1–19 Eylül 2003 tarihleri arasında Sakarya İli Milli Eğitim Müdürlüğün de görevli İlköğretim Müfettişleri ile tamamlanmıştır.

Görüşmeden tam verim alabilmek için, genel olarak bir mülakat şu safhalarda yürütülebilir:

Isınma Safhası: Bu aşamanın amacı katılımcıyı ve araştırmacıyı rahatlatmak ve dolayısıyla mülakatın verimli olmasıdır. Burada genel konulardan katılımcının ilgisini çekecek konulardan , özellikle katılımcının kendisinden söz edilir.

Mülakatın Ana Gövdesi: Daha önce hazırlanan veya görüşme sırasında ortaya çıkan sorular sorulur.

Gelecekle İlgili Planlar: Görüşme sonunda katılımcıların eklemek ya da açıklamak istedikleri sorulur [Altunışık, Coşkun, Yıldırım, Bayraktaroğlu, 2001: 193].

Araştırma kapsamında yer alan Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleriyle yapılan görüşmeler yazılı biçimde notlara alınmıştır. Gerek bakanlık müfettişleriyle yapılan görüşmelerde, gerekse ilköğretim müfettişleri ile yapılan görüşmelerde sorulara verdikleri cevaplarda kısıtlama yapılmamıştır. Müfettişlerin konuyla ilgili olarak kendilerinin önemli gördükleri fikirlerini belirmelerine olanak sağlanmıştır. Notlara kaydedilen görüşmeler; araştırmacı tarafından düz yazı haline getirilmiştir.

Denetmenler işlerinin yoğun olması nedeniyle görüşme sorularını kısa kısa geçiştirmeleri, görüşmelerin (telefon, diğer çalışanlar ve dış etkenler) kesilmesi, araştırma sırasında karşılaşılan başlıca sorunlardır. Görüşme yaptığımız kişilerin Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri olması nedeniyle bu sorunlar

araştırmacı tarafından doğal karşılanmıştır. Bahsettiğimiz bu sorunlar araştırma verilerinin toplanmasında engel oluşturmamıştır.

Araştırmanın, mufettişlerle yapılan yuz-yuze (bire-bir) bir araştırma olması, ozellikle Bakanlık Mufettişlerinin ilgisini cekmiş ve gerekli yardım tum mufettişlerce gosterilmiştir. Araştırma konusunu da ilgi cekici bulan mufettişler araştırmacıya karşı tum mufettişlerin tutumu ilgili, yardımsever ve samimi olmuştur.

3. 6. Verilerin Analizi

Niteliksel araştırmalarda toplanan veriler betimsel ve ikerik analizi olmak uzere iki sekilde cozümlenmektedir [Yıldırım ve şimşek, 1999]. Veri analizi sistematik araştırma sürecidir ve goruşme kayıtlarını, alan notlarını ve diğer materyalleri duzenlemedir. Analiz, veriler ile calışmayı, onları organize etmeyi, kullanabilir unitelere ayırmayı, onları sentez etmeyi, ilişkileri araştırmayı, onların içinden önemli olanları cikartmayı ikerir [Boğdan ve Bilken, 1992: 152].

Bu araştırmada veriler İkerik Analizi tekniği ile cozümlenmiştir. Bunun için yazılı materyaller metodolojik olarak analiz edilmiştir. Bu çerçevede, mesajlar ve onların içindeki bilgiler sistematik olarak kodlanmıştır. Burada temel amaç toplanan verileri acıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için; temel olarak birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiş ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edilerek yorumlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde, ikerik analizinin yapılışında takip edilen bir takım aşamalar bu araştırmada da aynen takip edilmiştir. Bu aşamaları ayrıntılı olarak incelemeden önce ikerik analizinde kullanılan bazı kavramların tanımlarını vermekte yarar vardır.

Tümevarım Analizi: Kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya cikarmaktır.

Kodlama: Verilerin içerik analizine tabi tutulması yani veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere isim verilmesi sürecidir. Kodlama süreci, elde edilen verileri bölümlere ayırmayı, incelemeyi, kavramlaştırmayı ve ilişkilendirmeyi gerektirir.

Kavram: Veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere ve olaylara verilen anlamdır. Kavramlar içerik analizinde temel analiz birimlerini oluşturur.

Kategori: İçerik analizinde elde edilen kavramların birbiriyle belirli bir tema altında sınıflandırılmasıdır. Kavramların incelenmesi sonucunda birbiriyle olan ilişkileri ortaya çıkarılır ve bu ilişkiler daha üst düzey bir tema ile açıklanır. Kategori ya da tema içerik analizinde elde edilen kavramlardan daha soyuttur ve geneldir [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 162-163].

İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilmektedir [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 163-175].

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanması
- Bulguların yorumlanması

3. 7. Geçerlik ve Güvenirlik

Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. “Geçerlik” ve “Güvenirlik” bu açıdan araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan iki ölçüttür [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 76-Kaptan, 1995-Karasar, 1991].

3. 7. 1. Nitel Araştırmada Geçerlilik

Geleneksel olarak araştırmacılar, geçerlik ile karşılaştırıldığında araştırmalarında güvenilirlik üzerinde daha zaman harcamakta ve daha fazla çaba göstermektedirler.

Bunun nedeni geçerliği tam olarak elde etmenin güç olması ile yakından ilgilidir. Yani bir araştırmada yüzde yüz güvenilirlik elde etmek mümkün olabilir; ancak yüzde yüz geçerlik elde etmek mümkün değildir [Kirk ve Miller; 1986].

Eğer bir araştırmada toplanan bilgiler geçerli ise aynı türden başka bir araştırmada geçerlik konusu güvenilirlik konusuna göre öncelik kazanmakta ve daha çok önem arz etmektedir. Nitel araştırmacının temel özellikleri geçerlik açısından önemli avantajlar ortaya koymakta ve araştırmacıya önemli stratejiler sunmaktadır. Nitel araştırmada araştırmacının esnek olması ilkesi geçerlik konusunda önemli bir avantajdır. Araştırmacı araştırma süresinde gerekli gördüğü takdirde, yeni stratejilere başvurulabilir; görüşmeye yeni sorular ekleyebilir; daha önce planlanmayan yeni görüşmeler yapabilir; elde ettiği bilgileri teyit etmek amacıyla farklı veri toplama yöntemleri kullanabilir. Tüm bu özellikler araştırmacının iç geçerlik konusunda duyarlı olmasını ve gerekirse buna yönelik ek önlemler almasını gerektirmektedir. Aynı şekilde, araştırma alanına olan yakınlık, yüz yüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, gözlemler yoluyla doğrudan ve olayın gerçekleştiği doğal ortam içinde bilgi toplama, uzun süreli bilgi toplama ve elde edilen bulguların teyit edilmesi için alana geri gidebilme ve ek bilgi toplama olanağının olması nitel araştırmada geçerliği oluşturmayı sağlayan önemli özelliklerdir [Şimşek ve Yıldırım, 1999: 77].

3. 7. 2. Nitel Araştırmada Güvenirlik

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemli olmakla birlikte, güvenilirlik konusunun nitel araştırma için farklı bir anlamı vardır. Her şeyden önce nicel araştırma için geçerli olan güvenilirlikle ilgili bazı etkenler, nitel araştırma için söz konusu değildir. Örneğin, nitel araştırmacının temel özelliklerinden biri olan algıların önemi ve doğal ortama duyarlılık, güvenilirlik konusunda bazı sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Nitel araştırmaya temel teşkil eden ilkelere birisi, gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişim içinde olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitel araştırmaya temel teşkil eden ilkelere birisi, gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişim içinde olduğu ve araştırmacının benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmadığını en baştan kabul etmektir. İnsan davranışı

hiçbir zaman durağan değildir.; sürekli değişen ve karmaşık bir yapısı vardır. Bu nedenle kullanılan yöntem ne olursa olsun insan davranışını konu edilen bir araştırmanın aynen tekrarı mümkün değildir. Görüldüğü gibi, dış güvenirlikle ilgili ilkeler nitel araştırmanın temel ilkeleriyle çelişmekte ve bu nedenle dış güvenirlik nitel araştırmanın temel çelişmekte ve bu nedenle dış güvenirlik nitel araştırma için farklı bir anlam kazanmaktadır. Aynı şekilde, içi güvenirlik nitel araştırmanın temel özelliklerinden biriyle çelişmektedir. Nitel yaklaşım her araştırmacının olayları algılama ve yorumlama biçiminin farklı olabileceğini kabul eder. aynı veriler iki farklı araştırmacının farklı algılaması ve yorumlaması kaçınılmaz ve olağandır. Bu nedenle iç güvenirlik de, nitel araştırmanın bilimselliği açısından farklı ele alınması gereken bir kavramdır.

Her ne kadar güvenirlikle ilgili bazı ölçütler, nitel araştırmanın temel özellikleri ile çelişse de, nitel araştırmada gerek dış gerekse iç güvenirlik kapsamında alınması gereken bazı önlemler vardır. Bu önlemler araştırmanın Güvenirliğini nicel araştırmada olduğu gibi test etmek ve saptama amacına yönelik değildir. Bu önlemler daha çok nitel araştırmacının, araştırmanın çeşitli aşamalarında kullandığı stratejilerin daha belirgin hale getirilmesi ve bu şekilde diğer araştırmacıların, bu stratejileri benzer biçimlerde kullanabilmesine olanak sağlamasına ilişkindir.

Le Compte ve Goetz [Aktaran: Şimşek ve Yıldırım, 1999] dış güvenirliğin sağlanmasına yönelik önerdiği şekliyle, öncelikle araştırma sürecindeki kendi konumunu (katılımcı ve gözlemci) açık hale getirmiştir. Bu sayede benzer araştırmalar yapan başka araştırmacıların, benzer bir rol üstlenerek karşılaştırılabilir sonuçlara ulaşmaları mümkün kılınmıştır. Bu araştırmanın aynen tekrar edilmesi ve aynı sonuçlara ulaşması anlamına gelmez. Ancak araştırmacı, kendi konumu ile ilgili yaptığı açıklamalar, aynı konuda çalışacak diğer araştırmacılara üstleneceği roller konusunda bir fikir verebilecek nitelikte olması sağlanmıştır.

Dış güvenirlik konusunda araştırmacının aldığı ikinci önlem ise araştırmada veri kaynağı olan bireylerin açık bir biçimde tanımlanmasıdır. Böylece, benzer araştırma

yapan diğler araştırmacılar örnekleme oluştururken bu tanımlamaları dikkate almaları kolaylaştırılmıştır.

Üçüncü önlem, araştırma sürecinde oluşan sosyal ortamların ve süreçlerin tanımlanmasına ilişkindir. Sosyal ortamın insan davranışını ve algısını etkileyen önemli bir etken olduğu kabul edilerek, elde edilen veriler üniversitelerin belirli sosyal ortamlarına bağlı olarak ortaya çıktığını ve aynı bireylerin farklı sosyal ortamlarda aynı verileri temsil etmeyebileceğini de kabul ederek görüşler değerlendirilmiştir.

Dördüncü önlem olarak, elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçevenin ve varsayımların tanımlanması yoluna gidilmiştir. Benzer araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşabilmek için araştırmacının kullandığı bu çerçevenin ayrıntılı bir biçimde ortaya konmasına özen gösterilmiştir.

Son olarak, veri toplama ve analiz yöntemleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Görüşme ve gözlemlerin nasıl yapıldığı , verilerin nasıl kaydedildiği, dökümanların nasıl analiz edildiği, elde edilen sonuçların nasıl birleştirildiği ve sunulduğu gibi yöntemle ilişkin konuların ayrıntılı bir biçimde açıklanması benzer araştırma yapacak araştırmacılar için özenle ortaya konmasına çalışılmıştır. Bu nedenle; Miles ve Huberman [1994] ın dış güvenilirlik konusunda öne sürdüğu stratejiler bu araştırmada aşağıdaki gibi kullanılmıştır.

- Araştırmacı, araştırmanın yöntemlerini ve aşamaları açık ve ayrıntılı bir biçimde tanımlamıştır.
- Veri toplama, işleme, analiz etme, yorumlama ve sonuçlara ulaşma konularında neler yapıldığının açık bir biçimde anlaşılabilir olmasına özen gösterilmiştir.
- Sonuçlar, ortaya konan verilerle açık bir biçimde ilişkilendirilmiştir.
- Araştırmacının izlediği yöntemler süreçler konusunda, kayıtların (örneklem seçimi, görüşme ve gözlem notları gibi) kapsamı açık ve ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır.

- Araştırmacı, bireysel varsayımlarının, önyargılarının ve yönelimleri sürekli olarak dikkate alınmış, bu varsayımların ve önyargıların araştırmaya yansımaları konusunda açık bir biçimde bilgi vermeye çalışılmıştır.
- Araştırmada farklı görüşler ve alternatif açıklamalar tüm ayrıntılarıyla dikkate alınmıştır.
- Araştırmanın ham verileri başkaları tarafından incelenebilecek biçimde saklanmıştır.

Bu nedenle, araştırmada yapılandırılmış görüşme sorularının araştırma kapsamında yer alan tüm denetmenlere sorulması ve bunlar arasındaki tutarlılık veya farklılıklar araştırmanın güvenilirliği ile ilgilidir. Araştırmanın doğasından dolayı veri toplamada kendi sınırlılığını yaratmıştır.

4. VERİLERİN SUNUMU

Bu bölümde; üniversitelerde eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB’de uygulanabilirliği ve bu çalışmaların değerlendirilme durumlarının tespiti ile ilgili yapılan görüşme notları yer almaktadır.

Eğitim Denetimi Tez Çalışmaları

A. Eğitim Denetimi Alanı İle İlgili Tezlerin İncelenmesi

“Eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanmış doktora veya yüksek lisans tez veya tezlerini inceleme fırsatınız oldu mu? Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan EARGED’ in (Eğitim Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı) yapmış olduğu veya desteklediği araştırmaları inceleme fırsatınız oldu mu?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. İnceleme Fırsatım Oldu (Doktora ve Yüksek Lisans)
- b. İnceleme Fırsatım Olmadı (Doktora ve Yüksek Lisans)
- c. İnceleme Fırsatım Oldu (EARGED)
- d. İnceleme Fırsatım Olmadı (EARGED)

a. İnceleme Fırsatım Oldu (Doktora ve Yüksek Lisans): Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-9, BM-11, BM-14, BM-15; Daha önce eğitim denetim alanı ile ilgili tez çalışması incelediklerini belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; “Evet inceleme fırsatım oldu”. (G: B. M. 9 /3), “Evet daha önce bu tür bir çalışma inceledim”. (G: B. M. 15 /3) şeklinde belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-4, İM-6, İM-8, İM-11, İM-12; Daha önceden bu tür çalışmaları inceleme fırsatı bulduklarını ifade etmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Evet daha önceden birkaç çalışma

inceledim". (G: İ. M. 4 /4) şeklinde belirtmiştir. İM11 kodlu ilköğretim müfettişi ise görüşünü; "Evet birkaç araştırmayı inceleme fırsatım olmuştu". (G: İ. M. 11 /4) şeklinde ifade etmiştir.

b. İnceleme Fırsatım Olmadı (Doktora ve Yüksek Lisans): Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-10, BM-12, BM-13, BM-16; Eğitim denetimi alanı ile ilgili herhangi bir yüksek lisans veya doktora tezi inceleme fırsatları bulamadıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; "İnceleme fırsatım olmadı". (G: B. M. 2 /3) biçiminde ifade etmiştir. Diğer bir bakanlık müfettişi ise; "Denetim alanı ile ilgili değil ancak yönetim alanı ile ilgili bir yüksek lisans tezi inceleme fırsatım oldu. Ancak çokta tatmin edici bulduğumu söyleyemem. Ben bu tür araştırmaların daha çok yapmak için yapıldığını ve sadece kütüphanelerde kaldığını düşünüyorum. Uygulamaya dönük ve faydacı zihniyetle yapıldığını düşünmüyorum". (G: B. M. 6 /3) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişleri; İM-1, İM-2, İM-3, İM-5, İM-7, İM-9, İM-10, İM-13, Şimdiye kadar denetim alanı ile ilgili yüksek lisans veya doktora tezi inceleme fırsatı bulamadıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri; "Hayır, hiç inceleme fırsatım olmadı". (G: İ. M. 9 /3) şeklinde ve "Hayır, ne yazık ki inceleme fırsatım olmadı". (G: İ. M. 10 /3) şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

c. İnceleme Fırsatım Oldu (EARGED): Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-3, BM-6; Bakanlığa bağlı bir birim olan EARGED'in yaptığı veya desteklediği araştırmaları inceleme fırsatı bulduklarını söylemişlerdir.

Buna göre bakanlık müfettişi görüşünü; "Evet inceleme fırsatım oldu. ERGED' in yapmış olduğu araştırmalarda gereğinden fazla ayrıntıya inildiğini düşünüyorum". (G: B. M. 3 /3) şeklinde ifade etmiştir. Konuyla ilgili bir diğer görüş ise; "EARGED'in

yaptığı çalışmaların bir çoğu politik. Araştırmalar yapılırken ihtiyaçlar ve şartlar değil de, politik ve siyasi istekler daha ön planda. Buna rağmen bizimle yani Tefti Kurulu ile de irtibat halinde değiller. EARGED'in yaptığı araştırmalar bize ulaşmaz. Bazen yaptığı çalışmaları ve araştırmaları bizden gizli yürütür. EARGED' in desteklediği araştırmalarında bize ulaşmadığını da söyleyebilirim". (G: B. M. 6 /3) şeklinde belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinin tamamı, EARGED' in yaptığı veya desteklediği araştırmaları hiçbirini incelemediklerini söylemişlerdir.

d. İnceleme Fırsatım Olmadı (EARGED): Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-4, BM-5, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; EARGED'in yaptığı veya desteklediği araştırmaları inceleme olanakları bulamadıklarını söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; "Hayır EARGED' in yapmış olduğu veya desteklemiş olduğu araştırmaları inceleme fırsatım olmadı". (G: B. M. 4 /3) şeklinde belirtmiştir. İM11 kodlu bakanlık müfettişi ise görüşünü; "Bu tür çalışmaları yapılan araştırmalarla ilgili komisyonlar incelerler. Komisyon dışındaki bakanlık müfettişlerinin fırsatı olabileceğini düşünmüyorum. Tabi burada da bireysel istek söz konusu". (G: B. M. 11 /2) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13, EARGED' in yaptığı veya desteklediği çalışmalardan haberdar olmadıklarını ve bu çalışmaların hiçbirini incelemediklerini belirtmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; "Hayır yaptığı veya desteklediği tez çalışmalarını görmedim ve incelemedim". (G: İ. M. 8 /2) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; "Hayır, EARGED' in araştırmalarını veya EARGED' in desteklediği araştırmaları incelemedim. Daha doğrusu bu çalışmaları hiç görmedim". (G:İ. M. 13 /3) şeklindedir.

B.) EARGED Tezlerinin Denetmenlere Ulaşma Düzeyleri

“EARGED Tezlerinin Denetmenlere Ulaşma Düzeyleri” ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve ilköğretim Müfettişlerine yöneltilen “EARGED’ in desteklediği eğitim denetimi alanı ile ilgili olan tez çalışmaları sizlere ulaştı mı?” Sizin bu yönde bir talebiniz oldu mu?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

a. Evet Ulaştı

b. Hayır Ulaşmadı, Talebim Olmadı

a. Evet Ulaştı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-3; EARGED’ in yapmış olduğu çalışmaların tamamı olmasa da bir kısmının ulaştığını, bazı çalışmaların sunumunun dahi yapıldığını belirtmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “EARGED’ in yapmış olduğu çalışmaların tamamı ulaşmadı. Ancak MİLO okulları ile ilgili bir çok çalışmayı inceledim ve bu çalışmaların sunumu da yapıldı”. (G: B. M. 3 /3) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim müfettişleri EARGED ‘in yapmış olduğu ve desteklediği araştırmaların hiçbirinin kendilerine ulaşmadığını belirtmişlerdir.

b. Hayır Ulaşmadı, Talebim Olmadı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; EARGED’ in kendi bünyesinde yaptığı araştırmaların ve desteklediği araştırmaların kendilerine ulaşmadığını ve şimdiye kadar bu yönde bir talepte bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca EARGED’ in bu şekilde bir kaygısının da bulunmadığını bunun iletişimi daha da zorlaştırdığını vurgulamışlardır. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; “EARGED’ in kendi bünyesinde hazırladığı araştırmalar ve desteklediği çalışmaları bizlere ulaşmadı. Ben açıkçası EARGED’ in bu şekilde bir kaygısı olduğunu

da zannetmiyorum. Bu araştırmalar için talepte de bulunmadım. Kişisel olarak bir sonuçta alamam". (G: B. M. 2 /3) şeklinde ve "Hayır EARGED' in eğitim denetimi alanı ile ilgili yapmış olduğu veya desteklemiş olduğu araştırmaları bize en azından bana ulaşmadı". "Hayır bu yönde bir talebim olmadı". (G: B. M. 7 /3) şeklinde belirtmişlerdir. BM 14 kodlu bakanlık müfettişisi ise görüşünü "Hayır, zaten sıkıntıda buradan kaynaklanıyor. EARGED yapmış olduğu araştırmaları ilgili birimlere veya kişilere ulaştırmıyor veya böyle bir kaygısı yok". "Hayır, benim şimdiye kadar böyle bir talebim olmadı. Eğer benim talep etmem halinde bu araştırmalar bana ulaşacaksa hemen talep edebilirim". (G: B. M. 14 /3) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; EARGED' in kendisinin yaptığı veya yapımı aşamasında desteklediği araştırmaların hiçbirinin kendilerine ulaşmadığını ve bundan dolayı da bu araştırmaları inceleme imkanı bulamadıklarını söylemişler, ayrıca araştırmaların kendilerine ulaşması yönünde bir talepleri olmadığını da vurgulamışlardır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişisi görüşünü; "Hayır, bu araştırmalar bizlere ulaşmadı. Benimde şimdiye kadar bu yönde bir talebim olmadı, olmadı da bu şekilde bir talebim olsa EARGED bana ve bulunduğum kuruma alanımızla ilgili yapmış olduğu çalışmalarını ulaştıracak mı? Ben sanmıyorum". (G: İ. M. 1 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; "Hayır, zaten bu çalışmalarını görme fırsatımız olmadığı için inceleyemedim. Ama incelemek ve sonuçlarını görmek isterdim. Ama şimdiye kadar bu yönde bir talebimde olmadı açıkçası. Ben bu görevin bana düştüğünü de sanmıyorum". (G: İ. M. 4 /4) şeklinde ifade edilmiştir.

EARGED'in Araştırmalarından Yararlanma Düzeyi

Milli Eğitim Bakanlığının "EARGED' in Araştırmalardan Yararlanma Düzeyi" ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine Yöneltilen "Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi bünyesinde bulunan EARGED' in yapmış olduğu araştırmalardan ve destek vermiş olduğu tezlerden ne düzeyde yararlanılıyor?" Sizin bu yönde bir talebiniz oldu mu?" Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

a. Yeterince Yararlanılmıyor

a. Yeterince Yararlanılmıyor: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Milli Eğitim Bakanlığının EARGED' in yaptığı ve desteklediği araştırmalardan yeterince yararlanmadığını, EARGED' in bu konuda çok rahat davrandığını, yeterince sorumluluk almadığını belirtmişlerdir. MEB ile EARGED arasında gözle görülür bir kopukluk olduğunu söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Hatta bence EARGED bakanlıktaki çalışmalarını geriden takip ediyor. En azından denetim çalışmalarımız için bu şekilde olduğunu düşünüyorum”. “Açıkçası ben Milli Eğitim Bakanlığının EARGED' den yeterince yararlandığımı düşünmüyorum. Sanki bakanlığa bağlı bir birim değil de özerk bir kurum gibi. Yaptığı çalışmalarını görme fırsatım olmadı, ne gibi çalışmalar yaptığını da bilmiyorum, bilmiyoruz”. (G: B. M. 1 /3) şeklinde belirtmiş, bir diğer bakanlık müfettişi ise görüşünü; “Bakın bence EARGED ile bakanlık arasında ciddi bir kopukluk var. Sanki EARGED MEB' e bağlı olan bir birim değil, özgün çalışan ve öyle hareket eden bir kurum. EARGED' in kurulmasının amacı nedir? Bakanlığa yol gösterecek araştırmalar yapsın, istatistikler ortaya koysun, bakanlığa bağlı hangi noktalarda sorun olduğunu araştırsın veya bu türden araştırmalara yön vererek desteklesin. Ben burada bahsettiğim hiçbir özelliği EARGED' de göremedim. Hatta bence EARGED bakanlıktaki çalışmalarını geriden takip ediyor. En azından denetim çalışmalarımız için bu şekilde olduğunu düşünüyorum”. (G: B. M. 14 /4) şeklinde ifade etmiştir. BM16 kodlu bakanlık müfettişi ise görüşünü; “EARGED' in yaptığı araştırmaların Teftiş Kuruluna genel manada da bakanlığa ciddi bir faydası olduğunu düşünmüyorum. EARGED bizim çalışmalarımızı, uygulamalarımızı geriden takip ediyor bile diyebilirim. Bir çok kez bizden bu şekilde bilgi aldılar”. (G: B. M. 16 /3) şeklinde vurgulamıştır.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; MEB' in Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (EARGED) in yaptığı ve desteklediği

araştırmalardan yeterince haberdar olmadıklarını belirtmişler, EARGED' in elle tutulur araştırmaları, gerçekten uygulamalara etki edecek çalışmaları olmadığını ve bakanlıktaki yönlendirici araştırmaları olmadığını da söylemişlerdir. EARGED' de bu araştırmaları kabul ettirme yönünde bir kaygısı olmadığını da eklemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri; “Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (EARGED), MEB' e bağlı bir birimdir ve MEB' in ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda çalışmaktadır (çalışmalıdır). Ancak takip ettiğim ve bildiğim kadarıyla EARGED' in, MİLO dışında yapmış olduğu ciddi bir araştırmayı ve çalışmayı duymadım. Belki EARGED' in de kendisine göre haklı sayılabilecek nedenleri ve gerekçeleri vardır. Ama görüldüğü kadarıyla EARGED' in elle tutulur araştırmaları ve gerçekten uygulamalara etki edecek çalışmaları yok”. (G: İ. M. 1 /4) şeklinde ve “Milli Eğitim Bakanlığının EARGED' in yaptığı veya desteklediği araştırmalardan yeterince haberdar olduğunu bile düşünmüyorum ben. Eğer bu çalışmalarda yönlendirici olan bakanlıkta bu araştırmalardan bir şekilde yararlanması gerekir. Ancak bakanlığın yaptığı çalışmalarda EARGED' in yönlendirici bir etkisi olduğu söylenemez”. (G: İ. M. 4 /4) şeklinde görüş belirtmişlerdir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Yaptığı araştırmaların çok işlevsel olduğunu düşünmüyorum. Diyelim ki araştırma çok kaliteli ve iyi bu araştırmayı bakanlığın ilgili birimlerine ulaştıramadıktan sonra ne önemi var. Ben bunun sadece bir önyargı olduğunu düşünmüyorum. ne yazık ki bu böyle”. “Ben bakanlığın bu araştırmalardan yararlandığını zannetmiyorum. Nedense EARGED' de bu yönde bir kaygısı olmadığı kanaatindeyim”. (G: İ. M. 9 /4) şeklindedir.

Araştırmaların Sunumu

A.) Üniversite Araştırmaları İle İlgili Bilgilendirmeler

Denetmenler için “Üniversite Araştırmaları İle İlgili Bilgilendirmeler” in ne derece yapıldığının belirlenmesi için Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yönelik “Bakanlık veya İl Milli Eğitim düzeyinde; üniversitemizde yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmaları ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapıldı mı? Bu yönde bir çalışma yapılmadı ise denetmenlerden bu yönde bir istek veya üniversitelerden bu

amaca dönük bir teklif yapıldı mı?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Hayır Yapılmadı
- b. Teklif Yapılmadı

a. Hayır Yapılmadı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Milli Eğitim Bakanlığın da şimdiye kadar bu şekilde, bu amaca dönük bir bilgilendirme çalışması yapılmadığını söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; “Hayır bu şekilde bir bilgilendirme yapılmadı”. (G: B. M. 1 /3) biçiminde ve “Ben bakanlıkta bu amaca dönük bir çalışma yapıldığını hatırlamıyorum”. (G: B. M. 9 /4) şeklinde belirtmişlerdir. konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Hayır, şimdiye kadar bu şekilde bir etkinlik düzenlendiğini hatırlamıyorum”. (G: B. M. 16 /3) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Milli Eğitim Bakanlığı ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü düzeyinde şimdiye kadar bu şekilde bir çalışma, bu tür bir bilgilendirme yapılmadığını belirtmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşü; “Hayır bu şekilde bir çalışma yapıldığını hatırlamıyorum”. (G: İ. M. 2 /3) şeklindedir. İM3 ve İM9 kodlu ilköğretim müfettişleri ise; “Hayır. Şimdiye dek bu şekilde bir çalışma yapılmadı. (G: İ. M. 3 /2)“, “Hayır bir bilgilendirme çalışması olmadı”. (G: İ. M. 9 /4) şeklinde ifade edilmiştir.

b. Teklif Yapılmadı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Müfettişlerden ve akademisyenlerden şimdiye kadar bu yönde bir teklif yapılmadığını

söylemişler ve eğer bu şekilde bir teklifin akademisyenlerden gelmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Hatta bu tür çalışmaların belli aralıklarla tekrar edilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşlerini; “Denetmenlerden veya akademisyenlerden bu yönde bir teklif yapılmadı. Bence eğer bu yönde bir teklif yapılacaksa bu üniversiteden gelmeli”. (G: B. M. 7 /3) şeklinde belirtmiştir. Konuyla ilgili bir diğer görüş ise; “Benden bu şekilde bir teklif gitmedi. Müfettişlerden teklif gidip gitmediğini de bilemiyorum. Üniversitelerden teklif geldiğini zannetmiyorum. Sonuç olarak şimdiye kadar böyle bir çalışma yapılmadı”. (G: B. M. 12 /3) şeklindedir. BM13 kodlu bakanlık müfettişi ise; “Hayır benim bu yönde bir teklifim olmadı. Üniversitelerden de şimdiye kadar bize böyle bir talep gelmedi. Tabi bu işin bir yanı diğer yanı ise böyle bir talebe neden ihtiyaç duyuluyor. Üniversitenin yaptığı araştırmaları ilgili birimlere sunması, sonuçlarını ve önerilerini bildirmesi kadar normal ne olabilir. Bu tür çalışmaların belli süreler içinde tekrar edilmesi gerekir”. (G: B. M. 13 /3) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; İki taraftan da (MEB ve üniversite) bu şekilde bir istek olmadığını ve bir teklif yapılmadığı belirtmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Ben iki taraftan da bu şekilde teklif geldiğini zannetmiyorum”. (G: İ. M. 1 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Hayır bu yönde bir teklif yapılmadı. Üniversiteden de şimdiye kadar bu amaca dönük bir teklif olmadı”. (G: İ. M. 6/ 3) şeklindedir.

B.) Araştırma Sonuç ve Önerilerinin Sunumu

Denetmenlere “Araştırma Sonuç Ve Önerilerinin Sunumu” ile ilgili Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetim ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora çalışmalarının sonuç ve önerilerinin denetmenlere sunumuyla ilgili bakanlık veya il milli eğitim düzeyinde yazılı veya görsel bir çalışma yapıldı mı? Bu yönde bir çalışma yapıldıysa ne zaman yapıldı? Yapılmadıysa denetmenlerden veya araştırmacılardan bu yönde bir teklif geldi mi? Siz bu

araştırmaların yeterince incelendiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Hayır Yapılmadı
- b. Evet, İncelendiğini Düşünüyorum
- c. Hayır, İncelendiğini Düşünmüyorum

a. Hayır Yapılmadı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Milli Eğitim Bakanlığı'nda özelde de Teftiş Kurulu Başkanlığın da bu şekilde bir çalışma yapılmadığı belirtilmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Bakanlığın bu amaca dönük bir çalışma yapıldığını hatırlamıyorum. Yazılı veya görsel bir çalışma yapılmadı”. (G: B. M. 5 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Hayır bildiğim kadarı ile şimdiye kadar bu yönde bir çalışma yapılmadı”. (G:B. M. 9 /5) şeklinde ifade edilmiştir. BM16 kodlu bakanlık müfettişi ise; “Hayır, yazılı veya görsel bir çalışma yapılmadı”. (G: B. M. 16 /4) şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Hayır, hem il düzeyinde hem de bakanlık düzeyinde bu şekilde bir çalışma yapılmadığını belirtmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşü; “Hayır, yapılmadı. Evet dediğiniz türden bir çalışma yapılırsa güzel olur ama yapılmadı”. (G: İ. M. 2 /4) şeklindedir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Hayır, bu biçimde bir çalışma yapıldığını hatırlamıyorum”. (G: İ. M. 13 /4) şeklinde ifade edilmiştir.

b. Evet, İncelendiğini Düşünüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-8, BM-9, BM-12, BM-14, BM-15; Bu yönde gerek şahsi (bakanlık müfettişleri) gerekse Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca bir teklif gitmediğini Araştırmacılardan veya üniversitelerden de bu

şekilde bir teklif yapılmadığını belirtmişler, bu şekilde bir teklif gelmiş olsaydı bunun mutlaka değerlendirileceğini söylemişlerdir. Yapılan araştırmalardan Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimlerine ulaştırılan çalışmaların incelendiğini ve inceleme sonuçlarının da araştırmacıya ulaştırıldığını söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişinin görüşü; "Bakanlık müfettişlerinden bu şekilde bir teklif yapılmadı. Araştırmacılarından da bu şekilde bir teklif geldiğini zannetmiyorum. Bu şekilde bir teklif gelseydi Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilirdi". "Bakanlığa ulaşan araştırmaların yeterince incelendiğini düşünüyorum". (G: B. M. 8 /4) şeklindedir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; "Müfettişlerden bu yönde bir teklif gittiğini zannetmiyorum. Üniversitelerden veya araştırmacılarından da şimdiye dek bu şekilde bir teklif gelmedi. Aslında ben bu şekilde bir teklifin üniversiteden yapılması gerektiğini düşünüyorum. Araştırmanın asıl sahibinin bu konuda istekli olması gerekir, işe buradan bakarsak bu görev akademisyenlere düşüyor denilebilir". "Araştırmaların incelenbilmesi için önce bakanlığa ve bakanlığa bağlı ilgili birimlere ulaşması gerekir. Ve bildiğim kadarıyla da bakanlığa ulaşan her çalışma incelenir ve sonuçlar araştırmacıya bildirilir". (G: B. M. 14 /5) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-8, İM-9, İM-11, İM-13; Denetmenlerden ve araştırmacılarından şimdiye kadar bu yönde bir teklif yapılmadığını belirtmişler, ve eğer bu amaca dönük bir teklif yapılacaksa bunu araştırmacılar veya üniversite tarafından yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Bakanlığa ulaşan tüm araştırmaların yeterince incelendiğini ancak bakanlığa ulaştırılmayan araştırmalar için bir şey söylenemeyeceğini vurgulamışlardır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; "Hayır teklifte olduğunu zannetmiyorum". "Araştırmaların ne derece incelendiğine gelince. Milli eğitim bakanlığı kendi birimlerine ulaşan araştırmalara çok ciddi önem veriliyor. Bu araştırmalar inceleniyor ve sonuçları da geri bildiriliyor". (G: İ. M. 1 /5) şeklinde görüşünü belirtmiştir. İM11 kodlu ilköğretim müfettişi ise görüşünü; "Hayır, teklif yapıldığını da zannetmiyorum". "Araştırmaların incelenmesi ile ilgili; daha öncede dediğim gibi MEB' e ulaşan araştırmalar mutlaka inceleniyordur". (G: İ. M. 11 /5) şeklinde ifade etmiştir.

c. Hayır, İncelendiğini Düşünmüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-10, BM-11, BM-13, BM-15, BM-16; Şimdiye kadar ne bakanlık müfettişlerinden ne de araştırmayı yapan araştırmacılardan da bu yönde bir teklif yapılmadığını, teklif yapılmış olsaydı, Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından bu teklifin değerlendirileceğini belirtmişlerdir. Araştırmaların genel itibarıyla yeterince incelenmediğini, bu konunun üzerinde daha fazla durulup, daha hassas olunmasının faydalı olacağı vurgulanmış ve bir araştırmanın incelenebilmesi için ilk önce bakanlığa ulaşması gerektiği. MEB' e ulaşmayan araştırmaların incelenmesinin zor olduğunu söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Bakanlık müfettişlerinden bu şekilde bir teklif yapılmadı. Araştırmacılardan da bu şekilde bir teklif geldiğini zannetmiyorum. Bu şekilde bir teklif gelseydi Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilirdi”. “Bakanlığa ulaşan araştırmaların yeterince incelendiğini düşünüyorum bakanlığa ulaşmayan araştırmalar için olumlu bir şey söyleyemem”. (G: B. M. 8 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Müfettişlerden bu yönde bir teklif gittiğini zannetmiyorum. Üniversitelerden de şimdiye kadar bu şekilde bir teklif gelmedi. Açıkçası böyle bir teklifin üniversite ortamından yapılması gerektiğini de belirtmeliyim. Araştırmanın asıl sahibinin bu konuda istekli olması gerekir”. “Bu araştırmaların yeterince incelenebilmesi için bakanlığa ve ilgili birimlere ulaşması gerekir”. (G: B. M. 16 /4) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-4, İM-6, İM-10, İM-11, İM-12; İki taraftan da (müfettişler ve araştırmacılar) bu yönde bir teklif yapılmadığını belirtmişler, böyle bir teklifin müfettişlerden değil bu teklifin araştırmayı yapan veya destekleyen kişilerin yapması gerektiğini söylemişlerdir. Eğitim denetim alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların tamamının daha fazla vakit ayrılarak incelenmesinin ciddi yararı olacağı vurgulanmış, ancak eldeki imkanları da düşününce bunun biraz zor olduğu belirtilmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Hayır iki taraftan da bu yönde bir teklif yapıldığını zannetmiyorum. Ben araştırmaların yeterince incelendiğinin söylenmesinin yanlış olacağını düşünüyorum”. (G: İ. M. 6 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Bildiğim kadarıyla

denetmenlerden veya araştırmacılarından bu yönde bir teklif gelmedi". "Ben alanla ilgili hazırlanmış araştırmaların yeterince incelendiğini düşünmüyorum". (G: İ. M. 10 /4) şeklindedir. İM12 kodlu ilköğretim müfettişi ise; "İlk önce şunu belirteyim iki taraftan da bu yönde bir teklif gitmedi. Keşke teklifle olsa hemen onu da yaparım". "Ayrıca ben o şekilde düşünmüyorum. Eğitim denetim alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların hepsinin, daha fazla vakit ayrılarak incelenmesi daha güzel olacaktır. Ancak eldeki imkanları da düşününce bunun çok zor olduğunu da anlayabiliyorum". (G: İ. M. 12 /5) şeklinde görüş belirtmiştir.

Denetmenlerin Sempozyumlara Katılımı ve Ne Derece Faydalı Olduğu

"Denetmenlerin Sempozyumlara Katılımı Ve Ne Derece Faydalı Olduğu" na ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen "Üniversitelerin veya fakültelerin, eğitimde denetim, denetim sistemi ve denetmenler ile ilgili hazırlanmış oldukları sempozyumlara, seminerlere veya kurslara katılma fırsatınız oldu mu? Katıldınız ise; bu tür etkinliklerin denetmenler ve eğitim denetimi açısından faydası olduğuna inanıyor musunuz?" sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

a. Katıldım, Faydası Olduğunu Düşünüyorum

b. Katılmadım, Faydası Olduğunu Düşünüyorum

a. Katıldım, Faydası Olduğunu Düşünüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-6, BM-8, BM-9, BM-10, BM-15; Görevli oldukları illerde bulunan üniversitelerin hazırlanmış olduğu seminer ve sempozyum çalışmalarına katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu tür seminer ve sempozyumlara teftiş kurulunun görevlendirdiği müfettişlerin ve özel ilgisi veya isteği olan müfettişlerin katıldığını söylemişlerdir. Farklı üniversitelerin hazırladıkları bu tür seminer ve sempozyumların denetim sistemi ve denetmenler için çok yararlı olduğunu belirterek, bu tür ortamların akademisyenler içinde yararlı olabileceğini vurgulamışlardır. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşleri; "ODTÜ" de

yapılan bir seminer çalışmasına katılma fırsatım olmuştu”. “Mutlaka bu tür çalışmalar gelişme ve yenileşmenin önünü açacaktır”. (G: B. M. 6 /4) şeklindedir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise “Evet katılma fırsatım oldu. Ankara Üniversitesinin sempozyumlarına katıldım. Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın görevlendirmesi ile gitmişim”. Şeklinde belirtilmiştir. BM8 kodlu bakanlık müfettişi ise görüşünü; “Evet kesinlikle. Ben bu amaçlı etkinliklerin daha sık yapılması taraftarıyım. Müfettiş arkadaşlarımız içinde kendilerini ifade etme olanağı olacaktır. Çünkü aslında bu şekilde bir sıkıntıda var. Müfettişlerin alanla ilgili kendi sorunlarını ve problemlerini ortaya koyabilecekleri farklı ortamları yok. Akademisyenlerle oluşturulacak bu tür ortamlar, bizim içinde onlar içinde yararlı olacaktır. Neden bu kadar kopuk olalım ki”. (G: B. M. 8 /4) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-11; Üniversiteden yapılan davet üzerine, seminer çalışmasına katılma fırsatı bulduğunu söylemiş, bu tür etkinliklerin yararının katılımcıların bakış açıları ile ilgili olduğunu vurgulamıştır. Kendisinin katıldığı seminerden de yararlandığını belirterek daha sık düzenlenmesi gerektiğini söylemiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri görüşlerini; “Evet daha önce tür çalışmalara katıldım. Üniversitelerdeki seminerlere davet edilmişim ve bu davet üzerine de katılma imkanı bulmuştum”. Şeklinde ve “Bakın bu tür etkinliklerin yararı, sizin bakış açınızla ilgili. Yani kurumda aldığınız hizmetiçi eğitim programlar gibi. Eğer bu seminer, sempozyum çalışmalarının yararına inanır ve bir şeyler almaya uğraşırırseniz ciddi faydasını görürsünüz. Ama ben açıkçası bu tür etkinliklerin değerlendirildiğinde çok yararlı olduğunu bizzat gördüm. Bence bu tür çalışmalar daha sık düzenlenmeli”. (G: İ. M. 11 /4) şeklinde belirtmişlerdir.

b. Katılmadım, Faydası Olduğunu Düşünüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-3, BM-4, BM-5, BM-7, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-16; Seminer ve sempozyum etkinliklerine katılma fırsatı bulamadıklarını belirtmişler, bunun yanında bu tür etkinliklerin müfettişler, denetim faaliyetleri ve akademisyenler içinde çok yararlı olduğunu söylemişlerdir. denetim alanı ile ilgili bilimsel çalışmalar ve bu çalışmaları

yapan araştırmacılarla görüşme olanağı bulduklarını bununda çok faydalı olduğunu ve olacağını vurgulamışlardır. Üniversitelerin bu tür etkinlikler ncesi Teftiş Kurulu Başkanlığı'na davet gönderdiğini ve Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın bir veya iki bakanlık müfettişini bu çalışmaya katılması için görevlendirdiğini de belirtmişlerdir. Ayrıca gitmek isteyen müfettişlerde Teftiş Kurulu Başkanlığına dilekçe ile başvurup bu seminer çalışmasına katılabileceğini eklemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; "Hayır, seminer veya sempozyum etkinliklerine katılmadım. Çok istedim ama fırsat ve zaman bulup gitme olanağım olmadı". "Bakın ben gitsem de gitmesem de bu çalışmaların gerek müfettişler için gerekse denetim sistemi için yararı olacaktır. Teftiş Kurulu Başkanlığının niversiteler de düzenlenen seminer çalışmaları için görevlendirdiği müfettişler, daha sonra bu çalışmaları bakanlık müfettişlerine aktarmaktalar. Bu sayede seminer çalışmalarının bizler içinde yararlı olmasını sağlanıyor". (G: B. M. 1 /3) şeklinde görüş ifade etmiştir. Konuyla ilgili bir diğer görüş ise "Hayır ne yazık ki bu tür bir etkinliğe katılma fırsatım olmadı ama bu şekilde bir çalışmaya zaman ayırıp gitmek isterdim". "Tabi ki düşünüyorum. Teftiş Kuruluna bu tür çalışmalar için davet gelir ve Teftiş Kurulu bir veya iki bakanlık müfettişini bu çalışmaya katılması için görevlendirir. Ayrıca gitmek isteyen müfettişlerde Teftiş Kurulu Başkanlığına dilekçe verebilir. Seminer çalışmasına katılan bakanlık müfettişi de konu ile ilgili diğer bakanlık müfettişlerini bilgilendirir. Aslında bu tür etkinliklere katılamasak da, etkinlikler hakkında bilgilendiriliyoruz". (G: B. M. 14 /4) biçiminde belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-12, İM-13; şimdiye kadar seminer ve sempozyum çalışmasına katılma fırsatı bulamadıklarını belirtmişle, kendilerine de bu amaca dönük bir davet gelmediğini söylemişlerdir. Bu tür etkinliklerin denetmenler için çok yararı olacağını, eğitim alanındaki yenilikleri özelde de denetim alanındaki çalışmaları takip etmede çok yararı olacağını söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; "Hayır, şimdiye hiç fırsatım olmadı". "Söylediğim gibi katılma fırsatım olmadı. Ancak ben bu şekilde hazırlanmış çalışmaların hem eğitim sistemi için hem de müfettişler için yararlı olacağını düşünüyorum. Tabi bu çalışmaların sadece müfettişler için yararlı olacağını söylemek yanlış olur. Üniversite ortamının da,

araştırmacılarında bu çalışmalardan yararlanacağını da bilmek gerek". (G: İ. M. 4 /4) şeklinde vurgulamıştır. İM13 kodlu ilköğretim müfettişi ise görüşünü; "Hayır, böyle bir etkinliğe katılmadım". "Katılmamış olsam da bu tür çalışmaların verimli olabileceğini düşünüyorum. İlimizde üniversitede var yaptıkları etkinliklerden özellikle eğitim alanı ile ilgili etkinliklerinden haberdar bile değiliz. Bu tür bilimsel ortamların yararı olacağı kesin". (G: İ. M. 13 /4) şeklinde ifade etmiştir.

Uygulanan Anketlerin Geri Bildirimi

Denetmenlere "Uygulanan Anketlerin Geri Bildirimleri" ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen "Eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan tez çalışmalarında veri toplama aracı olarak çoğunlukla anket çalışması kullanılmaktadır. Uygulanan bu anket çalışmalarının sonuçları size geri bildirim olarak sunuluyor mu? Siz uygulanan anket çalışmasının sonuçlarının sizlere ve gerekli birimlere bildirilmesini ister miydiniz?" Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Hayır Sunulmuyor, Sunulmasını İsterdim
- b. Hayır Sunulmuyor, Sunulmasını da İstemem

a. Hayır Sunulmuyor, Sunulmasını İsterdim: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Bu anket çalışmalarının sonuç ve önerilerinin kendilerine ulaşmadığını, araştırmacıların anketlerle ilgili geri bildirim yapmadıklarını belirtmişlerdir. Anket çalışmaların sonuç ve önerilerinin kendilerine ulaşmasının çok yararlı olacağını, hem müfettişler için hem de denetim sistemi için bu anket sonuçlarının faydalı olacağını söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; "Burada araştırmacılar tarafından bizlere uygulanan anket çalışmalarını doldurup yolladıktan sonra bir daha görme olanağımız olmuyor. Ben bu anket çalışmalarının sonuçlarını ve yapılan araştırmaların ayrıntılarını görmek isterim ancak

söylediğim gibi bu çalışmaları anketleri doldurduktan sonra göremiyoruz”. (G: B. M. 1 /4) şeklinde ve “Hayır sunulmuyor. Araştırmacılar tarafından hazırlanan anket çalışmaları Teftiş Kurulu Başkanlığına gelir. Teftiş Kurulu Başkanlığı bu anketleri bakanlık müfettişlerine ulaştırır, bakanlık müfettişleri de bu anketleri imza karşılığında doldurur ve teslim eder”. “Ancak tabi ki bu anket çalışmalarının sonuçlarını görmek isteriz”. (G: B. M. 6 /4) biçiminde ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Şimdiye kadar vakit ayırıp doldurduğum hiçbir anket çalışmasının geri bildirimini görmedim. Uygulanan bu anket çalışmasının sunucu ne oldu? ne gibi öneriler geliştirildi? Bunlarla ilgili hiçbir bilgilendirme çalışması yapılmadı”. “Ben bu anketlerin sonuçlarının ve geliştirilen önerilerinin bize ulaştırılmasını isterim. Ufkun gelişimi açısından faydası olacaktır”. (G: B. M. 9 /4) şeklindedir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-4, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Uygulanan bu anketlerin geri bildirimlerinin yapılmadığını ancak cevaplandırdığımız anketlerin sonuçlarını görmek istediklerini, bunun da çok yararlı olacağını belirtmişlerdir. Diğer yandan bu çalışmaların (yüksek lisans ve doktora tezi) ne kadar güvenilir olduğunun da ayrı bir tartışma konusu olduğu belirtilerek, bu tezlerin çokta güvenilir olmadığını söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Anketlerin sonuçları müfettişlere geri yollanmıyor. Şimdiye kadar bu çalışmaların geri bildirimini yapan kimse olmadı. Ancak tabi ki bu anketlerin sonuçlarını görmek isterim. Sonuçta bu anketler bizlere uygulanıyor ve sonuçları bir şekilde bizleri de ilgilendirir”. (G: İ. M. 2 /4) şeklinde belirtmiştir. İM8 ve İM13 kodlu ilköğretim müfettişleri ise görüşlerini; “Hayır sunulmuyor. Tabi ki bu anketlerin sonuçlarının bildirilmesini isterim. Ama diğer bir yandan bu çalışmaların (yüksek lisans ve doktora tezi) ne kadar güvenilir ve objektif olduğu da ayrı bir tartışma konusu. Açıkçası ben bu tezlerin çokta güvenilir olduğunu da düşünmüyorum”. (G: İ. M. 8 /3), “Hayır bu anketlerin sonuçları bizlere geri bildirilmiyor. Zaten bu yönde bir beklentimde yok. Aslında bildirilmesini tabi ki isterim ancak umudum kalmadığı için beklentim yok diye belirtiyorum”. (G: İ. M. 13 /4) şeklinde ifade etmişlerdir.

b. Hayır Sunulmuyor, Sunulmasını da İstemem: Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-3, İM-5; Bu anket çalışmalarının kendilerine ulaşmadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında anket sonuçlarının çokta önemli olmadığını ve sonuçlarını çokta merak etmediklerini söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Hayır sunulmuyor. Aslında sunuma gerek olduğunu da düşünmüyorum. Bu şekilde hazırlanmış ve özel olan araştırmaların sonucunu bilmekte istemem doğrusu”. (G: İ. M. 5 /4) şeklinde ifade etmiştir.

Denetmen ve Araştırmacının Görüşme Düzeyleri

Uygulanan anket çalışmaları sırasında “Denetmen Ve Araştırmacının Görüşme Düzeyleri” ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetimi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmaları sırasında; araştırmacı ile denetmenlerin görüşme olanağı oluyor mu? Yoksa bu ilişki sadece anket uygulaması sırasındaki ortaya çıkan ve zorunluluk arz eden resmi bir ilişki mi? Bu tür çalışmaların sizin ve genel manada müfettişlerin ilgileri ne düzeydedir?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

a. Görüşme Olanağımız Olmuyor

a. Görüşme Olanağımız Olmuyor: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Görüşme olanakları olmadığını zaten bunun olmasının da çok zor olduğunu belirterek, Teftiş Kurulu’nda belli bir mesai olmadığını, sadece işi olan bakanlık müfettişlerinin bulunduğunu, diğerlerinin görevli olduğunu ve meşgul olduklarını söylemişlerdir. Genel itibariyle anketlerin Teftiş Kurul Başkanlığı’nda ilgili bir birime bırakıldığını ve anketler cevaplandırıldıktan sonra oradan tekrar alındığını belirtmişlerdir. Bununla yeterince zorunluluk arz eden resmi bir ilişki olduğunu da belirtmişlerdir. Diğer yandan kendilerine ulaşan bu tür anket çalışmalarını mümkün

olduğunca cevaplandırdıklarını, Teftiş Kurulu'ndaki tüm müfettişlerin müsait oldukları zamanlarda ellerinden geldiği kadar araştırmacıların hazırladıkları anket çalışmalarına vakit ayırdıklarını söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşlerini; “Uygulanan anket çalışmaları sırasında veya öncesinde araştırmacı ile denetmenin görüşme olanağı pek olmuyor. Anket çalışmaları müfettişler tarafından imza karşılığı doldurulmaktadır bu da sanırım arada resmi bir ilişki olduğunun göstergesi”. “Bize ulaşan anketlerin çoğuna vakit buldukça cevap veriyoruz. Ben bu konuda müfettişlerin tamamının iyi niyetli olduğunu ve her zaman yardıma hazır olduklarını belirtebilirim”. (G: B. M. 4 /4) şeklinde belirtmektedir. Konu ile ilgili bir diğer görüş ise; “İlk önce şunu belirteyim; araştırmacı ile müfettişin görüşme olanağı bulması çok zor. Müfettişin mesai saati yok, sadece işi olduğu zaman teftiş kuruluna gelir. Zaten araştırmacıda anket çalışmasını teftiş kurulunun gerekli birimine bırakır ve gider. Müfettiş bu anket çalışmasını vakit bulduğunda imza karşılığında cevaplandırır. Belli bir süre sonra araştırmacı gelir ve cevaplandırılan anketleri alır ve gider. Yeterince resmi bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Araştırmanın bilimsel niteliği ve nezaketi açısından da çok verimli olduğunu düşünmüyorum”. “Kendi adımla da müfettiş arkadaşlarımız adına da; bize ulaşan anket çalışmalarını elimizden geldiği kadar cevaplandırmaya çalışıyoruz. Bu tür çalışmalara çok uzun zaman ayıramasak ta, gelen anketleri boş göndermediğimizi söyleyebilirim”. (G: B. M. 9 /4) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Anket çalışmasını hazırlayan araştırmacı ile müfettişlerin görüşme olanağı olmadığını, araştırmacının anket çalışmasını teftiş kuruluna bırakır, daha sonra da bu anketleri ilköğretim müfettişlerinin cevaplandırdığını söylemişlerdir. müfettişlerin en fazla araştırmacılarla tanışabildiğini, araştırma ile ilgili oturup konuşma ve fikir beyan etme fırsatlarının olmadığını da belirtmişlerdir. Anket cevaplandırmanın sadece resmi bir iş olduğunu ve araştırmacı ile müfettiş arasında da resmiyet bulunduğunu eklemiştir. Müfettişlerin kendilerine ulaşan anketleri vakit buldukça cevaplandırdıklarını, bu konuda müfettişlerin ellerinden geldiğince yardımcı olduklarını söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişinin görüşü; “Evet dediğiniz gibi bunun resmi bir ilişki olduğunu söyleyebilir. Sonuçta biz bu anketleri hazırlayan araştırmacıları görmüyoruz. Anketleri

cevaplandırıyor ve geri veriyoruz. Görüşme olanağı bulamadığınız birisiyle ne kadar samimi bir ilişki kurabilirsiniz. Ama ben şahsen araştırmacılarla oturup konuşmayı ve araştırmanın içeriği hakkında bilgi almayı tercih ederdim”. “Teftiş Kuruluna ulaşan ve oradan da ilköğretim müfettişlerine gelen anketler boş gönderilmez. Tüm müfettiş arkadaşlarımız vakit buldukları an bu anketlerle ilgilenir ve bu çalışmalarını cevaplandırır. Bu konuda tüm müfettişlerin iyi niyetli olduğunu söylemeliyim”. (G: İ. M. 2 /4) şeklindedir. İM11 kodlu ilköğretim müfettişinin görüşü ise; “Bu sorunuzun cevabı hayır. Görüşme olanağı olmuyor. Anketler Teftiş Kuruluna bırakılır ve ilköğretim müfettişlerince bu anketler cevaplandırılır. Anketin kim tarafından hazırlandığını bile tam olarak bilemediğimize göre arada bir resmi bir ilişkiden söz etmek bile zor”. “İlköğretim müfettişleri kendilerine ulaşan çalışmalarını, zaman bulduklarında cevaplandırıp teslim ederler. Bu konuda ilköğretim müfettişlerinin çok özverili ve yardımsever olduklarını söylemeliyim”. (G: İ. M. 11 /5) şeklinde belirtilmektedir.

Araştırma Sonuçlarının ve Önerilerinin Uygulanabilirliği

Eğitim denetimi alanında yapılan “Araştırmaların Sonuç Ve Önerilerinin Uygulanabilirliği” ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetimi alanında bu türden bir araştırma yapıldıktan sonra, araştırma sonunda ortaya çıkan sonuçların ve elde edilen önerilerin sizce uygulanma olanağı olabilir mi? Elde edilen istatistiği veriler ne derece faydalı olabilir?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Uygulanabilir
- b. Uygulanabilir, Ama Oldukça Zor
- c. Uygulanamaz
- d. İnceleme Fırsatım Olmadı

a. Uygulanabilir: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-5, BM-7, eğitim denetim alanında ihtiyaca cevap

verebilen her araştırmanın, doğrudan uygulanmasa bile dolaylı olarak uygulamaya alınabileceğini belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık mufettişi görüşünü; “Eğitim denetimi alanı ile ilgili bir araştırmanın, bir tez çalışmasının sonuçları ve nerileri ihtiyaca cevap verebilen bir nitelik taşıyorsa neden değerlendirilmesin. Belki bu türden bir çalışmanın direkt olarak uygulanma olanağı olmayabilir, ama bu amaca dönük yapılmış araştırmalar dolaylı olarak bile değerlendirilebilir”. (G: B. M. 5 /4) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim mufettişi; İM-7; araştırmalar sonucunda elde edilen istatistiki verilerden yararlanılabileceğini söylemiştir. Buna ilişkin ilköğretim mufettişi grn; “Evet olabilir ve olmalıdır da. Ben bu araştırmaların yeterince incelendiğinde ve takip edildiğinde istatistiki verilerinden faydalanılabileceğini düşünüyorum”. (G: İ. M. 7 /3) şeklinde ifade etmiştir.

b. Uygulanabilir Ama Oldukça Zor: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık mufettişleri ve ilköğretim mufettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık mufettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-4, BM-6, BM-8, BM-12, BM-16; Eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan araştırmaların sonuç ve nerilerinin, Milli Eğitim Bakanlığı’nın yaptığı çalışmalarda dolaylı yada dolaysız olarak değerlendirilme ihtimalinin bulunduğunu, ancak bu araştırmaların direkt uygulamaya geçmesinin mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaların MEB’ de uygulamaya geçebilmesi için; araştırmanın her aşamasında bakanlıktaki ilgili birimlerle koordineli hareket edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu arada anketlerin profesyonelce hazırlanmadığı, birçok ankette eksik noktalar olduğunu ve bazı çelişkilerin bile olabildiğini söylemişler, bunun da ne yazık ki araştırmaların güvenilirliği etkilediğini belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık mufettişi görüşünü; “Araştırmaların uygulanabilirliğini etkileyen bir çok neden var. Ama ncelikli olanlar araştırmanın nitelik boyutu ve uygulamaya geçirecek yöneticilerin bu tür çalışmalara ne kadar ilgi duydukları. Eğer bu iki ge bir araya gelebilirse araştırmaların özellikle nitelikli ve uygulamaya dönük olarak hazırlanmış çalışmaların uygulanma olanağı olabilir. Çalışmalarda ki istatistiki verilerinde sayısal ifadeler açısından faydası olacaktır. Tabi ki yetkili kurullarca değerlendirildiği zaman”. (G: B. M. 4 /4) şeklinde

ifade etmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Dediğim gibi araştırmaların uygulanabilirliğini bir çok şey etkiler. Ancak bu şekilde uzaktan yapılacak bir veri toplama çalışmasıyla ortaya çıkan öneriler ne derece objektif ve uygulanabilir olur. Bu noktada araştırmacının kendi çalışmasına daha fazla sahip çıkması ve araştırmanın verilerini daha dikkatli toplaması gerekir. Ancak bu şekilde özen gösterilirse ortaya çıkan sonuç ve öneriler uygulanabilir olur. Araştırmacının yaptığı çalışmanın amacını ve içeriğini örneklem ne kadar anlatabiliyor? Uygulayıcı bu araştırmayı ve dolayısıyla anketi ne kadar dikkate alıyor? Ne kadar zamanını ayırıyor? Araştırmanın sonuçları nasıl ve ne şekilde çıkarılıyor? Gibi bir çok soru. Bunların hepsi etkilidir”. (G: B. M. 6 /4) şeklindedir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-10, İM-12, İM-13; Denetim alanı ile ilgili yapılan bir araştırmanın tüm aşamaları dikkatli bir biçimde hazırlanmış, istatistiki veriler dikkatle ele alınmış ve güvenilir yorumlar ortaya koymuş ise; bu araştırmanın uygulanma olanağı olabileceğini belirtmişlerdir. Bu ancak özenle hazırlanmış ve büyük emek sarf edilmiş araştırmalar için geçerli olduğu vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşlerini; “Ben şahsen eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların tamamının sonuç ve önerileri bakımından uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum. Ancak daha dikkatli bir incelemeyle ve çalışmayla değerlendirilecek sonuçlarda elde edilebilir. Ben bu konuda önyargılı değilim, öylede olmak istemiyorum. Mutlaka içerisinde değerlendirilecek sonuçlar mevcuttur. Ben şunu söylemeye çalışıyorum, bu tür kaliteli araştırmalarda sayıca çok az”. “Tabi ki şunu da bilmek gerekiyor; bu araştırmalar sonunda elde edilen istatistiki verilerde ne derece objektif biçimde elde edilmiş. Bu da araştırmanın güvenilirliği açısından önemli bir etken. Çok objektif koşullarda elde edilmemiş verilerin ortaya koyduğu sonuçlara ne kadar inanabilirsiniz? Siz bu şekilde bir çalışmayı kendi alanınızda ne derece ciddiye alıp kullanırsınız? Araştırmacıların bunlara dikkat edip, belli noktalarda kendilerini de eleştirmeleri gerektiğini düşünüyorum”. (G: İ. M. 1 /5) şeklinde ifade etmiştir.

c. Uygulanamaz: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-9, BM-10, BM-11, BM-13, BM-14; Sınırlı bir zaman

diliminde, amaç ve içeriği tam olarak bilinmeden cevaplandırılan anketlerin ve araştırma sonucunda elde edilen sonuçların güvenilirliğinin tartışıldığı araştırmaların çok fazla uygulama alanı bulamayacağını belirtmişlerdir. Eğitim alanında yapılan araştırmaların bir çoğunun sayısal verilerle ifadesinin de çok doğru bulunmadığı söylenmiştir. Araştırmalarla uygulamalar arasında ciddi kopukluk olduğu ve aradaki bu uçurum giderilmediği müddetçe araştırmaların uygulama alanı bulamayacağı vurgulanmıştır. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; “Tabi ki anket çalışmalarının diğer bir dezavantajı da o. Sınırlı bir zaman diliminde, amaç ve içeriği tam olarak bilinmeden cevaplandırılan bu anketlerin güvenilirliği de bir tartışma konusu. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçların güvenilirliğinin tartışıldığı bir çalışmada bence çok fazla uygulama alanı bulamaz. Zaten eğitim alanındaki çalışmaların bir çoğunun sayısal verilerle ifadesi de bence çok doğru değil”. (G: B. M. 9 /4) şeklinde ve “Bir araştırmanın uygulanabilirliği, ne kadar uygulamaya dönük hazırlandığına, uygulamalardan ne kadar haberdar olduğuna bağlıdır. Yapılan araştırmaların bir çoğunun bu niteliği taşıdığını zannetmiyorum. Bu konudaki araştırmalar denetim çalışmalarının gerisinde kalıyor”. (G: B. M. 13 /4) biçiminde ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-8, İM-9, İM-11, denetim alanı ile ilgili yapılmış anketlerin çok sağlıklı ortamlarda doldurulduğunu (cevaplandırıldığını) düşünmediklerini bunun da aslında araştırmanın güvenilirliği ve dolayısıyla geçerliliğini olumsuz yönde etkilediğini söylemişlerdir. Bu çalışmaların hem araştırma sürecinde hem de anket çalışmalarında uygulamaya dönük olmadığını belirtmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Bu işin farklı bir boyutu aslında. Yani yapılan araştırmaların sonunda elde edilen önerilerin uygulanması işin farklı bir boyutu. Eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış çok fazla çalışma olduğunu zannetmiyorum. Bu araştırmalarında eğitim denetime ciddi katkısı olabileceğini düşünmüyorum. Çünkü inceleme fırsatı bulduğum birkaç tezden anladığım kadarıyla çok nitelikli ve gelişimi sağlayacak araştırmalar olmadığını gördüm. Tabi ki incelediğim birkaç araştırmayla bu sonuca varmak istemiyorum. Ama özellikle eğitim alanında hazırlanan tezler ne yazık ki çok üstün körtü yapılmış ve sadece yapılmak için yapılmış araştırmalar. Ben bu sebepten denetim

alanında hazırlanmış tezlerin çokta uygulanabilir olduğunu söyleyemem. Belki araştırma sonunda elde edilen önerilerden, bakanlık düzeyinde yapacağınız çalışmalarda dolaylı olarak yararlanabilirsiniz o kadar”. (G: i. M. 4 /5) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Araştırmaların uygulanabilir olmasını etkileyen bir çok etken var. Bunların başında da araştırmanın niteliği. Eğer ortaya kaliteli bir çalışma çıkarmışsanız ve ilgili birimlere de bu çalışmanızı ulaştırmışsanız mutlaka değerlendirilecektir. Benim bildiğim kadarıyla Milli Eğitim Bakanlığına ulaştırılan her araştırma ilgili birimler tarafından incelenir ve sonuçları da bildirilir. Tabi her araştırmanın değerlendirilmesi mümkün değil. Ama dediğimiz gibi kaliteli bir araştırma mutlaka hakkettiği ilgiyi görecektir”. “Peki şuan ortaya koyulan araştırmalar için ne diyebiliriz. genel olarak eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların uygulanabilir olduğu kanısında değilim. Hepsini reddettiğimi söyleyemem, mutlaka içerisinde iyi yapılmış araştırmalar vardır. Ancak dediğim gibi genel olarak çok iyimser değilim. Burada cevaplandırdığımız anketleri de işin içine kattığımda verilerin çokta elle tutulur olduğunu düşünmüyorum”. (G: İ. M. 11 /5) şeklindedir.

d. İnceleme Fırsatım Olmadı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişi bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişi; BM-3; eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış araştırmaları ve bu araştırmaların sonuç ve önerilerini incelemediğini belirtmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşü; “Araştırmaların sonuçlarını ve önerilerini inceleme fırsatımız olsaydı, ne derece uygulanabileceğini belirtebilirdim belki. Ancak bu tür çalışmaları çok fazla inceleme fırsatım olmadı”. (G: B. M. 3 /4) şeklindedir.

Araştırmaların, Uygulamadaki Gelişmelere Katkı Düzeyi

Eğitim denetimi alanında yapılan “Araştırmaların, Uygulamadaki Gelişmelere Katkı Düzeyi” ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetimi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarının, eğitim denetimi uygulamalarının gelişimine ve yenileşmesine faydası olacağını düşünüyor musunuz? (Çalışmalarda elde edilen kuramsal bilgiler ile denetim uygulamaları

arasındaki farklılıklar dikkate alır mısınız?)” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

a. Evet, Düşünüyorum

b. Hayır, Düşünmüyorum

c. Nitelikli Araştırmalar İçin Düşünüyorum (Uygulamayı ele alan araştırmalar)

a. Evet, Düşünüyorum: BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi araştırmalarda en ciddi sorunu, kuramsal alanla uygulama arasında ki farkların oluşturduğunu, ancak buna rağmen denetim alanı ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin faydası olacağını ifade etmiştir. BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi görüşlerini, “Evet aslında aradaki en büyük farkta buradan kaynaklanıyor. Denetim uygulamaları ile denetim alanı ile ilgili kuramsal bilgilere dayanan kaynaklar. Aradaki bu ciddi soruna rağmen; eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin uygulamaların yenilenmesine ve gelişmesine faydası olacağını düşünüyorum”. (G: B. M. 5 /4) şeklinde belirtmiştir. Bakanlık müfettişlerinin görüşleri bu başlık altında yoğunlaşmıştır. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-4, BM-7, BM-13; Eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan araştırmaların faydası olacağını belirtmişler ancak araştırmaların uygulanabilirliğini etkileyen nedenlerin olduğunu ve bunların başında da; kuramsal alan ile uygulamalar arasındaki farklar olduğu, denetim alanı ile ilgili yapılan araştırmaların daha çok kuramsal bilgilere dayadığını, genelde denetim uygulamalarının çok ele alınmadığını söylemişlerdir. Aradaki bu soruna rağmen; eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin uygulamaların yenilenmesine ve gelişmesine ciddi faydası olacağını vurgulamışlardır. BM-4 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Kesinlikle faydası olacağını düşünüyorum. Araştırmaların uygulanabilirliğini etkileyen nedenlerin başında; kuramsal alan ile uygulamalar arasındaki farktır. Bu farkı en aza indirecek kişide tabii ki araştırmacının kendisidir. Ayrıntılarla boğulmaktansa çalışma sonuçlarını net bir biçimde ortaya koymak çalışmanın niteliğini de olumlu yönde etkileyecektir”. (G: B. M. 4 /4), BM-7 Bakanlık Müfettişi, “Evet aslında aradaki en büyük farkta buradan kaynaklanıyor. Denetim uygulamaları ile denetim alanı ile ilgili kuramsal bilgilere dayanan kaynaklar. Aradaki bu ciddi soruna rağmen; eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve

doktora tezlerinin uygulamaların yenilenmesine ve gelişmesine faydası olacağı kanısındayım. Bence önemli katkıları olabilir”. (G: B. M. 7 /4) ve BM-13 kodlu Bakanlık Müfettişi görüşlerini, “Niteliği ne olursa olsun bu tür araştırmaların, denetim sisteminin gelişmesine ve yenileşmesine faydası olacaktır. Ama sizinde belirttiğiniz gibi aradaki en büyük sorun kuram ile uygulama arasındaki farklılıklardır. Bu farklılığın en aza indirilmesi araştırmaların fayda düzeyini arttıracaktır. (G: B. M. 13 /4) şeklinde ifade etmiştir.

İM-4 kodlu İlköğretim Müfettişi, eğitim denetimi alanında bilimsel verilere dayanılarak hazırlanmış her araştırmanın denetim sistemi için yararlı olacağını belirtmiş ve görüşlerini, “Az öncede söylediğim gibi eğitim denetimi alanında yapılmış her araştırma incelenmeli ve farklı açılardan ele alınmalıdır. Bilimsel verilerle hazırlanmış çalışmaların ve bu araştırmaların sonucundaki sonuçların ve önerilerin denetim sistemi için faydalı olacağını düşünüyorum”. (G: İ. M. 4 /5) şeklinde belirtmiştir. Başka bir ilköğretim müfettişi (İM-6) ise eğitim denetimi alanında yapılan araştırmalarla ilgili ön fikirli olunmaması gerektiğini, bunun araştırmaları önceden reddetmek anlamına geleceğini belirterek, “Alanımızla ilgili araştırmaların eğitim denetimi için olumlu katkılar yapacağından şüphem yok. Bu konuda ön fikirli olmakta yanlış olur. Bilmediğiniz çalışmaları önceden reddetmekte çok saçma olur. Sonuçta bu araştırmaları yapan kişilerinde bu araştırmalar destek veren kişilerinde alan ile ilgili belli bir bilgi birikimi olduğunu da unutmamak gerek”. (G: İ. M. 6 /4) şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. İM-13 kodlu ilköğretim müfettişi ise bu konuda daha çok kendi kurumunun yetersizliğine vurgu yapmıştır. Bu çalışmaların yeterince incelenmediği, incelenen çalışmalardan da yeterli düzeyde yararlanılmadığını, “Yüksek lisans ve doktora çalışmaları bizim alanımızda ne yazık ki çok fazla incelenmiyor, incelenen araştırmalardan da yeterince yararlanıldığını düşünmüyorum. Peki bu araştırmalar denetim sistemi için faydalı olabilir mi? Evet bence bu tür bilimsel çalışmalar yeterli desteği görürlerse, alanla ilgili uygulamaları da yeterince incelerlerse denetim alanı için yararlı olacağını söyleyebilirim”. (G: İ. M. 13 /5) şeklindeki görüşleri ile ifade etmiştir.

b. Hayır, Düşünmüyorum: BM-8 kodlu bakanlık müfettişi, şimdiye kadar eğitim denetimi alanında yapılmış nitelikli ve elle tutulur bir çalışmanın olmadığını, nitelikli

her çalışmanın mutlaka değerlendirileceğini, “Ben bu konuda çok iyimser değilim. Şimdiye kadar eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış ses getiren bir araştırma duymadım. Yapılan her nitelikli araştırma karşılığını bulur. Ama her araştırmanında uygulamaların gelişimini sağlayacağını söylemek anlamsız olur. Aslında bu sizinde belirttiğiniz gibi uygulamalarla kuramsal alan arasındaki farktan oluşmakta. Nedense ben arada bir uçurum olduğunu düşünüyorum. Bu uçurum kapanmadıktan sonrada araştırmalar için iyimser konuşmam zor. Ben özellikle denetim alanımızın çok önemli ve hassas olduğunu düşünüyorum. alanımızla ilgili herkese görev düşmekte”. (G: B. M. 8 /5) şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Bu maddeye ilişkin olarak, İM-2, İM-3, İM-12 kodlu ilköğretim müfettişleri de; Eğitim denetimi alanının ile ilgili yapılmış araştırmalar sonunda elde edilen sonuç ve önerilerin çok gerçekçi olabileceğini düşünmediklerini belirtmişler, bu çalışmaların eğitim denetimi alanında gelişmeyi ve yeniliği sağlayamayacağını vurgulamıştır. İM-3 kodlu ilköğretim müfettişi “Araştırmalar sonunda elde edilen sonuçların çok gerçekçi olduğunu düşünmediğim için gelişime ve yenileşmeye de faydası olacağını düşünmüyorum. Üniversitenin yaptığı araştırmaların bizlere, bizlerin yaptığı denetim çalışmalarının da onlara bir etkisi olduğunu düşünmüyorum”. (G: İ. M. 3 /3) ile İM-12 kodlu ilköğretim müfettişi görüşlerini “Ben doktora tezi değil de, birkaç yüksek lisans tezi inceleme fırsatı buldum. İncelediğin kadarıyla da uzun zaman harcanarak yapılmış çalışmalar olduğunu gördüm. Tabi ki her araştırma uzun zaman ve belli bir emekle ortaya çıkmakta. Burayı kabul edebilirim. Ancak bence asıl önemlisi, bu araştırmalar eğitim denetimi alanına ne kazandırıyor? Bu araştırmaların alana getirisi ne? Ne düzeyde katkı yapabiliyorlar? Eğer dediğim gibi araştırmalar için önemli olan etkenler bunlarsa, incelediğim araştırmaların çok fazla bir değeri olduğu söylenemez”. (G: İ. M. 12 /5) şeklinde belirtmiştir. İM-2 kodlu ilköğretim müfettişi de konuyu farklı bir açıdan değerlendirerek eğitim denetimi alanında yapılan çalışmaların nitelik açısından yetersiz olması dışında sayı bakımından da yetersiz olduğunu “Bence bir alanda gelişimin sağlanmasının ilk şartı o alanla ilgili araştırmaların sayısı ile ilgili. Şimdi siz araştırma yapılmayan bir alanda nasıl bir gelişime bekleyebilirsiniz. Araştırmalar mutlaka yapılmalı ve desteklenmeli. Ama şuan alanımızla ilgili araştırmaların (gelen anketlerden yola çıkarak söylüyorum); ayaklarının yere bastığını söyleyemem. Bu

araştırmalar sanki alandan kopmuş bir hali var. Uygulamalardan bi haberler”. (G: İ. M. 2 /5) şeklindeki görüşleri ile belirtmiştir.

c. Nitelikli Araştırmalar İçin Düşünüyorum (Uygulamayı ele alan araştırmalar):

BM-12 kodlu bakanlık müfettişi genel manada bir araştırmanın uygulama alanına etki edebilmesi için, kuramsal alanın dışına çıkması gerekliliğine bağlıyarak, “Bence sorunun cevabı kendi içinde; araştırmaların denetim uygulamalarında gelişimi sağlaması için kuramsal alandan çıkmaları gerek. Bu sadece eğitim denetimi alanı için geçerli değil. Ülkemizde yapılan bir çok araştırma sadece kütüphanelerde ve literatürlere bağlı kalınarak yapılıyor”. (G: B. M. 12 /4) şeklinde görüşünü belirtmiştir. BM-11, BM-14, BM-16 kodlu bakanlık müfettişleri; Eğitim denetimi alanındaki uygulamalar ve alanın ihtiyaçları çok ciddi analiz edildiği takdirde bu tür araştırmaların faydası olabileceğini belirtmişler, denetim çalışmalarını geliştirecek, yenileştirecek her türlü araştırmanın da değerlendirilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Araştırmalarda yapılan en büyük hatanın kuramsal sorunlarla boğulup gitmesi oluğunu belirtip, araştırmalarda buna dikkat edildiği takdirde araştırma niteliğinin de artacağını vurgulamışlardır. BM-14 kodlu bakanlık müfettişi, “Daha önce belirttiğim gibi denetim alanındaki uygulamalar ve alanın ihtiyaçları çok ciddi analiz edilirse bu tür araştırmaların faydası olabileceğini belirtebilirim. Aslında sizin de belirttiğiniz gibi en büyük sorun kuramsal sorunlarla boğulup giden çalışmaların çok olması. Araştırmalarda buna biraz daha dikkat edersek niteliği arttırma şansımız olabilir”. (G: B. M. 11 /4), BM-14 kodlu bakanlık müfettişi, “Evet güzel ve yerinde bir soru, ancak dikkat ederseniz sorunun cevabı kendi içerisinde; yapılan araştırmaların denetim çalışmalarında gelişimi sağlaması için kuramsal alandan çıkmaları gerek. Bu bahsettiğimiz bölüm sadece eğitim denetimi alanı içinde geçerli değil tabi. Ülkemizde yapılan bir çok araştırma sadece kütüphanelerde ve literatürlere bağlı kalınarak yapılıyor. Tamam bunlar mutlaka şart ancak bununun dengesinin tam olarak sağlanamadığını düşünüyorum”. (G: B. M. 14 /5) ve BM-16 kodlu bakanlık müfettişi görüşlerini, “Akademik ortamda hazırlanmış tez çalışmalarının denetim sistemi için yararlı olacağı muhakkak. Ancak araştırmaların gelişimi ve yeniliği sağlamaları için; kurumun yapısını çok dikkatli incelemeleri gerekmekte. Varolan durumu çok iyi analiz etmeden geliştirmeye yönelik önerilerin sunulması pek gerçekçi olmaz”. “Ben

kuramsal alanla uygulamaların birbirinden çok farklı şeyle olduğunu düşünmüyorum. Sonuçta ikisi de birbirine bağlı ve bağımlı olan iki kavram. Uygulamaların kaynağını da kuramsal bilgiler teşkil eder. Bu noktadan bakarsanız uygulamalarda kuramsal bilgileri reddedemezsiniz. Ancak kuramsal alan uygulamalardan koptuğu zaman işlevini yitirir ve uygulanabilir olmaktan, gerçekçi olmaktan çıkar”. (G: B. M. 16 /4) şeklinde ifade etmiştir.

İlköğretim müfettişlerinin cevaplarının bu başlık altında yoğunlaştığı görülmüştür. İM-9, İM-11 kodlu ilköğretim müfettişleri; Araştırma öncesinde ihtiyaç analizlerinin ve alanla ilgili uygulamaların daha fazla dikkate alınmasının, bu araştırmalardan faydalanma düzeyini artıracaklarını ve bu tür çalışmaların eğitim denetimi alanında yenileşmeyi de hızlandıracağı en azından bunu kolaylaştıracağı, araştırmaların sadece kuramsal alanda kalması durumunda, sadece kuramsal alana faydası olacağı belirtmişlerdir. İM-9 kodlu ilköğretim müfettişi, “Yapılan araştırmalar öncesinde ihtiyaç analizleri ve alanla ilgili uygulamalar daha fazla dikkate alınır, bu araştırmalardan faydalanma düzeyi de otomatik olarak artacaktır. Bu tür çalışmaların eğitim denetimi alanında yenileşmeyi hızlandıracağını en azından bunu kolaylaştıracağını düşünüyorum. Ancak tabii siz böyle ciddi zaman ve emek harcanarak yapılması gereken araştırmaları masa başından, sadece kitaptaki bilgilerle yapmaya çalışırsanız da hiçbir faydası olmayacağını da söyleyebiliriz. Yani bu şu demek sadece uygulamayı bilerek ya da sadece kuramsal bilgiye dayanarak araştırma yapılamaz ikisini de ölçüsünde kullanmak gerekir”. (G: İ. M. 9 /5) ve İM-11 kodlu ilköğretim müfettişi ise “Bilimsel araştırma adına yapılmış her türlü çalışmanın (makaleler, incelemeler ve tezler) eğitim alanı içinde, özel manada ise eğitim denetimi alanı için mutlaka yararlı olacağını düşünüyorum. Alanla ilgili yapılmış her araştırmanın bakanlıkta uygulanması mümkün değil. Zaten bakanlıkta uygulanıp uygulanmaması da birebir ölçü olmamalıdır, olamaz”. “Eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan araştırmaların en büyük eksikliği, uygulama alanına çok fazla hakim olamaması. Bunun tam olarak neden kaynaklandığını bilmiyorum. Yani araştırmacılardan mı yoksa alanın kendi yapısından mı kaynaklanıyor bilemiyorum. Ancak dediğim gibi bu konuda ciddi bir sıkıntı var. Bizim alanın en önemli basamağını da uygulamalar oluşturmakta, şimdi siz eğer çalışmalarınızda uygulamalarla ilgili kısma gerekli önemi vermezseniz araştırmanın geçerliliğini de

güvenilirliğini de sarsmış olursunuz. Şunu söylemeye çalışıyorum, araştırmalarınızda sadece kuramsal alanda kalırsanız, sadece kuramsal alana faydanız olur. Uygulamayı es geçmiş bir çalışmanın değerlendirilmesi de çok güç olacaktır”. (G: İ. M. 11 /6) şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. İM-7 kodlu ilköğretim müfettişi araştırmalara ilişkin önerilerini belirttikten sonra, araştırma çalışmalarına ilişkin eleştirilerini eklemiştir. Bu konuya ilişkin görüşünü, “Yapılan araştırmalar öncesinde ihtiyaç analizleri ve alanla ilgili uygulamalar daha fazla dikkate alınırsa, bu araştırmalardan faydalanma düzeyi artacaktır. Bu tür çalışmaların eğitim denetimi alanında yenileşmeyi hızlandıracağını en azından bunu kolaylaştıracağını düşünüyorum”. “Ancak siz böyle ciddi zaman ve emek harcanarak yapılması gereken çalışmaları masa başından, sadece kitaptaki bilgilerle yapmaya çalışırsanız da hiçbir faydası olmayacağını da söyleyebiliriz”. (G: İ. M. 7 /4) şeklinde ifade etmiştir.

Mevzuat ve Denetim Uygulamaları

Eğitim denetimi “Mevzuatının ve Denetim Uygulamalarının” etkisini ortaya koymak amacıyla Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Halen uygulanmakta olan mevzuat ve belirlenen denetim esasları, eğitimde denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılmasını sağlamakta mıdır? Sizce aksayan veya eksik olan noktalar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Yeterli Buluyorum
- b. Yeterli Bulmuyorum
- c. Yeniliğe Gidilecek

a. Yeterli Buluyorum: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-5, BM-7, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-16, Şu an uygulanmakta olan denetim mevzuatı ve denetim esasları, denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılmasına engel oluşturmadığı belirtilmiştir. Teftiş Kurulu Başkanlığının bu konuda çok hassas olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca denetim

çalışmalarında yeni bir sisteme geçme çalışmaları da yoğun bir biçimde sürmektedir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; “Ben şahsen mevzuatın ve şu an uyguladığımız denetim esaslarının yetersiz olduğunu düşünmüyorum. Zaten uyguladığımız denetim esasları sık sık düzeltilip yenileniyor. Esasların veya mevzuatın bu konuda bir engeli yok”. (G: B. M. 5 /1) şeklinde ve “Denetim mevzuatı da, denetim esasları da, denetim çalışmalarının istenilen boyutta yapılmasına engel değil. Bu şekilde bir engelin olması da mümkün değil. Çünkü bu konuda Teftiş Kurulu Başkanlığı çok hassas bu yönde bir aksamaya izin verebileceğini veya esnek davranabileceğini düşünmüyorum. Bence de böyle olması gerek aksi Teftiş Kurulunun yapısına ters olur. Denetim mekanizmasının çok hassas dengelerde çalıştığını da belirtmeliyim”. (G: B. M. 11 /1) şeklinde belirtmişlerdir. Başka bir bakanlık müfettişi ise; “Uygulamakta olduğumuz denetim mevzuatı ve denetim esasları denetim çalışmalarını olumsuz etkilediği söylenemez. Milli Eğitim Bakanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı’ nen uyguladığı mevzuat veya esaslar gerekli görüldüğünde yenilenir ve değiştirir. Zaten bu sıralarda da yeni bir düzenleme çalışmasına gidiliyor. Bir çok değişikliği içinde barındıran bir çalışma. Denetim sisteminde ciddi bir değişiklik yapılacak. Denetim sisteminin yapısı değişecek. (Çoklu Denetim sistemi)” (G: B. M. 14 /1) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-2, İM-3, İM-6, İM-8, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Uygulanan denetim esaslarının ve denetim mevzuatının, denetim çalışmalarımızı olumsuz etkilemediği belirtilmiştir. Bu konuda mevzuatımızla ve esaslarımızla ilgili bir sıkıntı olmadığı söylenmiştir. Asıl sorunun birebir ilişkilerden kaynaklandığını ve bürokrasinin de sorun teşkil ettiğini belirten müfettişler olmuştur. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri görüşlerini; “Bakın denetim uygulamalarımızda sorun teşkil eden etken mevzuatımız değil. Asıl sorun, mevzuatı uygulaması gereken müfettiş ile denetime tabi tutulan öğretmen veya yönetici arasındaki ilişki. Denetim çalışmalarında insan ögesini dışarıda bırakamazsınız, işte bahsettiğimiz nokta burası. İnsan ilişkilerinde sadece mevzuata bağlı kalamazsınız, esnek olmak ve şartları da göz önüne almak zorundasınız. İşte bu sınırın iyi bilinmesi denetimin olumlu yönde gelişimini sağlar ve mevzuatın yaptıramayacağı şeyleri yaptırabilirsiniz. Ancak bunun tam tersi de denetimin faaliyetinin amacından sapmasına neden olacak ve tüm getirisini engelleyecektir. O sebepten mevzuattan önce bireysel ilişkilerde uzman olmak daha

önemlidir. Bu kısmı yok sayarsanız, denetimi de makineleştirirsiniz”. (G: İ. M. 11 /1) şeklinde belirtmiş ve başka bir bakanlık müfettişi ise “Bakın ben denetim mevzuatından kaynaklanan bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Bence en ciddi sorun bürokrasi. Ben bürokratik yapımız çok hantal olduğunu düşünüyorum”. (G: İ. M. 13 /1) şeklinde ifade etmiştir.

b. Yeterli Bulmuyorum: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-3, BM-4, BM-6, BM-8, BM-15; Denetim mevzuatı ve denetim esaslarının, denetim çalışmalarını istenilen boyutta yapılması için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda daha fazla uzmandan faydalanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Denetim alanı ilgili son dönemde ciddi bir çalışma yapıldığı ve bu çalışmanın yakın bir dönemde sonuçlanacağı söylenmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; “İstenilen sonuca ulaştığı söylenemez. Denetim çalışmaları sonunda elde edilen bilgiler ve oluşturulan raporların durumu eksiksiz ortaya koymamızı sağladığını belirtebilirim. Ancak eldeki esaslara göre elde edilen bilgilerin ve raporların çözüme kavuşturulduğu söylenemez. Yani raporlar çözüme kavuşmuyor. En büyük sıkıntıda bu”. (G: B. M. 4 /1) şeklinde ve “Hiçbir zaman uygulanan denetim mevzuatının veya esaslarının denetim çalışmalarını istenilen ölçüde yapılmasını sağladığı söylenemez. Zaten hiçbir denetim sistemi de denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılmasını sağlamaz ve yüzde yüz başarıyı getirmez. Amaç denetimde daima en iyiye doğru gitmektir. Aslında buradan şu sonuçta çıkarılabilir; okullardaki eğitim sistemi ne kadar iyiye denetimde o kadar iyidir. Denetim sistemimizle eğitim kalitemizin eş değer tutulması kesinlikle alakasız olamaz. Birbirine doğrudan bağlantılıdır”. (G: B. M. 6 /1) şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-4, İM-5, İM-7, İM-9; Özellikle mevzuatın denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılmasını engellediğini belirtmişlerdir. Mevzuatın ihtiyacı karşılamada eksik kaldığı söylenmiştir. Denetim alanı ile ilgili daha sık yeniliğe gidilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri görüşlerini; “Hayır bence uyguladığımız mevzuat denetim çalışmalarımızın yeterince yapılmasını sağlamıyor. Bence günün şartlarına göre daha da

geliştirilmeli. Bu konuda gerekli birimlerin daha fazla çalışması gerekiyor bence. Eğitim alanı çok çabuk gelişen ve değişen bir alan her sene değişiklikler ve yenilikler ortaya çıkmakta. Bu değişime ayak uyduracak denetim sisteminin de çok gelişmiş ve her türlü yeniliğe açık hale gelmiş olması gerek”. (G: İ. M. 4 /1) şeklinde ifade etmiştir.

c. Yeniliğe Gidilecek: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-3; Şu an uygulanmakta olan denetim sistemini eleştirmenin herhangi bir faydası olmayacağını, çünkü kısa zaman içerisinde performansa dayalı bir denetim sisteminin (Çoklu Denetim Sistemi) getirileceğini söylemişlerdir. Zaten böyle ciddi ve köklü bir değişikliğe gidilmesinin nedenini de denetim sisteminin ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmasına bağlamaktadırlar. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Halen uygulanan denetim sisteminden, şu an pilot çalışmaları yapılan Performansa Dayalı Değerlendirme (Çoklu Denetim) Sistemine geçişin en büyük nedeni de ihtiyacı yeterince karşılamadığı, zamanın şartlarına uygun olmadığı içindir”. (G: B. M. 3 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Bu konuya ilişkin ilköğretim müfettişleri görüş bildirmemişlerdir.

Mevzuat Değişiklikleri ve Alan Uzmanlarının Katkısı

A.) Mevzuat İle İlgili Denetmen Görüşleri:

Eğitim denetimi “Mevzuatı İle İlgili Denetmen Görüşleri” ni almak için Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Mevzuatla ilgili yapılan veya yapılması öngörülen değişikliklerde denetmenlerin görüş ve düşünceleri dikkate alınıyor mu? Alınıyorsa ne derece dikkate alınıyor?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Görüşleri Alınıyor
- b. Görüşleri Alınmıyor

a. Görüşleri Alınıyor: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-9, BM-11, BM-12, BM-14, BM-15, BM-16; Denetim mevzuatında ve denetim esaslarında yapılması öngörülen değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşlerinin ve fikirlerinin alındığı söylenmiştir. Müfettişlerin görüşleri için gerekçede sunmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bu tür faaliyetlerin özellikle son dönemde daha da sıklaştığı da müfettişler tarafından belirtilmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri; “Yapılacak değişiklikler öncesi müfettişlerin görüş ve düşünceleri alınıyor. Yapılacak değişiklikler nasıl yapılırsa yapılsın gerekçeli bir kararı olmak zorundadır. Müfettişlerde öneri veya tekliflerini sunarken gerekçelerini de sunmak durumundadır”. (G: B. M. 5 /1) şeklinde ve “Mevzuatta yapılacak değişiklikler öncesi müfettişlerin görüşlerinin alındığını düşünmüyorum. Ancak denetim esaslarında yapılacak değişiklikler öncesinde hem müfettişlerin hazırlamış oldukları raporlar hem de müfettişlerin bireysel görüş ve düşünceleri alınmakta. Özellikle son değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşleri çok daha fazla dikkate alındığını belirtebilirim”. (G: B. M. 9 /1) şeklinde görüş belirtmiştir. BM16 kodlu bakanlık müfettiş ise “Evet alınıyor. Aslında bu bir yasal zorunluluk, müfettişlerin bu konularda görüş ve düşünceleri alınmak zorunda. Ben bu konuda çokta kötümser değilim. Müfettişlerin görüşlerinin denetim esaslarına ve mevzuata yansıdığını düşünüyorum”. (G: B. M. 16 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-8, İM-12, İM-13; İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde yapılacak değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüş ve düşünceleri alındığı belirtilmiştir. Özellikle son dönemde de denetim mevzuatında yapılacak değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşlerinin alındığı söylenmiştir. Ancak bir müfettiş görüşlerin ne derece ciddiye alındığını bilmediğini de belirtmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşlerini; “Kendi (ilköğretim müfettişleri) mevzuatımızla ilgili değişikliklerde görüşlerimizin alınmadığını söyleyebilirim, ne derece doğru veya yanlış onu bilmiyorum. Ancak İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde yapılacak değişiklikler öncesinde özellikle ilköğretim müfettişlerinin görüşleri alınıyor ve bence bu görüşler ciddiye alınıyor, uygulamada da etkili oluyor”. (G: İ. M. 1 /1) şeklinde ifade etmiştir. “Evet. Özellikle

son zamanlarda yapılacak değişikliklerden (özellikle ilköğretim yönetmeliğindeki değişiklikler) önce müfettişlerin görüşlerini alıyorlar. Ben bu görüşlerden istifade edildiğini düşünüyorum. Uygulamanın tam ortasında olan ve uygulamanın sorunlarını birebir yaşayan insanlardan fikir alınması ve yararlanılması da çok faydalı olacaktır”. (G: İ. M. 12 /1) şeklinde ifade etmiştir.

b. Görüşleri Alınmıyor: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-8, BM-10; Denetim mevzuatında ve denetim esaslarında yapılacak değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşleri alınmadığı söylenmiştir. Görüş alındığını belirten müfettişler ise bunu sadece formalitede kaldığını ve uygulama alanında bir yararı olmadığı söylenmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Hayır, ben müfettişlerin görüşleri alındığı kanaatinde değilim. Eğer şimdiye kadar alındıysa da bununda göstermelik olduğunu düşünüyorum. Yani alınan görüşlerin uygulamaya geçtiğini zannetmiyorum”. (G: B. M. 1 /1) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-7, İM-9, İM-10, İM-11; Mevzuat değişikleri öncesi ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin alınmadığı belirtilmiş, alınsa bile bile bu görüşlerin herhangi bir geçerliliği olmadığı vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri görüşlerini; “Hayır özellikle mevzuat değişiklikleri öncesinde ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin alındığını söyleyemem”. (G: İ. M. 7 /1) şeklinde belirtmiştir. Bir diğer bakanlık müfettişi ise “Alınıyor da diyebilirim, alınmıyor da diyebilirim. Çünkü son zamanlarda yönetmeliklerde yapılacak değişiklikler öncesinde bizim fikrimize başvuruluyor, görüşlerimiz alınmıyor. Ama bunun çalışmalara ne ölçüde yansıdığını bilmiyoruz. Yani sonucunda ne kadar katkınızın olduğunu bilmediğiniz bir çalışmaya görüş verseniz ve bunun ne kadarının ciddiye alındığını bilmeseniz; siz ne derdiniz”. (G: İ. M. 11 /1) şeklinde ifade etmiştir.

B.) Mevzuattaki Değişikliklerde Alan Uzmanlarının Önemi

Eğitim denetimi “Mevzuattaki Değişikliklerde Alan Uzmanlarının Önemi” ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetimi mevzuatı ve denetim esasları ile ilgili yapılacak değişiklikler öncesinde; üniversitelerdeki alan uzmanlarından ve bu konu ile ilgili üniversitelerde yapılmış araştırmalardan (tez çalışmalarından) ne derece ve ölçüde yararlanılıyor?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Evet Yararlanılıyor
- b. Alan Uzmanlarından Yararlanılıyor Ama Araştırmalardan Yararlanılmıyor
- c. Hayır Yararlanılmıyor
- d. Bilgim Yok

a. Evet Yararlanılıyor: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-6, BM-10, BM-11, BM-16; Üniversitede bulunan alan uzmanlarından mümkün olduğunca yararlanıldığı ve denetimin farklı alanlarının da alan uzmanlarının görüşlerinin alındığını söylemişlerdir. Görüştüğümüz Bakanlık Müfettişlerinden biriside, alan uzmanlarından yararlanma düzeyinin yöneticilerin kişisel ilişki ve ilgileri ile doğru orantılı olduğunu belirtmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Alan uzmanlarından ve değişiklik yapılması düşünülen alanın uzmanlarından da görüşler alınıyor. Bakanlık bu tür değişiklikler öncesi çok ciddi ve çaplı çalışır. Bu tür değişikliklerde hata oranınız neredeyse hiç olmamalıdır. Bu açıdan bakarsanız değişiklikler öncesi bir çok kişi ve kurumdan fikir alınmasının gayet normal olduğunu anlayabiliriz”. (G: B. M. 16 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-11, İM-13; Yapılacak değişiklikler öncesinde ilgili tüm kişi ve kurumlardan yararlanıldığı gibi üniversite ortamından da yararlandığını söylemişlerdir. Yapılacak değişiklikler öncesi ilgili alan uzmanlarının fikirlerine başvurulduğu söylenmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “Ben şimdiye kadar Milli Eğitim Bakanlığının farklı kademelerinde görev yaptım. Şu

an hala bakanlığın merkez biriminde de görevlerim de var. Denetim mevzuatında değişiklikler yapılmadan önce bakanlık düzeyinde sıkı bir çalışmaya girilir. Bu konuda yardımı alınabilecek ve katkısı olabilecek her kişi ve kurumdan bilgi alınır. Bunların içerisinde tabii ki üniversite de var. Üniversite de görevli akademisyenlerle görüşülür, farklı fikirleri varsa da değerlendirilir. Ben bakanlığın bu konuda gelişime açık olduğunu düşünüyorum. Zaten Milli Eğitim Bakanlığının kendi bünyesinde de akademisyenler var. Bunlar mevzuat değişiklikleri öncesinde komisyonlarda görev alır ve orada bulunan bakanlık yetkilileriyle beraber çalışırlar”. (G: İ. M. 11 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

b. Alan Uzmanlarından Yararlanılıyor Ama Araştırmalardan Yararlanılmıyor: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-7, BM-8, BM-9, BM-12, BM-14; Denetim çalışmalarımızı direkt ilgilendiren mevzuat değişikliklerinde bakanlığın bir çok birimle ortak hareket ettiği ve bu birimlerin içerisinde akademisyenlerin ve araştırmacıların olduğunu belirtmişler ve bunların görüşlerinin alındığını söylenmiştir. Yapılması düşünülen değişiklik öncesi oluşturulan komisyonlarda bakanlıkta görevli alan uzmanlarından da görüş alındığı vurgulanmıştır. Ancak iş denetim alanı ile ilgili yapılan araştırmalara gelince, bu yönde bir eksiklik olduğu söylenmiş, yapılmış araştırmaların yeterince dikkate alınmadığı belirtilmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri görüşlerini; “Özellikle son yapılacak değişiklik öncesi akademisyenlerden ve akademik ortamdan sürekli istifade ediliyor ancak daha önceki değişikliklerde yeterince yararlanıldığını düşünmüyorum. Alan ile ilgili araştırmalara da yeterince ağırlık verildiğini düşünmüyorum”. (G: B. M. 3 /1) şeklinde belirtmiş, bir diğer bakanlık müfettişi ise “Mevzuat veya denetim esasları ile ilgili yapılacak değişiklikler öncesinde belli üniversitelerin akademisyenlerinden yararlanıldığını ve fikir alındığını biliyorum. Ayrıca yapılması düşünülen ve şu an pilot uygulamaları gerçekleştirilen değişikliklerde akademisyenlerle işbirliği içerisindeyiz. Onların bu konuda bize ciddi yararları oldu. Ancak alan uzmanlarından yararlanıldığı ölçüde yapılan araştırmalardan yararlanıldığını düşünmüyorum”. (G: B. M. 5 /1) şeklinde ifade etmiştir. BM14 kodlu bakanlık müfettişi ise görüşünü; “Yapılacak ve yapılması muhtemel değişiklikler öncesi

alan uzmanlarından bir şekilde yararlanılıyordur. Ancak denetim alanının ile ilgili hazırlanmış araştırmalardan yeterince yararlanıldığını düşünmüyorum”. (G: B. M. 14 /1) şeklinde vurgulanmıştır.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-4, İM-5, İM-6, İM-9, İM-12; Mevzuatta yapılacak değişiklikler öncesi Milli Eğitim Bakanlığı kendi bünyesine bulunan akademisyenlerden yararlandığı gibi, üniversite ortamından yani akademisyenlerden yararlanıldığı söylenmiştir. Ancak alanla ilgili yapılmış araştırmalardan yeterince yararlanılmadığı ve bu araştırmaların yeterince dikkate alınmadığı vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Milli Eğitim Bakanlığı özellikle son zamanlarda akademik birimlerle sürekli irtibat halinde. Üniversitelerle görüşüyor onların fikirlerini ve düşüncelerini alıyor. Bu demektir ki bakanlığın bir çok çalışmasında onların dolaylı yollardan etkileri mevcut. Bakanlık bir çok çalışmasında alan uzmanlarından yararlanıyor ve onların görüşlerini alıyor. Bu ister resmi kanallarla olsun isterse kişisel görüş bildirme ile olsun. Alan uzmanlarından yararlanıldığını düşünüyorum. Tabi araştırmalar için belki aynı şeyi söyleyemem, yeterince incelendiğini de düşünmüyorum”. (G: İ. M. 1 /1) şeklinde ifade etmiştir.

c. Hayır Yararlanılmıyor: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-13; Denetim mevzuatında ve denetim esaslarında yapılacak değişiklikler öncesinde gerek alan uzmanlarından, gerekse alanla ilgili araştırmalardan yararlanılmadığı belirtilmiştir. Ayrıca eğitim denetimi alanı ile ilgili araştırmalara ulaşmada bile ciddi sıkıntılar olduğu söylenmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Gerek denetim mevzuatındaki değişiklikler öncesinde, gerekse denetim esaslarındaki değişiklikler öncesinde akademisyenlerden yararlanıldığını düşünmüyorum. Alan ile ilgili araştırmaların dikkate alındığını söylemek çok zor. Çünkü bu araştırmalara ulaşmak bunun yanında bu araştırmaları inceleyip faydalanmak da bir o kadar zor. Bu ciddi bir koordinasyon ve işbirliği ister, daha o kadar yol alamadık”. (G: B. M. 13 /1) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-2, İM-3, İM-7, İM-8; Bakanlığın mevzuat ve esaslarla ilgili yenilikleri öncesinde alanda görevli uzmanlardan yararlanılmadığını söylemiştir. Ayrıca tez çalışmalarının mevzuatın ve esasların yenilenmesinin de yararı olmayacağı da belirtilmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri görüşlerini; “Yararlanıldığını düşünmüyorum. bakanlığın belli daireleri bu çalışmaları yürütürler, belli kurum ve kişilerden görüş alırlar ve uygulamaya geçirilirler. Ben bu aşamaların herhangi birinde alan uzmanlarından yararlanıldığını düşünmüyorum”. (G: İ. M. 2 /1) şeklinde belirtmiş ve “Tez çalışmalarının bazılarında ben inanmıyorum. Bu çalışmaların gerçeği yansıttığını düşünmüyorum”. (G: İ. M. 8 /1) biçiminde ifade etmiştir.

d. Bilgi Yok: Araştırma grubunda yer alan ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-10; Bu konu ile ilgili bir bilgisi olmadığını ve fikir beyan edemeyeceğini söylemiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Denetim esaslarını oluşturan ve mevzuata şekli veren birimin yani Milli Eğitim Bakanlığı’ nın alan uzmanlarından ve alanla ilgili hazırlanmış araştırmalardan ne derece faydalandığını bilemiyorum”. (G: İ. M. 10 /1) şeklinde vurgulamıştır.

C.) Alan Uzmanlarının ve Araştırmaların Katkı Düzeyi

Eğitim denetimi çalışmalarında “Alan Uzmanlarının Ve Araştırmaların Katkı Düzeyi” ne ilişkin Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Sizce uzmanlardan ve yapılan araştırmalardan yeterince yararlanılıyor mu? Siz bu tür bir çalışmanın ve koordinasyonun yararlı olacağını düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

a. Yeterli

b. Yeterli Değil

a. Yeterli: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık

müfettişlerinden; BM-5, BM-7, BM-9; Özellikle son dönemde yapılacak değişiklikler öncesinde akademik ortamdan ve alan uzmanlarından yararlanılmaktadır. Alan ile ilgili yapılan araştırmalardan yeterince yararlanılmasa da, akademisyenlerden yeterli ölçüde yararlanıldığı belirtilmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Gelecek dönemlerde uygulanmaya geçirilecek olan; çoklu denetim sistemi (performans denetimi) ile ilgili yapılacak değişikliklerde akademisyenlerden yeterince faydalandığını düşünüyorum, zaten bu ortak bir çalışma sayılır”. “Ancak tabi ki bundan önceki dönemlerde akademisyenlerden ve yapılan araştırmalardan yeterince yararlanıldığını söyleyemem. Tabi ki bu tür koordineli çalışmaların iki taraf içinde ciddi faydası olacağını düşünüyorum”. (G: B. M. 7 /1) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişi; İM-8; Alan uzmanlarından yeterince yararlanıldığını belirtmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişinin görüşü; “Evet, yararlanılıyor. Tabi faydası olabilir”. (G: İ. M. 8 /1) şeklindedir.

b. Yeterli Değil: Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu koda ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-6, BM-8, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Alan uzmanlarından ve araştırmalardan yararlanılmadığını, yararlanılsa bile bunun şu an için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmacılar ve akademisyenlerden yararlanılmasının faydası olacağı vurgulanmışlardır. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Ne kadar yararlansakta bunun yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Aradaki koordinasyonun geliştirilmesi gerekir, bu taraflar için yararlı olacaktır”. (G: B. M. 2 /1) şeklinde belirtmiştir. Bir diğer bakanlık müfettişi ise; “Yeterli olmadığını söylüyorum. Alan uzmanlarından ve araştırmalardan yeterince yararlanıldığını hatta yararlanıldığını düşünmüyorum. Bu konun ele alınıp geliştirilmesi gerekir. Milli Eğitim içinde üniversite ortamı içinde bu koordinasyon yararlı olacaktır”. (G: B. M. 8 /1) diye vurgu yapmıştır. BM12 kodlu bakanlık müfettişi ise; “Ne kadar birliktelik olursa olsun bunun yeterli düzeyde olduğunu söylemek bence zor. Bu tür çalışmaların daha organize olarak daha da geliştirilmesi gerekir. Profesyonelce hazırlanmış programların uygulama açısından değeri büyüktür”. (G: B. M. 12 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Alan uzmanlarından ve araştırmalardan yeterli düzeyde yararlanılmadığını ve bu yönde bir çalışmaya dahi gidilmediğini belirtmişlerdir. Bu amaca dönük yapılacak koordinasyonun ciddi yararı olacağını söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri; “Ben bu amaca dönük bir çalışma yapıldığını zannetmiyorum. Bunun yeterli olduğunu düşünmem mümkün değil. Bu şekilde bir çalışma mutlaka yararlı olacaktır”. (G: İ. M. 2 /1) şeklinde ve “Hayır, yeterince yararlanıldığını düşünmüyorum. Bakanlığın ve bakanlığa bağlı tüm birimlerin belki de en ciddi sorunlarından biriside bu sayılabilir. Kendi bünyelerinin çok fazla dışına çıkamamaları, özellikle üniversite ortamıyla içiçe olamamaları dediğimiz gibi bunlardan birisi sayılabilir. Tabi burada sorumluluğu sadece MEB’ e yüklemekte yanlış olacaktır. Ben bu tür çalışmaların yararı olacağından da eminim”. (G: İ. M. 9 /1) biçiminde görüş belirtmiştir. İM10 kodlu ilköğretim müfettişi ise; “Ben bunun yeterli olduğunu düşünmüyorum. Alan uzmanlarından ve araştırmalardan daha fazla yararlanılabilir ve bence de böyle olması gerekir. Çünkü bu şekilde bir koordinasyonda denetim sisteminin yeniliklere daha çabuk adapte olmasını sağlayacaktır”. (G: İ. M. 10 /1) şeklinde görüşünü vurgulamıştır.

Kaynakların Yeterliliği ve Denetmenlerin Eğilim Düzeyi

Eğitim denetimi alanı ile ilgili “Kaynakların Yeterliliği ve Denetmenlerin Eğilim Düzeyi” ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanmış makale ve kitapları yeterli buluyor musunuz? Peki sizin veya genel manada müfettişlerin bu konuya eğilimi nedir? Bu tür bir çalışmalarınız var mı?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Yeterli Buluyorum, Çalışmam Yok
- b. Yeterli Buluyorum, Çalışmamda Var
- c. Yeterli Bulmuyorum, Çalışmamda Yok
- d. Yeterli Bulmuyorum, Çalışmam Var

a. Yeterli Buluyorum, Çalışmam Yok: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-10, BM-14; Eğitim denetimi alanı ile ilgili makaleleri ve kitapları incelediklerini, makalelerin ve kitapların yeterli düzeyde olduğunu belirtmişler ancak şimdiye kadar makale ve kitap yazma gibi bir çalışmaları olmadığını söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Eğitim denetimi alanı ile ilgili yazılan makaleleri genelde müfettişler için hazırlanan ve yayınlanan dergimizden takip edebiliyoruz. Eğitim denetimi kitaplarını da birkaç kere inceleme olanağım oldu. Ben şu an bu çalışmaların yeterli olduğunu düşünüyorum, geliştirilebilir ama yetersiz değil”. “Bu tür çalışmaları olan bakanlık müfettişi hocalarımız var. Kitap yazan ve daha çokta makale çalışmaları olan bakanlık müfettişleri var. Ancak benim şimdiye kadar böyle bir çalışmam olmadı. Ancak tabii ilerde alanımla ilgili makaleler yazmayı düşünebilirim”. (G: B. M. 14 /5) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-3, İM-9, İM-10; Eğitim denetimi alanımızla ilgili yazılmış makalelerin çoğunu takip ettiklerini, bunu da müfettişlere gönderilen dergilerden ve İnternet ortamından okuma, inceleme imkanları bulunduğunu belirtmişlerdir. Ancak kitapları çok fazla takip etme ve okuma imkanları olmadığını da eklemişlerdir. Bu tür çalışmaları olan ve halen sürdüren müfettişlerin olduğunu ancak kendilerinin makale ve kitap çalışmaları olmadığını vurgulamışlardır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişinin görüşleri; “Daha çok makaleleri takip etme fırsatım oluyor ve ben makalelerin yeterli düzeyde olduğunu ve genel olarak kaliteli olduğunu düşünüyorum. Kitaplar konusunda bir şey söyleyemem”. “Bu tür çalışmaları olan ve halen sürdüren müfettiş arkadaşlarımız var. Ancak benim makale çalışmam olmadı”. (G: İ. M. 9 /5) şeklindedir.

b. Yeterli Buluyorum, Çalışmamda Var: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-3; Bu tür yenilikleri çoğunlukla Çağdaş Eğitim Dergisi’nden takip ettiklerini ancak makalelerin çoğuna da ulaşamadıklarını belirtmiştir. Yayınlanmış makaleleri bulunduğunu ve yayınlanmamış kitap çalışması olduğunu.

Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşü; “Ben bu tür yenilikleri Çağdaş Eğitim Dergisi’nden takip ediyorum. Kitaplara ulaşma ve inceleme fırsatımız oluyor ancak makalelerin bir çoğuna ulaşma fırsatımız olmuyor”. “Avrupa Birliği Ülkelerindeki Eğitim Denetimi Sistemleri” ile ilgili bir kitap çalışmam olacak. Şu an bu çalışmam doküman olarak duruyor. Yayınlanmış makale çalışmalarında var”. (G: B. M. 3 /4) şeklindedir.

c. Yeterli Bulmuyorum, Çalışmamda Yok: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-11, BM-12, BM-13, BM-15; Eğitim denetimi alanı ile ilgili yayınlanmış kitapları ama daha çok makaleleri inceleme fırsatı bulduklarını . Ancak bu çalışanların istenilen ölçüde olmadığını, sayısının ve daha da önemlisi niteliğinin artması gerektiğini belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Denetim kitapları sayı olarak da nitelik olarak da yetersiz. Bu çalışmalarında uygulamalarla tam örtüştüğünü söyleyemem. Belki de bu kitapların sadece ideal durumu yansıtması da doğrudur. Ama biraz daha ayakları yere basmalı ve bu çalışmalar sürekli yenilenmeli, bizim denetim alanında yaptığımız yenilikler gibi”. “Benim şimdiye kadar bu yönde bir çalışmam olmadı. Ancak gerek makale gerekse kitap yazan müfettiş hocalarımız var. Ancak diğer bir yandan ben bu tür çalışmaları yapmak içinde belli bir yeterliliğin olması gerektiğini düşünüyorum”. (G: B. M. 12 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Yeterli düzeyde olduğunu düşünmüyorum. eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanmış kitapların kuramsal düzeyin üstüne çıkamadığını düşünüyorum”. “Bu tür konularla ilgilenen müfettişler var. Bazı özel dergilere makale yazıyorlar. Resmi gazete ile ilgili fihriste çalışması yapan ve makaleler yazan müfettişler var”. (G: B. M. 15 /4) şeklindedir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-4, İM-5, İM-7, İM-8, İM-13; Eğitim denetimi alanıyla ilgili makaleleri genelde müfettişler için yayınlanan Eğitim ve Denetim Dergisinden (TEM-SEN) takip ettiklerini, alanla ilgili yazılmış makalelerin bir hayli fazla olduğunu ama nitelik açısından yetersiz olduğunu söylemişlerdir. Teftiş Kurulun da makale yazan ve kitap çalışması olan müfettişler

olduğunu ancak şimdiye kadar bu şekilde çalışmalarını olmadığını vurgulamışlardır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Evet bir kısmını inceledim ancak yeterli bulduğumu söyleyemem”. “Makale ve kitap yazan müfettiş arkadaşlarımız var. Sayı olarak çok değil ama bu tür çalışmalarını olan ve halen sürdüren arkadaşlarımız var. Benim şimdiye kadar bu şekilde bir çalışmam olmadı. Belki ileride vakit bulabilirsem kendi birikimimi yazıya dökebilirim”. (G: İ. M. 2 /5) şeklinde belirtmiştir. İM13 kodlu ilköğretim müfettişi ise; “Bu çalışmalarını çok fazla incelediğimi söyleyemem. Özellikle alanımızla ilgili kitapları çok inceleme fırsatım olmadı. Makaleleri de daha çok müfettişlere yönelik Eğitim ve Denetim Dergisinden takip ediyoruz. Ama ben yine de bunun bile eğitim denetim alanı için yeterli olduğunu düşünmüyorum”. “Makale ve kitap yazan müfettiş arkadaşlarımız var. Bunun çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Benim bu yönde bir çalışmam olmadı”. (G: İ. M. 13 /5) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

d. Yeterli Bulmuyorum, Çalışmam Var: Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-11, İM-12; Makale ve kitap çalışmalarını incelediklerini ve sürekli takip etmeye çalıştıklarını ancak bunu yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Zamanlarının çok kısıtlı olduğunu en ciddi sorunlarının zaman olduğunu buna rağmen makale ve kitap çalışmalarını olduğunu, halen de bu çalışmalarını sürdürdüklerini söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşü; “Evet ben bu tür çalışmalarla çok yakından ilgiliyim. Eğitim ve eğitim denetim alanı ile ilgili çalışmaların çoğunu takip etmeye çalışıyorum. Eğitim denetimi alanı ile ilgili makalelerin, incelemelerin ve kişisel yazıların yeterli olduğu söylenebilir. Ancak ben denetim alanı ile ilgili kitapların ve tezlerin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bunu hem nitelik hem de nicelik olarak ele alabilirsiniz. Her iki açıdan da yeterli olduğunu düşünmüyorum”. “İlköğretim müfettişlerinin bu konuyla ilgili çalışmalarını var, sayı olarak çok fazla olmasa da makale ve kitap çalışmalarını olan arkadaşlar var. Benim de makale ve kitap çalışmalarını oldu, halen de bu çalışmalarını sürdürmekteyim”. (G: İ. M. 11 /6) şeklinde belirtmiştir.

MEB'in Araştırmalara İlişkin Tutumu

A.) Araştırmalara Yönelik Önyargıların Varlığı

Eğitim denetimi “Araştırmalara Yönelik Önyargıların Varlığı” na ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Üniversitelerde yapılan araştırmaların Milli Eğitimde uygulamaya geçmesi açısından verimli olamayacağına yönünde bir ön yargı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Evet, Düşünüyorum
- b. Hayır, Düşünmüyorum

a. Evet, Düşünüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-4, Bu iki kurum arasında tam bir uyum olmadığını, buna dayanarak bir önyargının varlığından söz edebiliriz. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Bu kurumlar arasında tam bir uyum yok. Bu yönde bir ön yargı var diyebiliriz”. (G: B. M. 4 /5) şeklinde görüş belirtmiştir.

b. Hayır, Düşünmüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Bu şekilde bir önyargı olmadığını belirtmişler, Bakanlığa gelen her araştırmanın mutlaka değerlendirileceğini ve bu değerlendirme sonuçlarının araştırmacıya geri ulaştırılacağını da belirtmişlerdir. Verimli olabilecek araştırmaların mutlaka ele alınacağını söylemişlerdir. Buna konuya ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Bu yönde bir ön yargı olduğunu düşünmüyorum. Bakanlık kendisine gelen araştırmaları inceler ve bir çoğunu da yanıtlar, geri bildirim sunar”. (G: B. M. 3 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Üniversitedeki araştırmaların uygulamaya geçmeyeceği konusunda herhangi bir önyargı yok. Ben bu konuda tam tersini düşünüyorum,

üniversiteler bu konuda çekimser kalıyorlar ve yaptıkları araştırmaları çok fazla bu amaca (uygulamaya dönük olması) yönlendirmiyorlar. Ama bu konuda MEB' in önyargılı olduğunu söylemek yanlış olur". (G: B. M. 6 /5) şeklindedir. BM10 kodlu bakanlık müfettişinin görüşü ise; "Hayır böyle bir önyargı yok. Denetim alanı ile ilgili hazırlanan tezler çok fazla tekrar ediliyor. İhtiyaçların çok fazla dikkate alındığını düşünmüyorum". (G: B. M. 10 /4) şeklindedir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Kesinlikle böyle düşünmediklerini, bakanlık düzeyinde böyle bir önyargının olmadığını, bunun çok katı ve kesin bir tutum olacağını belirtmişlerdir. Bir açıdan da gelişimi baştan reddetmiş sayılabileceğini de eklemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; "Ben bu yönde bir önyargı olduğunu düşünmüyorum. Bu çok katı bir düşünce olur". (G: İ. M. 5 /5) şeklinde görüş belirtmiştir. Konu ile ilgili diğer bir görüş ise; "Ben bu şekilde bir önyargı olduğunu düşünmüyorum. Milli Eğitim Bakanlığının ulaştığı ve kendisine ulaşan tüm araştırmaları dikkatli bir biçimde inceler ve sonucu da geri bildirir". (G: İ. M. 8 /4) şeklinde ifade edilmiştir.

B.) Nitelikli Araştırmaların MEB'de Değerlendirilmesi

Eğitim denetimi alanında hazırlanmış "Nitelikli Araştırmaların MEB' de Değerlendirilmesi" ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerinin ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen "Eğitim denetimi alanı ile ilgili çok iyi hazırlanmış ve ihtiyaca da büyük oranda cevap verebilen bir araştırmanın MEB' de veya ilgili birimlerinde dikkate alınıp doğrudan yararlanılacağını düşünüyor musunuz?" Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

a. Evet, Düşünüyorum

a. Evet, Düşünüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5,

BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Bu niteliklere uygun bir biçimde hazırlanmış bir çalışma Milli Eğitim Bakanlığı'na ulaştırılırsa, ilgili birimlerce incelenir ve gerekli süzgeçlerden geçtikten (pilot uygulamalar gibi) sonra da uygulama alanı bulabileceği belirtilmiştir. Bu konuda iyimser olduklarını ve bakanlığın nitelikli çalışmalara destek verdiğini söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişleri; Doğrudan yararlanma olanağı olmasa bile bu araştırmalar pilot uygulamalarla değerlendirilebilir". (G: B. M. 3 /5) şeklinde ve "Evet, bu şekilde düşündüğümü söyleyebilirim. Neden bakanlığın bu kadar katı bir yapısı olduğu düşünülüyor anlamıyorum. Yapılan ve hazırlanan her araştırma bakanlığımızca değerlendirilir. Eğer araştırma ihtiyaçlara cevap verecek nitelikteyse değerlendirilir. Bu çok anormal bir durum değil". (G: B. M. 8 /5) biçiminde görüş belirtmişlerdir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; "Evet bu soru aslında cevaplandırıldı. Yani bahsettiğiniz nitelikleri içerisinde barındıran gerçek bir araştırma mutlaka hakkettiği şekilde ele alınıp değerlendirilecektir. Mutlaka değerlendirilir". (G: B. M. 16 /5) şeklindedir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Bu konuda olumlu düşündüklerini, bu amaca dönük olarak hazırlanmış bir araştırma mutlaka eğitim denetimi alanında ele alınacak, doğrudan ve birebir yararlanılmasa bile bu konuyla ilgili çalışmalara yön verici bir nitelik taşıyacağı söylenmiştir. Bu tür araştırmalar değerlendirilmezse, daha sonraki araştırmalarında önünün tıkanacağı vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; "Evet tabi ki, bu şekilde hazırlanmış bir araştırma mutlaka eğitim denetimi alanında kullanılacaktır. Keşke bu kadar nitelikli araştırmalar yapılsa ve bizlere de ulaşsa". (G: İ. M. 1 /6) şeklinde ifade etmiştir. İM12 kodlu ilköğretim müfettişi ise görüşünü; "Evet, bakın sizin dediğiniz şekilde hazırlanmış bir araştırma mutlaka gerekli birimlerde incelenir ve bir şekilde uygulanma olanağı bulur. Ben bu konuda iyimser olduğumu düşünmüyorum. Sonuçta bu şekilde kaliteli çalışmalardan yararlanılmayacakta ne olacak. Eğer bu tür araştırmalarda değerlendirilmezse, daha sonraki araştırmalarında önü tıkanır". (G: İ. M. 12 /6) şeklinde belirtmiştir.

Koordinasyon ve Etkileşim Düzeyi

A.) Üniversite ve Milli Eğitim Arasındaki Koordinasyon

Eğitim denetimi alanında “Üniversite ve Milli Eğitim Arasındaki Koordinasyon” un düzeyine ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetimi alanını ele alırsak; üniversite ve milli eğitim arasındaki koordinasyonu yeterli buluyor musunuz? Sizce bu koordinasyonun gelişimi için neler yapılabilir?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Yeterli Buluyorum
- b. Yeterli Bulmuyorum

a. Yeterli Buluyorum: Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişi; İM-8; Denetim alanında Milli Eğitim teşkilatı ile üniversite arasındaki koordinasyonun yeterli olduğunu söylemiş. Bu koordinasyon düzeyinin yeterli olmadığı düşünülenlere ise; kabahatli tarafın üniversitedeki akademik ortam olduğunu belirtmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Denetim alanını ele alırsak üniversite ile Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki koordinasyonu yeterli bulduğumu söyleyebilirim. Eğer bunun yeterli olmadığını düşünenlerde varsa, burada üniversitenin ve akademisyenlerinde kabahatli olduğunu da bilmesi gerekir. Akademisyenlerin maddi beklentilerini üst düzeyde tutmalarının da etkisi vardır”. (G: İ. M. 8 /2) şeklinde ifade etmiştir.

b. Yeterli Bulmuyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; En genel manada bu koordinasyon düzeyini yeterli bulmadıklarını belirtmişler. Bunun bir değil birden çok nedeni olduğunu söylemişlerdir. Bunların başında karşılıklı önyargılar, iletişim ve etkileşim eksikliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Buna alternatif olarak;

daha samimi ortamların hazırlanması ve gerekirse protokollerin imzalanmasının bu koordinasyonun uzun vadeli gelişimine faydası olacağını vurgulamıştır. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Yeterli bulduğumu söyleyemem. Bence iki tarafında bu konunun ne kadar önemli olduğunun farkında olması gerek. Daha sonra karşılıklı olarak tüm önyargıların ortadan kaldırılması şart. İlişkilerin gelişimi de her iki taraf için çok olumlu sonuçlar verecektir. MEB ve üniversiteler eğitimin en önemli noktalarını oluşturmaktadır. Birbirlerinden bağımsız olmaları düşünülemez. Eğitimin her kademesinde daha fazla işbirliği ve daha fazla koordinasyonun oluşturulması gerek”. (G: B. M. 1/ 3) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin diğer bir görüş ise; “Eğitim denetimi alanını ele alırsak bu koordinasyonu yeterli bulduğum söylenemez. Bununla ilgili olarak Fransa örneğini verebiliriz. Fransa’da bakanlık ile yükseköğretim birimi birlikte ve tam bir koordinasyon içerisinde çalışmaktadır. İskandinav ülkelerinde bizimkine benzer bir denetim sistemi de yoktur. Zaten bizim şuan uyguladığımız denetim sistemi de Fransa’dan alınmıştır”. (G: B. M. 3 /3) şeklindedir. BM4 kodlu bakanlık müfettişi ise görüşünü; “Aslında bu diyalogun daha iyi olması bir zorunluluk. Bakanlığında araştırmacılar tarafından hazırlanmış bilimsel çalışmalardan faydalanmasında olduğu gibi. Bu diyalog eksikliği ne yazık ki en üst düzeyde. 16. Milli Eğitim Şurası da konu Mesleki Teknik Eğitimin gelişimi idi. Burada da Milli Eğitim ile YÖK arasında tam bir diyalog yoktu”. “İlk önce üst düzeyde sorunların kaynağının bulunup çözüme kavuşturulması şart. Daha sonrada bunu alt kademelere yayılması ve işbirliğinin tam olarak sağlanması gerekmektedir. Tabi ki bu tür bir çalışmanın ön şartı iki tarafında istekli olmasıdır”. (G: B. M. 4 /3) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; İki kurum arasındaki koordinasyonun yeterli olmadığını çünkü ne yazık ki arada koordinasyonu sağlayacak bir düzenin bulunmadığını belirtmişlerdir. İki kurumun zorunlu kalmadıkça irtibata geçmediğini ve işlerin sadece prosedür üzerinde yürüdüğünü ve resmi ilişkilerin söz konusu olduğunu söylemişlerdir. Bu noktada yapılacak en iyi şeyin ortak çalışma alanlarının bulunup, sorunlara beraber çözümler aranması olacağını vurgulayarak, sebep ve sonuçlarıyla birbiri ile bağımlı kurumların bunu yapmalarının çokta zor olmayacağı belirtilmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri; “Bakın ben size bu konuyla ilgili bir

örnek vereyim. Bulduğumuz ilde Sakarya Üniversitesi ve buna bağlı bir Eğitim Fakültesi var, bizim Teftiş Kurulu ve müfettişler olarak burada görevli akademisyenlerle görüşme olanağımız çok az diyebilirim o da ancak hizmetiçi eğitim programları sırasında olabiliyor. Böyle bir ortam olduğunda da birebir görüşüyor ve fikir alış verişinde bulunuyoruz. Şimdi eğer siz bu örnekten yola çıkarsanız Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversite arasındaki ilişkinin hangi boyutta olduğunu anlayabilirsiniz. İki taraf da bence zorunlu kalmadıkça birbiriyle iletişime açık değil. Ama ben bu konuda üniversitenin üzerine düşen görevi yerine getirmediğini ve uzak kalan taraf olduğunu düşünüyorum”. “Peki bu koordinasyonun gelişimi için neler yapılabilir. Ortak çalışılabilecek projeler geliştirilebilir. Bu projelerde müfettişler ve akademisyenler ortak çalışmalı ve öneriler sunarak geliştirilebilir. Ne kadar ortak alanda çalışırsak o kadar çabuk gelişimin sağlanabileceğini düşünüyorum”. (G: İ. M. 4 /3) biçiminde görüşlerini belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Hayır yeterli bulmam mümkün değil. Arada ciddi bir kopukluğun olduğunu düşünüyorum. Denetim alanındaki işbirliğinden önce arada daha önemli o kadar sorun ve aşılammış problem var ki, ben bunları düşününce denetim alanında çok fazla bir şey beklemem gerektiğini düşünüyorum. Bu sorunlara çözüm getirecek kişilerin, yine bu sorunları çıkaran kişiler olduğunu yani üst düzeyde görevli yöneticiler olduğunu düşünüyorum. Sonuçta sorunun ne olduğunu bilmek, çözüm önerilerini sunmak için yeterli değil. Tüm etkenlerin ve tüm şartların bilinmesi gerekir”. (G: İ. M. 12 /3) şeklindedir.

B.) Denetmenler İle Alan Uzmanları Arasındaki Etkileşim

“Denetmenler İle Alan Uzmanları Arasındaki Etkileşim” düzeyine ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Denetmenler ile üniversitelerdeki alan uzmanları arasında bir etkileşim sorunu olduğunu düşünüyor musunuz? Bu etkileşimin geliştirilmesi için sizce neler yapılabilir?” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Evet, Düşünüyorum
- b. Hayır, Düşünmüyorum

a. Evet, Düşünüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-3, BM-6, BM-8, BM-10, BM-11, BM-14, BM-16; Yeterli düzeyde iletişim olmadığını. Aradaki bu iletişim sorununun kaynağını bulduktan hemen sonra çözüm önerilerinin bulunması gerektiğini belirtmişler, tek istekli tarafın Milli Eğitim Bakanlığı'nın olamayacağını iki tarafın da bu yönde samimi ve istekli olması gerektiğini söylemişlerdir. Bu noktada maddi kaygılarını ön planda tutan akademisyenlerinde eleştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu noktada ortak çalışma alanlarının çok fazla olduğunu; bu noktaların tespit edilmesinin ve bu yönde çaba sarf edilmesinin daha yararlı olacağı söylenmiştir. Buna konuya ilişkin bakanlık müfettişleri; “Aslında bu tür bir sorun olduğu da söylenebilir. Birebir ilişkilerde böyle bir sorun olduğunu söyleyemem ancak denetim alanı ile ilgili bir kopukluk var. Ben burada sorunun daha çok akademisyenlerden kaynaklandığını düşünüyorum. Tabi ki çok iyi niyetli ve alanında kendini ispat etmiş hocalarımız var ancak genelde maddi kaygı içerisindedir”. (G: B. M. 6 /6) şeklinde ve “Evet, bir etkileşim sorunu, bir iletişim sorunu olduğunu söyleyebiliriz. Ancak ben bunu sıkıntıyı iki kurumun yapısının birbirinden farklı olmasına bağlıyorum. Milli Eğitim Bakanlığı'nın hiyerarşik yapısı ve görevi icabıyla, üniversite ortamının birebir uyduğu söylenemez. Tabi ki sorunun tek nedeni de bu değil ama diğer sorunlarında kaynağını teşkil ettiği söylenebilir”. “Bu etkileşim geliştirilmesi için iki kurumun yapısının iyi bilinmesi ve şartların ortaya konulması gerekir. Yapı olarak birbirine benzemese de, birbiriyle ortaklık kurabileceği ve iletişime geçebileceği birçokta alan var. İşte bu ortak alanların tespit edilmesi ve bu yönde çalışılması faydalı olacaktır”. (G: B. M. 16 /4) biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-4, İM-5, İM-6, İM-9, İM-10, İM-12, İM-13; Bir iletişim ve etkileşim sorunu olduğundan sözü edilebileceğini en azından olması gereken durumun çok gerisinde olduğunu belirtmişlerdir. Bunun gelişimi için ilk önce akademisyenlerin uygulayıcılarla daha çok beraber olması, akademisyenlerin işbirliği konusunda gerekli özveriyi göstermesi ve kendilerini geri çekmemeleri gerektiğini söylemişlerdir. Tabi akademisyenlerin maddi kaygıları daha geri plana almaları gerektiğini de eklemişlerdir. Sadece sorumluluğu

üniversiteye atmanın doğru olmayacağını, Milli Eğitimin de çalışmalarında üniversite ortamından, akademisyenlerden çok daha etkin bir şekilde yararlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu noktada ortak çalışma alanlarının tespit edilmesinin gerektiğini, birbirimize katkı sağlayabileceğimiz alanların bulması ve bu amaçla çalışmaların yapılmasının yararlı olacağını belirtmişler, arada ki resmiyetin kaldırılmasının mutlaka faydalı olacağını söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Evet, bu şekilde bir sorun var. Ve bence bunun nedeni alan uzmanlarıdır. Üniversitede görevli akademisyenlerin işbirliği konusunda gerekli özveriye göstermediğini ve kendilerini geri çektiklerini düşünüyorum. Bu bir önyargı değil, ne yazık ki böyle, tabii birazda maddi kaygılar var. Ama tüm sorunlara rağmen ben ciddi ve aşılabilir bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Çünkü şunu da biliyorum, görüşme imkanı bulduğumuz zaman akademisyenlerle bir çok noktada anlaşabiliyoruz. Buradan da anlaşılacağı gibi; sorunların aşılabilmesi için görüşme olanağımız artması ve bu çalışmalarda maddiyatı daha geri planda tutmamız gerekecek. Sonuçta bu amaca dönük her adım iki tarafın içinde yararlı olacaktır. Bundan hiçbir şüphemde yok”. (G: İ. M. 1 /6) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Aslında arada ciddi bir iletişim sorunu var, yani şuan için aynı dili kullandığımızı düşünmüyorum. Bundan dolayı ilk önce ortak bir nokta bulunup halledilmeden etkileşime geçilebileceğini düşünmüyorum. Görevde olduğumuz İl de üniversite olmasına rağmen, üniversite ortamıyla çok içli dışlı olduğumuzu söyleyemem. Bu konuda kim kimden teklif bekliyor veya neyi bekliyoruz? Yoksa gerçekten bu kadar mesafeli mi olmalıyız? İlk önce bu sorunların halledilmesi gerek daha sonra etkileşimin gelişimi için ortak çalışabiliriz diye düşünüyorum”. (G: İ. M. 6 /5) şeklindedir.

b. Hayır, Düşünmüyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-4, BM-5, BM-7, BM-9, BM-12, BM-13, BM-15; bu şekilde düşünmediklerini, iletişiminde yeterli düzeyde olmadığını söyleyebileceklerini belirtmişlerdir. Bunun da yeterince bir araya gelme olanaklarının olmamasından kaynaklandığını, aynı ortamlarda bulunmaları durumunda etkileşim gücünün de artacağını söylemişlerdir. Bakanlığın düzenlemiş olduğu hizmetiçi eğitim çalışmalarına katılan akademisyenlerle görüştiklerini, ayrıca üniversite de

yüksek lisans ve doktora yapan müfettişlerin oradaki akademisyenlerle görüştiklerini vurgulamışlar, doğrudan ve dolaylı olarak üniversite ortamıyla irtibat halinde olduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşleri; “Bu tam etkileşim sorunu olarak ele alınamaz. Ne bizim bu konuda bir sorunumuz var ne de akademisyenlerin bu şekilde düşündüğünü zannediyorum. Bence asıl sorun yeterince görüşememe ve bu ortamların fazla olmaması. Eğer bu tür etkinlikler, buna benzer çalışmalar daha sık olursa bunun ciddi faydası olacağını düşünüyorum. Hem müfettişler için hem de denetim sistemi için”. (G: B. M. 2 /4) şeklinde ifade etmiştir. BM15 kodlu bakanlık müfettişi ise görüşünü; “Müfettişler ile alan uzmanları arasında bir etkileşim sorunu olduğunu söylemek yanlış olur. Bence sorun, kurumlar arasındaki iletişim sorunudur. Katıldığımız hizmet içi eğitim çalışmalarında alan uzmanları ile gayet uyumlu çalışıyoruz. Bu şekilde bir sorun yok. Ama tabii ki bu iletişimin koordineli olduğunu söylemek zor. Bu tür ortamlar daha fazla oluşturulmalı ve etkileşim için farklı konular ve içerikler belirlenmeli”. (G: B. M. 15 /4) şeklinde vurgulanmıştır.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-2, İM-3, İM-7, İM-8, İM-11; Bu şekilde düşünmediklerini, arada bir etkileşim sorunu olmadığını belirtmişler, akademisyenlerin bilgilerinden istifade ettiklerini, aynı şekilde onların bizlerin (müfettişler) bilgilerinden yararlandıklarını bunun karşılıklı olması gerektiğini söylemişlerdir. Sorunun birebir ilişkiler olmadığını, bu tür ortamların yeterince kurulamaması olduğunu vurgulamışlardır. Arada aşılamayan bir bürokrasinin olduğunu, bunun yanında akademisyenlerin maddi kaygıların da olduğunu söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Hayır ben bu şekilde düşünmüyorum. Benim görüştüğüm bir çok akademisyen var. Onların bilgilerinden istifade ediyorum, aynı şekilde onlarda bizlerin bilgilerinden yararlanıyorlar. Zaten bu karşılıklı olması gereken bir şey. Kişisel ilişkilerde bir sorun olduğunu veya iletişimsizlik olduğunu düşünmüyorum. Eğer bu şekilde bir sorun varsa bu daha çok üst kademedeki yöneticilerle ilgili olabilir. Bu hem üniversitede ki hocalar için, hem de Milli Eğitim’ de görevli yöneticiler için geçerli diyebiliriz”. “Bunun gelişimi için neler yapılabilir? Bence ilk önce karşılıklı ilişkilerde samimi olmak gerekiyor. Beraber yapılacak çalışmalardan neler bekleniyor ve neler isteniyor. Bunların konuşulması, açıkça dile getirilmesi ve tespit edilmesi gerçekten çok önemli. Bu aşamadan sonra ortak çalışma

alanlarının belirlenmesiyle çalışmalar sürdürülebilir. Ama dediğim gibi ben bu noktada samimiyetin çok önemli olduğunu düşünüyorum”. (G: İ. M. 11 /6) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma Sonuçlarından ve Önerilerinden Yararlanılma Düzeyi

Eğitim denetimi alanında yapılan “Araştırma Sonuç Ve Önerilerinden Yararlanılma Düzeyi” ne ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Eğitim denetimi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin sonucunda elde edilen önerileri uygulanabilir buluyor musunuz? Bu araştırmaların sonuçlarından ve önerilerden doğrudan veya dolaylı olarak daha fazla yararlanılması denetim çalışmalarını nasıl etkiler?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Uygulanabilir Buluyorum, Olumlu Etkiler
- b. Uygulanabilir Bulmuyorum, Olumlu Etkisi Olabilir
- c. Uygulanabilir Bulmuyorum, Olumlu Etkisi Olmaz

a. Uygulanabilir Buluyorum, Olumlu Etkiler: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-4, BM-12, BM-13; Denetim alanı ile ilgili hazırlanmış tezlerin bir çoğunu incelemediklerini, inceleyemediklerini ancak bu çalışmaların denetim uygulamalarının içerisinde mutlaka kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Bu çalışmalardan doğrudan yararlanmanın zor olduğunu ama bu bilimsel çalışmalardan da bir şekilde yararlanılması gerektiğini söyleyerek; doğru zaman ve doğru yerde kullanmanın önemini belirtmişlerdir. Denetim sistemi için bu çalışmaların önemli olduğunu ve bilimsel araştırmaların denetim faaliyetlerini olumlu etkileyeceğini söylemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Denetim çalışmalarının gelişmesinde bilimsel ortamın ve bilimsel araştırmaların öneminin büyük olduğunu düşünüyorum. Alanımızla ilgili hazırlanmış tezlerin çoğunu inceleme ve görme fırsatım olmadı ama mutlaka denetim uygulamalarının bir yerlerinde kullanılabilir. Çünkü bu tür çalışmalardan doğrudan yararlanmak gerçekten güç. Ancak

çalışmalardan bir şekilde yararlanılması da gerek o zaman bu çalışmalarını doğru zamanda ve doğru yerde kullanmak şart". (G: B. M. 12 /5) şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-13; Alanla ilgili yapılan araştırmalara ön yargılı bakmamak gerektiğini belirterek, tüm araştırmaları reddetmenin yanlış olacağını söylemiştir. Araştırmalar içerisinde hiçbir değeri olmayan araştırmalar olduğu gibi, gerçekten alana büyük yararı olabilecek çalışmalarında olduğunu vurgulamıştır. Önemli olanın her araştırmanın özenle incelenmesi ve alan ne gibi yararı olabileceğinin tespit edilmesi gerektiği söylenmiştir. Eğitim denetimi alanı ile ilgili gelişme ancak bilimsel çalışmalarla olabileceği eklenmiştir. Buna konuya ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; "Genel manada bu araştırmalara ön yargılı bakmanın bir anlamı yok. İçerisinde değerlendirilebilecek araştırmalar olduğu gibi, hiçbir değeri olmayan gayet subjektif araştırmalar olduğunu da düşünüyorum. Eğer bu açıdan bakarsak önerileri değerlendirilebilecek araştırmalar olduğu gibi bunun tam tersi araştırmalarda var. Ama zaten denetim alanında bir gelişme olması bekleniyorsa bu ancak yapılan bilimsel çalışmalarla ve desteklenen araştırmalarla olacaktır. Eğer bu araştırmaları baştan reddederseniz çok ciddi zarar görürsünüz ve gelişmenin de önünü tıkarınız. Bu açıdan her kademeye fazlasıyla görev düşmekte". (G: İ. M. 13 /5) şeklinde belirtmiştir.

b. Uygulanabilir Bulmuyorum, Olumlu Etkisi Olabilir: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-3, BM-5, BM-7, BM-8, BM-14, BM-15; Araştırmaların uygulanabilir olmasını etkileyen etkenlerin olduğunu, bunların; yapılan çalışmaların ihtiyaca ne oranda cevap verdiği, araştırmaların uygulamaları ne oranda takip ettiği ve gerçekçi öneriler ortaya koyabilmesi şeklinde sıralamışlardır. Ancak tüm bunlara rağmen elde ki araştırmalar incelendiğinde çoğunun uygulanabilir olmadığını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşü; "Denetim alanında yapılmış bir çok tez var sanırım ve bu araştırmalar sonunda elde edilen bir çok sonuç ve geliştirilen bir çokta öneri. Bu kadar emek harcanarak ortaya konan her çalışma bir şekilde değerlendirilmeyi hak ediyordur bence. Ancak araştırmaların uygulanabilir olduğunu söylemek biraz zor. Keşke uygulamaya

dönük araştırmalarımız daha fazla olsa ama ne yazık ki Şuan ögle değil”. (G: B. M. 8 /5) Őeklinindedir. Buna ilişkin bir diğer görüş ise; “Çalışmaların tamamını inceleme fırsatım olmadı. Ancak genel manada nerileri uygulanabilir bulduğumu da söyleyemem. Eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanmış çalışmaların bir çoğu üstün kr yapılmış tezler. Bu Şekilde hazırlanmış çalışmalarında uygulamaya bir Şeyler katabileceğini düşünmek çok zor”. “lkemizde araştırmalara yeterince destek verilmediğini ve sahip çıkılmadığını söyleyebiliriz. Ancak burada tek suçlu ilgili birimler olamaz hazırlanmış her çalışmanın bir değeri vardır ve bu çalışmaların bir Şekilde değerlendirilmesi de gerekir”. (G: B. M. 15 /5) Şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-5, İM-6, İM-7, İM-9, İM-12; Araştırmaların uygulanabilir olması için belli kriterlerin olduğunu, bu kriterleri gerçekleştiren çalışmaların da dikkate alınıp incelendiğini ve ilgili birimler tarafından kullanıldığını belirtmişler, bu kriterlerin başında da araştırmadaki niteliğin ihtiyaçları karşılama oranı olduğu söylemişlerdir. Alanla ilgili yapılan araştırmaların uygulanabilir olmadığını. Araştırmalardan dolaylı olarak yararlanılabileceğini, ancak bu araştırmalardan doğrudan yararlanılmasının pek mümkün olmadığını vurgulamışlardır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri; “Daha öncede belirttiğim gibi bu araştırmaları uygulanabilir bulduğumu söyleyemem. Belki araştırmalardan dolaylı olarak yararlanılabilir. Ama bu araştırmalardan doğrudan yararlanılması pek mümkün değil. Zaten bildiğim kadarıyla da Şimdiye kadar bu Şekilde de bir örnek yok. Artık bu bakanlığın bir politikası mı yoksa araştırmaların kalitesiz olması mı bunu bilemeyeceğim. Ancak dediğim gibi dorudan bu araştırmalara endekslenmesi mümkün görünmüyor”. (G: İ. M. 5 /5) Şeklinde ve “Araştırmalarla, araştırma sonunda elde edilen önerilerin paralellik taşıdığını dŐnrsek. nerilerinde çok elde tutulur olduğunu söylemek güçleşir. Zaten önerilerin uygulanma imkanı bulması çok zor. Bu neriler ele alınabilir, yararlanılabilir ama dediğin gibi uygulanması çok ama çok zor”. “Eğitim denetim alanında iyi hazırlanmış tezlerden dolaylı veya dolaysız olarak yararlanılması en başta denetim alanı için faydalı olacaktır. Ama bunun için n Şart araştırmalardaki niteliğin arttırılması olacaktır. Yoksa bir adım ileri gidemeyiz”. (G: İ. M. 12 /6) Şeklinde görüş ifade etmişlerdir.

c. Uygulanabilir Bulmuyorum, Olumlu Etkisi Olmaz: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-6, BM-9, BM-10, BM-11, BM-16; alanla ilgili hazırlanan tez çalışmalarının çokta uygulamaya dönük olmadığını, nitelik yönünden doyurucu olmadığını, araştırmaların kuramsal bilgi düzeyinin üzerine çıkamadığını ve sadece yapılmak için yapıldığını söylemişlerdir. Aslında bunların başında en ciddi sorunun araştırmalar hazırlanırken araştırmacıların, kendi çalışmaları için “uygulanabilirlik kaygısı” çekmediğini bunun da kaliteyi otomatikman düşürdüğünü belirtmişlerdir. Buna konuya ilişkin bakanlık müfettişi; “Ben tez çalışmalarının çokta uygulamaya dönük olarak hazırlandığını düşünmüyorum. Amaç verilen ödevi yapmak ve bitirmek. Araştırmacının da akademisyeninde böyle bir kaygısı olduğunu düşünmüyorum”. (G: B. M. 6 /6) şeklinde görüş belirtmiştir. BM16 kodlu bakanlık müfettişi ise görüşün; “Bu konuda iyimser sayılamam herhalde. Yapılan araştırmaların birçoğunun uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum. Araştırmaların uygulanabilirliğini engelleyen nedenler arasında; kurumun şartlarının, imkanlarının ve realitenin yeterince dikkate alınmaması gibi etkenlerin olduğunu düşünüyorum”. (G: B. M. 16 /5) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-4, İM-8, İM-10, İM-11; Genel manada yapılan araştırmaları uygulanabilir bulmadıklarını uygulanabilir düzeyde ki çalışmaların bir çok açıdan gerçeği tam ifade etmesi daha sonra da gerçeğe uygun çözümler sunması gerektiğini ancak bunlar olursa uygulama aşamasından bahsedebileceğini söylemişlerdir. Daha etkili ve daha nitelikli araştırmaların eğitim denetimi alanında gelişimi sağlayacağını ancak şu an elde ki araştırmaların nitelikli olduğunu düşünmediklerini tekrar etmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Şuana kadar yapılmış çalışmalara bakacak olursak ben çok iyimser olduğumu söyleyemem. Evet araştırmaların tamamını ayrıntılı bir biçimde incelemedim ki buna da gerek olduğunu düşünmüyorum ama gördüğüm ve okuduğum kadarıyla da çok kaliteli çalışmalar değiller. Sonuçta uygulanabilir çalışmaların bir çok açıdan gerçeği tam ifade etmesi daha sonra da gerçeğe uygun çözümler sunması gerek. Ancak bunlar olursa uygulama aşamasından bahsedebiliriz. İş sadece anket hazırlamakla olsa bunu bence en iyi bakanlık yapar”. “Kısaca şunu söylemeye çalışıyorum; kaliteli bir

çalışma ortaya koymuşsanız bu araştırma mutlaka değerlendirilir ve bir şekilde uygulamalara da yansır. Ama çalışmalarınız kuramsal alanını dışına çıkamıyorsa çok ümitlenmeyin”. (G: İ. M. 10 /5) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırma Önerilerinin Uygulanabilirliğini Engelleyen Nedenler

Eğitim denetimi alanında yapılan “Araştırma Önerilerinin Uygulanabilirliğini Engelleyen Nedenler” in neler olduğuna ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Yüksek lisans ve doktora çalışmalarında ortaya konan önerilerin uygulanabilir olmasını engelleyen nedenler nelerdir? (hangisi veya hangileri)” sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Önerilerin Uygulamaya Geçirilemeyecek Kadar Soyut Olması
- b. Kurumun Önerilere Ulaşmada Sorunlar Yaşaması
- c. Önerilerde Kurumun Yapısının Yeterince Dikkate Alınmaması
- d. Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklerin Önerileri Uygulamada Engel Oluşturması
- e. Personelin Uygulayacak Nitelikte Olmaması
- f. Yönetimin Yeniliğe Açık Olması
- d. Personel Sayısındaki Yetersizlik
- h. İletişim ve Etkileşim Sorunu
- i. Maddi Sıkıntılar
- j. Araştırma Çalışması İçerisindeki Çelişkiler
- k. Yapılan Çalışmaların Ciddiyetsiz ve Alanla İlgisiz Olması
- l. Nitelik Sorunu Olduğunu Düşünüyorum, Araştırmalar Yeterince Ciddiye Alınmıyor
- m. Çözüm Üretme (Geliştirme ve Yenileme) Yerine Var Olan Durumu Ortaya Koyuyor
- n. Siyasi Alt Yapının Eksik Olması Ve Ön Yargılar
- o. Ülkenin Gerçekleri, MEB’ in Felsefesi ve Talim Terbiye Kurulu’nun Kararları

a. Önerilerin Uygulamaya Geçirilemeyecek Kadar Soyut Olması: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-6, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13,

BM-14, BM-15, BM-16; Önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması, seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması”. (G: B. M. 12 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması, seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “Önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması”. (G: İ. M. 2 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

b. Kurumun Önerilere Ulaşmada Sorunlar Yaşaması: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-2, BM-6, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15; Kurumun önerilere ulaşmada sorunlar yaşaması seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Kurumun önerilere ulaşmada sorunlar yaşaması”. (G: B. M. 6 /6) seçeneğini işaretlemiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Kurumun önerilere ulaşmada sorunlar yaşaması seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “Kurumun önerilere ulaşmada sorunlar yaşaması”. (G: İ. M. 13 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

c. Önerilerde Kurumun Yapısının Yeterince Dikkate Alınmaması: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-8, BM-9, BM-10, BM-11, BM-12, BM-13, BM-14, BM-15, BM-16; Önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi “Önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması”. (G: B. M. 7 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12, İM-13; Önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “Önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması”. (G: İ. M. 11 /7) seçeneğini işaretlemiştir.

d. Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklerin Önerileri Uygulamada Engel Oluşturması: Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-2, İM-3, İM-6, İM-7; Kanun, tüzük ve yönetmeliklerin önerileri uygulamada engel oluşturması seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Kanun, tüzük ve yönetmeliklerin önerileri uygulamada engel oluşturması”. (G: İ. M. 3 /4) seçeneğini işaretlemiştir.

e. Personelin Uygulayacak Nitelikte Olmaması: Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-5; Personelin önerileri uygulayabilecek nitelikte olmaması seçeneğini işaretlemiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “Personelin önerileri uygulayabilecek nitelikte olmaması”. (G: İ. M. 5 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

f. Yönetimin Yeniliğe Açık Olmaması: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-4; yönetimin yeterince yeniliğe açık olmadığını belirtmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Bence ilk şart yönetimin yeniliğe açık olması”. (G: B. M. 4 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

g. Personel Sayısındaki Yetersizlik: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-5, BM-7; Personel sayısındaki yetersizlik seçeneğini işaretlemişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Personel sayısındaki yetersizlik”. (G: B. M. 7 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

h. İletişim ve Etkileşim Sorunu: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-5, İletişim ve etkileşim sorunu olduğunu belirtmiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “İletişim ve etkileşim sorunu”. (G: İ. M. 5 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

i. Maddi Sıkıntılar: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-5, BM-7; Maddi sıkıntılar seçeneğini işaretlemiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Maddi sıkıntılar”. (G: B. M. 5 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-5, İM-8; ekonomik nedenlerin, ekonomik koşullarında önemli olduğunu belirtmişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “Ekonomik nedenler (işin maddi boyutu)”. (G: İ. M. 5 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

j. Araştırma Çalışması İçerisindeki Çelişkiler: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-9; Araştırma çalışmaları içerisinde çelişkilerin bulunduğunu söylemiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Araştırma çalışması içerisindeki çelişkiler”. (G: B. M. 9 /6) seçeneğini işaretlemiştir.

k. Yapılan Çalışmaların Ciddiyetsiz ve Alanla İlgisiz Olması: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-10; Yapılan çalışmaların ciddiyetsiz olması, çalışmaların alanla ilgisiz olduğunu belirtmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Yapılan çalışmaların ciddiyetsiz olması, çalışmaların alanla ilgisiz olması”. (G: B. M. 10 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

l. Nitelik Sorunu Olduğunu Düşünüyorum, Araştırmalar Yeterince Ciddiye Alınmıyor: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin

görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-12; Araştırmaların yeterince nitelikli olmadığını ve araştırmaların hazırlanırken ciddiye alınmadığını belirtmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi“Genel manada nitelik sorunu olduğunu düşünüyorum. Yeterince ciddiye alınarak hazırlandığını da düşünmüyorum”. (G: B. M. 12 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

m. Çözüm Üretme (Geliştirme ve Yenileme) Yerine Var Olan Durumu Ortaya Koyuyor: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-12; Çözüm üretme, gelişimi ve yenilemeye sağlama yerine var olan durumu ortaya koyduklarını ifade etmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Çözüm üretme (geliştirme ve yenileme) yerine var olan durumu ortaya koyuyor”. (G: B. M. 12 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

n. Siyasi Alt Yapının Eksik Olması Ve Ön Yargılar: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-12; Siyasi alt yapının eksik olduğunu ve bu konuda önyargılar bulunduğunu söylemiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Siyasi alt yapı eksikliği ve önyargılar”. (G: B. M. 16 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

o. Ülkenin Gerçekleri, MEB’ in Felsefesi ve Talim Terbiye Kurulunun Kararları: Araştırma kapsamında yer alan ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-8; Alanla ilgili yapılan araştırmaların Milli Eğitim Bakanlığı felsefesine uyması gerektiğini, bunun olmazsa olmaz olduğunu belirtmiş, ülkenin içinde bulunduğu gerçekleri de dikkate alması gerektiğini söylemiştir. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi; “Araştırmaların MEB felsefesine uyması şart (olmazsa olmaz), Talim Terbiye Kurulunun kararları, ülkenin içinde bulunduğu gerçekler”. (G: İ. M. 8 /4) seçeneğini işaretlemiştir.

Araştırma Sonuçlarının-Önerilerinin Uygulanabilir Olması İçin Araştırmacı ve MEB'e Düşen Görevler

Eğitim denetimi alanında yapılmış “Araştırmaların Sonuç Ve Önerilerinin Uygulanabilir Olması İçin Araştırmacı Ve MEB’ e Düşen Görevler” e ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Peki sizce üniversitelerde uzun zaman ve emek harcanarak ortaya konan bu araştırmalardan elde edilen sonuç ve önerilerin daha uygulamaya dönük olması için neler yapılabilir? MEB ‘lığına ve araştırmacılara düşen görevler nelerdir?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Araştırmalarda Uygulamalar Daha Dikkatli İncelenmeli (Uygulanabilirlik Kaygısı Olmalı)
- b. İletişim ve Etkileşim Oranının Arttırılması
- c. Önyargılar Ortadan Kaldırılmalı
- d. Araştırma Öncesinde Kurumun İhtiyaçları Dikkate Alınmalı
- e. MEB Araştırmaları Daha Fazla Desteklemeli

a. Araştırmalarda Uygulamalar Daha Dikkatli İncelenmeli (Uygulanabilirlik Kaygısı Olmalı): Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-3, BM-4, BM-5, BM-7, BM-8, BM-9, BM-12, BM-16; uygulamaların yeterince incelenmesi, tahlil edilmesi ve günün koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiş, araştırmanın her aşamasında uygulanabilirlik göz önünde tutulması gerektiği ve bu şekilde yönlendirmenin yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Kuramsal alan ve uygulamalar iyi bir biçimde analiz edilmeli ve araştırmanın önerilerini uygulama şartları dikkate alınarak ortaya koyulması gerektiği söylenmiştir. Araştırmanın her aşamasında uygulanabilirliğinin göz önünde tutulmasının yararı belirtilmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişinin görüşü; Bence yapılması ve dikkat edilmesi gereken ilk şey; araştırmacıların çalışılan alan ile ilgili uygulamalara daha fazla eğilmesi. Uygulamaları dikkatli bir biçimde yerinde incelemesi. Sadece yazılı kaynaklara ve çevrilere bağımlı kalmaması. Kuramsal alanla,

uygulamaları iyi bir biçimde analiz etmeli. Önerilerini de uygulamadaki şartları dikkate alarak ortaya koymalı. (G: B. M. 5 /6) şeklindedir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; Bence ilk önce araştırmanın amacının, içeriğinin, yönteminin ve tekniğinin çok net olarak ortaya konması gerekli. Araştırmanın dili özenli seçilmeli. Araştırmada ana konudan uzaklaşılmalıdır. Teknik konulardan öte araştırma yapılacak alanın yeterince taranması ve uygulamalarının incelenmesi gerekmektedir. (G: B. M. 9 /6) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-2, İM-6, İM-8, İM-9, İM-10, İM-11, İM-12; Eğitim denetimi alanında yapılan bir araştırma uygulanma kaygısı , eğer dikkate alınmayı istiyor ve çalıştığı alana katkı yapmayı planlıyorsa; çalıştığı alanla ilgili pratik bilgiye sahip olmalı ve en önemlisi de uygulanma kaygısı gütmesi gerektiği belirtilmiş, araştırmaların alanla ilgili uygulamaları daha uzun süre incelemesi gerektiği, uygulanabilirliği esas olan konuların belirlenerek, alanla irtibatlı olarak çalışılması gerektiği söylenmiştir. Bu sayede de uygulama da yeterince incelenmiş ve sadece kuramsal bilgileye bağlı kalınmamış olacağı vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Bu yönde bir gelişimin sağlanması için araştırmalar ve araştırmacılara çok ciddi görevler düşüyor. İlk önce yapılan araştırmaların daha nitelikli olması. Araştırmaların alanla ilgili uygulamaları daha uzun süreli incelemeli” (G: İ. M. 8 /4) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Araştırmalarda ki kaliteyi arttırmak için belli şartların yerine getirilmesi gerekir. Bunların en başında da uygulanabilirliği esas olan konuların belirlenmesi ve alanla irtibatlı olarak çalışılması gerekir. Ben bunun çok yararlı olacağını düşünüyorum. Hem bu sayede uygulamanın da içine girerek sadece kitaptaki kuramsal bilgilere bağlı kalınmamış olur”. (G: İ. M. 12 /6) şeklindedir.

b. İletişim ve Etkileşim Oranının Arttırılması: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-6, BM-8, BM-10, BM-11, BM-13, BM-14; İki kurumun daha verimli ve nitelikli çalışmalar ortaya koyabilmesi için etkileşimin önemli bir etken olduğu belirtilmiş, alanla ilgili yapılacak araştırmaların konularının belirlenmesinde bile etkileşim içerisinde olunması

gerektiği ve koordinasyonun araştırmanın her aşamasında sŸrdŸrŸlmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. İki kurum (MEB ve Ÿniversite) arasında etkileşim ve koordinasyonu tam olarak kuramadıktan sonra yapacağınız hiçbir çalışma verimli ve en önemlisi uzun vadeli olmayacağı söylenmiştir. Buna konuya ilişkin bakanlık mŸfettiřinin grŸřŸ; “MEB ve Ÿniversite arasındaki ilişkileri neresinden ele alırsanız alın. Bence bu iki kurumun daha verimli ve nitelikli çalışmalar ortaya koyabilmesi için tek şart; “etkileşim” . Bu iki kurum arasında etkileşim ve koordinasyonu kurmadıktan sonra yapacağınız hiçbir Şey verimli ve en önemlisi uzun vadeli olmayacaktır. İletişime açık olmakta bu işin ön şartı olarak ele alınabilir”. (G: B. M. 6 /6) şeklinde dir. BM13 kodlu bakanlık mŸfettiři ise grŸřŸnŸ; “Daha nceki araştırmalar için yapabileceğimiz herhangi bir Şey yok. Ancak bundan sonra yapılacak araştırmaların konu olarak da, içerik olarak da, uygulama olarak da daha dikkatli seçilmesi ve belirlenmesi gerekmektedir. Araştırma çalışmasının her aşamasında beraber ve etkin bir çalışma sağlanmalı. Bu şartların oluşması için tabi ki bu iki kurumun daha koordineli çalışması gerekir. Bu aslında gelişme için hem bir sebep hem de bir sonuç”. (G: B. M. 13 /5) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim mŸfettiřlerinden; İM-1, İM-4, İM-7, İM-8; Araştırma başladığında da, araştırma sŸrerken de kurumla ilişkilerin sŸrdŸrŸlmesi ve devamlı irtibatta olunması gerektiği söylenmiş, araştırma sonunda elde edilen sonuçların kuruma tekrar sunulmasının da yararının bŸyŸk olacağı belirtilmiştir. Ayrıca alan da görevli uygulayıcılarla etkili bir iletişim kurulmasının önemi de vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim mŸfettiři; “Araştırmaların konularının belirlenmesinden sonuna kadar tŸm aşamalarında Milli Eğitim Bakanlığının işin içinde olması gerekir. Bu tŸr bir etki araştırmanın verimliliğini ve etki alanının olumlu yönde etkiler. Ancak bu konuda araştırmacının da Ÿniversitenin de destek olması şart. Bilimsel ortamdan alınacak destekle araştırmanın gŸvenilirliđi de olumlu yönde etkilenir. (G: İ. M. 7 /5) şeklinde grŸřŸnŸ ifade etmiştir.

c. nyargılar Ortadan Kaldırılmalı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık mŸfettiřleri bu soruya ilişkin grŸřlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık mŸfettiřlerinden; BM-10, BM-14, BM-15; öncelikle kurumlar arasındaki

güvenin tahsis edilmesi gerektiği daha sonra belirgin bir biçimde görünen önyargıların ortadan kaldırılmasının şart olduğu belirtilmiştir. Sorunu, sorunun kaynağından başka hiç bir yerde çözülemeyeceği de vurgulanmıştır. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; Bence ilk önce güvenin tahsis edilmesi gerekir daha sonrada iki taraf içinde geçerli olan önyargıların ortadan kaldırılması gerek. Bu noktada en büyük yanlış iki tarafında kendini yeterli görmesi ve karşı tarafı yeterli görmemesidir. Bu çok belirgin olan önyargının ortadan kalkması iki tarafa da düşen en büyük görev olsa gerek. (G: B. M. 14 /6) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişleri önyargılar ortadan kaldırılması konusunda görüş bildirmemişlerdir.

d. Araştırma Öncesinde Kurumun İhtiyaçları Dikkate Alınmalı: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-11; Üniversitelerin kendi ihtiyaçlarını ve bunun yanında araştırma yaptığı kurumun ihtiyaçlarını iyi analiz etmesi gerektiği belirtilmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Üniversiteler kendi ihtiyaçlarını ve ilgili kurumun şartlarını iyi analiz etmeli”. (G: B. M. 11 /4) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-3, İM-5, İM-13; Alanla ilgili araştırmalara başlanmadan önce ihtiyaç analizinin yapılması gerektiği, ilgili kurumla sürekli koordinasyonun kurulması ve bireysel ilişkilere de gerekli önemin verilmesi gerektiği belirtilmiş, araştırmanın başından sonuna kadar her aşamasında işin içinde olması, farklı görüşlerden yararlanması ve daha araştırma aşamasında dahi eleştirileri dikkate alması gerektiği vurgulanmıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşlerini; Aslında bu konularda çok fazla bilmişlik yapmak istemiyorum. Ancak bana kalırsa bu araştırmalara başlanmadan önce alanla ilgili ihtiyaç analizleri yapılması, ilgili kurumla sürekli koordinasyonun kurulabilmesi içinde bireysel ilişkilere önem ve ağırlık verilmesi gerekir. Araştırmanın başından sonuna kadar her aşamasında işin içinde olması ve farklı görüşleri alması ve daha sürerken eleştirileri dikkate alması gerekmektedir. Eğer bunlara dikkat edilirse daha güzel araştırmalar ortaya çıkacaktır

diye düşünüyorum. İki kurumunda (üniversite ve MEB) daha pozitif olması gerekmektedir. (G: İ. M. 5 /5) şeklinde ifade etmiştir.

e. MEB Araştırmaları Daha Fazla Desteklemeli: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-3, BM-4, BM-5, BM-7, BM-11, BM-12, BM-16; Yapılan araştırma sırasında araştırmacılara gerekli yardım ve desteğin, araştırmalar hakkında gerekli dönütlerin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. MEB’ de kendi bünyesini ilgilendiren ciddi araştırmaların değerlendirileceğini araştırmacılara göstermesi gerektiği ve bu şekilde diğer nitelikli araştırmaların önünün açılacağı söylenmiş ve araştırmalarda daha fazla yönlendirici görev üstlenmesi gerektiği vurgulamışlardır. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Bakanlığın bu tür araştırmalara yeterince önem verdiğinin gösterilmesi gerekir. Yapılan araştırmalar hakkında gerekli dönütler verilmelidir. Araştırma sırasında araştırmacılara gerekli olan yardım yapılmalı ve destek olunmalıdır”. (G: B. M. 3 /5) şeklinde belirtmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “MEB’ de bu tür yeniliklere daha açık olmalı. Bakanlık yöneticilerinin daha ılımlı ve araştırmalara destek olması gerekir. Bu şekilde kurulacak bir iletişim yeni gelişmelerinde habercisi olacaktır. Ve bu noktadan sonra herkes kişisel kaprislerin ne derece gereksiz olduğunu görecektir”. (G: B. M. 11 /4) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1,İM-2, İM-4, İM-6, İM-8, İM-11; MEB bu tür araştırmalara her aşamada yeterli desteği ve bilgiyi vermeli ve bu araştırmalardan yararlandığını, gerektiğinde de kullandığını göstermelidir. Bu sayede ileride yapılacak olan araştırmalarda teşvik edilmiş olur. MEB’ in bu araştırmalara daha fazla sahip çıkması olumlu etki yapacaktır. Araştırmalara gerekli maddi ve manevi desteği vermelidir, aksi takdirde bu tür araştırmaların önü tıkanır ve belli bir süre sonra eleştirecek araştırma bulmakta bile zorluk çekersiniz. Buna ilişkin ilköğretim müfettişinin görüşü; “Milli Eğitim Bakanlığının araştırmalardan ne ölçüde yararlandığını tam olarak bilemiyorum ancak kendi alanı ile ilgili yapılan araştırmalarla daha fazla ilgilenmesi bu çalışmaların gerektiğinde kullanıldığını göstermesi gerekir. Çünkü bu yönde yapılacak çalışmalar, daha sonra yapılacak araştırmalarında önüne

açacaktır. Alanla ilgili daha fazla araştırmanın yapılmasının da sakıncası olduğunu düşünmüyorum. Bence bu sayede nitelikli araştırmalarında sayısı artar”. (G: İ. M. 6 /5) şeklindedir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Tabi sizinde değiniz gibi burada tek görev araştırmacıya düşmüyor. Bu araştırmaları bir şekilde kendi bünyesinde değerlendirecek olan Milli Eğitim Bakanlığına da büyük görev düşüyor. İyi araştırmayla, kötü araştırmayı ayırt edebilecek ve iyi hazırlanmış bir çalışmanın da hakkını verecek. Bu noktada bakanlığın birimleri ödül mekanizmasını çok etkin kullanmalı ki hissedilsin ve diğer araştırmacılar içinde uyarı niteliği taşıyın. Madem kaliteli araştırmalar istiyoruz herkes ve her kurum üzerine düşeni yapmak durumunda”. (G: İ. M. 11 /7) şeklinde belirtilmiştir.

Denetimi Alanında Yapılan Çalışmaların Yönlendirmeye Katkısı

Eğitim “Denetimi Alanında Yapılan Çalışmaların Yönlendirmeye Katkısı” na ilişkin Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltilen “Alan ile ilgili hazırlanan bu tür çalışmalar sizi ne oranda yönlendiriyor? Sizlerde bu tür çalışmalara katılıp kendinizi yetiştiriyor musunuz? Yoksa sadece okuyucu musunuz?” Sorusuna ilişkin görüşler aşağıda belirtilen kod başlıkları altında verilmiştir.

- a. Takip Ediyorum, Evet Yönlendiriyor, Olumlu Katkısı Var
- b. Takip Ediyorum, Olumlu Katkısı da Var Ancak Yönlendirici Etkisi Yok
- c. Takip Ediyorum, Yönlendirici Etkisi Yok, Sadece Okuyucuyum
- d. Takip Edemiyorum

a. Takip Ediyorum, Evet Yönlendiriyor, Olumlu Katkısı Var: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-3, BM-9, BM-10, BM-14; Eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış çalışmaları daha çok Çağdaş Eğitim Dergisi’nden takip ettiklerini, araştırmalara eğilimli müfettişlerin olumlu yönde etkilendiği ve bu çalışmaların destekleyici bir etkisi olduğu söylenebilir. Yazdıkları makalelerde de bu çalışmalardan faydalandıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Alan ile ilgili hazırlanmış çalışmaları bizim direk

takip etmemiz çok zor. Daha çok kurumumuza gelen dergilerden makaleleri ve araştırmaları takip etme olanağımız oluyor. Alanla ilgili makale yazan bir çok mufettiş hocamız var. Bu mufettişlerin araştırmalardan esinlendiğini belirtebilirim. Bu makale ve araştırmaların bizlere de olumlu yönde katkı yaptığını belirtebilirim”. (G: B. M. 9 /6) şeklinde belirtmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim mufettişleri “takip ediyorum, evet yönlendiriyor, olumlu katkısı var” seçeneğinde görüş bildirmemişlerdir.

b. Takip Ediyorum, Olumlu Katkısı da Var Ancak Yönlendirici Etkisi Yok:

Araştırma kapsamında yer alan bakanlık mufettişleri ve ilköğretim mufettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık mufettişlerinden; BM-8; Makale ve kitap çalışmalarını takip ettiklerini, bu çalışmaların uygulamalarda da yararı olduğunu belirtmiş ancak çok fazla yönlendirici etkisi bulunmadığını eklemiştir. Buna ilişkin bakanlık mufettişinin görüşü; “Alanda yapılan araştırmaların beni çok fazla yönlendirdiğini söyleyemem. Ancak takip ettiğim dergilerdeki makalelerin ve kitapların bana ciddi faydası var. Bu çalışmaların uygulamalarda da yararını görmekteyim. şimdilik sadece okuyucu dzeyindeyim ve bana çalışmalarımnda yararı olacak her çalışmadan da faydalanmak isterim”. (G: B. M. 8 /6) şeklindedir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim mufettişlerinden; İM-11, İM-12; Alanla ilgili hazırlanmış her araştırmayla yakından ilgilendiklerini ancak eğitim denetimi alanı ile ilgili çalışmaların şu aşamada çokta yönlendirici olmadığı söylemişlerdir. Buna ilişkin ilköğretim mufettişi; “Alanla ilgili iyi hazırlanmış her araştırmayla yakından ilgiliyim. Ve bu şekilde hazırlanmış bir araştırmadan da alabileceğim ne varsa almaya çalışırım. Ancak şimdiye kadar ufak çaplı makaleler dışında herhangi bir çalışmam olmadı. İleride bu tür çalışmalara daha fazla vakit ayırmayı düşünüyorum”. (G: İ. M. 12 /6) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

c. Takip Ediyorum, Yönlendirici Etkisi Yok, Sadece Okuyucuyum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık mufettişleri ve ilköğretim mufettişleri bu soruya ilişkin

görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-1, BM-2, BM-4, BM-5, BM-6, BM-7, BM-11, BM-12, BM-13, BM-16; Denetim alanı ile ilgili çalışmalarını takip etmeye çalıştıklarını ancak bu çalışmaların uygulamalarda çok fazla yönlendirici etkisi olmadığını belirtmişler, bu tür araştırmalarla daha içli dışlı olmak istediklerini iş yoğunluğunun buna engel teşkil ettiğini söylemişlerdir. Fırsat buldukça okumaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi görüşünü; “Alanla ilgili çalışmalarla çok fazla ilgilenemediğimiz için daha doğrusu ilgilenme fırsatımız olmadığı için çok fazla yönlendirdiğini söyleyemem. Bu tür araştırmalarla daha içli dışlı olmak isterdim ancak iş yoğunluğumuzda buna engel teşkil ediyor”. (G: B. M. 4 /6) şeklinde belirtmiştir. Buna ilişkin bir diğer görüş ise; “Alanla ilgili; kitapları ve araştırmaları çok ciddi inceleme olanağım olmadı. Bu çalışmalarını sadece okuduğum makalelerden takip edebiliyorum. Bununda yeterli olduğunu söyleyemem. Bu sebepten araştırmaların beni yönlendirdiğini de söyleyemem. Şimdilik sadece okuyucu adayım”. (G: B. M. 16 /5) şeklindedir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-1, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-7, İM-8, İM-9, İM-10, İM-13; Alanla ilgili yapılmış çalışmaların yönlendirici etkisi olmadığını söylemişler, alanla ilgili çalışmalarını kitapları ve makaleleri takip etmeye ve okumaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Şu an sadece okuyucu düzeyinde kaldıklarını vurgulamışlardır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişleri şeklinde; “Yönlendirdiğini söyleyemem. Sadece alanla ilgili çalışmalarını takip etmeye ve okumaya çalışıyorum. Daha fazla zaman ayırmak isterdim ama ne yazık ki o da çok zor. Okuyucu düzeyinde kalabilmek bile benim için bir başarı sayılabilir”. (G: İ. M. 5 /6) ve “Hayır, şuan yapılan çalışmaların beni yönlendirdiğini söylemem çok iyimser bir ifade olur. Evet bu tür çalışmaların (tez, makale ve kitap) kendimizi yetiştirmemizi ve bilgilenmemizi sağladığını söyleyebilirim. Ama dediğim gibi yönlendirici bir etkisi yok denecek kadar az”. (G: İ. M. 10 /6) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

d. Takip Edemiyorum: Araştırma kapsamında yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu soruya ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık müfettişlerinden; BM-15; Makale ve kitap çalışmalarını takip edemediğini belirtmiştir. Buna ilişkin bakanlık müfettişi; “Alanla ilgili araştırma

çalışmalarını çok yakından takip ettiğimi söyleyemem. Bu sebepten yönlendirici etkisi olduğunu söylemek güç. Ancak bu çalışmaları sürekli takip etme olanağım olsa bunun beni olumlu yönde geliştireceğinden de eminim. Alanla ilgili önünüze çıkabilecek sorunları bilimsel verilerle çözmek her zaman en kolaydır. Tecrübenin iş hayatında çok ciddi bir artışı olduğunu düşünüyorum ama bunu bilimsel çalışmalarla, yeniliklerle de beslerseniz önünüze çıkabilecek her türlü engeli rahatlıkla geçebilirsiniz”. (G: B. M. 15 /5) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında bulunan ilköğretim müfettişlerinden; İM-2; Bu çalışmaların yönlendirici etkisi olduğunu düşünmediğin, çünkü takip edemediğini belirtmiştir. Yeterince ilgilenme fırsatı olmadığını vurgulamıştır. Buna ilişkin ilköğretim müfettişi görüşünü; “Yönlendirdiğini söyleyemem. Çünkü bu çalışmaları çok ciddi takip ettiğim söylenemez. Belki zamanım olsa ve takip etsem katkısı da olacaktır. Ama yeterince ilgilenebildiğimi düşünmüyorum. Şuan okuyucu olmaya çalışıyorum diyebilirim”. (G: İ. M. 2 /6) şeklinde ifade etmiştir.

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde; Bulgular ve bulgulara ilişkin tartışmalar yer almaktadır. Bulguların sunulduğunda alt problemlerin sırası izlenmiştir.

5. 1. [Alt Problem 1.] Türkiye’de bulunan üniversitelerde son 10 yılda eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan araştırmalar (Yüksek Lisans Tezleri, Doktora Tezleri) nelerdir?

Bu alt probleme ilişkin bulgular, aşağıda maddeleştirilerek verilmiştir.

Eğitim Denetimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezler

Üniversite kütüphanelerinde yapılan araştırmalar sonunda eğitim denetimi alanında yapılmış 42 lisansüstü (yüksek lisans: 37, doktora tezi:5) teze ulaşılmıştır.

Elde edilen bu tezler, denetmen (müfettiş), denetlenen (yönetici-kurum-öğretmen-ders) ve denetim boyutunda ele alınarak incelenmiştir.

Eğitim denetimi alanında, özellikle yaptığımız çalışmaya içerik açısından katkısı olan tezlerin ve alanla ilgili farklı konuları inceleyen tezlerin sonuçları kısaca özetlenerek verilmiştir.

Denetmen (Müfettiş) Boyutu:

Tez Adı: İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi (3+1 modelinin değerlendirilmesi). Ankara Üniversitesi. Yazar: Atilla Yıldırım. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1995

Yıldırım [1995] yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Genel olarak kriterlerin uygunluk derecesini gösteren ağırlıklı ortalamalar incelendiğinde; ilköğretim müfettiş, yardımcısı adayların kriterleri çok uygun, öğretim elemanlarının ise orta derecede uygun bulunduğu görülmektedir. Buna göre adayların bu kriterleri çok benimsediği söylenebilir. Deneklerin hizmetiçi eğitim programının uygulanmasına ilişkin görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre; programa katılan ilköğretim müfettiş yardımcısı adayların derslere ilgi ve katılma durumlarının çok derecesinde olduğu, üniversitenin sorunlarını ve önerilerini az dikkate aldıkları ortaya çıkmıştır. Hizmetiçi eğitim programının değerlendirilmesine ilişkin deneklerin verdikleri cevaplara göre elde edilen sonuçlar; ilköğretim müfettiş yardımcısı adayların programın değerlendirilmesi orta derecede yeterli bulduklarını, öğretim elemanlarının ise; çok derecede yeterli buldukları görüşü ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanları başarının değerlendirilmesine ilişkin daha olumlu görüşte oldukları söylenebilir.

Tez Adı: İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlilikleri (Malatya İl Örneği). Ankara Üniversitesi. Yazar: İmam Bakır Arabacı. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl:1995

Arabacı [1995] yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır.

Müfettişler denetimlerde demokratik liderliğin gerektirdiği rolleri yerine getirmeli, personele güven vermelidir. Personelin başarısı objektif olarak değerlendirilmelidir. Değerlendirmede, ceza ve ödül araçları olumlu ve güdüleyici yönde kullanılmalıdır. Eğitim öğretimde verimlilik ve etkililik sağlanmalıdır. Denetim, bir eğitim aracı olarak kullanılarak, personelin hizmet içinde yetiştirilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Denetimde karşılıklı ve yardımlaşma sağlanmalıdır. Denetim etkinlikleri sürekli olarak değerlendirilerek, geliştirilmelidir. Eğitim-öğretimdeki yenilik ve gelişmelerin izlenebilmesi, araştırmaların yapılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli kaynak sağlanmalıdır. Denetim alt sisteminin etkinlik ve verimliliğinin sağlanmasında, yeni bir örgütlenmeye gidilerek, personelin ihtiyaç duyduğu zamanlarda rehberlik yapılmalıdır.

Tez Adı: Bolu İli İlköğretim Müfettişlerinin Yürütmekte Oldukları Adli ve İdari Soruşturma Görevlerini Yapma Yeterliliklerine Şahsen Ne Derece Sahip Olduklarına İlişkin Görüşleri. Yazar: Şemsettin Görgülü. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2000

Görgülü [2000], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır.

Kişisel niteliklere ilişkin; Bolu İli ilköğretim müfettişlerinin, yüzde 72.7'si "Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü", yüzde 15.2'si "İlköğretim Müfettişliği Kursu" ve yüzde 12.1'i "Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü" mezunudur. Yeterliliklere ilişkin; Bolu İli İlköğretim müfettişleri, adli ve idari soruşturma yeterlilikleri açısından M.M.H.K.'u bilmekte ve yorumlamakta, kendilerini "Çok" derecesinde yeterli görmektedir. 657 Sayılı Kanun'u bilmekte ve yorumlamakta, kendilerini "Çok" ve "Tam" düzeyinde yeterli görmektedir. Yasaların kendilerine tanıdığı yetkinin sınırlarını bilmekte, kullanmakta ve yürüttükleri soruşturmanın yasal dayanaklarını açıklamakta kendilerini "Çok" düzeyinde yeterli görmektedir. Soruşturma konusundaki suçları değerlendirerek adli nitelikteki suçlarla T.C.K. ilişkisinin belirlenmesinde, kendilerini "Çok" düzeyinde yeterli görmektedir.

Tez Adı: İlköğretim Okullarında Kurum Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar. Yazar: Murat Yalçın. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2001

Yalçın [2001], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır.

İlköğretim müfettişleri okullardaki engelli öğrenciler için alınan önlemlerin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. İlköğretim müfettişlerinin büyük çoğunluğu okullarda sivil savunma tedbirlerinin yeterli düzeyde olmadığı görüşünü paylaşmaktadırlar. Eğitim-Öğretim ve Teftiş Bölümünde Görülen Sorunlar; İlköğretim müfettişlerinin çoğunluğu okul müdürleri ile informal ilişkilerinin az düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Okulda geçen denetim süresi yetersizdir.

Tez Adı: İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Rollerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Belirlenmesi (Sakarya İli Örneği). Yazar: Öcal Danyeri. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2001

Danyeri [2001], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeyleri ile ilgili olarak; öğretmen, yönetici ve ilköğretim müfettişlerinin görüşleri arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin % 87'si , yöneticilerin % 72'si ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini "hiç" ile "kısmen" arasında gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir, ilköğretim müfettişleri ise rehberlik rollerini, öğretmen ve yönetici görüşleri aksine % 72'lik bir oranla "büyük ölçüde" gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Rehberlik yapılan öğretmen ve yöneticiler ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini gerçekleştiremedikleri düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır.

Tez Adı: İlköğretim Denetçilerinin Öğretim Liderliği. Yazar: Mehmet Gül. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2001

Gül [2001], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

İlköğretim denetçileri, öğretim liderliği rollerini çoğunlukla yerine getirmekte oldukları algısındanadır. Sınıf öğretmenleri, ilköğretim denetçilerinin öğretim liderliği rollerini çoğunlukla yerine getirmediklerini belirtmektedirler. İlköğretim denetçilerinin öğretim liderliği rollerini yerine getirme derecesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin algıları cinsiyet, yaş, Milli Eğitim Bakanlığındaki hizmet süresi, bitirilen en son öğretim kurumu değişkenlerine göre farklılaşmasına karşın, eğitim-öğretim, yönetim veya denetim alanında katıldıkları hizmetiçi eğitim kursları sayısı değişkenine göre farklılık göstermektedir.

Tez Adı: İlköğretim Müfettişlerinin İş Doyumu. Yazar: Hayrettin Tükel. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1997

Tükel [1997], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

İlköğretim Müfettişlerinin İş Doyum Düzeyleri: Müfettişler, alışma şartları, gelişme ve yükselme imkanları, ücret ve yan ödemeler, örgütsel ortam ve sosyal konum, yönetim ve değerlendirme etkenlerinden “az” ; iş ve niteliği, kişiler arası ilişkiler ekenlerinde de “orta” düzeyde doyum duymaktadırlar. Müfettişler, en yüksek doyumunu kişiler arası ilişkiler etkeninden, en düşük doyumunu da çalışma şartları ile gelişme ve yükselme imkanları etkenlerinden yaşamaktadırlar.

Tez Adı: Milli Eğitim Müfettişlerinin İş Doyumu. Yazar: Abrurrahman Ergü. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Ergü [1998], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Bakanlık Müfettişlerinin ücret, gelişme ve yüksel olanakları, birlikte çalışılan kişiler arası ilişkiler, örgütsel ortam, yönetim ve iş niteliği boyutlarında ifade edilen maddelere tam katıldıkları belirlenmiştir. Bakanlık Müfettişlerinin en çok katıldıkları iş doyumunu boyutu ücret, en az katıldıkları iş doyumunu boyutu ise iş ve niteliği boyutudur. İlköğretim Müfettişlerinin ücret, gelişme ve yükselme olanakları, yönetim, birlikte çalışılan kişiler arası ilişkiler, örgütsel ortam ve iş niteliği boyutunda ifade edilen maddelere tam katıldıkları iş doyumunu boyutu ücret, en az katıldıkları iş doyumunu boyutu ise iş ve niteliği boyutudur.

Tez Adı: İlköğretim Müfettişlerinin Sorunları. Yazar: Seyfettin Karamızrak. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Karamızrak [1998], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

İlköğretim müfettişlerinin tümünün; yönetsel, öğretilsel, sosyo-kültürel ve ekonomik boyutta sorunları, dördüncü derecede algılayarak “katılıyorum” şeklinde sorun olarak gördükleri, boyutlar arasındaki farklılığın sorunların algılanmasında etkili olmadığı söylenebilir. Bu durumda ilköğretim müfettişlerinin tümünün, her boyutta

sorunlarının mevcut olduğu yolunda kanaat oluşmaktadır. İlköğretim müfettişlerinin sosyo-kültürel boyuttaki sorunları çalışmakta oldukları coğrafi bölgelere, müfettişlik kıdemlerine ve toplam hizmet sürelerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu anlamlı farklılığın coğrafi bölgeler arasındaki sosyal, ekonomik ve ulaşım şartlarındaki farklılıktan, müfettişlik kıdemi ile toplam hizmet süresi arasındaki deneyim, mesleki formasyon, bilgi birikimi, kendini yenileme veya mesleki eskime gibi faktörlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Tez Adı: Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Eğitim Sistemlerinde Müfettiş Niteliklerinin Karşılaştırılması (Ankara ve Lefkoşa illeri örneği). Yazar: Halil Aytekin. Tez Türü: Doktora Tezi. Yıl: 1997

Aytekin [1997], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, teftiş sistemleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların neler olduğu tespit edilmiştir. Eğitim müfettişlerinin kişisel nitelikleri arasında farklılık olup olmadığı ve müfettişlerin kişisel niteliklerine ilişkin olarak, öğretmenlerin görüşlerinin neler olduğu belirlenmiştir. Eğitim müfettişlerinin, rehberlik, denetim, moral verme, güdüleme, yöneticilik ve değerlendirme boyutlarını kapsayan uzmanlık nitelikleri arasındaki farklılıklara ve buna ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tez Adı: İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin İlköğretim Denetmenlerinin Ders Denetimine İlişkin Algı ve Beklentileri. Yazar: Mehmet Ali Büyükaslan. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Tez Adı: İlköğretim Denetçilerinin İlköğretim Denetimindeki Rol Çatışmaları Hakkındaki Görüşleri. Yazar: Nilgün Güngör. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2001

Tez Adı: İlk Okuma-Yazma Öğretiminde Eğitim Denetçilerinin Öğretmenlere Katkı Düzeyi. Yazar: Çetin Çağlayan. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Tez Adı: İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Rolünü Gerçekleştirme Yaklaşımları.
Yazar: Ali Ünal. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1999

Denetlenen (Yönetici-Kurum-Öğretmen-Ders) Boyutu:

Tez Adı: İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Denetimi (Kocaeli ili örneği). Yazar:
Mehmet Karabörk. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Karabörk [1998] yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Yöneticilerin, Yöneticilik Denetimine İlişkin Müfettişlerin Çeşitli Yeterlik Alanlarına Yönelik Beklentileriyle İlgili Varılan Sonuçlar; Yöneticiler, yöneticilerin işbaşında yetişmelerini sağlamak amacıyla mesleki toplantılar düzenleme, personeli ve kendi aralarında iyi ilişkiler kurulmasına katkı sağlama, güçleri ölçüsünde sorumluluklar almaya yönelme ve yüreklendirme açısından müfettişleri “Az” derecesinde yeterli bulmaktadırlar. Okul Yöneticilerinin, Yönetici Denetimine İlişkin Müfettişlerden Beklentilerinin Gruplar Arasında Farklılık Olup Olmadığı İle İlgili Varılan Sonuçlar; müfettişlerin, yöneticilerin öğretim ve yönetim alanına yönelik denetimlerde yetersiz, mesleki formasyon yönünden ise “Tam” derecesinde yeterli olduğu görülmektedir. Yöneticiler mevzuat değişikliklerini ve yönetici görevlerini açıklama, insani ilişkiler kurma yönünden müfettişleri yetersiz bulmaktadırlar.

Tez Adı: İlköğretim Okullarında Ders Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi.
Yazar: Emine Bozkurt. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1995

Bozkurt [1995], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ders denetiminin amaçları, müfettişlerce çok, yönetici ve branş öğretmenlerince orta, sınıf öğretmenlerince az derecede yerine getirildiği belirtilmiştir. Ders denetimini zamanını önceden duyurma, öğretmenle denetimden önce görüşme, morali yükseltmek için ödül yöntemlerini kullanmanın otuz iki soru içinde en son sırada yapıldığı denek grupları tarafından belirtilmektedir. Öğrencilerin tanınması, bireysel farklılıktan dikkate

alınması, grup ve ferdi çalışmalara yöneltilmesi, sorumluluk ve güven duygusunun kazandırılması, öğrenci branşının, davranışının objektif olarak ölçülmesi ve değerlendirilmesi davranışlarının gözlenmesi müfettişlerce en son sıralarda gerçekleştiği belirtilmiştir.

Tez Adı: İlköğretim Okullarında Ders Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar (Ankara İli Örneği). Ankara Üniversitesi. Yazar: Muhittin Yılmaz. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Yılmaz [1998], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu araştırma ile, ilköğretim okullarında ders teftişinde karşılaşılan sorunlar alan yazın taramasıyla ve ilgili kişilerin görüşleri ile ortaya konulmuştur. Türk eğitim sisteminde yeni bir durum olarak ortaya çıkan ve ilköğretim müfettişlerince teftiş edilen ilköğretim okulları II. kademe öğretmenlerinin ders teftişlerinde karşılaşılan sorunlar konusunda ilköğretim müfettişleri ve branş öğretmenlerinin farklı görüşlerde olduğu, ayrıca branş öğretmenlerinin kendi gruplarında ders teftişinin bazı aşamalarında görüşlerinin farklılaştığı belirlenmiştir. Ders teftişi öncesinde öğretmenler, teftiş etkinliklerinin müfettiş ve öğretmenle birlikte planlanmamasını, teftiş öncesinde görüşme yapılmaması, öğretmenin dersine girmeden önce öğretmen hakkında yöneticiden bilgi alınması konularında müfettişlere göre daha fazla sorun yaşamaktadır. Müfettişler ise sınıfa öğretmenle girilmemesi konusunda öğretmenlere göre daha çok sorun yaşamaktadır.

Tez Adı: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Teftiş Uygulamaları (Eskişehir ili örneği). Yazar: Ali Kemal Özer. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1999.

Özer [1999], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Anasınıflarını teftiş eden müfettişlerin okul öncesi eğitim teftişi konusunda yaptıkları çalışmalar yeterli düzeyde değildir. İlköğretim müfettişlerinin okul öncesi eğitim kurumlarının teftişinde rehberlik ve düzeltme etkinlikleri yeterli değildir. İlköğretim

müfettişlerinin okul öncesi eğitim kurumlarında görevli müdür ve öğretmenlere rehberlik ve mesleki yardım konusunda yaptıkları çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Müfettişlerin ve öğretmenlerin, müfettişlerin soruşturma boyutunda yapmaları gereken konularla ilgili olarak , müfettişleri en yeterli buldukları alan soruşturma boyutudur.

Tez Adı: İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Teftiş Olayını Algılamaları. (Marmara Üniversitesi, ilköğretim sınıf öğretmeni anabilim dalı). Yazar: Ali Ekber Pekşen (Danışman, Prof. Dr. Adil Çağlar). Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1996

Pekşen [1996] yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır.

Teftiş sırasında plandaki tüm ayrıntılar denetlenmektedir. Derslerin ve konuların özelliğine uygun araç-gereçlerin, ders işleme yöntemlerinin belirlenmesi ve uygulamada bunların kullanılmasına denetimlerde çoğunlukla dikkat edilmektedir. Derslerin işlenmesine öğrencilerin katılımı, öğrenci hazırlıklarının derslere yansıtılması, sınıfta demokratik ortamın yaratılması teftişlerde çoğunlukla aranan durumlardır. İşlenen konuların derslerin sonunda öğrencilerle değerlendirilmesi teftişlerde istenmektedir. Sınıf ve eğitsel kol rehber öğretmenliği görevleri ile ilgili çalışmalar çoğunlukla kontrol edilmektedir. Velilerle görüşmeler yapılması çoğunlukla denetimlerde dikkate alınmaktadır. Müfettişler sicil amiri yetkilerini denetimlerinde çoğunlukla yansıtmaktadırlar ve bu görevlerinin olmaması istenmektedir. Müfettişlerin sadece rehberlik görevi olması istenmektedir. Teftiş raporlarının geçerliliğine ve güvenilirliğine inanılmamaktadır. Teftiş sisteminin ilköğretimi geliştirici, yenileştirici özelliğinin olmadığına inanılmaktadır.

Tez Adı: İlköğretim Okulu Müdürlerinin, Müfettişlerin Yönetici Teftiş ve Değerlendirme Etkinliklerine İlişkin Görüşleri (Ankara ili örneği). Yazar: İsa Korkmaz. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Korkmaz [1998], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır.

Araştırmaya göre okul müdürlerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği öğrenim düzeyinin yöneticilik kademelerinde değişmediği sonucuna varılmıştır. Okul müdürleri yöneticilik aşamasında kendilerini yenilememelerine karşın, sistem de buna uygun değildir. Okul müdürlerinin görüşlerine göre müfettişlerin yönetici teftişindeki fiziki durum denetim alanı, eğitim-öğretim işleri denetim alanı, yönetim işleri denetim alanı büro işleri denetim alanlarındaki yeterliliklerine ilişkin elde edilen bulgularla ulaşılan sonuçlar. Araştırmaya göre; müfettişler, yönetici teftişini orta derecede gerçekleştirmektedir. Bu araştırmada müfettişlerin yönetici teftişinde orta derecede yeterli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. bunun yanında araştırmada müfettişlerin, yönetici teftişi denetim alanları arasında en çok büro işlerinin teftişinde yeterli oldukları, yönetim işlerinin teftişinde ise daha az yeterli oldukları sonucuna varılmıştır.

Tez Türü: İşitme Engelliler Okullarında Uygulanmakta Olan Teftiş Etkinliklerinin Değerlendirilmesi. Yazar: Cem Akşit. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1996

Tez Adı: Polis Eğitim Denetimi. Yazar: Avni Usta. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1995

Tez Adı: İlköğretim Müfettişleri Kurum Denetiminin Etkililiği. Yazar: Hüseyin Turan. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1999

Tez Adı: Öğretmenlerin Denetim Etkinliklerini Klinik Denetim İlkeleri Açısından Değerlendirmeleri (İzmir örneği). Yazar: Yaşar Yavuz. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1995

Tez Adı: İlköğretim Teftiş Sisteminin Yapısı ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Teftişi. Yazar: Ahmet Coşgun. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1999

Tez Adı: Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlik Alanlarını Algılama Düzeyleri. Yazar: Hacı Tülü. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Tez Adı: İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Uygulamalarını Geliştirmelerinde Teftişin Rolü. Yazar: Etem Has. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Tez Adı: Halk Eğitiminde Denetimin Etkililiği (Zonguldak ili örneği). Yazar: Bilal Yıldırım. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1996

Denetim Boyutu:

Tez Adı: Etkili Eğitim Denetimi. Yazar: Ali Karakuş. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1999

Karakuş [1999], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Denetmen seçiminde yeterlik, uzmanlık ölçütleri yerine, öğretmenlikten gelenler sisteme alınmış, süreç içinde ölçütlere nesnellik kazandırılmaya çalışılmıştır. Ancak denetmen seçiminde politik tercihlere de başvurulduğu görülmektedir. Denetim sürecinde, idari denetim ve soruşturma etkinliklerinin fazla zaman alması nedeniyle mesleki rehberliğe yeterli zaman kalmadığı bu nedenle soruşturma görevinin ayrı bir birime verilerek denetmenlerin mesleki rehberliğe daha çok zaman ayırmalarının sağlanması gerektiği görülmektedir. Türkiye eğitim sisteminde klasik denetim anlayışı ağırlıktadır. Denetim örgütü çağdaş anlamda işlevini yerine getirmede yapısal olarak yoksundur. Sistemin yapısı işleyişi ve eleman nitelikleri bu hizmetlerin gerçekleşmesini sağlayıcı bir nitelikte görülmektedir. Etkili bir eğitim denetiminde; İnsan kaynaklarının geliştirilmesine önem verilir. Öğretmenin geliştirilmesi yolu ile eğitim sürecinin geliştirileceği bilinir. Kişiyeye saygı ve çabalara değer verme önceliği vardır. Demokratik liderlik ve demokratik felsefeye gerek vardır. Denetmen emredici değil, yol göstericidir. Bilimsel yaklaşım izlenir. İçten güdülenme sağlanır. Kliniksel denetim yaklaşımı izlenir.

Tez adı: Eğitim Denetiminde Etik. Boyut. Yazar: A. Hadi Aksoy. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Aksoy [1998], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

İnsani kaygılar taşımayan, onun değerleriyle birikimlerine saygılı olmayan siyasal sistemlerin, dini, kültürü, hukuku ve etiği gibi eğitimi de insani değildir. İnsan bir araçtır. O kendisi için değil devlet için vardır. Daha fazla üretim daha fazla tüketimle, kar için vardır. Bu açılardan da her eğitim sistemi etik anlamda da bir sorumluluk taşıdığı gerçeğini unutmamalıdır. Sistemini buna göre oluşturmalı, denetmen, yönetici ve öğretmen buna göre yetiştirilmelidir. Eğitim denetimi sürecinde yer alan dört önemli boyutta, etik ilkelerin ortaya konmasıyla, denetmen-yönetici ve öğretmen yaklaşacak, sağlıklı bir iletişim ve güven ortamı kurulacaktır. Uyulması gereken etik ilkeler öz olarak; Kişisel farklılıklara duyarlılık ve saygı, toplumsal değerlere duyarlılık ve saygı, değer empoze etmeme, duygusal iletişim ve etkileşimden kaçınma, gizlilik ve bireylere zarardan kaçınma, mesleki yeterlilik ve dürüstlük, açıklık, insansal ve bilimsel sorumluluk, yönlendirmek.

Tez Adı: İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Denetiminde Kullanılan Ölçütlerin Yeterliğine İlişkin Olarak İlköğretim Müfettişlerinin Görüşleri. Yazar: Ataman Öztürk. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2001

Öztürk [2001], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

İlköğretim okulu yöneticilerinin denetiminde kullanılan ölçütlerden, kurumun fiziki durumunu denetleme ölçütlerinin yeterlik durumunu cinsiyet yönünden bayan müfettiş grubu “az yeterli” algılarken, erkek müfettiş grubu “yeterli” olarak algılamışlardır. Müfettiş grupları buldukları görev, kıdem, bitirdikleri okul-kurs durumu ile branşlarına göre ölçütleri “yeterli” düzeyde algıladıkları, görev yaptıkları hizmet bölgesine göre müfettiş gruplarından, beşinci hizmet bölgesinde görev yapmakta olan müfettişler ölçütleri “az yeterli” algılarken, diğer dört hizmet bölgesinde görev yapan müfettişler ise “yeterli” algılamışlardır. İlköğretim okulu yöneticilerinin denetiminde kullanılan ölçütlerden kurumun büro işlerini denetleme ölçütlerini cinsiyet yönünden bayan müfettişler “az yeterli” olarak algılarken erkek müfettiş grubu “yeterli” düzeyde algılamaktadırlar. Görev grupları açısından başkan ve başkan yardımcıları ölçütleri “yeterli” olarak algılamışlardır. Büro işlerini denetleme ölçütlerinin yeterliğini

müfettişlerin görev yaptıkları hizmet bölgesi, kıdemi, bitirdikleri okul ve brans durumu gruplarına göre “yeterli” olarak algılamışlardır.

Tez Adı: Çağdaş Eğitim Denetimi İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretmen Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yazar: Salih Paşa Memişoğlu. Tez Türü: Doktora. Yıl: 2001

Memişoğlu [2001], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

“Denetim Uygulamalarında Çağdaş Eğitim Denetimi ilkelerine Ne Derece Uyulduğuna” ilişkin müfettişlerin “çoğunlukla” düzeyinde olumlu bir algıya, yöneticilerin “ara sıra” düzeyinde bir algıya, öğretmenlerin ise “nadiren” düzeyinde müfettiş ve yönetici algılarına göre olumsuz bir algıya sahip oldukları sonucuna varılabilir. Her ne kadar müfettişler öğretmen denetimini uygulamalarında çağdaş eğitim denetimi ilkelerine “çoğunlukla” uyduklarını belirtmişler de, öğretmenler bu konuda ikna edilmiş görünmemektedirler. Yöneticilerin mesleki eğitim düzeyi değişkenine göre, öğretmen denetimi uygulamalarında çağdaş eğitim denetimi ilkelerine ne derece uyulduğuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Tez Adı: Türkiye Eğitim Sisteminde Denetim ve Denetmen Yetiştirme Sürecinin Analizi. Yazar: Sevim Öztürk. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1996

Öztürk [1996], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkiye’de eğitim denetimi alanıyla ilgili olarak yapılmış olan bilimsel çalışmalardan yüksek lisans, doktora ve doçentlik düzeylerindeki tezler ile araştırma raporu niteliğindeki çalışmalar yapıldığı yıllar esas alınarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 58 çalışma bazı ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Bilimsel çalışmaların düzeyleri dikkate alındığında, toplam 58 çalışmanın 42’sinin yüksek lisans, 11’inin doktora, 2’sinin doçentlik düzeyinde ve 3’ünün de araştırma raporu olduğu görülmektedir. Çalışmaların yapıldığı üniversiteler ya da kurumlar dikkate alındığında 1970 ile 1996 yılları arasında bu alanda en fazla çalışmanın 22 tez ile Ankara

Üniversitesinde yapılmış olduğu, daha sonra sıra ile Gazi Üniversitesinde 12, Hacettepe Üniversitesinde 11, TODAİE'de 7, İnönü Üniversitesinde 2, İstanbul Üniversitesinde 2, Milli Eğitim Bakanlığı APAK ve T.T.K'da da 2 tezin yapılmış olduğu görülmektedir.

Tez Adı: İlköğretim Okullarında Öğretim Denetimine İlişkin Öğretmen, Müdür ve Denetmen Görüşleri. Yazar: Bahtınur Sağlam. Tez Türü: Doktora Tezi. Yıl: 2002

Sağlam [2002], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretim denetimini gerçekleştirecek denetmenlerin kim olması gerektiğine ilişkin ve denetmenlerin yaşlarının kaç olması gerektiğine ilişkin olarak, ünvanlarına göre, deneklerin görüşleri arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Denetmenin insan ilişkileri becerisini sergileme derecesine ilişkin ünvanlarına göre deneklerin görüşleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu saptanmıştır. Müdürlerle öğretmenler ve denetmenlerle öğretmenlerin görüşleri arasında farklılık vardır. Öğretimde gözlenmesi gereken öğrencilerle etkileşim becerisini, denetmenlerin ne derece gözlediklerine ilişkin ünvanlarına göre, deneklerin görüşleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu da saptanmıştır.

Tez Adı: İngilizce Öğretimi Geliştirmede Öğretimsel Denetim Modeli. Yazar: Süleyman Davut Göker. Tez Türü: Doktora Tezi. Yıl: 1999

Göker [1999], yapmış olduğu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

İngilizce öğretimi kim(ler)in yapması konusunda, mevcut uygulamanın aksine, deneklerin hemen hemen yarısı, İngilizce öğretiminin denetiminin branşı İngilizce olan Bakanlık müfettişi tarafından yapılmasını istemektedir (%47.0). Mevcut uygulamada, bunun aksine denetimin, branşı İngilizce olmayan Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri tarafından çoğunlukla yapılmakta olduğunu görmekteyiz. Bunu, Bakanlık Müfettişi ve eğitim uzmanı diyenler % 12.9, okuldan deneyimle bir İngilizce öğretmeni diyenler % 9.3 ile izlemektedir. Deneklerin % 2.6'lık bir bölümü ise, en iyi denetmenin öğrenci olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Tez Adı: Eğitimde Etkili Denetim. Yazar: Ali Uludağ. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2000

Tez Adı: İç Güvenlik Koşullarının Eğitimde Denetim Sürecine Etkisi (Bingöl ili örneği). Yazar: Emine Babaoğlu. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2000

Tez Adı: Bağımsız Ortaokullar İle İlköğretim Okulları 2. Kademesinde Denetim Amaçlarının Gerçekleşmesi ve Denetim İlkelerine Uyulması Konusunda Denetçi ve Öğretmen Görüşleri (Ankara ili örneği). Yazar: Feyyat Gökçe. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1994

Tez Adı: Denetim Alt Sistemleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Türk, Fransız ve İngiliz eğitim denetim sistemleri). Yazar: Fatoş Oktay. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

Tez Adı: YİBO Yönetim ve Denetiminde Verimlilik (Türkiye'de Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (YİBO) Yöneticileri ve Denetçilerinin Verimlilik İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi). Yazar: Hüseyin Erkul. Tez Türü: Doktora. Yıl: 1997

Tez Adı: İlköğretim Okullarında Yöneticilerin, Yönetici Teftişine Konu Olan Görevlerinin Değerlendirilmesi (Kahramanmaraş İli Örneği). Yazar: Hüseyin Aslan. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 2000

Tez Adı: Sınıf Öğretmenlerine Uygulanacak Teftiş Form Önerisi. Yazar: Mehmet Harman. Tez Türü: Yüksek Lisans. Yıl: 1998

5. 2. [Alt Problem 2.] Denetmenlerin eğitim denetimi ile ilgili yapılan araştırmalardan (Yüksek Lisans ve Doktora Tezi) haberdar olma durumları ve araştırmalarla ilgili ortaya konulan sonuçlardan ve önerilerden yararlanılma düzeyi ile ilgili görüşler nelerdir?

Bu alt probleme ilişkin tartışma ve yorumlar yer almaktadır.

Eğitim Denetimi Tez alışmaları

A.) Denetimi Alanı İle İlgili Tezlerin İncelenmesi

Günümüz dünyasında bilim ve teknoloji hızla gelişmekte, bu gelişmeye paralel olarak da iletişim sistemleri de o oranda gelişmektedir. İletişim sistemlerinin gelişmesinin bir sonucu olarak; dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleştirilen bir bilimsel çalışma anında dünyanın bir başka noktasında internet aracılığı ile ulaşabilmektedir. Bilginin dünyada bu denli hızlı gelişmesi ve yayılmasına karşılık, Türkiye’de çok yavaş bir Şekilde gelişme gostermektedir [Ergün, 1999: 13]. Bilgi akışının bu kadar hızlı olduğu bir zamanda eğitim denetimi alanı ile ilgili akademik çalışmaların incelenme oranının bu kadar az olması, bu çalışmaların uygulamanın içerisine girememesinin en büyük nedeni olsa gerek. Araştırma kapsamında bulunan Bakanlık Mufettişlerinden 4, İlköğretim Mufettişlerinde ise 5 tanesi eğitim denetimi alanı ile ilgili tezleri incelediklerini belirtmişlerdir. BM-15 kodlu Bakanlık Mufettişi, “Evet daha önce bu tür bir çalışma inceledim”. (G: B. M. 15 /3) ile İM-11 kodlu İlköğretim Mufettişi, “Evet birkaç araştırmayı inceleme fırsatım olmuştu”. (G: İ. M. 11 /4) Şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Eğitim denetimi alanında, üniversitelerde yapılan tezlerin incelenme oranının oldukça düşük olduğunu belirtsekte, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir birim olan EARGED’in eğitim denetimi alanında yaptığı çalışmaların ve araştırmaların incelenme oranı çok daha düşüktür. EARGED’in çalışmalarını Bakanlık Mufettişlerinden 2 tanesi incelediğini belirtmiş, buna karşılık hiçbir İlköğretim Mufettişi EARGED’in çalışmalarını ve araştırmalarını görmediklerini ve incelediklerini belirtmişlerdir. BM-6 kodlu Bakanlık Mufettişi, “EARGED’in yaptığı çalışmaların bir çoğu politik. Araştırmalar yapılırken ihtiyaçlar ve Şartlar değil de, politik ve siyasi istekler daha ön planda. Buna rağmen bizimle yani Tefti Kurulu ile irtibat halinde değiller. EARGED’in yaptığı araştırmalar bize ulaşmaz. Bazen yaptığı çalışmaları ve araştırmaları bizden gizli yürütür. EARGED’in desteklediği araştırmalarında bize ulaşmadığını da söyleyebilirim”. (G: B. M. 6 /3) Şeklinde görüşünü belirtilmiştir.

Türkiye’ de, yapılan bilimsel araştırmalara ulaşmak çoğu zaman imkansızdır, bazen de bu araştırmalara ulaşabilmek için aylar hatta yıllar geçmesi gerekmektedir. Konunun gereği olarak bir örnek verilecek olursa, eğitim denetimi alanında yapılan bir doktora tezi şayet yayımlanmamışsa (ki yayımlanabilmesi araştırmayı yapan araştırmacının kişisel çabalarına bağlıdır) araştırma konusu ile ilgili kişilerin eline hiç ulaşmamaktadır. Bir doktora tez çalışması danışman, jüri yeleri, ilgili enstitü, niversite kütüphanesi, Tübitak ve Milli Kütüphane dışında hiçbir yere ulaştırılamamaktadır. Bilimsel faaliyetleri etkilediği kabul edilen eğitimin, eğitim sisteminin ve eğitim uygulamalarının da bilimsel nitelik taşıması, bilimsel yöntem ve değerlerle ele alınması yadsınamaz [zoğlu, 1997: 157]. Türkiye’ de yeterli olmasa davar olan bilgiler, belgeler uluslar arası normlara göre tam kaydedilmediği için halen iki kütüphane veya bilgi merkezi elektronik olarak birbirine bağlanamamıştır [Duman, 1993: 3]. İstanbül’daki bir uygulayıcının Ankara’ da yapılan bir araştırmaya ve sonuçlarına ulaşması çok gttr. Müfettişlerin büyük bir çoğunluğu, eğitim denetimi alanı ile ilgili herhangi bir yüksek lisans veya doktora tezi inceleme fırsatları bulamadıklarını belirtmişlerdir. BM-2 kodlu Bakanlık Müfettişi, “İnceleme fırsatım olmadı”. (G: B. M. 2 /3) ile BM-7 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Hayır inceleme fırsatım olmadı”. (G: B. M. 7 /3) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. konuya ilişkin İM-10 kodlu İlköğretim Müfettişi ise, “Hayır, ne yazık ki inceleme fırsatım olmadı”. (G: İ. M. 10 /3) şeklinde görüşünü belirtmiştir. Bilgi toplumunda bilgi üretimi önemlidir. Bilgi toplumunda bilgi retim yerleri; niversiteler ve akademik araştırma merkezleridir. Bilgi toplumunun temelini teknoloji oluşturmakta ve bilginin kaynağını bilimsel düşünce ve bilişim teknolojisi oluşturmaktadır [Erkan 1997: 47]. Bilgi toplumunun özellikleri öğrenilebilir insan davranışlarıdır. Can’a göre [1998] bunlar; bilim dünyasının verilerini anlamak, yorumlamak, kullanmak, yenilerini ortaya koymak, problem zme yeteneği kazanmak gibi özelliklerdir. Üniversite de araştırmacılar tarafından hazırlanan eğitim denetimi ile ilgili tez çalışmalarında olduğu gibi EARGED’ in eğitim denetimi ile ilgili çalışmalarının da incelenme oranı oldukça düşüktür. Bakanlık Müfettişlerinin büyük bir çoğunluğu ve İlköğretim Müfettişlerinin ise tamamı EARGED çalışmalarını incelememiştir. EARGED’in yaptığı veya desteklediği araştırmaları inceleme olanakları bulamadıklarını hatta alanla ilgili çalışmaların bir çoğundan da haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir. BM-4 kodlu Bakanlık Müfettişi,

“Hayır EARGED’ in yapmış olduğu veya desteklemiş olduğu araştırmaları inceleme fırsatım olmadı”. (G: B. M. 4 /3) şeklinde görüş belirtmiştir. Konuya ilişkin İM-13 kodlu İlköğretim Müfettişi görüşü ise, “Hayır, EARGED’ in araştırmalarını veya EARGED’ in desteklediği araştırmaları incelemedim. Daha doğrusu bu çalışmaları hiç görmedim”. (G:İ. M. 13 /3) şeklindedir.

Eldeki bulgular değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve ilköğretim Müfettişleri, “Denetimi Alanı İle İlgili Tezlerin İncelenmesi” konusu ile ilgili gerek üniversitelerde yapılan tezlerin gerekse de EARGED’ in yaptığı çalışmaların yeterince incelenmediği, bu konuda ciddi bir eksiklik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

B.) EARGED Tezlerinin Denetmenlere Ulaşma Düzeyleri

Bilgi toplumunun yapısı henüz oluşum aşamasında olup birçok ülke bilgi toplumuna dönüşmek için çaba göstermektedir. Bu değişim, toplumların yapı ve kurumlarında birçok değişiklikler meydana getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Henüz bilgi toplumunun gerektirdiği eğitim sistemini de tam olarak kurmuş hiçbir ülke yoktur. Bilgi toplumunda yaratıcılık ve zekâ önemli olup "ğrenmeyi öğrenme" yaşamanın gereği olacaktır. Bilgi ağına uyum sağlayabilmek için en önemli alt yapılardan birisi de eğitimidir. Eğitim örgütlerinin bilgi toplumundaki rolü değişmektedir. Bilgi ağının eğitimi, yaratıcı ve yenilikçi insanları yetiştirmeyi temel amaç edinmektedir. Bilgi ağında bilgiler aktarılmakla ğretilmeyecek kadar çoğalmakta ve bu nedenle eğitim–ğretimde bilgi aktarılmaktan daha çok bilgiye nasıl ulaşılacağı üzerinde durulmaktadır [Erdoğan 2000: 27]. Eğitim denetmenleri, MEB’ e bağlı bir birim olan EARGED’ in kendi bünyesinde yaptığı araştırmaların ve desteklediği araştırmaların kendilerine ulaşmadığını ve şimdiye kadar da bu yönde bir talepte bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca EARGED’ in bu şekilde bir kaygısının da bulunmadığını bunun iletişimi daha da zorlaştırdığını vurgulamışlardır. BM-2 kodlu Bakanlık Müfettişi, “EARGED’ in kendi bünyesinde hazırladığı araştırmalar ve desteklediği çalışmaları bizlere ulaşmadı. Ben açıkçası EARGED’ in bu şekilde bir kaygısı olduğunu da zannetmiyorum. Bu araştırmalar için talepte de bulunmadım. Kişisel olarak bir sonuçta alamam”. (G: B. M. 2 /3) ile BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Hayır, zaten sıkıntıda buradan kaynaklanıyor. EARGED

EARGED'in Araştırmalarından Yararlanma Düzeyi

Yapılan bu çalışmaların ilgili örgütlere ulaştırıldığı varsayılsa bile bu örgütler yapılan çalışmalarından yeterince yararlanamamakta veya yararlanmamaktadırlar. Eğitimi bir bilim olarak inceleme ve araştırma konusu yapmanın yanında, bu bilimi etken biçiminde uygulamaya dönüştürmek üzere inceleme ve araştırmalar yapmak, bu amaçla bir teknoloji de geliştirmek önemlidir [Alkan, 1977: 111-Parlak, 1991: 533]. Burada sadece araştırmaları ortaya koymak, teknoloji geliştirmek tek başına bir şey ifade etmemektedir. Bu geliştirilen araştırmalardan, ortaya konan teknolojilerden yararlanılacak şekilde belirli bir kültürü de yarleştirmek büyük önem arz etmektedir. Bu noktada görüşlerini aldığımız müfettişler, Milli Eğitim Bakanlığının EARGED' in yaptığı ve desteklediği araştırmalardan yeterince yararlanmadığını, EARGED' in bu konuda çok rahat davrandığını, yeterince sorumluluk almadığını belirtmişler ve MEB ile EARGED arasında gözle görülür bir kopukluk olduğunu söylemişlerdir. BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi, "Bakın bence EARGED ile bakanlık arasında ciddi bir kopukluk var. Sanki EARGED MEB' e bağlı olan bir birim değil, özgün çalışan ve öyle hareket eden bir kurum. EARGED'in kurulmasının amacı nedir? Bakanlığa yol gösterecek araştırmalar yapsın, istatistikler ortaya koysun, bakanlığa bağlı hangi noktalarda sorun olduğunu araştırsın veya bu türden araştırmalara yön vererek desteklesin. Ben burada bahsettiğim hiçbir özelliği EARGED'de göremedim. Hatta bence EARGED bakanlıktaki çalışmalarını geriden takip ediyor. En azından denetim çalışmalarımız için bu şekilde olduğunu düşünüyorum". (G: B. M. 14 /4) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Konuya ilişkin İlköğretim Müfettişleri; MEB' in Eğitim Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (EARGED) in yaptığı ve desteklediği araştırmalardan yeterince haberdar olmadıklarını belirtmişler, EARGED'in elle tutulur araştırmaları, gerçekten uygulamalara etki edecek çalışmaları olmadığını ve bakanlıktaki yönlendirici araştırmaları olmadığını da söylemişlerdir. EARGED'de bu araştırmaları kabul ettirme yönünde bir kaygısı olmadığını da eklemişlerdir. İM-9 kodlu İlköğretim Müfettişinin görüşü, "Yaptığı araştırmaların çok işlevsel olduğunu düşünmüyorum. Diyelim ki araştırma çok kaliteli ve iyi bu araştırmayı bakanlığın ilgili birimlerine ulaştıramadıktan sonra ne önemi var. Ben bunun sadece bir önyargı olduğunu düşünmüyorum. ne yazık ki bu böyle". "Ben bakanlığın bu araştırmalardan yararlandığını zannetmiyorum.

Nedense EARGED’de bu yönde bir kaygısı olmadığı kanaatindeyim”. (G: İ. M. 9 /4) şeklindedir.

Eldeki bulgular değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri “EARGED’in Araştırmalarından Yararlanma Düzeyi” konusunda EARGED’in yapmış olduğu araştırmalardan ve desteklediği tezlerden Milli Eğitim Bakanlığı’nın yeterince yararlanmadığı ya da yararlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaların Sunumu

A.) Üniversite Araştırmaları İle İlgili Bilgilendirmeler

Bilimi ürün ve yöntem olarak ele alan yazarlar vardır. Bilimi ürün olarak ele alan yazarlar, kanıtlanmış düzenli bilgi olarak tanımlamaktadırlar bilimi. Bilimi yöntem olarak ele alan yazarlar ise kanıtlanmış düzenli bilgiyi elde etmek için izlenen yol olarak tanımlamaktadırlar [Karasar, 1994: 1]. Karasar bilimin üç temel işlevi olduğunu belirtmektedir. Bu işlevler: anlama, açıklama ve kontroldür. Bu işlevler tamamen insanoğlunun kendisi ve çevresini tanıyarak etkileyebilme isteğinin karşılanabilmesine yöneliktir. Büyüköztürk’ün [1994: 385] belirttiğine göre Tefenbaum ve Mülken’ in 1987 yılında yaptığı araştırma sonuçlarına göre bilimsel ve teknolojik bilgi her 5.5 yılda iki katına çıkmakta ve bu sürede giderek kısalmaktadır. Türkiye’ de araştırmalar üç kanaldan yapılmaktadır. Bu kanalların birincisi ve en önemlisi üniversitelerdir. Diğer kanallar ise kamu ve özel kuruluşlardır. Bilimsel araştırmaların en büyük kaynağı olan üniversitelerde yapılan araştırmaların denetmenler tarafından yeterince ele alınması ile ilgili, Milli Eğitim Bakanlığın da müfettişlere yönelik şimdiye kadar bu şekilde, bu amaca dönük bir bilgilendirme çalışması yapılmadığı söylemiştir. BM-9 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Ben bakanlıkta bu amaca dönük bir çalışma yapıldığını hatırlamıyorum”. (G: B. M. 9 /4) şeklinde görüş belirtmiştir. Görüşlerini aldığımız İlköğretim Müfettişleri de, Milli Eğitim Bakanlığının da, İl Milli Eğitim Müdürlüğünün de şimdiye kadar bu şekilde bir çalışma, bu tür bir bilgilendirme yapmadığını belirtmişlerdir. İM-3 kodlu İlköğretim Müfettişi görüşünü, “Hayır. Şimdiye dek bu şekilde bir çalışma yapılmadı. (G: İ. M. 3 /2)” şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca bu araştırmalarla ilgili bilgilendirme

çalışmaları yapılması için müfettişlerden ve akademisyenlerden şimdiye kadar bu yönde bir teklif yapılmadığını söylemişler ve müfettişler eğer bu şekilde bir teklif yapılırsa bunun akademisyenlerden gelmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Hatta bu tür çalışmaların belli aralıklarla tekrar edilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. BM-7 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Denetmenlerden veya akademisyenlerden bu yönde bir teklif yapılmadı. Bence eğer bu yönde bir teklif yapılırsa bu üniversiteden gelmeli”. (G: B. M. 7 /3) ile İM-6 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Hayır bu yönde bir teklif yapılmadı. Üniversiteden de şimdiye kadar bu amaca dönük bir teklif olmadı”. (G: İ. M. 6/ 3) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, “Üniversite Araştırmaları İle İlgili Bilgilendirmeler” konusunda ne Milli Eğitim Bakanlığın da ne de İl Milli Eğitim Müdürlüğün de bu şekilde bir çalışma yapılmadığı ve şimdiye kadar iki taraftan da (Müfettişler-Akademisyenler) bir teklifin gitmediği sonucuna varılmıştır.

B.) Araştırma Sonuç ve Önerilerinin Sunumu

Bilim ile eğitim toplumsal birer kurum olarak amaç, işlev ve uygulama boyutlarında ilişki içinde olmak zorundadır. Topluma götürecekleri hizmetler çerçevesinde ilişki içerisinde olmak, etkileşim ve koordinasyon niteliklerini taşımak zorundadırlar. İnsan yaşamını yönlendirme ve biçimlendirme konularında bilim ve eğitimin ortak işlevlerinden söz edilebilir. Bu ortak işlev, insan kaynaklarını geliştirme, zenginleştirme ve üretici kılma yönlerinde önem kazanmaktadır [Özoğlu, 1994: 75]. Eğitim ve öğretim faaliyetleri her ülkede çok geniş kapsamlı bir araştırma-yayın üretimi ile birlikte yürütülmeye çalışılır. Araştırma ve yayın miktarı ile o ülkenin gelişmişliği arasında bir bağ kurulur. Çok sayıdaki araştırmanın sonucu, çok sayıda yayın ortaya çıkar. Üniversitelerde kuruluşundaki amaçları yerine getirebilmek için yapılan çalışmaların “salt bilim için” ve “bilim yapmak” değil, toplumda ekonomik gelişmeyi yönlendirmek ve dinamizm kazandırmak amacıyla düzenlenmesi gereklidir [Güler, 1994: 34]. Üniversitede ortamında yapılan araştırmaları görme, inceleme ve değerlendirme adına, üniversitelerde eğitim denetimi alanında yapılan araştırmaların sonuç ve önerilerinin

sunumu ile ilgili, Milli Eğitim Bakanlığın da özelde de Teftiş Kurulu Başkanlığın da bu şekilde bir çalışma yapılmadığı belirtilmiştir. BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Bakanlığın bu amaca dönük bir çalışma yapıldığını hatırlamıyorum. Yazılı veya görsel bir çalışma yapılmadı”. (G: B. M. 5 /4) şeklinde görüşünü belirtmiştir. Konuya ilişkin İM-13 kodlu İlköğretim Müfettişi ise, “Hayır, bu biçimde bir çalışma yapıldığını hatırlamıyorum”. (G: İ. M. 13 /4) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Örgütler, teknolojik gelişmeler sonucunda oluşan rekabet koşullar içinde yaşamlarını sürdürebilmek ve gelişmelere uyum sağlayabilmek için bilgiyi sürekli kullanmak zorundadırlar. Bunun için örgütlerin geleneksel örgüt yapılarını değiştirip, bilgiye ulaşma, işleme ve değerlendirme yollarını örgütsel yapısına oturtarak yeniden yapılanmaları gerekmektedir [Elma , Demir, 200: 43]. Bakanlık Merkez ve Taşra Örgütünün amaç ve yapı işlevleri, em. önemlisi de denetim mekanizmasının bugün yapılacak bilimsel araştırmalara dayalı olarak düzenlenmesi ihtiyacı daha da ağırlık kazanmaktadır. Bilimsel bilgilerden yararlanma konusunda bakanlığın, taşra teşkilatının ve özelde de müfettişlerin ne durumda olduklarını anlamak için yönelttiğimiz soruya ilişkin, gerek müfettişlerin gerekse Teftiş Kurulu Başkanlığının bir teklif götürmediklerini, araştırmacılardan ve üniversitelerden de bu şekilde bir teklif almadıklarını belirtmişlerdir. Müfettişler, bu şekilde bir teklif gelmiş olsaydı bunun mutlaka değerlendirileceğini de eklemişlerdir. Yapılan araştırmalardan, Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerine ulaştırılan çalışmaların inceleneceğini ve inceleme sonuçlarının da araştırmacıya ulaştırılacağını söylemişlerdir, Milli Eğitim Bakanlığı’na ulaştırılmayan veya ulaştırılmayan araştırmaların incelenmediği anlamı da çıkmaktadır. Konuya ilişkin BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Müfettişlerden bu yönde bir teklif gittiğini zannetmiyorum. Üniversitelerden veya araştırmacılardan da şimdiye dek bu şekilde bir teklif gelmedi. Aslında ben bu şekilde bir teklifin üniversiteden yapılması gerektiğini düşünüyorum. Araştırmanın asıl sahibinin bu konuda istekli olması gerekir, işe buradan bakarsak bu görev akademisyenlere düşüyor denilebilir”. “Araştırmaların incelenebilmesi için önce bakanlığa ve bakanlığa bağlı ilgili birimlere ulaşması gerekir. Ve bildiğim kadarıyla da bakanlığa ulaşan her çalışma incelenir ve sonuçlar araştırmacıya bildirilir”. (G: B. M. 14 /5) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. İM-11 kodlu İlköğretim Müfettişi ise, “Hayır teklifte olduğunu zannetmiyorum”. “Araştırmaların ne

derece incelendiğine gelince. Milli eğitim bakanlığı kendi birimlerine ulaşan araştırmalara çok ciddi önem veriliyor. Bu araştırmalar inceleniyor ve sonuçları da geri bildiriliyor”. (G: İ. M. 1 /5) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

21. yüzyıla girerken 18. Yüzyılı sonlarında yaşanmaya başlanan sanayi toplumu kavramı, yerini bilgi toplumu kavramına bırakmıştır. 21. Yüzyılın özelliği, bilginin ön plana çıkmasıdır. Bu nedenden dolayı günümüz toplumuna bilgi toplumu denilmektedir. Varış [1981: 48] bilimsel araştırmanın temel amacının bilinenlerden bilinmeyenlere doğru yol almak ve bu doğrultuda bilgi üretmek olduğunu belirtmektedir. Varış’ ın belirttiği tanımda da görüldüğü gibi bilimsel araştırma teori geliştirmekle başlar ve araştırmanın yapıldığı bilim alanı için evrensel anlamda geçerliği olan yasalar geliştirilerek sonuçlanır. Korkut’ un [1984: 88] belirttiği gibi, araştırmalar çoğunlukla temel bilim disiplinin desteğinden yoksun bulunmaktadır. Araştırma sonuçları uygulamaya aktarılmamakta ve değerlendirilmemektedir. Mevcut araştırma malzemesi etkili kullanılmamaktadır. Müfettişler, eğitim denetimi alanında yapılan araştırmaların ele alınması ile ilgili, şimdiye kadar ne bakanlık müfettişlerinden ne de araştırmayı yapan araştırmacılardan bu yönde bir teklif yapılmadığını, teklif yapılmış olsaydı, Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından bu teklifin değerlendirileceğini belirtmişlerdir. Araştırmaların genel itibariyle yeterince incelenmediğini, bu konunun üzerinde daha fazla durulup, daha hassas olunmasının faydalı olacağı vurgulanmış ve bir araştırmanın incelenebilmesi için ilk önce bakanlığa ulaşması gerektiğinin altı çizilmiştir. MEB’ e ulaşmayan araştırmaların incelenmesinin zor hatta imkansız olduğu da belirtilmiştir. BM-8 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Bakanlık müfettişlerinden bu şekilde bir teklif yapılmadı. Araştırmacılardan da bu şekilde bir teklif geldiğini zannetmiyorum. Bu şekilde bir teklif gelseydi Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilirdi”. “Bakanlığa ulaşan araştırmaların yeterince incelendiğini düşünüyorum bakanlığa ulaşmayan araştırmalar için olumlu bir şey söyleyemem”. (G: B. M. 8 /4) şeklinde görüşünü belirtmiştir. Konuya ilişkin İlköğretim Müfettişleri ise, iki taraftan da (müfettişler ve araştırmacılar) bu yönde bir teklif yapılmadığını belirtmişler, böyle bir teklifin müfettişlerden değil bu teklifin araştırmayı yapan veya destekleyen kişilerin yapması gerektiğini söylemişlerdir. Eğitim denetim alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların tamamının daha fazla vakit ayrılarak incelenmesinin ciddi yararı olacağı

vurgulanmış, ancak eldeki imkanları da düşününce bunun biraz zor olduğu belirtilmiştir. İM12 kodlu ilköğretim müfettişi ise; “İlk önce şunu belirteyim iki taraftan da bu yönde bir teklif gitmedi. Keşke teklifle olsa hemen onu da yaparım”. “Ayrıca ben o şekilde düşünmüyorum. Eğitim denetim alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların hepsinin, daha fazla vakit ayrılarak incelenmesi daha güzel olacaktır. Ancak eldeki imkanları da düşününce bunun çok zor olduğunu da anlayabiliyorum”. (G: İ. M. 12 /5) şeklinde görüş ifade etmiştir. Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri araştırmalarının incelenmesi konusunda hemen hemen aynı düşünceleri paylaşmaktadırlar. Eğitim denetimi alanında yapılan araştırmaların bakanlıkça değerlendirilebilmesi için, araştırmanın bakanlığa ulaşması gerekir, aksi takdirde araştırmaların incelenmesi mümkün olamaz.

Eldeki bulgular değerlendirildiğinde Milli Eğitim Bakanlığında ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünde “Araştırma Sonuç ve Önerilerinin Sunumu” na ilişkin bir çalışma yapılmadığı, müfettişlerden ve akademisyenlerden de bu yönde bir teklif yapılmadığı belirlenmiş, müfettişlerin çoğu eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan çalışmaların MEB’ de yeterince incelenmediği, MEB’e ulaştırılmayan araştırmalarında incelenmeyeceği yada incelenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Denetmenlerin Sempozyumlara Katılımı ve Ne Derece Faydalı Olduğu

Değişme olgusunun etkilerine bağlı olarak, örgütler, planlanmış belli bir yönü olmasa da sistem kuramının da belirlediği gibi, kendiliklerinden değişime uğrarlar, aksi halde işlevlerinde kaymalar başlar. Çünkü değişme olgusu, işlevlerle de değişim gerektirir [Miles, 1975: 5-Aktaran; Başar, 1995: 103]. Sistemin diğer öğelerindeki değişimler, insan boyutunda da değişimi zorunlu kılar. Bu değişimler, bir uyum süreci olan eğitimi gündeme getirir. Eğitimde, insan boyutundaki nitel yetersizliklerin giderilmesi daha önemlidir, çünkü nitel yetersizlikler, nicel yetersizliklerden daha engelleyicidirler [Cem, 1976: 20-Aktaran; Başar, 1995: 103] Değişmenin sürekliliği, eğitimde de sürekliliği gerektirir. Diğer gereksinimlerdeki başkalaşmaya ve artış ölçüsünde, insan yetiştirme gereksinimi de artar [Telimen, 1972: 34; Aktaran; Başar, 1995: 103]. Özellikle insan ögesinin ağırlık taşıdığı örgütlerde, işlerin amaçlanan nicelik ve nitelikte

gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan koşul ve olanakların başında, işgörenlerin niteliklerinin geldiği söylenebilir. işgörenlerin niteliklerinin artırılması için kurum içinde yapılan programlar olduğu gibi, kurum dışında da belli zamanlarda eğitici programlar düzenlenmektedir. BM8 kodlu Bakanlık Müfettişi, akademik ortamlar da düzenlenen çalışmalarla ilgili görüşünü; “Evet kesinlikle. Ben bu amaçlı etkinliklerin daha sık yapılması taraftarıyım. Müfettiş arkadaşlarımız içinde kendilerini ifade etme olanağı olacaktır. Çünkü aslında bu şekilde bir sıkıntıda var. Müfettişlerin alanla ilgili kendi sorunlarını ve problemlerini ortaya koyabilecekleri farklı ortamları yok. Akademisyenlerle oluşturulacak bu tür ortamlar, bizim içinde onlar içinde yararlı olacaktır. Neden bu kadar kopuk olalım ki”. (G: B. M. 8 /4) şeklinde ifade etmiştir. Bu tür çalışmalara katılma olanağı olan müfettişler, görevli oldukları illerde bulunan üniversitelerin hazırlamış olduğu seminer ve sempozyum çalışmalarına katıldıklarını belirtmişler, bu tür seminer ve sempozyumlara teftiş kurulunun görevlendirdiği müfettişlerin ve özel ilgisi veya isteği olan müfettişlerin katıldığını söylemişlerdir. Farklı üniversitelerin hazırladıkları bu tür seminer ve sempozyumların denetim sistemi ve denetmenler için çok yararlı olduğunu belirterek, bu tür ortamların akademisyenler içinde yararlı olabileceğini vurgulamışlardır. BM-6 Bakanlık Müfettişinin görüşü ise, “ODTÜ’ de yapılan bir seminer çalışmasına katılma fırsatım olmuştu”. “Mutlaka bu tür çalışmalar gelişme ve yenileşmenin önünü açacaktır”. (G: B. M. 6 /4) şeklindedir. Yetiştirme ve geliştirme, belli bir edime ulaşmak için gereken öğrenme sürecini kısalttığı gibi, edimi de geliştirir, tutumları biçimlendirir, örgütün ve bireyin sorunlarının çözümüne yardımcı olur, gereksinimlerini karşılar, bireylerin güç ve değerlerini artırır [Başar, 1995: 103]. Yetiştirme amaçlı yapılan çalışmalar, belirli bir iş için düzenlenen eğitsel etkinlikler olarak, belli bir iş ve görev için sınırlandırılmamış olan “eğitim” den farklıdır ([Bursalıoğlu, 1982: 338]. Rollerini nedeniyle, genel eğitimle kazandırılmayacak yeterliklere sahip olmaları gereken eğitim denetçileri için “eğitim” yerine, genel eğitim sonrası düzeyini içereceği düşünülebilen “yetiştirme” kavramını kullanmak daha uygundur. Gelişmenin sağlanması için ilk önce bireysel daha sonra kurumsal gelişim amaçlanmalıdır. Bireysel gelişim içinde hem kurum içinde hem de kurum dışındaki ortamlar çok verimli kullanılmalıdır. Müfettişler için kurum dışı alan olan üniversitelerde yapılan bu çalışmalardan da yararlanmanın, bireysel ve kurumsal gelişim için ciddi yararı olacağı kesindir. Konuya ilişkin İM-11 kodlu İlköğretim

Müfettişi, “Evet daha önce tür çalışmalara katıldım. Üniversitelerdeki seminerlere davet edilmişim ve bu davet üzerine de katılma imkanı bulmuştum”. Şeklinde ve “Bakın bu tür etkinliklerin yararı, sizin bakış açınızla ilgili. Yani kurumda aldığınız hizmetiçi eğitim programlar gibi. Eğer bu seminer, sempozyum çalışmalarının yararına inanır ve bir şeyler almaya uğraşıverirseniz ciddi faydasını görürsünüz. Ama ben açıkçası bu tür etkinliklerin değerlendirildiğinde çok yararlı olduğunu bizzat gördüm. Bence bu tür çalışmalar daha sık düzenlenmeli”. (G: İ. M. 11 /4) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknoloji, birey ve toplumun sosyal ve ekonomik işlevlerini değişikliğe zorlamaktadır. Bu değişen ve gelişen ortamda, sistemlerin dengeleri bozulmakta, yeni durumlara uyum sağlayabilmek için yeni gelişmelerden haberdar olma ve bunları uygulaması zorunluluk haline gelmektedir. Sistem içerisinde ayak durmanın tek yolu gelişmelere uyum sağlamaktır. Eğitim denetimi uygulamalarına bakıldığında, başlangıçtan bugüne dek, , yönetimde olduğu gibi denetim anlayışında da bazı önemli değişmelerin olduğu görülmektedir. Ancak geçmişteki denetim uygulamalarına yön veren anlayışların izleri, bugünkü uygulamalarda hala görülmektedir. Son yıllarda da eğitim “insan kaynaklarının geliştirilmesi” ne önem verildiği örgütlerin insan kaynağını geliştirmeyi ve etkili biçimde kullanmayı amaçlayan bir denetim anlayışının vurgulandığı görülmektedir [Aydın, 1982: 2]. Denetim anlayışındaki değişikliğin oluşabilmesi için müfettişlerin niteliğinin de geliştirilmesi gerekmektedir. Bu açıda bakıldığında gelişmeleri her zaman bir adım önde takip eden üniversitelerin çalışmaları da dikkate alınmalıdır. BM-1 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Hayır, seminer veya sempozyum etkinliklerine katılmadım. Çok istedim ama fırsat ve zaman bulup gitme olanağım olmadı”. “Bakın ben gitsem de gitmesem de bu çalışmaların gerek müfettişler için gerekse denetim sistemi için yararı olacaktır. Teftiş Kurulu Başkanlığının üniversiteler de düzenlenen seminer çalışmaları için görevlendirdiği müfettişler, daha sonra bu çalışmaları bakanlık müfettişlerine aktarmaktalar. Bu sayede seminer çalışmalarının bizler içinde yararlı olmasını sağlıyor”. (G: B. M. 1 /3) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Konu ile ilgili görüşlerini aldığını müfettişlerin büyük bir bölümü, üniversitelerde düzenlenen seminer ve sempozyum etkinliklerine katılma fırsatı bulamadıklarını belirtmişler, bunun yanında bu tür etkinliklerin müfettişler, denetim faaliyetleri ve akademisyenler içinde çok yararlı

olduğunu söylemişlerdir. Denetim alanı ile ilgili bilimsel çalışmaları ve bu çalışmaları yapan araştırmacılarla görüşme olanağı bulduklarını bununda çok faydalı olduğunu ve olacağını vurgulamışlardır. Eğitim alanındaki yenilikleri özelde de denetim alanındaki çalışmaları takip etmede çok yararı olacağını söylemişlerdir. Üniversitelerin bu tür etkinlikler öncesi Teftiş Kurulu Başkanlığı'na davet gönderdiğini ve Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın bir veya iki bakanlık müfettişini bu çalışmaya katılması için görevlendirdiğini de belirtmişlerdir. Ayrıca gitmek isteyen müfettişlerde Teftiş Kurulu Başkanlığına dilekçe ile başvurup bu seminer çalışmasına katılabileceğini eklemişlerdir. BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi, "Hayır ne yazık ki bu tür bir etkinliğe katılma fırsatım olmadı ama bu şekilde bir çalışmaya zaman ayırıp gitmek isterdim". "Tabi ki düşünüyorum. Teftiş Kuruluna bu tür çalışmalar için davet gelir ve Teftiş Kurulu bir veya iki bakanlık müfettişini bu çalışmaya katılması için görevlendirir. Ayrıca gitmek isteyen müfettişlerde Teftiş Kurulu Başkanlığına dilekçe verebilir. Seminer çalışmasına katılan bakanlık müfettişi de konu ile ilgili diğer bakanlık müfettişlerini bilgilendirir. Aslında bu tür etkinliklere katılamasak da, etkinlikler hakkında bilgilendiriliyoruz". (G: B. M. 14 /4) biçiminde görüş belirtmiştir. Konuya ilişkin bir İM-4 kodlu İlköğretim Müfettişinin görüşü, "Hayır, şimdiye hiç fırsatım olmadı". "Söylediğim gibi katılma fırsatım olmadı. Ancak ben bu şekilde hazırlanmış çalışmaların hem eğitim sistemi için hem de müfettişler için yararlı olacağını düşünüyorum. Tabi bu çalışmaların sadece müfettişler için yararlı olacağını söylemek yanlış olur. Üniversite ortamının da, araştırmacılarında bu çalışmalardan yararlanacağını da bilmek gerek". (G: İ. M. 4 /4) şeklindedir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, "Denetmenlerin Sempozyumlara Katılımı Ve Ne Derece Faydalı Olduğu" konusunda olumlu düşündükleri, bu tür etkinliklerin denetmenler ve denetim sistemi için çok yararlı olacağı sonucuna ulaşılmış, bu tür etkinliklere katılım oranının ise özellikle İlköğretim Müfettişlerinde oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Üniversitelerde düzenlenen bu tür etkinliklere ilişkin, katılmış olsun olmasın tüm müfettişler seminer ve sempozyum çalışmalarının yararlı olacağını söylemişlerdir. BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi, "Hayır, ne yazık ki bu tür etkinliklere katılma fırsatım olmadı". "Katılmadım ancak, ben bu tür etkinliklerin hem denetmenler hem de denetim sistemi açısından

faydası olacağını düşünüyorum. Bu tür etkinliklere katılan yöneticilerimiz ve müfettiş arkadaşlarımız memnun ayrılmışlar. Karşılıklı fikir beyanlarının olabilmesi de daha yararlı ve gelişime açık olduğunu göstermekte”. (G: B. M. 5 /3) şeklindeki veriler yorumu olası kılmaktadır.

Uygulanan Anketlerin Geri Bildirimi

Bilimsel doğrular ve yargılar mutlak değildir. Bilimsel bilgi hem tür, hem en son ulaştığı nokta olarak mümkün olanlardan sadece bir tanesidir. Kesin ve doğru tektir, diğer bir deyişle mutlak gerçek tektir, diğer bir deyişle mutlak gerçek tektir, bilimsel bilgi de bu mutlak gerçeğe ulaşmak için izlenen bir yoldur. Ama elde edilen sonuçları mutlak gerçeklik olarak göremeyiz. Önceden doğru olan bugün doğru olmayabilir; bugünün doğruları da yarın doğru olmayabilir. Bilimsel bilginin değeri sadece kullanılan bilimsel yöntemle değil, bilimin içinde yapıldığı toplumun koşullarına bağlıdır [Özden, 2002: 71]. Bilim, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmenin lokomotifidir. Bilimin temel dayanağı bilimsel araştırmalardır. Bilimsel araştırmalar, bilimsel yöntemlerle sorunlara çözüm arama yoludur. Yani, bilimsel araştırma; var olan bir sorunun ortadan kaldırılabilmesi için yapılan bir dizi çalışmayı içermektedir. Bilimsel çalışmalar farklı kademelerde farklı ünvanlara sahip kişiler tarafından yapılmakta, araştırmanın içeriğine göre bazen bireysel olarak bazen de ekip çalışması olarak gerçekleştirilmektedir. Türkiye’ de bilimsel çalışmaların büyük bir çoğunluğunun yapıldığı merkezler ise üniversitelerdir. Üniversitelerde yapılan bilimsel araştırmaların bir çoğunu da yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır. bu araştırmaların, ilgili alana, yani uygulama alanına ulaşma oranı ile ilgili BM-1 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Burada araştırmacılar tarafından bizlere uygulanan anket çalışmalarını doldurup yolladıktan sonra bir daha görme olanağımız olmuyor. Ben bu anket çalışmalarının sonuçlarını ve yapılan araştırmaların ayrıntılarını görmek isterim ancak söylediğim gibi bu çalışmalar anketleri doldurduktan sonra göremiyoruz”. (G: B. M. 1 /4) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Müfettişler anket çalışmalarının sonuç ve önerilerinin kendilerine ulaşmadığını, araştırmacıların anketlerle ilgili geri bildirim yapmadıklarını belirtmişler, anket çalışmalarının sonuç ve önerilerinin kendilerine ulaşmasının çok yararlı olacağını, hem müfettişler için hem de denetim sistemi için bu anket sonuçlarını

incelemelerinin faydalı olacağını söylemişlerdir. Aynı şekilde Bakanlık Müfettişleri gibi İlköğretim Müfettişleri de, eğitim denetimi alanında uygulanan bu anketlerin geri bildirimini yapılmadığını ancak cevaplandırdığımız anketlerin sonuçlarını görmek istediklerini, bunun da çok yararlı olacağını belirtmişlerdir. İM-2 kodlu İlköğretim Müfettişi görüşünü, “Anketlerin sonuçları müfettişlere geri yollanmıyor. Şimdiye kadar bu çalışmaların geri bildirimini yapan kimse olmadı. Ancak tabii ki bu anketlerin sonuçlarını görmek isterim. Sonuçta bu anketler bizlere uygulanıyor ve sonuçları bir şekilde bizleri de ilgilendirir”. (G: İ. M. 2 /4) şeklinde belirtmiştir. İM-8 kodlu İlköğretim Müfettişi, tüm müfettişlerden farklı olarak; yüksek lisans ve doktora tezlerinin ne kadar güvenilir olduğunun da ayrı bir tartışma konusu olduğunu ve bu tezlerin çokta güvenilir olmadığını belirtmiştir. İM-8 kodlu İlköğretim Müfettişi konuya ilişkin görüşünü, “Hayır sunulmuyor. Tabii ki bu anketlerin sonuçlarının bildirilmesini isterim. Ama diğer bir yandan bu çalışmaların (yüksek lisans ve doktora tezi) ne kadar güvenilir ve objektif olduğu da ayrı bir tartışma konusu. Açıkçası ben bu tezlerin çokta güvenilir olduğunu da düşünmüyorum”. (G: İ. M. 8 /3) şeklinde ifade etmiştir. Ancak bazı müfettişler, anket çalışmalarının kendilerine ulaşmadığını belirtmişler ve bunun yanında anket sonuçlarının çokta önemli olmadığını ve bu araştırmaların sonuçlarını çokta merak etmediklerini söylemişlerdir. İM-5 kodlu İlköğretim Müfettişi görüşünü; “Hayır sunulmuyor. Aslında sunuma gerek olduğunu da düşünmüyorum. Bu şekilde hazırlanmış ve özel olan araştırmaların sonucunu bilmekte istemem doğrusu”. (G: İ. M. 5 /4) şeklinde ifade etmiştir.

Bu bulgular gözönüne alındığında Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, “Uygulanan Anketlerin Geri Bildirimi” nin yapılmadığı konusunda olumsuz, geri bildirim yapılmasını isteme konusunda ise olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Müfettişlerin tamamı uygulanan anket çalışmalarının hiçbirisinin kendilerine ulaşmadığını belirtmiş, İM-3 ve İM-5 kodlu İlköğretim Müfettişleri hariç yine tüm müfettişler uygulanan bu anketlerin geri bildirimini yapılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Denetmen ve Araştırmacının Görüşme Düzeyleri

Ergün [1999: 6], Bilimsel araştırmayı; hipotetik önermelerin sistemli, kritikçi ve empirik olarak araştırılmasıdır, şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımda bilimsel araştırmacının amacı kuram geliştirmektir, kuramın amacı da olayı anlamak ve açıklamaktır. Güvenç [1994: 23] her bilimin bilgi ürettiğini ancak her bilginin bilimsel olmadığını söylemiştir. Bilimsel görüldüğü halde geçerli ve güvenilir olmayan, bilim kökenli olmadığı halde geçerli ve güvenilir bilgiler vardır. Bilimsel bilginin temel ölçütü, belli bir yöntemle incelendiği konuya elverişli (terarlanabilir) veri toplama teknikleri kullanmasıdır. Bilimsel bilgiyi diğer bilgi türlerinden ayıran en önemli fark, bilginin nasıl ve hangi yoldan elde edildiğidir. Bilimsel bilgi doğrulanabildiği gibi yanlışlanabilirde [Güvenç 1994: 25]. Eğitim denetimi alanında yapılan araştırmalarda veri toplama aracı olarak kullanılan anket çalışmaları sırasında, müfettişlerle araştırmacının çoğunluk görüşmedikleri hatta tanışmadıkları belirtilmiştir. Eğitim araştırmaları, eğitimin süreç ve sonuçlarına ilişkin olan insan davranışlarını konu edinir. Bu nedenle eğitim araştırmaları, sosyal ve davranış bilimleri kategorisi içinde yer alır. Sosyal ve davranış bilimlerinin yöntem ve tekniklerini izler [Varış, 1981: 47]. Bu nokta da bilimsel çalışmaların özellikle sosyal bilimlerde uygulanması, toplumsal alanlarda ve insan davranışları üzerinde yapılan araştırmaları içermektedir. Tabii problemin niteliğine göre yöntem ve teknik değiştirilebilir. Araştırma öncesinde araştırmayı yapan kişi (araştırmacı) ile deneğin (müfettiş) arasındaki ilişkinin boyutu ile ilgili müfettişler, araştırmacı ile görüşme olanakları olmadığını zaten bunun olmasının da çok zor olduğunu belirterek, Teftiş Kurulunun da belli bir mesai olmadığını, sadece işi olan müfettişlerin bulunduğunu, diğerlerinin görevli olduğunu ve meşgul olduklarını söylemişlerdir. Genel itibarıyla anketlerin Teftiş Kurulu Başkanlığının da ilgili bir birime bırakıldığını ve anketler cevaplandırıldıktan sonra oradan tekrar alındığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte yeterince zorunluluk arz eden resmi bir ilişki olduğunu da belirtmişlerdir. Diğer yandan kendilerine ulaşan bu tür anket çalışmalarını mümkün olduğunca cevaplandırdıklarını, Teftiş Kurulundaki tüm müfettişlerin müsait oldukları zamanlarda ellerinden geldiği kadar araştırmacıların hazırladıkları anket çalışmalarına vakit ayırdıklarını söylemişlerdir. BM-9 kodlu Bakanlık Müfettişli, “İlk önce şunu belirteyim; araştırmacı ile müfettişin görüşme olanağı bulması çok zor. Müfettişin mesai

saati yok, sadece işi olduğu zaman teftiş kuruluna gelir. Zaten araştırmacıda anket çalışmasını teftiş kurulunun gerekli birimine bırakır ve gider. Müfettiş bu anket çalışmasını vakit bulduğunda imza karşılığında cevaplandırır. Belli bir süre sonra araştırmacı gelir ve cevaplandırılan anketleri alır ve gider. Yeterince resmi bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Araştırmanın bilimsel niteliği ve nezaketi açısından da çok verimli olduğunu düşünmüyorum”. “Kendi adımları da müfettiş arkadaşlarımız adına da; bize ulaşan anket çalışmalarını elimizden geldiği kadar cevaplandırmaya çalışıyoruz. Bu tür çalışmalara çok uzun zaman ayırmamasak ta, gelen anketleri boş göndermediğimizi söyleyebilirim”. (G: B. M. 9 /4) şeklinde görüş belirtmiştir. İM-2 kodlu İlköğretim Müfettiş ise görüşünü, “Evet dediğiniz gibi bunun resmi bir ilişki olduğunu söyleyebilir. Sonuçta biz bu anketleri hazırlayan araştırmacıları görmüyoruz. Anketleri cevaplandırıyor ve geri veriyoruz. Görüşme olanağı bulamadığınız birisiyle ne kadar samimi bir ilişki kurabilirsiniz. Ama ben şahsen araştırmacılarla oturup konuşmayı ve araştırmanın içeriği hakkında bilgi almayı tercih ederdim”. “Teftiş Kuruluna ulaşan ve oradan da ilköğretim müfettişlerine gelen anketler boş gönderilmez. Tüm müfettiş arkadaşlarımız vakit buldukları an bu anketlerle ilgilenir ve bu çalışmaları cevaplandırır. Bu konuda tüm müfettişlerin iyi niyetli olduğunu söylemeliyim”. (G: İ. M. 2 /4) şeklindedir.

Bu bulgular gözönüne alındığında Bakanlık Müfettişleri ve ilköğretim Müfettişleri “Denetmen ve Araştırmacının Görüşme Düzeyleri” nin yetersiz olduğu, müfettişlerin araştırmacı ile görüşme olanağının olmadığı ve aralarında ki ilişkininde resmîyetin ötesine geçmediği ancak müfettişlerin kendilerine ulaşan veya ulaştırılan tüm anketlere ellerinden geldiğince cevap verdikleri ve boş göndermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Araştırmacıları görme olanağımız pek olmuyor. Anket çalışmaları büroya bırakılıyor. Anket çalışması için teftiş kurulundan resmi bir yazı çıkıyor ve müfettiş arkadaşlarımızda bu anketleri imza karşılığında dolduruyor”. “Müfettiş arkadaşlarımıza ulaşan bu tür anket çalışmaları çoğunlukla boş dönmez. Burada bulunan tüm müfettişler müsait oldukları zamanlarda ellerinden geldiği kadar yardımcı olur ve vakit ayırırlar. Bu konuda tüm müfettiş arkadaşlarımız yardım severdir”. (G: B. M. 5 /4) şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırma Sonuçlarının ve Önerilerinin Uygulanabilirliği

Karasar [1995: 22], araştırmayı bir aydınlanma süreci olarak ifade etmektedir. Yine Karasar'ın aktardığına göre Mouly ve Best [1963, 1959] araştırmayı, sorunlara güvenilir çözümler aramak amacı ile planlı ve sistemli olarak verilerin toplanıp çözümlenmesi, yorumlanıp değerlendirilmesi ve sonucun rapor edilmesi sürecidir şeklinde tanımlamaktadır. Kaptan [1978: 14] araştırmayı amaçlı, planlı ve sistemli olarak verilerin toplanması, gruplandırılması, analizi, sentezi, açıklaması, yorumlanması ve değerlendirilmesi işlemleriyle sorulara güvenilir çözüm yolları bulma sürecidir şeklinde tanımlamaktadır. Araştırmalarla ilgili yapılan bu açıklamalar ışığında anket uygulamaları sonunda ortaya çıkan araştırma sonuç ve önerilerine ilişkin; BM-1, BM-2, BM-4, BM-6, BM-8, BM-12, BM-16 kodlu Bakanlık Müfettişleri; Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı veya yapacağı çalışmalarda dolaylı yada dolaysız olarak değerlendirilme ihtimalinin bulunduğunu, ancak bu araştırmaların direk uygulamaya geçmesinin mümkün olmadığını belirtmişler, araştırmaların MEB' de uygulamaya geçebilmesi için; araştırmanın her aşamasında bakanlıktaki ilgili birimlerle koordineli hareket edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu arada anketlerin profesyonelce hazırlanmadığı, birçok ankette eksik noktalar olduğunu ve bazı çelişkilerin bile olabildiğini söylemişler, bunun da ne yazık ki araştırmaların güvenilirliği etkilediğini belirtmişlerdir. BM-6 kodlu Bakanlık Müfettişi; "Dediğim gibi araştırmaların uygulanabilirliğini bir çok şey etkiler. Ancak bu şekilde uzaktan yapılacak bir veri toplama çalışmasıyla ortaya çıkan öneriler ne derece objektif ve uygulanabilir olur. Bu noktada araştırmacının kendi çalışmasına daha fazla sahip çıkması ve araştırmanın verilerini daha dikkatli toplaması gerekir. Ancak bu şekilde özen gösterilirse ortaya çıkan sonuç ve öneriler uygulanabilir olur. Araştırmacının yaptığı çalışmanın amacını ve içeriğini örneklem ne kadar anlatabiliyor? Uygulayıcı bu araştırmayı ve dolayısıyla anketi ne kadar dikkate alıyor? Ne kadar zamanını ayırıyor? Araştırmanın sonuçları nasıl ve ne şekilde çıkarılıyor? Gibi bir çok soru. Bunların hepsi etkilidir". (G: B. M. 6 /4) şeklinde görüşünü belirtmiştir. Balcı [1992: 47], bilimsel araştırmada sorun çözmeyi merkeze alıp "bu yolla nesnel bilgiye ulaşılması hedeflenir" demektedir. Yıldırım [1966: 12] araştırmanın tanımını ise şöyle yapmaktadır: Araştırma, gerçek durumlarda ortaya çıkan sorunlara güvenilir çözüm yolları arama, sorunlara doğru cevap bulma

çabasıdır. Kerlinner [1973: II] “Doğal olgular arasında var olduğu düşünölen ilişkiler hakkında kurulan ifadelerin eleştirel, deneysel, kontrol edilmiş ve sistematik bir incelmesidir” şeklinde araştırmayı tanımlamaktadır. Anderson [1990: 4] araştırmayı, “Temel olarak bir hipotezin test edilmesi yada bir sorunun açıklanmasına ilişkin bir sorun çözüme etkinliğidir” şeklinde tanımlamaktadır. Yapılan akademik bir çalışmanın gerçek bir araştırma olması için problem belirleme aşamasından başlayarak her aşamasında büyük özen gösterilmesi ve üzerinde yoğun bir biçimde çalışılması gerekmektedir. Özellikle eğitim denetimi alanında yapılan akademik araştırmaların sonuç ve önerilerinin ne derece uygulanabilir olduğuna, İM-1, İM-10, İM-12, İM-13 kodlu İlköğretim Müfettişleri; Yapılan araştırmaların tüm aşamalarının dikkatli bir biçimde hazırlanmış, istatistiki verilerin dikkatle ele alınmış ve güvenilir yorumlar ortaya koyulmuş ise; bu araştırmanın uygulanma olanağı olabileceğini belirtmişlerdir. Bu ancak özenle hazırlanmış ve büyük emek sarf edilmiş araştırmalar için geçerli olduğu vurgulanmıştır. İM-1 kodlu İlköğretim Müfettişi; “Ben şahsen eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların tamamının sonuç ve önerileri bakımından uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum. Ancak daha dikkatli bir incelemeyle ve çalışmayla değerlendirilecek sonuçlarda elde edilebilir. Ben bu konuda önyargılı değilim, öylede olmak istemiyorum. Mutlaka içerisinde değerlendirilecek sonuçlar mevcuttur. Ben şunu söylemeye çalışıyorum, bu tür kaliteli araştırmalarda sayıca çok az”. “Tabi ki şunu da bilmek gerekiyor; bu araştırmalar sonunda elde edilen istatistiki verilerde ne derece objektif biçimde elde edilmiş. Bu da araştırmanın güvenilirliği açısından önemli bir etken. Çok objektif koşullarda elde edilmemiş verilerin ortaya koyduğu sonuçlara ne kadar inanabilirsiniz? Siz bu şekilde bir çalışmayı kendi alanınızda ne derece ciddiye alıp kullanırsınız? Araştırmacıların bunlara dikkat edip, belli noktalarda kendilerini de eleştirmeleri gerektiğini düşünüyorum”. (G: İ. M. 1 /5) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Araştırma, her türlü öğrenmenin ve gelişmenin özüdür. Bu yönüyle, araştırma çabaları toplumların sosyo-ekonomik gelişmelerini sağlayan ve onu hızlandıran önemli bir değişkendir [Karasar, 1994: 1]. Araştırma ile ilgili verdiğimiz tanımlardan da anlaşılacağı gibi araştırmanın temelinde sorun çözüme yatmaktadır. Var olan bir sorun detaylarıyla incelenip bu sorun hakkında bilgi toplanarak soruna çözüm önerisi

getirmek araştırmaların temel amaçlarındandır. Eđitim denetimi alanında yapılan araştırmalarla ilgili olumlu dūřünen mūfettiřler olduğu gibi olumsuz dūřünen ve daha çok eleştirel baa mūfettiřlerde vardır. BM-9, BM-10, BM-11, BM-13, BM-14 kodlu Bakanlık Mūfettiřleri, sınırlı bir zaman diliminde, amaç ve içeriği tam olarak bilinmeden cevaplandırılan anketlerin ve araştırma sonucunda elde edilen sonuçların gūvenilirliđinin tartişıldığı araştırmaların çok fazla uygulama alanı bulamayacağını belirtmişler, eğitim alanında yapılan araştırmaların bir çoğunun sayısal verilerle ifadesinin de çok doğru bulunmalarını sūylenmiřlerdir. Araştırmalarla uygulamalar arasında ciddi kopukluk olduğu ve aradaki bu uçurum giderilmediği mūddete araştırmaların uygulama alanı bulamayacağı da vurgulanmıştır. BM-9 kodlu Bakanlık Mūfettiři, “Tabi ki anket çalışmalarının diğer bir dezavantajı da o. Sınırlı bir zaman diliminde, amaç ve içeriği tam olarak bilinmeden cevaplandırılan bu anketlerin gūvenilirliđi de bir tartişma konusu. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçların gūvenilirliđinin tartişıldığı bir çalışmada bence çok fazla uygulama alanı bulamaz. Zaten eğitim alanındaki çalışmaların bir çoğunun sayısal verilerle ifadesi de bence çok doğru değil”. (G: B. M. 9 /4) şeklinde gūrūř belirtmiştir. Varış [1981: 48] bilimsel araştırmaların temel amacının bilinenlerden bilinmeyenlere doğru yol almak ve bu doğrultuda bilgi üretmek olduğunu belirtmektedir. Yani bilimsel araştırma teori geliştirmekle başlar ve araştırmanın yapıldığı bilim alanı için evrensel anlamda geçerliği olan yasalar geliştirilerek son verilir. Karasar [1984: 21], bilimsel araştırmaların ilk önce bir gereksinimle başladığını vurgulayarak, zihinsel yada fiziksel, doğrudan yada dolaylı olarak insanları rahatsız eden durumların ortadan kaldırılması gereksinimi şeklinde açıklamıştır. Bilimsel araştırmalarda ki gelişimin bir leđi de alandaki uygulamalara katkısı ile de lūlmektedir. Özellikle toplumsal bilimlerde bu uygulanabilirlik daha da önem kazanmaktadır. Eđitim denetimi alanında ki araştırmaların sonuçlarına daha çok olumsuz bakan İM-2, İM-3, İM-4, İM-5, İM-6, İM-8, İM-9, İM-11 kodlu İlköğretim Mūfettiřleri; denetim alanı ile ilgili yapılmış anketlerin çok sağlıklı ortamlarda doldurulduğunu (cevaplandırıldığını) dūřünmediklerini, bunun da aslında araştırmanın gūvenilirliđi ve dolayısıyla geçerliliğini olumsuz yönde etkilediğini sūylemiřler, bu çalışmaların hem araştırma sūrecinde hem de anket çalışmalarında uygulamaya dnūk olmadığını belirtmişlerdir. İM-11 kodlu İlköğretim Mūfettiři, “Araştırmaların uygulanabilir olmasını etkileyen bir çok etken var. Bunların

başında da araştırmanın niteliği. Eğer ortaya kaliteli bir çalışma çıkarmışsanız ve ilgili birimlere de bu çalışmanızı ulaştırmışsanız mutlaka değerlendirilecektir. Benim bildiğim kadarıyla Milli Eğitim Bakanlığına ulaştırılan her araştırma ilgili birimler tarafından incelenir ve sonuçları da bildirilir. Tabi her araştırmanın değerlendirilmesi mümkün değil. Ama dediğimiz gibi kaliteli bir araştırma mutlaka hakkettiği ilgiyi görecektir”. “Peki şuan ortaya koyulan araştırmalar için ne diyebiliriz. genel olarak eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış araştırmaların uygulanabilir olduğu kanısında değilim. Hepsini reddettiğimi söyleyemem, mutlaka içerisinde iyi yapılmış araştırmalar vardır. Ancak dediğim gibi genel olarak çok iyimser değilim. Burada cevaplandığımız anketleri de işin içine kattığımda verilerin çokta elle tutulur olduğunu düşünmüyorum”. (G: İ. M. 11 /5) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri “Araştırmaların Sonuç ve Önerilerinin Uygulanabilirliği” konusuna temkinli yaklaştıkları, genel itibari ile araştırmaların uygulanamaz olduklarını, ancak bazı müfettişler araştırmaların nitelik açısından geliştirildiğinde uygulanabilecekleri sonucuna varılmıştır.

Araştırmaların, Uygulamadaki Gelişmelere Katkı Düzeyi

Eğitim araştırmaları; bilimsel yöntemin sistemli ve planlı bir şekilde eğitim problemlerinin çözümüne uygulanması işidir. Toplumsal alanlarda ve insan davranışları üzerinde yapılan araştırmalar, bilimin ana ilkelerini izlemekte, ayrıntıda değişiklik yapılırsa bile esasta bu bilimsel yöntemin uygulaması olmaktadır. Eğitim araştırması, eğitim problemlerinin çözümüne ya da ortaya çıkarılmasına ve eğitim biliminin geliştirilmesine yönelik, yöntem ve teknikleri problemin niteliklerine göre değiştirilebilen amaçlı, sistemli, planlı ve disiplinli bir süreç [Kaptan, 1982: 40] olarak ele alınmıştır. Aynı şekilde eğitim denetimi alanında yapılan araştırmalar da, tüm bilimsel araştırmalar gibi, bilimsel çerçevede ve belli kriterler kullanılarak problemin saptanmasını ve buna ilişkin verilerin ortaya konup, çözüm önerilerinin belirtilmesini amaçlamaktadır. Bu noktada eğitim denetimi alanında yapılan araştırmaların uygulamaya da ağırlık vermesi gerektiğini, görünür de en ciddi sorunun da bu olduğunu

denetim alanına yararlı olacağı ve bir şekilde faydalanılabileceğini de belirtilmiştir. Buna ilişkin araştırma verileri ele alındığında BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi araştırmalarda en ciddi sorunu, kuramsal alanla uygulama arasında ki farkların oluşturduğunu, ancak buna rağmen denetim alanı ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin faydası olacağını ifade etmiştir. BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi görüşlerini, “Evet aslında aradaki en büyük farkta buradan kaynaklanıyor. Denetim uygulamaları ile denetim alanı ile ilgili kuramsal bilgilere dayanan kaynaklar. Aradaki bu ciddi soruna rağmen; eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin uygulamaların yenilenmesine ve gelişmesine faydası olacağını düşünüyorum”. (G: B. M. 5 /4). BM-13 kodlu Bakanlık Müfettişi görüşlerini, “Niteliği ne olursa olsun bu tür araştırmaların, denetim sisteminin gelişmesine ve yenileşmesine faydası olacaktır. Ama sizinde belirttiğiniz gibi aradaki en büyük sorun kuram ile uygulama arasındaki farklılıklardır. Bu farklılığın en aza indirilmesi araştırmaların fayda düzeyini arttıracaktır. (G: B. M. 13 /4) şeklinde ifade etmiştir.

Toplumların hem farklılaşmalarında hem de dönemlerine göre daha ileri gitmelerinde en temel ölçüt bilim ve bilimsel araştırmalardır [Doğan, 1994: 32]. Değişim sürecinin ve sonuçlarının ülkeleri etkilemesi ve yeni sorunlara yol açması kaçınılmaz bir gerçektir. Bu sorunlara çözümler arama konusunda toplumların bilim ve eğitim kurumlarına ve onların eşgüdümüne büyük gereksinme vardır. Güncel sorunlara çözüm arayan bilim ile eğitim kurumlarına ve onların eşgüdümüne büyük gereksinme vardır. Güncel sorunlara çözüm arayan bilim ile eğitim uygulamaları, gelecek yıllara özgü sorunlara, gelişmelere ve değişim eğilimlerine yönelik kestirimleri ve çalışmalarını da eşgüdüm ve etkileşim içinde başlatmak ve yürütmek zorundadır [Özoğlu 1994: 80]. Ülkelerin araştırma-geliştirme sistemlerini üniversiteler, kamu araştırma kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarından oluşmaktadır. Bu üç araştırma kuruluşunun temel işlevleri Gürüz [1994: 101] sıralamıştır. Üniversitelerin işlevi; temel bilimsel ve uygulamalı araştırmalar ile yeni kavramların ortaya konmasına öncülük etmek. Kamu araştırma kuruluşlarının işlevleri; uygulamalı araştırmalar yapmak, destek hizmet ve teknolojileri alanlarında araştırmalar yapmaktır. Özel kuruluşların işlevleri; mülkiyet teknolojilerini geliştirmektir. Ülkemizde yapılan araştırmalar ile uygulayıcı durumunda olan örgütler arasında araştırmaların uygulamaya geçirilmesi noktasında bir çok sıkıntının

bulduğunu bunların başında da araştırmaların ve tabi ki araştırmacıların çalışmalarında uygulanabilirlik kaygısı içerisinde olmamaları ve bunun araştırmaya direk yansması olarak belirtilebilir. Araştırma kapsamında bulunan örgüt üyelerinin çoğunluğu; Eğitim denetimi alanındaki uygulamalar ve alanın ihtiyaçları çok ciddi analiz edildiği takdirde bu tür araştırmaların faydası olabileceğini belirtmişler, denetim çalışmalarını geliştirecek, yenileştirecek her türlü araştırmanın da değerlendirilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Araştırmalarda yapılan en büyük hatanın kuramsal sorunlarla boğulup gitmesi oluğunu belirtip, araştırmalarda buna dikkat edildiği takdirde araştırma niteliğinin de artacağını vurgulamışlardır. BM-12 kodlu bakanlık müfettişi genel manada bir araştırmanın uygulama alanına etki edebilmesi için, kuramsal alanın dışına çıkması gerekliliğine bağlıyarak, “Bence sorunun cevabı kendi içinde; araştırmaların denetim uygulamalarında gelişimi sağlaması için kuramsal alandan çıkmaları gerek. Bu sadece eğitim denetimi alanı için geçerli değil. Ülkemizde yapılan bir çok araştırma sadece kütüphanelerde ve literatürlere bağlı kalınarak yapılıyor”. (G: B. M. 12 /4). Sadece araştırma yapmak ve bunu literatüre sokmak bir araştırmacının tek amacı olamaz. Yapılan her araştırmanın uzun zaman ve emek harcanarak yapıldığı düşünülürse, çalışmaların ilgili kurumlarca değerlendirilip, uygulanabilirliği de olmalıdır. Ancak tabi ki bunun için tüm birimler için belli bir araştırma bilgisine de ihtiyaç var. “Araştırma yapabilmek, yapılan araştırmalardan yararlanabilmek, ondan etkilenebilmek her şeyden önce belli düzeylerde teknik bilgi ve beceriler ile bilimsel tutum ve davranışlardan oluşan genel bir araştırma kültürünü gerektirir”. [Karasar, 1993]. BM16 kodlu bakanlık müfettişi görüşünü “Akademik ortamda hazırlanmış tez çalışmalarının denetim sistemi için yararlı olacağı muhakkak. Ancak araştırmaların gelişimi ve yeniliği sağlamaları için; kurumun yapısını çok dikkatli incelemeleri gerekmekte. Varolan durumu çok iyi analiz etmeden geliştirmeye yönelik önerilerin sunulması pek geeki olmaz. Ben kuramsal alanla uygulamaların birbirinden çok farklı şeyle olduğunu düşünmüyorum. Sonuçta ikisi de birbirine bağlı ve bağımlı olan iki kavram. Uygulamaların kaynağını da kuramsal bilgiler teşkil eder. Bu noktadan bakarsanız uygulamalarda kuramsal bilgileri reddedemezsiniz. Ancak kuramsal alan uygulamalardan koptuğu zaman işlevini yitirir ve uygulanabilir olmaktan, geeki olmaktan çıkar”. (G: B. M. 16 /4) şeklinde ifade etmiştir. “Ülkemizde kuram-araştırma ilişkisinden bahsetmenin güç olduğunu belirtmektedir. Kuram-araştırma ilişkisinden

bahsetmenin güçlüğünden haklı bir şekilde yakınılmaktadır. Ancak buraya bir kavram daha koymak gerekmektedir. Bu da uygulamadır. Kuram-araştırma ilişkisi yoktur, bu doğru olabilir ancak bununla beraber araştırma-uygulama ilişkisinden bahsedilmemiz mümkün mü? Ülkemizde yapılan bilimsel araştırmalardan yeterince faydalanılmadığı sürece, çağın toplumsal ve bireysel ihtiyaçlarına gerektiği şekilde cevap verilemez”. [Balci, 1991: 744]. İlköğretim müfettişlerinin cevaplarının da bu konu üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Araştırma öncesinde ihtiyaç analizlerinin ve alanla ilgili uygulamaların daha fazla dikkate alınmasının, bu araştırmalardan faydalanma düzeyini artıracak ve bu tür çalışmaların eğitim denetimi alanında yenileşmeyi de hızlandıracağı en azından bunu kolaylaştıracağı, araştırmaların sadece kuramsal alanda kalması durumunda, sadece kuramsal alana faydası olacağı belirtmişlerdir. İM-9 kodlu ilköğretim müfettişi, “Yapılan araştırmalar öncesinde ihtiyaç analizleri ve alanla ilgili uygulamalar daha fazla dikkate alınır, bu araştırmalardan faydalanma düzeyi de otomatik olarak artacaktır. Bu tür çalışmaların eğitim denetimi alanında yenileşmeyi hızlandıracağı en azından bunu kolaylaştıracağını düşünüyorum. Ancak tabii siz böyle ciddi zaman ve emek harcanarak yapılması gereken araştırmaları masa başından, sadece kitaptaki bilgilerle yapmaya çalışırsanız da hiçbir faydası olmayacağını da söyleyebiliriz. Yani bu şu demek sadece uygulamayı bilerek ya da sadece kuramsal bilgiye dayanarak araştırma yapılamaz ikisini de ölçüsünde kullanmak gerekir”. (G: İ. M. 9 /5)

Araştırmalardan yararlanma ve bu araştırmaların uygulama aşamasında kullanılması konusuna olumsuz bakan müfettişlerde vardır. Müfettişler bu konuya ilişkin en büyük dayanakları araştırma-uygulama arasında yeterince yakınlık kuramamaları olmuştur. BM-8 kodlu bakanlık müfettişi görüşlerini “Ben bu konuda çok iyimser değilim. Şimdiye kadar eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış ses getiren bir araştırma duymadım. Yapılan her nitelikli araştırma karşılığını bulur. Ama her araştırmanında uygulamaların gelişimini sağlayacağını söylemek anlamsız olur. Aslında bu sizinde belirttiğiniz gibi uygulamalarla kuramsal alan arasındaki farktan oluşmakta. Nedense ben arada bir uçurum olduğunu düşünüyorum. Bu uçurum kapanmadıktan sonrada araştırmalar için iyimser konuşmam zor. Ben özellikle denetim alanımızın çok önemli ve hassas olduğunu düşünüyorum. Alanımızla ilgili herkese görev düşmekte”. (G: B. M.

8 /5) şeklinde ifade etmiştir. Bu görüşe ek olarak ilköğretim müfettişleri de; Eğitim denetimi alanının ile ilgili yapılmış araştırmalar sonunda elde edilen sonuç ve önerilerin çok gerçekçi olabileceğini düşünmediklerini belirtmişler, bu çalışmaların eğitim denetimi alanında gelişmeyi ve yeniliği sağlayamayacağını vurgulamıştır. İM-2 kodlu ilköğretim müfettişi görüşünü “Bence bir alanda gelişimin sağlanmasının ilk şartı o alanla ilgili araştırmaların sayısıyla da ilgili. Şimdi siz araştırma yapılmayan bir alanda nasıl bir gelişme bekleyebilirsiniz. Araştırmalar mutlaka yapılmalı ve desteklenmeli. Ama şuan alanımızla ilgili araştırmaların (gelen anketlerden yola çıkarak söylüyorum); ayaklarının yere bastığını söyleyemem. Bu araştırmalar sanki alandan kopmuş bir hali var. Uygulamalardan bi haberler”. (G: İ. M. 2 /5) şeklinde belirtmiştir.

Bu bulgular gözönüne alındığında, bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri “Araştırmaların, Uygulamadaki Gelişmelere Katkı Düzeyi” konusuna ilişkin genel anlamda araştırmaların uygulamadaki gelişmelere katkı sağlayabileceğini ancak araştırmalardaki niteliğinde artması gerektiği şeklinde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Mevzuat ve Denetim Uygulamaları

Türkiye’ de eğitim ve öğretim devletin gözetim ve denetimi altında yapılmaktadır. Milli Eğitim Temel Kanununun 56. Maddesinde, eğitim ve öğretim hizmetinin gözetim ve denetiminin MEB’ in sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir. (Milli Eğitim Temel Kanunu) Teftiş bağlı bulunduğu kuruluşun, amacına en verimli bir şekilde, zamanında ve mevcut hukuk düzenine uygun olarak ulaşıp ulaşılmadığını, amaca yönelmede kullanılan metotların, yapılan işlem ve eylemlerin uygunluğu, bunların verimi, etkinliği ve hizmet kalitesini sağlayıp sağlamadığını araştırmak ve kontrol etmek; ulaşılmaması öngörölmüş hedeflerden ve mevzuattan sapmalar varsa, bunları ve meydana geliş nedenlerini ortaya çıkarmak, bu sapmaların düzeltilmesi için uygulayıcıya ve kuruluşun başındaki yöneticiye ışık tutacak şekilde, mümkün hal çareleri arasından en iyi ve tutarlısını seçerek tavsiyelerde bulunmak, bunlarla ve eğitim, haberleşme, merkezle taşra arasında köprü kurma, merkezin hizmetin yürüyüşü ile her türlü planlama ve düzenleme çalışmalarına katılma gibi görevlerle, hizmetlerin örgütün amacına en uygun

tarzda yürütülmesine yardımcı olmaktır [Amme İdaresi Bülteni, 1966: 8] Uygulanmakta olan denetim mevzuatına ilişkin görüşlerini aldığımız BM-11 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Denetim mevzuatı da, denetim esasları da, denetim çalışmalarının istenilen boyutta yapılmasına engel değil. Bu şekilde bir engelin olması da mümkün değil. Çünkü bu konuda Teftiş Kurulu Başkanlığı çok hassas bu yönde bir aksamaya izin verebileceğini veya esnek davranabileceğini düşünmüyorum. Bence de böyle olması gerek aksi Teftiş Kurulunun yapısına ters olur. Denetim mekanizmasının çok hassas dengelerde çalıştığını da belirtmeliyim”. (G: B. M. 11 /1) şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Bu konuya ilişkin görüştüğümüz Bakanlık Müfettişleri genel olarak; şu an uygulanan denetim mevzuatı ve denetim esaslarının, denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılmasına engel oluşturmadığı belirtilmiştir. Teftiş Kurulu Başkanlığının bu konuda çok hassas olduğunu belirtmişler. Ayrıca denetim çalışmalarında yeni bir sisteme geçme çalışmalarının da yoğun bir biçimde sürdüğünü ifade etmişlerdir. Bakanlık Müfettişleri, denetim çalışmalarında yeni bir uygulamaya geçileceğini ve bununla denetim çalışmalarında ciddi değişikliklerin olacağını, denetim sisteminin büyük ölçüde değişeceğini belirtmişlerdir. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) “Öğretmenlerin Performans Değerlendirme Modeli ve Sicil Raporları” adlı çalışmasıyla bu değişimin temelleri atılmıştır. Buna ilişkin BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Uygulamakta olduğumuz denetim mevzuatı ve denetim esasları denetim çalışmalarını olumsuz etkilediği söylenemez. Milli Eğitim Bakanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın uyguladığı mevzuat veya esaslar gerekli görüldüğünde yenilenir ve değiştirir. Zaten bu sıralarda da yeni bir düzenleme çalışmasına gidiliyor. Bir çok değişikliği içinde barındıran bir çalışma. Denetim sisteminde ciddi bir değişiklik yapılacak. Denetim sisteminin yapısı değişecek. (Çoklu Denetim Sistemi)” (G: B. M. 14 /1) şeklinde belirtmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları ile devlet memurlarının denetimi, idare hukuku ile yönetim biliminin ortak konusudur. Devlet memurlarının denetimi ile toplum için ve toplum yararına gerekli, faydalı hizmetlerin görülmesinde, devlet memurlarının hukuk kurallarına uygun olması gereken faaliyetlerin denetimi anlaşılır. Bu denetimden amaç, memurlar tarafından görülen hizmetlerin hukuk kuralları için yerine getirilmesi, hizmetlerin etkenlik ve verimlilik yönlerinden incelenmesidir [Balta, 1988: 113]. Konuya ilişkin görüşlerini aldığımız İlköğretim Müfettişleri, uygulanan denetim esaslarının ve denetim mevzuatının, denetim çalışmalarımızı olumsuz

etkilemediğini belirtmişlerdir. Bu konuda mevzuatla ve esaslarla ilgili bir sıkıntı olmadığı söylemişlerdir. İM-12 kodlu ilköğretim Müfettişi, “Evet bence uyguladığımız mevzuat denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılması sağlıyor. Bence burada bir sorun yok. Zaten denetim çalışmalarını engelleyen veya olumsuz etkileyen düzenlemeler anında değiştirilir ve yenilenir. Eğer bu şekilde olmazsa denetimin etkisi de, güvenilirliği de azalır. Hiçbir kurum, özel veya kamu hiçbiri denetim alanlarının etkisiz olmasını istemez. Çünkü denetim ne kadar iyiye, uygulamalarda o kadar kaliteli olur”. (G: İ. M. 12 /1) Eğitim denetçisi, sorunları çözümlenerek etkenlerini ve kaynaklarını ortaya koyabilmeli, gerektiğinde uzlaştırıcı, yöntem ve olanak bulucu olabilmelidir. Olanak, çoğu kez kurum sınırları veya çevresi dışına çıkmadan bulunabilir. Denetçi, bireysel sorunların çözümü için de gerektiğinde il veya merkez örgütü üzerinde etkisini kullanabilmelidir. Bu kullanım, denetçinin yeterliliğine bağlıdır [Başar , 1995: 43]. Denetçi, rehberlik ve yardım sürecinde davranışlarına ayrı bir özen gösterme durumundadır. Bu alışverişte, alıcı durumda olanın psikolojisi gözetilmelidir. Denetçi, alıcı en iyi yardımın beklenen yardım, en iyi yöntemin de buna uyan yöntem olduğunu unutmamalıdır [Williams, 1972: 175; Aktaran, Başar, 1995: 43] Teftiş, öğretmenlere daha iyi görev yapmaları için sunulan yardım hizmetidir. İnsan ilişkilerini vurgulayan Kimball Wiles denetimi, insanlar arası etkileşim, grup süreçleri, liderlik, personel yönetimi ve değerlendirme becerisi olarak algılanmaktadır. Ona göre müfettişin görevi, yöneltmekten çok öğretmeni desteklemek, ona yardım etmek onunla paylaşmaktır [Aydın, 1986]. İM-11 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Bakın denetim uygulamalarımızda sorun teşkil eden etken mevzuatımız değil. Asıl sorun, mevzuatı uygulaması gereken müfettiş ile denetime tabi tutulan öğretmen veya yönetici arasındaki ilişki. Denetim çalışmalarında insan öğesini dışarıda bırakamazsınız, işte bahsettiğimiz nokta burası. İnsan ilişkilerinde sadece mevzuata bağlı kalamazsınız, esnek olmak ve şartları da göz önüne almak zorundasınız. İşte bu sınırın iyi bilinmesi denetimin olumlu yönde gelişimini sağlar ve mevzuatın yaptırılmayacağı şeyleri yaptırabilirsiniz. Ancak bunun tam tersi de denetimin faaliyetinin amacından sapmasına neden olacak ve tüm getirisini engelleyecektir. O sebepten mevzuattan önce bireysel ilişkilerde uzman olmak daha önemlidir. Bu kısmı yok sayarsanız, denetimi de makineleştirirsiniz”. (G: İ. M. 11 /1) şeklinde görüş bildirerek, asıl sorunun birbir ilişkilerden kaynaklandığını ifade etmiştir.

Etkili denetim, eğitim kurumlarının belirlenen amaçlara ulaşma derecesini belirlemekle kalmaz. Kontrol, değerlendirme ve düzeltme-geliştirme etkinlikleri ile öğretme öğrenme sürecini geliştirmeyi de amaç edinir. Bunun yanı sıra denetimin amaçlarının gerçekleşmesini engelleyen çeşitli nedenlerin varlığı söz konusudur. Bunlardan bazıları; denetçi sayısının azlığı, denetime ayrılan zamanın yeterli olmayışı, denetçilerin kendilerini mesleki açıdan yetiştirmelerinde yeterli çabayı gösterememeleri, eğitim sistemindeki yapısal değişiklikler ve denetçilerin fazla görevle yüklendirilmiş oldukları şeklinde sıralanabilir [Karagözoğlu, 1972]. Araştırma kapsamında bulunan bakanlık ve ilköğretim müfettişleri, denetim mevzuatı ve denetim esaslarının, denetim çalışmalarını istenilen boyutta yapılması için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda daha fazla uzmandan faydalanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Denetim alanı ilgili son dönemde ciddi bir çalışma yapıldığı ve bu çalışmanın yakın bir dönemde sonuçlanacağı söylenmiştir. Yapılan yatırımların en önemlisi olarak insana yapılan yatırım olduğu kabul edilirse; gelişme ve ilerlemeye büyük katkısı beklenen eğitimin etkililik ve verimliliğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim sisteminin başarısı için zorunlu görülen bu durum, eğitimin teftişi yolu ile sağlanmaktadır. Bu amaçla, yapılan çalışmaları denetlemek ve değerlendirmek, daha verimli hale getirilmesini sağlamak için ilgililere öneride bulunmak ve kurumlardaki personelin daha iyi çalışmalarında ve yetiştirmelerinde rehberlik yolu ile yardımda bulunmak amacıyla teftiş süreci de işlevini sürdürmektedir [Taymaz, 1997: 2]. İM-6 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Hiçbir zaman uygulanan denetim mevzuatının veya esaslarının denetim çalışmalarını istenilen ölçüde yapılmasını sağladığı söylenemez. Zaten hiçbir denetim sistemi de denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılmasını sağlamaz ve yüzde yüz başarıyı getirmez. Amaç denetimde daima en iyiye doğru gitmektir. Aslında buradan şu sonuçta çıkarılabilir; okullardaki eğitim sistemi ne kadar iyiyse denetimde o kadar iyidir. Denetim sistemimizle eğitim kalitemizin eş değer tutulması kesinlikle alakasız olamaz. Birbirine doğrudan bağlantılıdır”. (G: B. M. 6 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise; “Hayır bence uyguladığımız mevzuat denetim çalışmalarımızın yeterince yapılmasını sağlamıyor. Bence günün şartlarına göre daha da geliştirilmeli. Bu konuda gerekli birimlerin daha fazla çalışması gerekiyor bence. Eğitim alanı çok çabuk gelişen ve değişen bir alan her sene değişiklikler ve yenilikler ortaya

çıkmakta. Bu değişime ayak uyduracak denetim sisteminin de çok gelişmiş ve her türlü yeniliğe açık hale gelmiş olması gerek". (G: İ. M. 4 /1) şeklindedir.

Performans değerleme; işğörenin nasıl bir performans elde ettiğinin üst yöneticileri tarafından yargılması sürecidir. Performans değerlemeye geçilmeden önce yönetim tarafından işğörene temel dayanak olan görev tanımı verilir. İşğörenlerinin görev tanımlarının olmadığı bir örgütte performans değerlemesi sağlıklı biçimde yapılamaz [Başaran, 1985: 23]. Şu an uygulanmakta olan denetim sistemini eleştirmenin herhangi bir faydası olmayacağını, çünkü kısa zaman içerisinde performansa dayalı bir denetim sisteminin (Çoklu Denetim Sistemi) getirileceğini söylemişlerdir. Zaten böyle ciddi ve köklü bir değişikliğe gidilmesinin nedenini de denetim sisteminin ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmasına bağlamaktadırlar. Öğretmenin mesleki gelişiminde, onun eğitim süreci içinde doğru ve yansız bir biçimde değerlendirmesinin büyük bir rolü vardır. Öğretmenin değerlendirilmesi, objektif ölçme araçları kullanarak öğretmenle ilgili bazı bilgilerin ve verilerin daha önceden geliştirilmiş olan ölçütlerle karşılaştırılarak bir değer yargısına varılmasıdır. Öğretmen performansının gerçekçi bir şekilde değerlendirilebilmesi için bu konudaki verilerin çeşitli kişi ve kaynaklardan toplanmış olması gerekmektedir [MEB, 1995] Değerlendirmenin bir ya da birkaç kişi tarafından yapılmasının yanı sıra, hem teftiş formundaki, hem de sicil raporundaki ölçütler ve değerlendirme yöntemleri objektif değerlendirmeye uygun değildir [Başar; 1995: 20]. Halbuki eğitim sistemimizin en önemli aktörlerinden olan öğretmenlerin niteliklerinin en ideal şekilde ölçülmesi gerekmektedir. Ancak şu anda uygulamada olan ölçme araçlarının öğretmenlerin performansını ölçmede yetersiz kaldığı düşünülmektedir [MEB, 1998-Başar, 1995: 21-Canman, 1993: 38]. Mevcut değerlendirme sisteminin aksaklıklarını ortadan kaldıracak yeni bir değerlendirme sistemine ihtiyaç duyulmaktadır [MEB, 1998]. Buna ilişkin BM-3 kodlu Bakanlık Müfettişi; "Halen uygulanan denetim sisteminden, şu an pilot çalışmaları yapılan Performansa Dayalı Değerlendirme (Çoklu Denetim) Sistemine geçişin en büyük nedeni de ihtiyacı yeterince karşılamadığı, zamanın şartlarına uygun olmadığı içindir". (G: B. M. 3 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Bu bulgular göz önüne alındığında bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri “Mevzuat Ve Denetim Uygulamaları” ile ilgili olumlu görüş belirtmişlerdir. Müfettişlerin büyük bir çoğunlu mevzuatın, denetim uygulamalarında yeterli olduğunu, ancak Teftiş Kurulunun da denetim uygulamaları ile ilgili ciddi ve büyük bir değişik içerisinde olduğunu da eklemişlerdir.

Mevzuat Değişiklikleri ve Alan Uzmanlarının Katkısı

Müfettiş değişen ve gelişen bir ortamda çalışır. Bu nedenle yenilikleri yakından izlemeli, değişme ve gelişmelerin öncüsü, önericisi, denetçisi ve değerlendiricisi olmalıdır. Eğitimde liderlik kurumun eğitim amaçlarına ulaşmak üzere yapılacak çalışmalarda şahıs ve grupları yönlendirmek, kendi ile birlikte çalışmalarını sağlama hareketi ve alışkanlığıdır”. Liderlik yeteneğine sahip bir müfettiş problemleri beklemeli, tahmin etmeli, çözüm yollarını bulmalı, uygulamalı ve olumlu sonuç almalıdır [Mark ve diğerleri, 1971: 148; Aktaran; Taymaz, 1997: 49]. Müfettiş bir çok konuda yeterliliğini ortaya koymalı ve kendi alanı ile ilgili söz hakkına sahip olmalıdır. Çünkü müfettiş, mevzuat konusuna ne kadar hakimse, bir o kadar da uygulamanın içerisinde yer almaktadır. Uygulamaları takip eder ve sürekli bu uygulamaların mevzuat yönünden değerlendirmesini yapar. Kendi alanına bu kadar hakim olan, hakim olmak zorunda olan bir müfettişinde denetim mevzuatın da ve denetim esaslarının da söz hakkı olmalı ve bu görüşler dikkate alınmalıdır. Bu konuya ilişkin Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, denetim mevzuatında ve denetim esaslarında yapılması öngörülen değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşlerinin ve fikirlerinin alındığı söylenmişlerdir. Müfettişlerin görüşleri için gerekçe belirtmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bu tür faaliyetlerin özellikle son dönemde daha da sıklaştığı da müfettişler tarafından belirtilmiştir. BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi “Yapılacak değişiklikler öncesi müfettişlerin görüş ve düşünceleri alınıyor. Yapılacak değişiklikler nasıl yapılırsa yapılsın gerekçeli bir kararı olmak zorundadır. Müfettişlerde öneri veya tekliflerini sunarken gerekçelerini de sunmak durumundadır”. (G: B. M. 5 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Konuya ilişkin bir diğer görüş ise “Evet alınıyor. Aslında bu bir yasal zorunluluk, müfettişlerin bu konularda görüş ve düşünceleri alınmak zorunda. Ben bu konuda çokta kötümser değilim. Müfettişlerin görüşlerinin denetim esaslarına ve

mevzuata yansıdığını düşünüyorum”. (G: B. M. 16 /1) şeklindedir. Eğitim sürecinin geliştirilmesinde önemli bir işleve sahip olan eğitim denetmenlerinin kişisel gelişimi ve kurumsal gelişmeyi ihmal etmemeleri gerekmektedir. 1938’de Kandel, Avustralya’nın eğitim denetmenlerini, bağlı buldukları dairelerinin körü körüne denetleyicileri olmak yerine, toplumun “eğitim liderleri” olmalarını önermişti. Denetmenler, ancak bundan sonra bölgelerinin eğitim politikalarını geliştirmeyi görev olarak benimserler [Aksoy, 1998: 79]. Bu açıdan bakıldığında müfettişlerin sadece mevzuatı takip eden, bunun dışına çıkmayan ve sadece verilen görevleri yapan kişiler olmaması gerekir. Müfettiş kişisel gelişimini sağladığı gibi görev alanı içinde bulunan kişilerin ve en önemlisi kendi kurumunun gelişimine de öncülük etmelidir. Bu nokta da görüşleri alınan ilköğretim müfettişleri de, İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde yapılacak değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüş ve düşünceleri alındığı belirtilmiştir. Özellikle son dönemde de denetim mevzuatında yapılacak değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşlerinin alındığı söylenmiştir. Ancak bir müfettiş görüşlerin ne derece ciddiye alındığını bilmediğini de belirtmiştir. İM-12 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Evet. Özellikle son zamanlarda yapılacak değişikliklerden (özellikle ilköğretim yönetmeliğindeki değişiklikler) önce müfettişlerin görüşlerini alıyorlar. Ben bu görüşlerden istifade edildiğini düşünüyorum. Uygulamanın tam ortasında olan ve uygulamanın sorunlarını birebir yaşayan insanlardan fikir alınması ve yararlanılması da çok faydalı olacaktır”. (G: İ. M. 12 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Eğitim denetçilerinin rol ve yeterlikleri, ülkelerin eğitim denetçisi kavram ve türlerine göre değişmekte, değişik ülkelerdeki eğitim denetçilerinin görevleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin batı ülkelerinde; özellikle ABD’ de eğitim denetçilerinin en önemli rollerinden bir kısmı program geliştirme alanındadır. Halbuki Türkiye’ deki denetçilerin bu alandaki çalışmalarından söz etmek mümkün değildir [Başar, 1995: 13]. Eğitim denetçilerinin kendi mevzuatları ile ilgili sınırları tam olarak belirlenmemiş ve bu konu üst makamların inisiyatifine bırakılmıştır. Yapılacak değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşlerinin ne şekilde (yazılı-sözlü) alınacağı? Ve bu görüşlerin hangi ölçüte göre değerlendirileceği? Soruları tam olarak karşılık bulamamaktadır. Bu şekilde düşünen müfettişler azınlıkta kalsa da ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Konuya ilişkin olarak görüştüğümüz müfettişler; Denetim mevzuatında ve denetim esaslarında

yapılacak değişiklikler öncesinde müfettişlerin görüşleri alınmadığını, görüş alındığını belirten müfettişler ise bunu sadece formalitede kaldığını ve uygulama alanında bir yararı olmadığı belirtmişlerdir. BM-1 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Hayır, ben müfettişlerin görüşleri alındığı kanaatinde değilim. Eğer şimdiye kadar alındıysa da bununda göstermelik olduğunu düşünüyorum. Yani alınan görüşlerin uygulamaya geçtiğini zannetmiyorum”. (G: B. M. 1 /1) şeklinde görüşünü belirtmiştir. Türk eğitim sisteminde yönetim biçimi merkezci ve yetkecidir. Bir sistemde yönetim yapısının merkezci olması çok basamaklı, sıradizinsel bir yapı ortaya çıkarmaktadır. Bu durum doğal olarak sistemin ve sistemde çalışanların teftiş sürecini merkeze bağımlı kılmaktadır [Bilir, 1991: 66]. Aynen bunun gibi müfettişlerle üst kademe yöneticileri arasında da merkezietçi bir ilişki mevcuttur. Arada ki bu resmiyet görüş alış verişlerine de yansımaktadır. Mevzuat değişiklikleri ile ilgili görüş bildiren müfettişlerden bazıları; Mevzuat değişikleri öncesi ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin alınmadığını belirtilmiş, alınsa bile bu görüşlerin herhangi bir geçerliliği olmadığı vurgulanmıştır. İM-7 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Hayır özellikle mevzuat değişiklikleri öncesinde ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin alındığını söyleyemem”. (G: İ. M. 7 /1) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Bu bulgular göz önüne alındığında Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri “Mevzuat İle İlgili Denetmen Görüşleri” konusunda olumsuz görüşler ağırlık kazanmaktadır. Denetmenlerin bir kısmı görüş alındığını belirtse de, çoğunluğu görüş alınmadığını, alınan görüşlerin ise uygulamaya etkisini bilmedikleri sonucuna ulaşmıştır.

A.) Mevzuattaki Değişikliklerde Alan Uzmanlarının Önemi

Açıklan [1994: 39] araştırma yapmak, yaptırmak ve bu araştırmalardan yararlanmanın personel yönetiminin görevlerinden birisi olduğunu belirtmektedir. “Bilgi üretmek yoluyla sistemin çevresini ve kendisini kontrol etmesini, ürettiği yeni bilgiler aracılığıyla değişmeye ortam hazırlamak, bu yolla sistemin değişmesini çağdaşlaşmasını sağlamak” personel yönetiminin bir görevidir. Personel yönetiminin, örgüt dışında üretilen bilimsel bilgiyi kullanması da personel yönetiminin görevleri içerisinde

sayılabilir. Üretilmiş hazır bilgiyi kullanmak örgüt için hem daha kolay hem de masraf gerektirmeyen bir yoldur. BM-16 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Alan uzmanlarından ve değişiklik yapılması düşünülen alanın uzmanlarından da görüşler alınıyor. Bakanlık bu tür değişiklikler öncesi çok ciddi ve çaplı çalışır. Bu tür değişikliklerde hata oranınız neredeyse hiç olmamalıdır. Bu açıdan bakarsanız değişiklikler öncesi bir çok kişi ve kurumdan fikir alınmasının gayet normal olduğunu anlayabiliriz”. (G: B. M. 16 /1) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bakanlık müfettişleri genel anlamda, Denetim çalışmalarımızı direkt ilgilendiren mevzuat değişikliklerinde bakanlığın bir çok birimle ortak hareket ettiği ve bu birimlerin içerisinde akademisyenlerin ve araştırmacıların olduğunu belirtmişler ve bunların görüşlerinin alındığını söylenmiştir. Yapılması düşünülen değişiklik öncesi oluşturulan komisyonlarda bakanlıkta görevli alan uzmanlarından da görüş alındığı vurgulanmıştır. Ancak iş denetim alanı ile ilgili yapılan araştırmalara gelince, bu yönde bir eksiklik olduğu söylenmiş, yapılmış araştırmaların yeterince dikkate alınmadığı belirtilmiştir. BM-9 kodlu Bakanlık Müfettişi konu ile ilgili görüşünü, “Eğitim denetimi mevzuatında veya denetim esaslarında yapılacak değişiklikler öncesi; üniversitedeki alan uzmanlarından ve akademisyenlerden yararlanıldığını düşünüyorum. Ancak burada ki önemli faktörlerden birisi de bakanlıktaki yöneticilerin bu konuda akademisyenlerle çalışmaya ne kadar istekli olup olmadığı ile de ilişkili. Ama bence genel itibariyle üniversitedeki alan uzmanlarından yararlanılıyor. Özellikle de Ankara Üniversitesinin deki akademisyenlerle sürekli irtibat halindeyiz. Araştırmalardan ve yapılan tez çalışmalarından yararlanıldığını düşünmüyorum”. (G: B. M. 9 /1) şeklinde belirtmiştir. Açıklanın [1994: 39] belirttiği gibi örgütlerin kendi yaptığı veya yaptırdığı araştırmalar sonucunda üretilen bilginin bilimselliğini etkileyebilecek önemli faktörleri göz ardı etmemek gerekir. Bu faktörlerden en önemlisi; bilimsel araştırmaların, örgütün anatomisinden, fizyolojisinden, hiyerarşisinden ve bunların etkilerinden arındırılmış olması gerekir. Örgütün anatomisi, örgütte karar verme işlemlerinin dağılımı, örgütün fizyolojisi ise örgüt üyelerinin kararı etkileme yollarıdır. Hiyerarşi ise örgüt içinde makam ve yetkilerin dağılımını gösterir [Bursalıoğlu, 1982: 27]. Denetim mevzuatında ve esaslarında yapılacak değişiklikler öncesinde; var olan tüm bilimsel bilgilerden ve alan uzmanlarından yararlanılmasının gerekliliği ortadadır. Ancak Bakanlık Müfettişleri gibi İlköğretim Müfettişleri de, mevzuatta yapılacak değişiklikler öncesi Milli Eğitim

Bakanlığı kendi bünyesine bulunan akademisyenlerden yararlandığı gibi, üniversite ortamından yani akademisyenlerden yararlanıldığı söylenmiştir. Ancak alanla ilgili yapılmış araştırmalardan yeterince yararlanılmadığı ve bu araştırmaların yeterince dikkate alınmadığı vurgulanmıştır. Buna ilişkin İM-1 kodlu İlköğretim Müfettişi görüşünü; “Milli Eğitim Bakanlığı özellikle son zamanlarda akademik birimlerle sürekli irtibat halinde. Üniversitelerle görüşüyor onların fikirlerini ve düşüncelerini alıyor. Bu demektir ki bakanlığın bir çok çalışmasında onlarında dolaylı yollardan etkileri mevcut. Bakanlık bir çok çalışmasında alan uzmanlarından yararlanıyor ve onlarında görüşlerini alıyor. Bu ister resmi kanallarla olsun isterse kişisel görüş bildirme ile olsun. Alan uzmanlarından yararlanıldığını düşünüyorum. Tabi araştırmalar için belki aynı şeyi söyleyemem, yeterince incelendiğini de düşünmüyorum”. (G: İ. M. 1 /1) şeklinde ifade etmiştir.

Bir ülkenin araştırma-geliştirme sistemi üniversiteler, kamu araştırma kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarından oluşmaktadır. Araştırma ve Geliştirme faaliyetleri ülkenin ekonomik politikasının asli unsurları olarak ele alınan bilim ve teknoloji politikası çerçevesinde belirtilen üç kuruluşun birbirlerini işlevsel olarak tamamlayan bir bütünlük içinde yürütülmesi zorunluluğu vardır [Gürüz, 1994: 101]. Eğitim denetimi alanında yapılan bilimsel çalışmaların uygulamaya geçirilememesi veya geçirilmemesi eğitim denetimi alanını hak ettiği statüye ulaştıramadığı bir gerçektir. Bunun yanında görüşlerini aldığımız Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, denetim mevzuatında ve denetim esaslarında yapılacak değişiklikler öncesinde, ilgili araştırmalardan yararlanılmadığı gibi alan uzmanlarından da yeterli düzeyde yararlanılmadığını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili BM-13 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Gerek denetim mevzuatındaki değişiklikler öncesinde, gerekse denetim esaslarındaki değişiklikler öncesinde akademisyenlerden yararlanıldığını düşünmüyorum. Alan ile ilgili araştırmaların dikkate alındığını söylemek çok zor. Çünkü bu araştırmalara ulaşmak bunun yanında bu araştırmaları inceleyip faydalanmak da bir o kadar zor. Bu ciddi bir koordinasyon ve işbirliği ister, daha o kadar yol alamadık”. (G: B. M. 13 /1) ile İM-2 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Yararlanıldığını düşünmüyorum. bakanlığın belli daireleri bu çalışmalarını yürütürler, belli kurum ve kişilerden görüş alırlar ve uygulamaya

geçirilirler. Ben bu aşamaların herhangi birinde alan uzmanlarından yararlanıldığını düşünmüyorum”. (G: İ. M. 2 /1) şeklinde görüş belirtmiştir.

Elde ki bulgular göz önüne alındığında Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri “Mevzuattaki Değişikliklerde Alan Uzmanlarının Önemi” konusu ile ilgili tamamen olumsuz düşünen denetmenlerin yanında, genel olarak olumlu düşündüklerini, mevzuat değişiklikleri öncesinde alan uzmanlarından yararlanıldığını ancak araştırmalardan yeterince yararlanılmadığı sonucuna ulaşmıştır.

B.) Alan Uzmanlarının ve Araştırmaların Katkı Düzeyi

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi, gayri safi milli hasıladan araştırma geliştirme faaliyetlerine ayrılan payın oranına göre ifade edilmektedir [Doğan, 1994: 102]. Türkiye’ de araştırma geliştirme harcamalarının gayri safi milli hasılaya oranı % 0.24 olup gelişmiş ülkelerin 1/10 seviyesindedir [Duman, 1993: 7]. Eğitim denetimi alanında yapılan araştırmalardan ve alan uzmanlarından yeterli düzeyde yararlanılmadığı bu verilerden de yeterince anlaşılmaktadır. Bu konuyla ilgili görüşlerine başvurduğumuz müfettişler de, alan uzmanlarından ve araştırmalardan yararlanılmadığını, yararlanılsa bile bunun şu an için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmacılar ve akademisyenlerden yararlanılmasının faydası olacağı vurgulanmışlardır. BM-6 kodlu Bakanlık Müfettişi görüşünü, “Alan uzmanlarından yararlanıldığını, özellikle son 3 yılda bunun daha da arttığını belirtebilirim. Geline bu noktaya rağmen bile yeterli düzeyde olduğunu söylemek yanlış olur. Tabi ki bu koordinasyonun yeterli düzeye çıkarılması faydalı olacaktır”. (G: B. M. 6 /1) şeklinde belirtmiştir. Araştırma geliştirme ülkelerin kalkınmasının en önemli bağımsız değişkenlerinden biri olarak ele alınmaktadır. Türkiye’ de araştırma alanına gerekli önem ve ilginin gösterilmediği belirtilmektedir. Bu madalyonun bir yüzüdür. Madalyonun diğer yüzünde ise yapılan araştırmalardan gereği kadar faydalanılmadığı görülmektedir [Büyüköztürk; 1994: 390]. Yapılan araştırmalardan ilgili örgütlerin uygulamada yeteri kadar faydalanmaması veya faydalanamaması durumunda ise araştırmaya ayrılan para ve zaman israf edilmiştir. İM-9 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Hayır, yeterince yararlanıldığını düşünmüyorum. Bakanlığın ve bakanlığa bağlı tüm birimlerin belki de en ciddi sorunlarından biriside bu

sayılabılır. Kendi bünyelerinin çok fazla dışına çıkamamaları, özellikle üniversite ortamıyla içiçe olamamaları dediğimiz gibi bunlardan birisi sayılabılır. Tabi burada sorumluluğu sadece MEB' e yüklemekte yanlış olacaktır. Ben bu tür çalışmaların yararı olacağından da eminim". (G: İ. M. 9 /1) ve İM-10 kodlu ilköğretim müfettişi, "Ben bunun yeterli olduğunu düşünmüyorum. Alan uzmanlarından ve araştırmalardan daha fazla yararlanılabilir ve bence de böyle olması gerekir. Çünkü bu şekilde bir koordinasyonda denetim sisteminin yeniliklere daha çabuk adapte olmasını sağlayacaktır". (G: İ. M. 10 /1) şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Bilim, düşünmeyi, merak etmeyi, şüpheyi vurgulayan bir çalışma olarak düşünülürse, eğitim, bu davranışları okulöncesi eğitim uygulamalarından başlayarak sistemli bir şekilde bireylere kazandırmak zorundadır [Özoğlu, 1994: 80]. Eğitim sistemi uygulamaları, bilimsel çalışmaların ve bilimin oluşması ve gelişmesi için temel kaynaktır. Araştırma grubunda yer alan bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri bu konuya ilişkin görüşlerini belirtmişler, özellikle son dönemde yapılacak değişiklikler öncesinde akademik ortamdan ve alan uzmanlarından yararlandığını söylemişler. Alan ile ilgili yapılan araştırmalardan yeterli düzeyde yararlanılmasa da, akademisyenlerden yararlandığını belirtilmişlerdir. BM-7 kodlu Bakanlık Müfettişi; "Gelecek dönemlerde uygulanmaya geçirilecek olan; çoklu denetim sistemi (performans denetimi) ile ilgili yapılacak değişikliklerde akademisyenlerden yeterince faydalandığını düşünüyorum, zaten bu ortak bir çalışma sayılır". "Ancak tabi ki bundan önceki dönemlerde akademisyenlerden ve yapılan araştırmalardan yeterince yararlandığını söyleyemem. Tabi ki bu tür koordineli çalışmaların iki taraf içinde ciddi faydası olacağını düşünüyorum". (G: B. M. 7 /1) ile İM-8 kodlu İlköğretim Müfettişi; "Evet, yararlanılıyor. Tabi faydası olabilir". (G: İ. M. 8 /1) şeklinde görüş belirtmiştir.

Bu bulgular gözönüne alındığında Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, "Alan Uzmanlarının ve Araştırmaların Katkı Düzeyi" konusu ile ilgili çalışmanın yeterli düzeyde olmadığını, geliştirilmesi gerektiğini ve bu tür bir çalışmanın ciddi yararı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakların Yeterliliği ve Denetmenlerin Eğilim Düzeyi

Örgütler, içerisinde bulunan insan ögesi ile anlam ve önem kazanırlar. Örgütleri insandan ayrı düşünmek, onları işlevsiz ve kuru bir yapıya koymakla eşdeğerdir. Örgütleri canlı ve dinamik kılan, onlara ruh kazandıran insan ögesidir. Zaten bir örgütün oluşumunun temel etkenlerinden biri de aynı amaç etrafında toplanmış insanların karşılıklı ilişki ve etkileşim içerisinde bulunmalarıdır [Balcı, 1985: 1-Başaran, 1989: 29-Bursalıoğlu, 1991: 204]. Örgüt içerisindeki en önemli öge olan işgörenlerin, örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunması ve işgörenlerin niteliğinin artması için yöneticilerin bilimsel bilgiyi kullanma alışkanlığını geliştirmesi gerekir. Bunun yanında örgüt tarafından yapılmış veya yaptırılmış araştırmalar dışında kalan, yapılmış araştırmaları ve ilgili kaynakları yani üretilen bilgiyi kullanmaktır. Eğitim denetimi alanı ile ilgili kaynakların yeterliliğine ilişkin müfettişler; Eğitim denetimi alanımızla ilgili yazılmış makalelerin çoğunu takip ettiklerini, bunu da müfettişlere gönderilen dergilerden ve İnternet ortamından okuma, inceleme imkanları bulunduğunu belirtmişlerdir. Ancak kitapları çok fazla takip etme ve okuma imkanları olmadığını da eklemişlerdir. Bu tür çalışmaları olan ve halen sürdüren müfettişlerin olduğunu ancak kendilerinin makale ve kitap çalışmaları olmadığını vurgulamışlardır. BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi; “Eğitim denetimi alanı ile ilgili yazılan makaleleri genelde müfettişler için hazırlanan ve yayınlanan dergimizden takip edebiliyoruz. Eğitim denetimi kitaplarını da birkaç kere inceleme olanağım oldu. Ben şu an bu çalışmaların yeterli olduğunu düşünüyorum, geliştirilebilir ama yetersiz değil”. “Bu tür çalışmaları olan bakanlık müfettişi hocalarımız var. Kitap yazan ve daha çokta makale çalışmaları olan bakanlık müfettişleri var. Ancak benim şimdiye kadar böyle bir çalışmam olmadı. Ancak tabii ilerde alanımla ilgili makaleler yazmayı düşünebilirim”. (G: B. M. 14 /5) ile İM-9 kodlu İlköğretim Müfettişi; “Daha çok makaleleri takip etme fırsatım oluyor ve ben makalelerin yeterli düzeyde olduğunu ve genel olarak kaliteli olduğunu düşünüyorum. Kitaplar konusunda bir şey söyleyemem”. “Bu tür çalışmaları olan ve halen sürdüren müfettiş arkadaşlarımız var. Ancak benim makale çalışmam olmadı”. (G: İ. M. 9 /5) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında bulunan BM-3 kodlu Bakanlık Müfettişi diğer müfettişlerden farklı olarak, bu tür yenilikleri çoğunlukla Çağdaş Eğitim Dergisinden takip ettiklerini ancak makalelerin çoğuna da

ulaşamadığını belirtmiştir. Yayınlanmış makaleleri bulunduğunu ve yayınlanmamış kitap çalışması olduğunu eklemiştir. BM-3 kodlu Bakanlık Müfettişi görüşü; “Ben bu tür yenilikleri Çağdaş Eğitim Dergisi’nden takip ediyorum. Kitaplara ulaşma ve inceleme fırsatımız oluyor ancak makalelerin bir çoğuna ulaşma fırsatımız olmuyor”. “Avrupa Birliği Ülkelerindeki Eğitim Denetimi Sistemleri” ile ilgili bir kitap çalışmam olacak. Şu an bu çalışmam doküman olarak duruyor. Yayınlanmış makale çalışmalarında var”. (G: B. M. 3 /4)şeklinde belirtmiştir.

Eğitim girişimi, hem bireylerin hem de aileden devlete, devletler arası örgütlere uzanan kuruluşların temel çabalarındandır. Eğitim, yaşam biçimi ve düzeyi ne olursa olsun, herkes için bir zorunluluktur. Bu nedenle eğitim yalnızca sistemli ve örgütlü çabalar olarak düşünülmemesi gerekir. Davranış kazanma ve değiştirme ile ilgili her oluşum eğitim bütünü içinde gözetilmelidir [Başar, 1993: 7] İnsan kaynaklarının geliştirmenin başlıca yolu eğitimidir [Miles, 1975: 173]. Özellikle insan ögesinin ağırlık taşıdığı örgütlerde, işlerin amaçlanan nicelik ve nitelikte gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan koşul ve olanakların başında işgörenlerin niteliklerinin geldiği söylenebilir [Başar, 1993: 84]. İşgörenlerin niteliklerinin gelişimi için ise eldeki kaynakların en iyi ve en verimli biçimde kullanılması gerekmektedir. İşgörenlerin veriminin artmasında ki en önemli faktörlerden birisi de budur. Konuyla ilgili müfettişler, eğitim denetimi alanı ile ilgili yayınlanmış kitapları ama daha çok makaleleri inceleme fırsatı bulduklarını. Ancak bu çalışanların istenilen ölçüde olmadığını, sayısının ve daha da önemlisi niteliğinin artması gerektiğini belirtmişlerdir. BM-12 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Denetim kitapları sayı olarak da nitelik olarak da yetersiz. Bu çalışmalarında uygulamalarla tam örtüştüğünü söyleyemem. Belki de bu kitapların sadece ideal durumu yansıtması da doğrudur. Ama biraz daha ayakları yere basmalı ve bu çalışmalar sürekli yenilenmeli, bizim denetim alanında yaptığımız yenilikler gibi”. “Benim şimdiye kadar bu yönde bir çalışmam olmadı. Ancak gerek makale gerekse kitap yazan müfettiş hocalarımız var. Ancak diğer bir yandan ben bu tür çalışmaları yapmak içinde belli bir yeterliliğin olması gerektiğini düşünüyorum”. (G: B. M. 12 /4) şeklinde görüş belirtmiştir. Müfettişlerin büyük bir çoğunluğu alanla ilgili bir çalışma yapmadığı, bunun yanında eğitim denetimi alanında ki makale ve kitaplarında yeterli düzeyde ve nitelikte olmadığını belirtmişlerdir. İlköğretim Müfettişleri, Eğitim denetimi alanıyla

ilgili makaleleri genelde müfettişler için yayınlanan Eğitim ve Denetim Dergisinden (TEM-SEN) takip ettiklerini, alanla ilgili yazılmış makalelerin bir hayli fazla olduğunu ama nitelik ve nicelik açısından yetersiz olduğunu söylemişlerdir, kitapların ise hem nitelik hem de açısından doyurucu olmadığını belirtmişler. Teftiş Kurulunun da makale yazan ve kitap çalışması olan müfettişler olduğunu ancak şimdiye kadar bu şekilde çalışmaları olmadığını vurgulamışlardır. İM-13 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Bu çalışmaları çok fazla incelediğimi söyleyemem. Özellikle alanımızla ilgili kitapları çok inceleme fırsatım olmadı. Makaleleri de daha çok müfettişlere yönelik Eğitim ve Denetim Dergisinden takip ediyoruz. Ama ben yine de bunun bile eğitim denetim alanı için yeterli olduğunu düşünmüyorum”. “Makale ve kitap yazan müfettiş arkadaşlarımız var. Bunun çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Benim bu yönde bir çalışmam olmadı”. (G: İ. M. 13 /5) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim denetimi alanında yapılan çalışmaları yeterli bulmayan ancak alanla ilgili çalışmaları olan müfettişlerde bulunmaktadır. İM-12 kodlu İlköğretim Müfettişi, “İnceledim ve sürekli takip etmeye çalışıyorum. Yeterli bulduğumu söyleyemem”. “Makale ve kitap çalışmaları olan müfettiş arkadaşlarımız var. Benimde alanla ilgili makale çalışmam olmuştu. Tabii bu çalışmaları yapmak için zaman ayırmanız gerekiyor. İlköğretim müfettişlerinin en büyük sorunu da bu aslında, zaman. Zamanımız çok kısıtlı çok farklı alanlara bakıyoruz ve inceliyoruz”. (G: İ. M. 12 /5) şeklinde görüş belirtmiştir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri “Kaynakların Yeterliliği Ve Denetmenlerin Eğilim Düzeyi” konusunda genelde olumsuz görüş bildirdikleri, eğitim denetimi alanında yapılan çalışmaları nitelik ve nicelik açısından yeterli bulmadıkları ve alanla ilgili çalışma (makale ve kitap) yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim Müfettişlerinin ve Bakanlık Müfettişlerinin büyük bir çoğunluğunun alanla ilgili çalışmaları olmamasına rağmen eğitim denetimi literatürünü sürekli takip eden ve bu çalışmaları destekleyici çalışmalar yapan müfettişlerde bulunmaktadır. İM-11 kodlu İlköğretim Müfettişleri, “Evet ben bu tür çalışmalarla çok yakından ilgiliyim. Eğitim ve eğitim denetim alanı ile ilgili çalışmaların çoğunu takip etmeye çalışıyorum. Eğitim denetimi alanı ile ilgili makalelerin, incelemelerin ve kişisel yazıların yeterli olduğu söylenebilir. Ancak ben denetim alanı ile ilgili kitapların ve tezlerin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bunu hem

nitelik hem de nicelik olarak ele alabilirsiniz. Her iki açıdan da yeterli olduğunu düşünmüyorum”. “İlköğretim müfettişlerinin bu konuyla ilgili çalışmaları var, sayı olarak çok fazla olmasa da makale ve kitap çalışmaları olan arkadaşlar var. Benim de makale ve kitap çalışmalarım oldu, halen de bu çalışmaları sürdürmekteyim”. (G: İ. M. 11 /6) şeklinde görüş belirtmiştir.

MEB'in Araştırmalara İlişkin Tutumu

A.) Araştırmalara Yönelik Önyargıların Varlığı

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm uluslar, kendi kültür birikimlerini yetiştirmekte olan kuşaklara aktarmak, bu yolla yetişenlerin topluma uyumu sağlamak için olanakları ölçüsünde, eğitim etkinlikleri gerçekleştirecek örgütleri kurup, çalışmalarını sağlarlar [Açıkalın, 1980: 1]. Eğitimdeki son gelişmeler, belirgin yapı ve uygulama değişikliğine neden olmuştur. Bu değişiklik, teftiş alanını da etkileyerek müfettişlerin rol ve görevlerini değiştirerek, klasik müfettiş tipinden, idealist müfettiş tipine; tavsiyeci müfettiş tipinden, yapıcı ve araştırmacı müfettiş tipine geçişi sağlamıştır. Aynı zamanda bu geçişler teftişin sosyal ve teknik yayınlara yeni yönler kazandırmıştır [Bursalıoğlu, 1987: 194]. Eğitimde değişmeyi kaçınılmaz kılan makro gelişmelerin dışında daha özel gelişmelere de bulunmaktadır. Bireysel davranışların değişmesi, bilgi patlaması, ürünlerin hızla eskimesi, işgücünün doğasının değişmesi, iş yaşamının kalitesindeki değişimler eğitim ve öğretimde değişmeyi etkileyen somut etkenlerdir [Erdoğan, 2002: 7]. Eğitimde ki gelişmeyi ve değişimi sağlayan önemli etkenlerden birisi de alanda yapılan akademik araştırmalardır, bunların başında da Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri bulunmaktadır. Bu tezlerin uygulama alanı bulabilmesi, tezlerin ilgili kurumlarca değerlendirilmesi ile yakından ilgilidir. Milli Eğitim Bakanlığının bu tezlere ilişkin önyargı durumunu ve düzeyini sorduğumuz müfettişler, bu şekilde bir önyargı olmadığını belirtmişler, Milli Eğitim Bakanlığı'na gelen her araştırmanın mutlaka değerlendirileceğini ve bu değerlendirme sonuçlarının araştırmacıya geri ulaştırılacağını da belirtmişlerdir. müfettişler özellikle verimli olabilecek araştırmaların mutlaka ele alınacağını da eklemişlerdir. BM-6 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Üniversitedeki araştırmaların uygulamaya geçmeyeceği konusunda herhangi bir önyargı yok. Ben bu

konuda tam tersini düşünüyorum, üniversiteler bu konuda çekimser kalıyorlar ve yaptıkları araştırmaları çok fazla bu amaca (uygulamaya dönük olması) yönlendirmiyorlar. Ama bu konuda MEB' in önyargılı olduğunu söylemek yanlış olur". (G: B. M. 6 /5) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. İM-8 kodlu İlköğretim Müfettişi ise; "Ben bu şekilde bir önyargı olduğunu düşünmüyorum. Milli Eğitim Bakanlığının ulaştığı ve kendisine ulaşan tüm araştırmaları dikkatli bir biçimde inceler ve sonucu da geri bildirir". (G: İ. M. 8 /4) şeklinde ifade edilmiştir. Müfettişler, kesinlikle böyle düşünmediklerini, bakanlık düzeyinde böyle bir önyargının olmadığını, bunun çok katı ve kesin bir tutum olacağını belirtmişlerdir. Bir açıdan da gelişimi baştan reddetmiş sayılabileceğini de eklemiştir.

Üniversiteler, modern toplumlarda, bilim ve araştırma gücünün oluşturduğu, nitelikli insangücünün yetiştirildiği kurumlardır. Yaratıcı, yeni arayış bulma çabası ile gerçekleşir. Yeni arayış bulma ise, araştırmacının her türlü olumsuz etkiden uzak ve tam konsantrasyon ile çalışmasına bağlıdır [Güler, 1994: 45]. Milli Eğitim Bakanlığının, özelde eğitim denetimi alanında yapılan araştırmalara (yüksek lisans ve doktora tezi) ilişkin önyargısını bu iki kurum arasındaki uyumsuzlukla ilişkilendiren BM-4 kodlu Bakanlık Müfettişi, "Bu kurumlar arasında tam bir uyum yok. Bu yönde bir ön yargı var diyebiliriz". (G: B. M. 4 /5) şeklinde görüş belirtmiştir.

Eldeki bulgular değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, "Araştırmalara Yönelik Önyargıların Varlığı" konusunda Milli eğitim Bakanlığının bu şekilde bir önyargının bulunmadığı ve bulunamayacağı, MEB' in kendisine ulaşan araştırmaları desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

B.) Nitelikli Araştırmaların MEB' de Değerlendirilmesi

Bir ülkenin bilimsel ve teknolojik Araştırma geliştirme kapasitesi ile insan gücünün niteliği o ülkenin rekabet gücünü belirleyen unsurlardan ikisi olarak kabul edilmektedir [Gürüz, 1994: 101]. Bilimsel bilgi de ancak bilimsel yöntem ve tekniklerin kullanılması yoluyla üretilebilir. Eğitim bilimlerinin kuramları ve bilimsel bilgileriyle eğitim uygulamalarını kaynaştırmak kaçınılmazdır. Bir ülkede bilim ve bilim hayatı

üniversitelerde gelişir ve ülkenin çeşitli kurumları aracılığıyla hayata geçirilir. Bilimsel gelişmeleri değerlendirip yapılan bilimsel ortaya koyduğu ürünlerin ve sonuçların uygulamaya geçirilmesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. Eğitim bilimlerinin kuramları ve bilimsel bilgileriyle eğitim uygulamalarını bilimsel anlamda kaynaştırmak gerekir [Ergün, 1999: 16]. Bilimsel bilgilerin uygulama alanı ile kaynaştırılmasının en iyi yolu bu bilgilerin, bu araştırmaların uygulama alanında kullanılması ile mümkündür. Tabii burada araştırmaların nitelikli ve elle tutulur veriler ortaya koyması da önemli bir etkidir. Müfettişlerin istisnasız tamamı, niteliklere uygun bir biçimde hazırlanmış bir çalışma Milli Eğitim Bakanlığı'na ulaştırılırsa, ilgili birimlerce inceleneceğini ve gerekli süzgeçlerden geçtikten (pilot uygulamalar gibi) sonra da uygulama alanı bulabileceğini belirtilmişler, bu konuda iyimser olduklarını ve bakanlığın nitelikli çalışmalara destek verdiğini söylemişlerdir. Bu tür araştırmalar değerlendirilmezse, daha sonraki araştırmalarında önünün tıkanacağı vurgulanmıştır. BM-8 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Evet, bu şekilde düşündüğümü söyleyebilirim. Neden bakanlığın bu kadar katı bir yapısı olduğu düşünülüyor anlamıyorum. Yapılan ve hazırlanan her araştırma bakanlığımızca değerlendirilir. Eğer araştırma ihtiyaçlara cevap verecek nitelikteyse değerlendirilir. Bu çok anormal bir durum değil”. (G: B. M. 8 /5) ile İM-12 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Evet, bakan sizin dediğiniz şekilde hazırlanmış bir araştırma mutlaka gerekli birimlerde incelenir ve bir şekilde uygulanma olanağı bulur. Ben bu konuda iyimser olduğumu düşünmüyorum. Sonuçta bu şekilde kaliteli çalışmalardan yararlanılmayacakta ne olacak. Eğer bu tür araştırmalarda değerlendirilmezse, daha sonraki araştırmalarında önü tıkanır”. (G: İ. M. 12 /6) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Eldeki bulgular değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, “Nitelikli Araştırmaların MEB’ de Değerlendirilmesi” konusunda olumlu görüş bildirdikleri, Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerinin bu tür bir araştırmayı mutlaka değerlendireceği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma Sonuçlarından ve Önerilerinden Yararlanılma Düzeyi

Bilimin ve eğitimin ürünlerinin toplum tarafından kullanılması ve sonuçlarından yararlanılması konusunda; eğitim ve bilimin işbirliği içinde yerine getirmesi gereken işlevler vardır. Eğitim genel amaçları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarındaki insan davranışlarının değiştirilip geliştirilmesini kapsamakta ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için çeşitli eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Eğitimin amaçlarının yerine getirilebilmesi bilimsel bilgilere ve bilimin ürünlerine dayanmaktadır [Ergün, 1999: 1]. Eğitim çalışmalarındaki her türlü gelişmeye, bilim öncülük eder ve bilimin gelişmesiyle eğitimde gelişme sağlanabilir. Eğitim denetimi alanındaki yenileşmenin ve gelişmenin sürükleyicisi de yine bilimsel ve akademik araştırmalar olduğu düşünülmektedir. Müfettişler, denetim alanı ile ilgili hazırlanmış tezlerin bir çoğunu inceleyemediklerini (fırsat bulamadıklarını) ancak bu çalışmaların denetim uygulamalarının içerisinde mutlaka kullanılabileceğini belirtmişler, bu çalışmalardan doğrudan yararlanmanın zor olduğunu ama bu bilimsel çalışmalardan da bir şekilde yararlanılması gerektiğini söyleyerek; doğru zaman ve doğru yerde kullanmanın önemini belirtmişlerdir. Denetim sistemi için bu çalışmaların önemli olduğunu ve bilimsel araştırmaların denetim faaliyetlerini olumlu etkileyeceğini de vurgulamışlardır. BM-12 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Denetim çalışmalarının gelişmesinde bilimsel ortamın ve bilimsel araştırmaların öneminin büyük olduğunu düşünüyorum. Alanımızla ilgili hazırlanmış tezlerin çoğunu inceleme ve görme fırsatım olmadı ama mutlaka denetim uygulamalarının bir yerlerinde kullanılabilir. Çünkü bu tür çalışmalardan doğrudan yararlanmak gerçekten güç. Ancak çalışmalardan bir şekilde yararlanılması da gerek o zaman bu çalışmaları doğru zamanda ve doğru yerde kullanmak şart”. (G: B. M. 12 /5) ile İM-13 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Genel manada bu araştırmalara ön yargılı bakmanın bir anlamı yok. İçerisinde değerlendirilebilecek araştırmalar olduğu gibi, hiçbir değeri olmayan gayet subjektif araştırmalar olduğunu da düşünüyorum. Eğer bu açıdan bakarsak önerileri değerlendirilebilecek araştırmalar olduğu gibi bunun tam tersi araştırmalarda var. Ama zaten denetim alanında bir gelişme olması bekleniyorsa bu ancak yapılan bilimsel çalışmalarla ve desteklenen araştırmalarla olacaktır. Eğer bu araştırmaları baştan reddederseniz çok ciddi zarar görürsünüz ve gelişmenin de önünü tıkarırsınız. Bu açıdan her kademeye fazlasıyla görev düşmekte”. (G: İ. M. 13 /5) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Bir bilim dalında bilimsel gelişmeleri değerlendirmek, bilim adamlarının, araştırmacıların araştırma etkinliklerinin ortaya koydukları ürünlerin, sonuçların, kültüre, topluma ve eğitim uygulamalarına katkıları ile olmaktadır. Özellikle toplumsal bilimlerde ve eğitim uygulamalarında, toplumsal yaşamda egemen ve geleneksel anlamda güçlü olan dine dayalı yaşam kuralları ve kurumlar egemenliğinde bilimsel gelişmelerin toplumsal etkinliklere yansıtılması ve uygulamaya konulması kolay olmamıştır [Özoğlu, 1997: 158]. Eğitim araştırmaları, eğitimin süreç ve sonuçlarına ilişkin olan insan davranışlarını konu edinir. Bu nedenle eğitim araştırmaları, sosyal ve davranış bilimleri kategorisi içinde yer alır. Sosyal ve davranış bilimlerinin yöntem ve tekniklerini izlemektedir [Varış, 1981: 47]. Eğitim araştırmaları; bilimsel yöntemin sistemli ve planlı bir şekilde eğitim problemlerinin çözümüne uygulanması işidir [Kaptan, 1982: 40]. Uygulama alanındaki problemlerin çözümü için yapılan eğitim araştırmaları daha da özel de eğitim denetimi araştırmalarının uygulama alanındaki etkilerine ilişkin BM-15 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Çalışmaların tamamını inceleme fırsatım olmadı. Ancak genel manada önerileri uygulanabilir bulduğumu da söyleyemem. Eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanmış çalışmaların bir çoğu üstün körü yapılmış tezler. Bu şekilde hazırlanmış çalışmalarında uygulamaya bir şeyler katabileceğini düşünmek çok zor”. “Ülkemizde araştırmalara yeterince destek verilmediğini ve sahip çıkılmadığını söyleyebiliriz. Ancak burada tek suçlu ilgili birimler olamaz hazırlanmış her çalışmanın bir değeri vardır ve bu çalışmaların bir şekilde değerlendirilmesi de gerekir”. (G: B. M. 15 /5) ile İM-12 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Araştırmalarla, araştırma sonunda elde edilen önerilerin paralellik taşıdığını düşünürsek. Önerilerinde çok elde tutulur olduğunu söylemek güçleşir. Zaten önerilerin uygulanma imkanı bulması çok zor. Bu öneriler ele alınabilir, yararlanılabilir ama dediğin gibi uygulanması çok ama çok zor”. “Eğitim denetim alanında iyi hazırlanmış tezlerden dolayı veya dolaysız olarak yararlanılması en başta denetim alanı için faydalı olacaktır. Ama bunun için ön şart araştırmalardaki niteliğin artırılması olacaktır. Yoksa bir adım ileri gidemeyiz”. (G: İ. M. 12 /6) şeklinde görüşleri ifade etmişlerdir. Müfettişler genel itibari ile, araştırmaların uygulanabilir olmasını etkileyen etkenlerin olduğunu, bunların; yapılan çalışmaların ihtiyaca ne oranda cevap verdiği, araştırmaların uygulamaları ne oranda takip ettiği ve gerçekçi öneriler ortaya koyabilmesi şeklinde sıralamışlardır. Ancak tüm bunlara rağmen elde ki araştırmalar

incelendiğinde çoğunun uygulanabilir olmadığını belirtmişler, araştırmaların uygulanabilir olması için belli kriterlerin olduğunu, bu kriterleri gerçekleştiren çalışmaların da dikkate alınıp incelendiğini ve ilgili birimler tarafından kullanıldığını belirtmişler, bu kriterlerin başında da araştırmadaki niteliğin ihtiyaçları karşılama oranı olduğu söylemişlerdir. Alanla ilgili yapılan araştırmaların uygulanabilir olmadığını eklemişlerdir.

Üniversitelerin bilimsel, teknolojik Ar-Ge sistemi içindeki temel işlevi esas olarak temel bilimsel ve uygulamalı araştırma faaliyetleridir. Bu faaliyetlerin omurgası da lisansüstü düzeydeki özellikle doktora düzeyindeki eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleridir [Başbakanlık, 1996: 133]. Gelişen teknoloji, eğitim; o teknolojik ortamda yaşayacak bireylere gerekli genel yetenekleri kazandırma, o ortamın gerektiği niteliklere sahip insan gücü yetiştirme ve teknolojik olanaklardan yararlanma şeklinde üç yönde etkilemektedir [Numanoğlu, 1991: 19]. Burada bahsedilen teknolojik olanaklardan yararlanarak bilimsel araştırmalardan faydalanma düzeyi ne yazık ki yeterince gelişmemiş insan gücü ile mümkün görünmemektedir. Eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanan tez çalışmalarının çokta uygulamaya dönük olmadığını, nitelik yönünden doyurucu olmadığını, araştırmaların kuramsal bilgi düzeyinin üzerine çıkamadığını ve sadece yapılmak için yapıldığı müfettişler tarafından belirtilmiştir. Aslında en ciddi sorunun araştırmalar hazırlanırken araştırmacıların, kendi çalışmaları için “uygulanabilirlik kaygısı” çekmediğini bunun da kaliteyi otomatikman düşürdüğünü söylemişlerdir. BM-16 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Bu konuda iyimser sayılamam herhalde. Yapılan araştırmaların birçoğunun uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum. Araştırmaların uygulanabilirliğini engelleyen nedenler arasında; kurumun şartlarının, imkanlarının ve realitenin yeterince dikkate alınmaması gibi etkenlerin olduğunu düşünüyorum”. (G: B. M. 16 /5) ile İM-10 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Şuana kadar yapılmış çalışmalara bakacak olursak ben çok iyimser olduğumu söyleyemem. Evet araştırmaların tamamını ayrıntılı bir biçimde incelemedim ki buna da gerek olduğunu düşünmüyorum ama gördüğüm ve okuduğum kadarıyla da çok kaliteli çalışmalar değiller. Sonuçta uygulanabilir çalışmaların bir çok açıdan gerçeği tam ifade etmesi daha sonra da gerçeğe uygun çözümler sunması gerek. Ancak bunlar olursa uygulama aşamasından bahsedebiliriz. İş sadece anket hazırlamakla olsa bunu bence en iyi

bakanlık yapar”. “Kısaca şunu söylemeye çalışıyorum; kaliteli bir çalışma ortaya koymuşsanız bu araştırma mutlaka değerlendirilir ve bir şekilde uygulamalara da yansır. Ama çalışmalarınız kuramsal alanını dışına çıkamıyorsa çok ümitlenmeyin”. (G: İ. M. 10 /5) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve ilköğretim Müfettişleri, “Araştırma Sonuç Ve Önerilerinden Yararlanılma Düzeyi” konusunda genel itibari ile olumsuz görüş belirttikleri, eğitim denetimi alanı ile ilgili araştırmaların (yüksek lisans ve doktora tezleri) uygulanabilir olmadığı ancak eğitim denetimi alanına olumlu katkıları olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitim denetimi araştırmaların uygulamaya da ciddi katkısı olacağını belirten verilerde yok değildir, İM-13 kodlu İlköğretim Müfettişi görüşünü, “Genel manada bu araştırmalara ön yargılı bakmanın bir anlamı yok. İçerisinde değerlendirilebilecek araştırmalar olduğu gibi, hiçbir değeri olmayan gayet subjektif araştırmalar olduğunu da düşünüyorum. eğer bu açıdan bakarsak önerileri değerlendirilebilecek araştırmalar olduğu gibi bunun tam tersi araştırmalarda var. Ama zaten denetim alanında bir gelişme olması bekleniyorsa bu ancak yapılan bilimsel çalışmalarla ve desteklenen araştırmalarla olacaktır. Eğer bu araştırmaları baştan reddederseniz çok ciddi zarar görürsünüz ve gelişmenin de önünü tıkarırsınız. Bu açıdan her kademeye fazlasıyla görev düşmekte”. (G: İ. M. 13 /5) şeklinde ifade etmiştir.

5. 3. [Alt Problem 3.] Araştırmalar Sonucunda Ortaya Konan Sonuç ve Önerilerin, Uygulama Aşamasında Karşısına Çıkan Engellere İlişkin Denetmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular, Tartışma ve Yorumlar

Koordinasyon ve Etkileşim Düzeyi

A.) Üniversite ve Milli Eğitim Arasındaki Koordinasyon

Gelişmekte olan ülkelerde hükümetler üniversitelerden kendi programları doğrultusunda bazı dallarda pek çok uzman yetiştirilmesini, yine uzun vadeli plan ve köklü reformları yapmak için her dalda uzmanı bulunan üniversitelerden yöneltmeye dönük yardımlar

ister. Bu durumda üniversite ülke yönetiminde önemli danışmanlık ve dolaylı yönetim olanaklarına kavuşmaktadır. Bu sayede üniversite ülke yönetiminde normal fonksiyonların dışında bir ağırlık ve sorumluluk kazanmaktadır. Bu nedenle özellikle gelişmekte olan ülkelerde üniversite diğer tüm ülkelerinkinden farklı sorumluluklar taşıyabilmektedir [Güler, 1994: 32]. Gelişmiş ülkelerde üniversite, gerek hükümetin, gerekse diğer kurum ve kuruluşların her alanda danıştığı en önemli kaynaktır. Gerçekten üniversite, hangi tipte olursa olsun bu bilimsel danışmanlık görevini, ülkenin hizmetinde sürdürmelidir. Devlete bağlı üniversite ya da Vakıf üniversitesi olsun bu sorumluluğu yerine getirmek durumdadır. Ülkenin teknik alanlarında olduğu kadar, ekonomik, sosyal ve politik problemlere çözüm arayan bir kaynak olmak zorundadır. Bu yüzden üniversite, “kendi kabuğuna“ çekilmiş kurumlar sayılmamalıdır. Bilinmelidir ki, kültürel, teknik, ekonomik ve sosyal alanlarda hükümetle ve özel girişimle çok daha geniş bir işbirliği kurulmasının ülkeye yararı inkar edilemez [Güler, 1994: 36-37]. Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemizde, üniversite ile hükümete bağlı bir birim olan MEB’ in koordinasyon düzeyine ilişkin müfettişler, en genel manada bu koordinasyon düzeyini yeterli bulmadıklarını, bunun bir değil birden çok nedeni olduğunu, bunların başında karşılıklı önyargılar, iletişim ve etkileşim eksikliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu duruma alternatif olarak; daha samimi ortamların hazırlanması ve gerekirse protokollerin imzalanmasının bu koordinasyonun uzun vadeli gelişimine faydası olacağını vurgulamışlardır. BM-3 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Eğitim denetimi alanını ele alırsak bu koordinasyonu yeterli bulduğum söylenemez. Bununla ilgili olarak Fransa örneğini verebiliriz. Fransa’da bakanlık ile yükseköğretim birimi birlikte ve tam bir koordinasyon içerisinde çalışmaktadır. İskandinav ülkelerinde bizimkine benzer bir denetim sistemi de yoktur. Zaten bizim şuan uyguladığımız denetim sistemi de Fransa’dan alınmıştır”. (G: B. M. 3 /3) ile BM-4 kodlu Bakanlık müfettişi, “Aslında bu diyalogun daha iyi olması bir zorunluluk. Bakanlığında araştırmacılar tarafından hazırlanmış bilimsel çalışmalardan faydalanmasında olduğu gibi. Bu diyalog eksikliği ne yazık ki en üst düzeyde. 16. Milli Eğitim Şurası da konu Mesleki Teknik Eğitimin gelişimi idi. Burada da Milli Eğitim ile YÖK arasında tam bir diyalog yoktu”. “İlk önce üst düzeyde sorunların kaynağının bulunup çözüme kavuşturulması şart. Daha sonrada bunu alt kademelere yayılması ve işbirliğinin tam olarak sağlanması gerekmektedir. Tabi ki bu tür bir çalışmanın ön şartı iki

tarafında istekli olmasıdır”. (G: B. M. 4 /3) şeklinde görüş belirtmişlerdir. Üniversiteler, modern toplumlarda, bilim ve araştırma gücünün oluştuğu, nitelikli insangücünün yetiştirildiği kurumlardır. Yaratıcılık, yeniyi arayıp bulma çabası ile gerçekleşir. “Yeniyi arayıp bulma ise, araştırmacının her türlü olumsuz etkiden uzak ve tam konsantrasyon ile çalışılmasına bağlıdır. Üniversitede bilimsel çalışma ortamı yaratıldıktan sonra, bu ortamın özeleştirme ve özdenetim ile geliştirilmesi ve daima dinamik bir yapıya tutulması gerekir. Üniversitenin gelişmişliği ile toplum kalkınması arasında sıkı bir ilişki vardır [Güler, 1994: 45]. Buradan da anlaşılacağı gibi, üniversitelerin toplumsal görevleri, her ülkenin özel şartlarına göre şekillenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde üniversiteler toplumun önünde giden ve yol gösteren kurumlar olmaktadır. Ancak bu noktada olması gereken durumdan daha da önemlisi var olan durumudur. Üniversite ile koordinasyonu çok sağlam olması gereken en önemli birim ise şüphesiz Milli Eğitim Bakanlığı’dır. Peki şuan var olan durum nedir? İM-4 kodlu ilköğretim Müfettişi, “Bakın ben size bu konuyla ilgili bir örnek vereyim. Bulduğumuz ilde Sakarya Üniversitesi ve buna bağlı bir Eğitim Fakültesi var, bizim Teftiş Kurulu ve müfettişler olarak burada görevli akademisyenlerle görüşme olanağımız çok az diyebilirim o da ancak hizmetiçi eğitim programları sırasında olabiliyor. Böyle bir ortam olduğunda da birebir görüşüyor ve fikir alışverişinde bulunuyoruz. Şimdi eğer siz bu örnekten yola çıkarsanız Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversite arasındaki ilişkinin hangi boyutta olduğunu anlayabilirsiniz. İki taraf da bence zorunlu kalmadıkça birbiriyle iletişime açık değil. Ama ben bu konuda üniversitenin üzerine düşen görevi yerine getirmediğini ve uzak kalan taraf olduğunu düşünüyorum”. “Peki bu koordinasyonun gelişimi için neler yapılabilir. Ortak çalışılacak projeler geliştirilebilir. Bu projelerde müfettişler ve akademisyenler ortak çalışmalı ve öneriler sunarak geliştirilebilir. Ne kadar ortak alanda çalışırsak o kadar çabuk gelişimin sağlanabileceğini düşünüyorum”. (G: İ. M. 4 /3) biçiminde görüşlerini belirtmiştir. Müfettişler genel itibari ile, iki kurum arasındaki koordinasyonun yeterli olmadığını çünkü ne yazık ki arada koordinasyonu sağlayacak bir düzenin bulunmadığını belirtmişler, iki kurumun zorunlu kalmadıkça irtibata geçmediğini ve işlerin sadece prosedür üzerinde yürüdüğünü ve resmi ilişkilerin söz konusu olduğunu söylemişlerdir. Bu noktada yapılacak en iyi şeyin ortak çalışma alanlarının bulunup,

sorunlara beraber çözümler aranması olacağını vurgulayarak, sebep ve sonuçlarıyla birbiri ile bağımlı kurumların bunu yapmalarının çokta zor olmayacağı belirtilmişlerdir.

Eldeki bulgular değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri “Üniversite ve Milli Eğitim Arasındaki Koordinasyon” konusunda olumsuz görüş belirttikleri, üniversite ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yeterli koordinasyon bulunmadığı ve mutlaka bunun ortak çalışma alanları ve farklı projeler oluşturularak geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Araştırma kapsamında bulunan müfettişlerin tamamından farklı olarak, eğitim denetim alanında Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversite arasındaki koordinasyonun yeterli olduğunu söylemiş. Koordinasyon düzeyinin yeterli olmadığı düşünülenlere ise; sorumlu tarafın üniversitedeki akademik ortam olduğunu söylemiştir. İM-8 kodlu ilköğretim Müfettişi ise, “Denetim alanını ele alırsak üniversite ile Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki koordinasyonu yeterli bulduğumu söyleyebilirim. Eğer bunun yeterli olmadığını düşünenlerde varsa, burada üniversitenin ve akademisyenlerinde kabahatli olduğunu da bilmesi gerekir. Akademisyenlerin maddi beklentilerini üst düzeyde tutmalarının da etkisi vardır”. (G: İ. M. 8 /2) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

B.) Denetmenler İle Alan Uzmanları Arasındaki Etkileşim

Üniversiteler genel olarak eğitim, öğretim araştırma yapılan ve bilim üretilen kurumlardır. Bu teorik çalışmaları yanında, ülke ve dünya problemlerine karşı duyarlı olma görevini de yüklenmek durumundadır. Bu yönüyle ülkenin öncelikle eğitim, daha sonra hukuki, sosyal ve teknik alanlarında görevleri bulunmaktadır [Güler, 1994: 33]. Günümüzde üniversite, toplumun en etkin araştırma ve kültürel iletişim merkezi haline gelmiştir. Üstün nitelikli insan gücü yetiştirme, bilgi üretme ve yayma yanında topluma hizmet üniversitenin temel görevleri arasındadır [Ayaz, 1996: 94]. Üniversitelerin ve akademisyenlerin görev ve sorumluluk alanları sadece buldukları kurumla sınırlı değildir. Yine eğitim alanının başka bir noktasını oluşturan denetim sistemi ve denetmenler de sadece kendi kurumlarından sorumlu tutulamazlar. Akademisyenlerinde, denetmenlerinde sorumluluk alanları oldukça geniştir. Denetmenler açısından düşünüldüğünde, son yıllarda eğitim denetimi alanında insan

kaynaklarının geliştirilmesine büyük önem verildiği ve örgütün insan kaynağını geliştirerek bu kaynağı daha etkili biçimde kullanmayı amaçlaması da yadsınamaz [Bilir, 1991: 36]. Denetmenlerin ve akademisyenlerin görev sorumluluk alanlarının çakıştığı noktalar da birbirleri ile etkileşim düzeyi de büyük önem arz etmektedir. Bu etkileşimin iyi seviye de olması kurumlar açısından ve daha da önemlisi eğitim kalitesi açısından çok önemlidir. BM-16 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Evet, bir etkileşim sorunu, bir iletişim sorunu olduğunu söyleyebiliriz. Ancak ben bunu sıkıntıyı iki kurumun yapısının birbirinden farklı olmasına bağlıyorum. Milli Eğitim Bakanlığı’nın hiyerarşik yapısı ve görevi icabıyla, üniversite ortamının birebir uyduğu söylenemez. Tabi ki sorunun tek nedeni de bu değil ama diğer sorunlarında kaynağını teşkil ettiği söylenebilir”. “Bu etkileşim geliştirilmesi için iki kurumun yapısının iyi bilinmesi ve şartların ortaya konulması gerekir. Yapı olarak birbirine benzemese de, birbiriyle ortaklık kurabileceği ve iletişime geçebileceği birçokta alan var. İşte bu ortak alanların tespit edilmesi ve bu yönde çalışılması faydalı olacaktır”. (G: B. M. 16 /4) ile İM-1 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Evet, bu şekilde bir sorun var. Ve bence bunun nedeni alan uzmanlarıdır. Üniversitede görevli akademisyenlerin işbirliği konusunda gerekli özveriye göstermediğini ve kendilerini geri çektiklerini düşünüyorum. Bu bir önyargı değil, ne yazık ki böyle, tabi birazda maddi kaygılar var. Ama tüm sorunlara rağmen ben ciddi ve aşılabilir bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Çünkü şunu da biliyorum, görüşme imkanı bulduğumuz zaman akademisyenlerle bir çok noktada anlaşabiliyoruz. Buradan da anlaşılacağı gibi; sorunların aşılabilmesi için görüşme olanağımız artması ve bu çalışmalarda maddiyatı daha geri planda tutmamız gerekecek. Sonuçta bu amaca dönük her adım iki tarafın içinde yararlı olacaktır. Bundan hiçbir şüphemde yok”. (G: İ. M. 1 /6) şeklinde görüş belirtmişlerdir. Müfettişlerin cevapları burada yoğunlaşmıştır. Müfettişlerin çoğunluğu bu şekilde düşündüklerini, aradaki etkileşimin yeterli düzeyde olmadığını, aradaki bu iletişim sorununun kaynağını bulduktan hemen sonra çözüm önerilerinin oluşturulması gerektiğini belirtmişler, tek istekli tarafın da Milli Eğitim Bakanlığı olamayacağını, iki tarafın da bu yönde samimi ve istekli olması gerektiğini söylemişlerdir. Bu noktada maddi kaygılarını ön planda tutan akademisyenlerinde eleştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu noktada ortak çalışma alanlarının çok fazla olduğunu; bu noktaların tespit edilmesinin ve bu yönde çaba sarf edilmesinin daha yararlı olacağı söylemişlerdir.

Dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farkı belirleyen ölçüt, bilimsel araştırma ve buna dayalı olarak geliştirilen teknolojik gelişmeyle değerlendirilir. Gelişmiş ülkelerde araştırmalar üniversitelerin öncülüğünde yapılmaktadır [Güler, 1994: 34]. Tabii burada bahsedilen görevler üniversite adı altında akademisyenlere düşen görevlerdir. Yani bahsedilen teknolojik gelişmeleri ve ülkedeki araştırmalara ilişkin öncülüğü bizzat akademisyenler yapacaklardır. Eğitim denetçilerinin yeterlilikleri, tür alan ve düzey açılarından boyutlanabilir. Alan boyutunda, denetçinin görev alanları, bu alanlara giren işler ve işlemlerle ilgili yeterlikler bulunur. Türkiye’de, eğitim denetiminin alan boyutu konusunda, Teftiş Kurulu Yönetmeliği ile de bağdaşan genel bir uyum vardır. Bu boyuta giren yeterlik alanları, ders denetimi, kurum denetimi, araştırma, soruşturma olarak belirlenebilir [Başar, 1995: 65]. Eğitim denetçilerinin araştırma görevi, yalnızca incelemelerin değil, bilimsel araştırmaların da yapılmasını gerektirir [MEB, 1979: 13]. Araştırma çalışmalarında akademisyenler ve denetmenler aynı görevi üstlenmişlerdir. Çalışma alanlarında da zaman zaman ortak hareket eden ve etmek zorunda olan akademisyenlerle denetmenler arasındaki etkileşimin ne düzeyde olduğuna ilişkin müfettişler, bu şekilde bir sorun olduğunu düşünmediklerini, ancak iletişimde yeterli düzeyde olmadığını söyleyebileceklerini belirtmişler, bunun da yeterince bir araya gelme olanaklarının olmamasından kaynaklandığını, aynı ortamlarda bulunmaları durumunda etkileşim gücünün de artacağını belirtmişlerdir. Bakanlığın düzenlemiş olduğu hizmetiçi eğitim çalışmalarına katılan akademisyenlerle görüştiklerini, ayrıca üniversite de yüksek lisans ve doktora yapan müfettişlerin oradaki akademisyenlerle sürekli birlikte olduklarını vurgulamışlar, doğrudan ve dolaylı olarak üniversite ortamıyla irtibat halinde olduklarını belirtmişlerdir. BM-15 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Müfettişler ile alan uzmanları arasında bir etkileşim sorunu olduğunu söylemek yanlış olur. Bence sorun, kurumlar arasındaki iletişim sorunudur. Katıldığımız hizmetiçi eğitim çalışmalarında alan uzmanları ile gayet uyumlu çalışıyoruz. Bu şekilde bir sorun yok. Ama tabii ki bu iletişimin koordineli olduğunu söylemek zor. Bu tür ortamlar daha fazla oluşturulmalı ve etkileşim için farklı konular ve içerikler belirlenmeli”. (G: B. M. 15 /4) ile İM-11 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Hayır ben bu şekilde düşünmüyorum. Benim görüşüğüm bir çok akademisyen var. Onların bilgilerinden istifade ediyorum, aynı şekilde onlarda bizlerin bilgilerinden yararlanıyorlar. Zaten bu karşılıklı olması gereken bir şey. Kişisel

ilişkilerde bir sorun olduğunu veya iletişimsizlik olduğunu düşünmüyorum. Eğer bu şekilde bir sorun varsa bu daha çok üst kademedeki yöneticilerle ilgili olabilir. Bu hem üniversitede ki hocalar için, hem de Milli Eğitim’ de görevli yöneticiler için geçerli diyebiliriz”. “Bunun gelişimi için neler yapılabilir? Bence ilk önce karşılıklı ilişkilerde samimi olmak gerekiyor. Beraber yapılacak çalışmalardan neler bekleniyor ve neler isteniyor. Bunların konuşulması, açıkça dile getirilmesi ve tespit edilmesi gerçekten çok önemli. Bu aşamadan sonra ortak çalışma alanlarının belirlenmesiyle çalışmalar sürdürülebilir. Ama dediğim gibi ben bu noktada samimiyetin çok önemli olduğunu düşünüyorum”. (G: İ. M. 11 /6) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, “Denetmenler İle Alan Uzmanları Arasındaki Etkileşim” düzeyi konusunda ikiye bölündükleri ancak ağırlıkta denetmenler ile alan uzmanları arasında etkileşim sorunu bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin BM-3 kodlu Bakanlık Müfettişinin, “Yeterli düzeyde bir iletişim olduğunu düşünmüyorum. İlk önce bunun nedenlerinin açık bir şekilde ortaya konması gerekir. Sorun kaynağını bulduktan sonra çözüm önerilerini oluşturmak ve yol almak çok zor olmasa gerek. Ancak bence en önemli şart; iki taraf da bu yönde samimi ve istekli olduğunu göstermeli. Bence resmi prosedürden daha çok samimi ilişkiler burada çözüm yolu olabilir”. (G: B. M. 3 /4) şeklindeki görüşüne karşılık BM-4 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Birebir olarak müfettiş ile akademisyenler arasında bir sorun olduğunu düşünmüyorum, zaten bizim sürekli görüştüğümüz üniversite hocalarımızda var. Ben daha çok sorunun kurumlar arasında olduğunu düşünüyorum. Üst düzey yetkililerin bu konuda daha çok çaba sarf etmesi gerektiğini düşünüyorum. Yoksa gerek birebir ilişkilerimizde gerekse hizmetiçi eğitim çalışmalarında iletişimimiz gayet iyi”. (G: B. M. 4 /5) şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırma Önerilerinin Uygulanabilirliğini Engelleyen Nedenler

Varış’ın [1973] sosyal bilimler alanında yaptığı bir araştırma sonuçlarına göre; sosyal bilimlerde yapılan araştırmalar toplum sonuçlarına ve uygulamaya dönük olmaktan çok, bilime katkı amacını taşımaktadır [Varış 1973: 99]. Eğitim denetimi alanında yapılan çalışmaların uygulama alanı bulamamasındaki en başta gelen nedenlerinden birisi de,

önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olmasıdır. “Önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması”. (G: B. M. 16 /5) ile İM-12 “Önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması”. (G: İ. M. 2 /5) seçeneğini işaretlemişlerdir. Türkiye’ de yapılan bilimsel araştırmalar ulaşmak çoğu zaman imkansızdır, bazen de bu araştırmalara ulaşabilmek için aylar hatta yıllar geçmesi gerekmektedir. Konunun gereği olarak bir örnek verilecek olursa, eğitim denetimi alanında yapılan bir tez şayet yayımlanmamışsa (ki yayımlanabilmesi araştırmayı yapan araştırmacının kişisel çabalarına bağlıdır) araştırma konusu ile ilgili kişilerin eline hiç ulaşamamaktadır. Bir tez çalışması danışman, jüri üyeleri, ilgili enstitü, üniversite kütüphanesi, Tübitak ve Milli Kütüphane dışında hiçbir yere ulaştırılmamaktadır [Özoğlu, 1997: 157]. Eğitim denetimi alanında yapılan tez çalışmalarını sonrasında, bu tezlerin uygulama alanına taşınması da, uygulama alanı için önemlidir. BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Kurumun önerilere ulaşmada sorunlar yaşaması”. (G: B. M. 14 /6) ile İM-10 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Kurumun önerilere ulaşmada sorunlar yaşaması”. (G: İ. M. 13 /5) seçeneğini işaretlemişlerdir. Yapılan tez çalışmalarının ilgili örgütlere ulaştırıldığı varsayılrsa bile bu örgütler yapılan çalışmalardan yeterince yararlanamamakta veya yararlanmamaktadırlar. Eğitimi bir bilim olarak inceleme ve araştırma konusu yapmanın yanında, bu bilimi etken biçimde uygulamaya dönüştürmek üzere inceleme ve araştırmalar yapmak, bu amaçla bir teknoloji de geliştirmek önemlidir [Alkan, 1977: 111-Parlak, 1991: 533]. Burada da belirtildiği gibi sadece bilimi ve teknolojiyi geliştirmek tek başına bir şey ifade etmemektedir. Bu geliştirilen bilimden yararlanılacak şekilde belirli bir araştırma ve uygulama kültürü de yerleştirmek önemlidir. Bu nokta da araştırma sırasında, uygulama da dikkate alınmalıdır. Araştırma sırasında, ilgili kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması ciddi bir handikap olarak ortaya çıkmaktadır. BM-8 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması” (G: B. M. 7 /5) ile İM-7 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Toplumların karmaşık yapısı içinde, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş olan örgütler, teknolojinin gelişmesiyle veya kendi özel yapılarından doğan veya çevrenin değişmesi sonucu çeşitli problemlere karşı karşıya gelmektedirler. Türkiye’nin yayıldığı coğrafi alan ve çalıştırdığı işgücü açısından en büyük örgütü olan Milli Eğitim Bakanlığı’ da sürekli

olarak çeşitli nedenlerden dolayı problemlerle yüz yüze gelmektedir. Üniversitelerimizde Eğitim Yönetimi ve Denetimi ile ilgili lisansüstü düzeyde özellikle MEB ile ilgili araştırmalar yapılmaktadır [Ergün, 1998: 12]. Bu araştırmaların MEB 'de uygulama alanı bulmasını olumsuz etkileyen etmenlerden birisi olarak, kanun, tüzük ve yönetmelikler gösterilmiştir. Özellikle İlköğretim Müfettişleri bu konuya değinmişlerdir. İM-3 kodlu İlköğretim Müfettişi, "Kanun, tüzük ve yönetmeliklerin önerileri uygulamada engel oluşturması". (G: İ. M. 3 /4) seçeneğini işaretlemiştir. Bilgi üretmek yoluyla sistemin çevresini ve kendisini kontrol etmesini, ürettiği yeni bilgiler aracılığıyla değişmeye ortam sağlamak, bu yolla sistemin değişmesini çağdaşlaşmasını sağlamak personel yönetiminin görevidir. Personel yönetiminin, örgüt dışında üretilen bilimsel bilgiyi kullanması da personel yönetiminin görevleri içerisinde sayılabilir [Açıkalın, 1944: 39]. Personel sayısındaki yetersizlik seçeneğini işaretleyen iki bakanlık müfettişi olmuştur; BM-7 kodlu Bakanlık Müfettişi, "Personel sayısındaki yetersizlik". (G: B. M. 7 /5) seçeneğini işaretlemiştir. Ayrıca hiçbir Bakanlık Müfettişi "Personelin Uygulayacak Nitelikte Olmaması" seçeneğini işaretlememiştir. İlköğretim Müfettişlerinden ise sadece İM-5 kodlu İlköğretim Müfettişi, "Personelin önerileri uygulayabilecek nitelikte olmaması". (G: İ. M. 5 /5) seçeneğini işaretlemiştir. Araştırmaların sonuç ve önerilerinin uygulamaya geçmemesinde, personel sayısını veya personel niteliğinin etkisi olduğu söylemek çok zor. Araştırma yapabilmek, yapılan araştırmalardan yararlanabilmek, ondan etkilenebilmek her şeyden önce belli düzeylerde teknik bilgi ve beceriler ile bilimsel tutum ve davranışlardan oluşan genel bir araştırma kültürünü gerektirir [Karasar, 1993: 71]. Araştırma kültürü oluşmuş kurumlarda, yetkili birimlerin araştırmalara olan ilgisi de pozitif yöndedir, bu da alanla ilgili yapılmış araştırmaların uygulanabilirlik oranını arttırmaktadır. Yönetim kademesinin yeniliğe açık olmadığını düşünen sadece BM-4 kodlu Bakanlık Müfettişidir. BM-4 kodlu Bakanlık Müfettişi görüşünü, "Bence ilk şart yönetimin yeniliğe açık olması". (G: B. M. 4 /5) seçeneğini işaretlemiştir. Geçmişte sanayi toplumu için yollar ve limanlar ne işlev gördüyse bilgi toplumu için de iletişim sistemi (bilgi dağıtımı) aynı işlevi görmektedir, aynı şekilde yollar ve limanlar mal üretimi ve tüketimi ile ekonomik hareketlilik üzerine hangi işleve sahipse, bilgi işlem merkezleri ve iletişim ağı da bilgi konusu da aynı işleve sahiptir (Doğan, 1994: s. 101). Bilginin aktarımı konusu da en az bilginin oluşturulması kadar önemlidir, aksi halde bilginin

yani hedef kitleye ulaşmayan bilginin ne gibi bir yararı olabilir. Konuya ilişkin İM-5 kodlu ilişkin İlköğretim Müfettişi, “İletişim ve etkileşim sorunu”. (G: İ. M. 5 /5) seçeneğini işaretlemiştir. Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi, gayri safi milli hasıladan araştırma geliştirme faaliyetlerine ayrılan payın oranına göre ifade edilmektedir [Doğan, 1994: 102]. Türkiye’ de araştırma geliştirme harcamalarının gayri safi milli hasılaya oranı % 0.24 olup gelişmiş ülkelerin 1/10 seviyesindedir [Duman, 1993: 77]. Araştırma çalışmalarında olduğu gibi bu araştırmaların uygulamaya geçmesi de maddi bir yük getirmektedir. Bu nokta da müfettişler, ekonomik nedenlerin, ekonomik koşulların önemli olduğunu belirtmişlerdir. BM-7 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Maddi sıkıntılar”. (G: B. M. 5 /5) ile İM-8 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Ekonomik nedenler (işin maddi boyutu)”. (G: İ. M. 8 /5) seçeneğini işaretlemiştir.

Bilimsel araştırmalar bilgi birikiminin katlanarak artmasını sağlarlar. Bilim ortaya koyduğu ürünlerle, kuramlarla, açıklama, anlama biçimleriyle, bulgularıyla, ortaya çıkmasına yardımcı olduğu teknolojik araç gereçlerle tanınabilir [İnam, 1994: 10]. Bilimsel bilgi de ancak bilimsel yöntem ve tekniklerin kullanılması yoluyla üretilir. Ülkemizde yapılan araştırmaların (özellikle sosyal bilimlerde) kuram-araştırma ilişkisinden bahsetmenin güçlüğünden haklı bir şekilde yakınılmaktadır. Ancak buraya bir kavram daha koymak gerekmektedir. Bu da uygulamadır. Kuram-araştırma ilişkisi yoktur, bu doğru olabilir ancak bununla beraber araştırma-uygulama ilişkisinden bahsedebilmemiz mümkün müdür? Dünyada ve Türkiye’ d’ meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmelerden yararlanılamadığı ve yapılan bilimsel araştırmalardan yeterince faydalanılamadığı sürece, çağın toplumsal ve bireysel ihtiyaçlarına gerektiği şekilde cevap verilemez [Balcı, 1991: 744]. Araştırmaların uygulama alanına yansımamasının nedenleri olarak; BM-9 kodlu Bakanlık Müfettişi, araştırma çalışmaları içerisinde çelişkilerin bulunduğunu söylemiş, bunu da “Araştırma çalışması içerisindeki çelişkiler”. (G: B. M. 9 /6) şeklinde ifade etmiştir. BM-10 kodlu Bakanlık Müfettişi ise. yapılan çalışmaların ciddiyetsiz ve alanla ilgisiz olmasına bağlamış ve “Yapılan çalışmaların ciddiyetsiz olması, çalışmaların alanla ilgisiz olması”. (G: B. M. 10 /5) şeklinde görüş ifade etmiştir. Farklı bir görüş ise BM-12 kodlu Bakanlık Müfettişinden gelmiştir, Araştırmaların yeterince nitelikli olmadığını ve araştırmaların hazırlanırken ciddiye alınarak hazırlanmadığı, ayrıca bu araştırmaların çözüm üretme, gelişmeyi ve

yenileşmeyi sağlama yerine var olan durumu ortaya koyduklarını ifade etmiştir. BM-12 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Genel manada nitelik sorunu olduğunu düşünüyorum”. “Yeterince ciddiye alınarak hazırlandığını da düşünmüyorum”. “Çözüm üretme (geliştirme ve yenileme) yerine var olan durumu ortaya koyuyor”. (G: B. M. 12 /5) şeklinde görüşlerini açıklamıştır. BM-16 kodlu Bakanlık Müfettişi, eğitim denetimi alanındaki araştırmaların siyasi alt yapısının eksik olduğunu ve bu konuda önyargılar bulunduğunu söylemiş ve bu görüşünü, “Siyasi alt yapı eksikliği ve önyargılar”. (G: B. M. 16 /5) şeklinde belirtmiştir. Araştırmaların yeterince uygulama alanı bulamamasının nedenleri olarak İM-8 kodlu İlköğretim Müfettişi, alanla ilgili yapılan araştırmaların Milli Eğitim Bakanlığı felsefesine uyması gerektiğini, bunun olmazsa olmaz olduğunu belirtmiş, ülkenin içinde bulunduğu gerçekleri de dikkate alması gerektiğini söylemiştir. İM-8 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Araştırmaların MEB felsefesine uyması şart (olmazsa olmaz), Talim Terbiye Kurulunun kararları, ülkenin içinde bulunduğu gerçekler”. (G: İ. M. 8 /4) şeklinde görüşlerini açıklamıştır.

Eldeki veriler değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, “Araştırma Önerilerinin Uygulanabilirliğini Engelleyen Nedenler” konusunda, araştırmacı tarafından belirtilen seçenekleri işaretledikleri, kendi görüş ve gözlemlerini de ekledikleri belirlenmiştir, Tabii burada müfettişlerin birden fazla seçeneği işaretledikleri ve ifade ettikleri belirtilebilir. Bakanlık Müfettişlerinin ve İlköğretim Müfettişlerinin özellikle, “Önerilerin Uygulamaya Geçirilemeyecek Kadar Soyut Olması”, “Kurumun Önerilere Ulaşmada Sorunlar Yaşamaması”, “Önerilerde Kurumun Yapısının Yeterince Dikkate Alınmaması”, “Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklerin Önerileri Uygulamada Engel Oluşturması” seçeneklerini işaretledikleri ve ek olarak “Maddi Sıkıntılar”, “Personelin Uygulayacak Nitelikte ve Sayıda Olmaması”, “İletişim ve Etkileşim Sorunu” vb. gibi kendi görüşlerini belirttikleri sonucuna varılmıştır.

Araştırma Sonuçlarının-Önerilerinin Uygulanabilir Olması İçin Araştırmacı ve MEB’e Düşen Görevler

Korkut’ un [1981] yaptığı çalışmada gelişmekte olan ülkemizde kendilerinden çok şey beklenen üniversitelerimizin toplum gereksinimlerine ve sorunlarına ne derece

eğilmekte olduğu ve bunu yaptığı araştırmalarla ne derece yerine getirdiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre, üniversitelerin kendi elemanları toplum sorunlarına dönük araştırmaları yeterli bulunmamaktadır [Korkut, 1981: 155]. Yapılan araştırmaların özellikle sosyal bilimlerdeki çalışmaların toplum sorunlarına yeterince inememesinin en büyük nedeni, uygulamaların içinde bulunmaması ya da uygulamalar hakkında ciddi bilgi sahibi olamaması şeklinde açıklanabilir. BM-9 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Bence ilk önce araştırmanın amacının, içeriğinin, yönteminin ve tekniğinin çok net olarak ortaya konması gerekli. Araştırmanın dili özenli seçilmeli. Araştırmada ana konudan uzaklaşılmalıdır. Teknik konulardan öte araştırma yapılacak alanın yeterince taranması ve uygulamalarının incelenmesi gerekmektedir”. (G: B. M. 9 /6) ile BM-5 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Bence yapılması ve dikkat edilmesi gereken ilk şey; araştırmacıların çalışılan alan ile ilgili uygulamalara daha fazla eğilmesi. Uygulamaları dikkatli bir biçimde yerinde incelemesi. Sadece yazılı kaynaklara ve çevirilere bağımlı kalmaması. Kuramsal alanla, uygulamaları iyi bir biçimde analiz etmeli. Önerilerini de uygulamadaki şartları dikkate alarak ortaya koymalı”. (G: B. M. 5 /6) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Araştırmalarda; uygulamaların yeterince incelenmesi, tahlil edilmesi ve günün koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiş, araştırmanın her aşamasında uygulanabilirlik göz önünde tutulması gerektiği ve bu şekilde yönlendirmenin yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Kuramsal alan ve uygulamalar iyi bir biçimde analiz edilmeli ve araştırmanın önerilerini uygulama şartları dikkate alınarak ortaya koyulması gerektiği söylenmiştir. Eğitim araştırmalarının önemli görevlerinden birisi, eğitim kurumlarına, onların ne olduğuna ilişkin çeşitli imajlar geliştirmektir [Ergün, 1999: 12]. İmaj, “incelenen olayların zihinsel bir resmi” olarak tanımlanabilir. Eğitim kurumlarına ilişkin bu imajlar üç genel amaca hizmet ederler. İlk olarak araştırma problemlerinin üretilmesine olanak verirler: araştırmacı imajı ya bir metafor olarak ele alır ve onun gerçekte var olan farklı yönlerini araştırmak ister, yada onu ideal olarak ele alıp ondan farklılaşmaları ve nedenlerini araştırır. İkinci olarak araştırma sonuçlarını bütünleştirmek: İmaj, araştırmada spesifik sonuçların beklenmesine, bunlara ulaşıncaya da yorumlanmasına bir temel oluşturabilir. Böylece de bir veri yığını içinde belli kalıpları oluşturarak bulguların, çeşitli kurumsal benzerliği olan örgütlere transferine imkan verir. Son olarak da, eylemlere yön vermek: İmaj, olayların yorumlanmasına ve eylem biçimlerine yön verebilir. Herriot ve Fireston’un

[1982: 55] da belirttikleri gibi yapılan eğitim araştırmalarının uygulamaları yönlendirmesi gerekir. Bu noktada eğitim araştırmalarının uygulamaları ne derece yönlendirdiği sorusu önem kazanmaktadır. Duruma farklı bir açıdan bakılırsa, üniversitelerde yapılan araştırmaların ülke ihtiyaçlarına yönelik olmadığı konusunda yaygın Őikayetler de mevcuttur [Kök Vakfı, 1992: 6]. Yapılan araştırmaların uygulamaya geçirilmemesinin-geçirilememesinin bir nedeni de bu olabilir. İM-12 kodlu İlköğretim Müfettişi, "Araştırmalarda ki kaliteyi arttırmak için belli Şartların yerine getirilmesi gerekir. Bunların en başında da uygulanabilirliği esas olan konuların belirlenmesi ve alanla irtibatlı olarak çalışılması gerekir. Ben bunun çok yararlı olacağını düşünüyorum. Hem bu sayede uygulamanın da içine girerek sadece kitaptaki kuramsal bilgilere bağlı kalınmamış olur". (G: İ. M. 12 /6) Şeklinde görüş belirtmiştir. Eğitim denetimi alanında yapılan araştırmalar, eğer uygulama alanında dikkate alınmayı istiyor, çalıştığı alana katkı yapmayı planlıyorsa; çalıştığı alanla ilgili pratik bilgiye sahip olmalı ve en önemlisi de uygulanma kaygısı gütmesi gerekmektedir. Araştırmaların alanla ilgili uygulamaları daha uzun süre incelemesi gerektiği, uygulanabilirliği esas olan konuların belirlenerek, alanla irtibatlı olarak çalışılması gerektiği de önemle vurgulanmıştır.

Eğitim alanındaki araştırmaların ülkemizde 1950'lerin son yıllarında yayımlanmaya baŐlandıđı, 1960, 1970, 1980'li yıllarda ise katlanarak arttığını belirtmiştir. Yine bu araştırma sonuçlarına göre: araştırmaların % 35 inin genel eğitim, % 29'unun ortaöğretim ve % 30'unun da yükseköğretim düzeyinde olduğu, yükseköğretim düzeyindeki araştırmaların çoğunun üniversiteye giriş konusunu kapsadığı ve eğitim konusundaki araştırmaların % 87'sinin Ankara' da yapıldığı belirlenmiştir [Akarsu, 1990]. Balcı' nın eğitim alanında 1970-1985 yılları arasında ki yaptığı ve Educational Administration Quarterly Dergisinde yayınlanan araştırmaları; araştırma problemi, evren, örneklem, araştırma deseni, verilerin toplanması ve verilerin analizi yaklaşımı ölçütlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda ise Balcı, eğitim araştırmalarının hem bilgiye katkı getirmesi hem de pratik sorunlarına çözüm getirmesi bekleniyorsa niteliklerin yüksek olması gerekliliğini belirtmektedir [Balcı, 1988: 433]. Eğitim denetimi alanında, iki kurumun (MEB ve Üniversite) daha verimli ve nitelikli çalışmalar ortaya koyabilmesi için etkileşimin önemli bir etken olduğu belirtilmiş,

alanla ilgili yapılacak araştırmaların konularının belirlenmesinde bile etkileşim içerisinde olunması gerektiği ve koordinasyonun araştırmanın her aşamasında sürdürülmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. İki kurum (MEB ve niversite) arasında etkileşim ve koordinasyonu tam olarak kuramadıktan sonra yapacağınız hiçbir çalışma verimli ve en önemlisi uzun vadeli olamayacağı da eklenmiştir. BM-13 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Daha nceki araştırmalar için yapabileceğimiz herhangi bir Şey yok. Ancak bundan sonra yapılacak araştırmaların konu olarakta, içerik olarakta, uygulama olarakta daha dikkatli seçilmesi ve belirlenmesi gerekmektedir. Araştırma çalışmasının her aşamasında beraber ve etkin bir çalışma sağlanmalı. Bu Şartların oluşması için tabi ki bu iki kurumun daha koordineli çalışması gerekir. Bu aslında gelişme için hem bir sebep hem de bir sonuç”. (G: B. M. 13 /5) ile İM-7 kodlu İlkretim Müfettişi, “Araştırmaların konularının belirlenmesinden sonuna kadar tüm aşamalarında Milli Eğitim Bakanlığının işin içinde olması gerekir. Bu tür bir etki araştırmanın verimliliğini ve etki alanının olumlu yönde etkiler. Ancak bu konuda araştırmacının da niversitenin de destek olması Şart. Bilimsel ortamdan alınacak destekle araştırmanın güvenilirliği de olumlu yönde etkilenir. (G: İ. M. 7 /5) Şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Bilim, ortaya koyduğu ürünlerle, kuramlarla, açıklama, anlama biçimleriyle, bulgularıyla, ortaya çıkmasına yardımcı olduğu teknolojik araç gereçlerle tanınabilir. Bilimsel bilgi, bilimsel yöntem ve tekniklerin kullanılmasıyla üretilir [İnam, 1994: 10]. Yirmi yüzyılda bilimsel faaliyetler özellikle ikinci dünya savaşından sonra bilim ve teknolojideki gelişmeler, büyük araştırma fonlarıyla, devlet desteğiyle kurulan laboratuarlarda ortaya çıkmaktadır. Günümüzde bilim ve teknolojideki gelişmelerin hızını ve doğrultusunu her toplumun araştırma ve geliştirmeye ayırdığı fonlar tayin etmektedir [Pamuk, 1994: 53]. UNESCO verilerine göre araştırma geliştirme faaliyetlerine milli gelirden ayrılan paya göre ülke sıralamasında Türkiye son grup içerisinde yer almaktadır. Btlerinin ancak % 01’ini araştırma geliştirme faaliyetlerine ayıran bu son grup lkeler içinde Türkiye, Finlandiya, İrlanda, İspanya, Malta, Portekiz ve Yunanistan’ın arkasından gelmektedir [Doğan, 1994: 103]. Ayrıca lkemizde yapılan araştırmalar ile uygulayıcı durumda olan örgütler arasında araştırmaların uygulamaya geçirilmesi yönünde yeterince işbirliğinin olmadığı, araştırmalar sonunda geliştirilen önerilerinde kurumlarda uygulanabilirliklerinin engellere takıldığı görülmektedir.

Alanla ilgili araştırmalara başlanmadan önce ihtiyaç analizinin yapılması gerektiği, ilgili kurumla s¼rekli koordinasyonun kurulması ve bireysel ilişkilere de gerekli ¼nemin verilmesi gerektiği belirtilmiş, araştırmanın başından sonuna kadar her aşamasında işin içinde olması, farklı g¼r¼řlerden yararlanması ve daha araştırma aşamasında dahi eleştirileri dikkate alması gerektiği vurgulanmıştır. BM-11 kodlu Bakanlık M¼fettiři, “¼niversiteler kendi ihtiyaçlarını ve ilgili kurumun şartlarını iyi analiz etmeli”. (G: B. M. 11 /4) ile İM-13 kodlu İlk¼ğretim M¼fettiři, “Daha ¼ncede bahsettiğim gibi bence ilk dikkat edilmesi gereken şey, araştırma ¼ncesi kurumun yapısının dikkate alınması ve incelenmesi olacaktır. Araştırma s¼rerken de kurumla ilişkilerin s¼rd¼r¼lmesi ve devamlı irtibatta olunması da bir şart sayılabilir. Araştırma sonuçlarının kuruma tekrar sunulmasının da ciddi faydası olacağını d¼ř¼n¼yorum”. (G: İ. M. 13 /6) şeklinde g¼r¼ř belirtmişlerdir.

G¼rt¼z’ ¼n [1994: 103] aktardığına g¼re in Bilimler Akademisi hizmetlerini serbest piyasada pazarlayabilmek amacıyla bağlı end¼strilerini şirketler ağına d¼n¼řt¼rmeye başlamıştır. Fransız ¼niversitelerindeki araştırma faaliyetlerinin belirli seçilmiş alanlarda yoğunlaştırılması talep edilmektedir. Açıkalin’ ın [1994] yaptığı bir araştırmada, “yapılan-yaptırılan araştırmaların bulgularının kullanma d¼zeyini” ¼rg¼t y¼neticileri yaklaşık % 60 olduğunu belirtmişlerdir. Aynı araştırmada b¼rokratik ¼rg¼t y¼neticileri tarafından bu g¼revin gerçekleştirilme d¼zeyi % 48 olarak bulunmuştur [Açıkalin, 1994: 128]. Batı ¼lkeleri ve pasifik ¼lkelerindeki birçok ¼niversite bilgi birikimini ticari faaliyetlere d¼n¼řt¼rmek için çeşitli yollara başvurmakta ve bu t¼r girişimler h¼k¼metlerce desteklenmektedir. Yapılan araştırmaların çok b¼y¼k bir oranı ¼niversitelerde, akademisyenler tarafından yapılan çalışmalardır. Gelişmiş ¼lkelerde olduğu gibi, ¼lkemizde de bu araştırmaları dikkate alma, hatta bu araştırmaları destekleme ilgili kurumlar için çok ¼nemlidir. BM-11 kodlu Bakanlık M¼fettiři, “MEB’ de bu t¼r yeniliklere daha açık olmalı. Bakanlık y¼neticilerinin daha ılımlı ve araştırmalara destek olması gerekir. Bu şekilde kurulacak bir iletişim yeni gelişmelerinde habercisi olacaktır. Ve bu noktadan sonra herkes kişisel kaprislerin ne derece gereksiz olduğunu g¼recektir”. (G: B. M. 11 /4) ile İM-11 kodlu İlk¼ğretim M¼fettiři, “Tabi sizinde değiniz gibi burada tek g¼rev araştırmacıya d¼řm¼yor. Bu araştırmaları bir şekilde kendi b¼nyesinde değerlendirecek olan Milli Eğitim

Bakanlığına da büyük görev düşüyor. İyi araştırmayla, kötü araştırmayı ayırt edebilecek ve iyi hazırlanmış bir çalışmanın da hakkını verecek. Bu noktada bakanlığın birimleri ödül mekanizmasını çok etkin kullanmalı ki hissedilsin ve diğer araştırmacılar içinde uyarı niteliği taşıсын. Madem kaliteli araştırmalar istiyoruz herkes ve her kurum üzerine düşeni yapmak durumunda”. (G: İ. M. 11 /7) şeklinde görüş belirtmişlerdir. MEB’ in bu tür araştırmalara her aşamada yeterli desteği ve bilgiyi vermesi gerektiği ve bu araştırmalardan yararlanılması, gerektiğinde de kullandığının (uygulanıldığının) gösterilmesi gerekir. Bu sayede ileride yapılacak olan araştırmalarda teşvik edilmiş olacağı, MEB’ in bu araştırmalara daha fazla sahip çıkmasının olumlu etki yapacağı vurgulanmıştır. Araştırmalara gerekli maddi ve manevi desteğin vermesi gerekliliği, aksi takdirde bu tür araştırmaların önü tıkanacağı ve belli bir süre sonra eleştirecek araştırmacının dahi bulunamayacağı belirtilmiştir. BM-3 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Bakanlığın bu tür araştırmalara yeterince önem verdiğinin gösterilmesi gerekir. Yapılan araştırmalar hakkında gerekli dönütler verilmelidir. Araştırma sırasında araştırmacılara gerekli olan yardım yapılmalı ve destek olunmalıdır”. (G: B. M. 3 /5) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Peterson, [1998] genel görünümüyle eğitim araştırmalarının itibarının düşük olduğunu belirtmekte, “Politika üretkenler reform için parasal kaynağın arttırılmasını sağlamaya çalışırlar, fakat araştırma için bunu yapmazlar” demektedir. Ayrıca Peterson, eğitim araştırmalarının düşük güvenilirliğe sahip olduğunu belirterek “Araştırmacılar olarak, rollerimizi, metotlarımızı, metinlerimizi ve içeriklerimizi yeniden düşünerek tartışmamız gerekir” demektedir. Peterson tartışmada cevap aranması gereken soruları şu şekilde sıralamıştır. 1.Eğitimsel araştırma neden yapılır? 2.Eğitimsel araştırma makalesi nedir, nasıldır ve hangisidir? 3.Niçin diğerleri araştırmada değerlendirmeyi görmez? 4.Araştırma daha iyi anlaşılabilir ve ulaşılabilir hale nasıl getirilir? 5.Eğitim topluluğunda ortak anlayışı nasıl geliştirebiliriz? 6.Eğitim reformu politikalarına ve uygulamalarına nasıl katılabiliriz? [Peterson, 1998: 4-10; Aktaran, Ergün, 1999: 24]. Eğitim araştırmalarının uygulamalara katkısını engelleyen nedenlerden bir diğeri de araştırmalara karşı önyargıların bulunmasıdır. Özellikle Bakanlık Müfettişleri, öncelikle kurumlar arasındaki güvenin tahsis edilmesi gerektiği daha sonra belirgin bir biçimde görünen önyargıların ortadan kaldırılmasının şart olduğu belirtilmişler, sorunu, sorunun

kaynağından başka hiç bir yerde çözülemeyeceği de vurgulanmışlardır. BM-14 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Bence ilk önce güvenin tahsis edilmesi gerekir daha sonrada iki taraf içinde geçerli olan önyargıların ortadan kaldırılması gerek. Bu noktada en büyük yanlış iki tarafında kendini yeterli görmesi ve karşı tarafı yeterli görmemesidir. Bu çok belirgin olan önyargının ortadan kalkması iki tarafa da düşen en büyük görev olsa gerek”. (G: B. M. 14 /6)

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri “Araştırma Sonuç Ve Önerilerinin Uygulanabilir Olması İçin Araştırmacı Ve MEB’e Düşen Görevler” konusunda, araştırmalarda uygulamaların daha dikkatli incelenmesi, iletişim ve etkileşim oranının artırılması, araştırma öncesinde kurumun ihtiyaçları dikkate alınması gerektiği, MEB’in araştırmaları daha fazla desteklemesi ve araştırmalara ilişkin önyargıların ortadan kaldırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Denetim Alanında Yapılan Çalışmaların Yönlendirmeye Katkısı

Bir örgütün amaçları doğrultusunda çalışıp çalışmadığını tanıması için iç dönütlere; ürettiği ürünün istenilen nitelikte olup olmadığını tanıması için de dış dönütlere gereksinimi vardır. Eğitim sisteminin iç ve dış dönüt bilgilerini toplayan ve amaçlardan sapmasını önleyen en önemli alt sistem teftiş birimidir [Başaran, 1993: 57]. Teftiş sisteminin başrol oyuncularını da müfettişlerdir. Eğitim denetçilerinin görevlerinden birisi de eğitimle ilgili konularda bilimsel araştırmalar yapmaktır [MEB, 1979: 13-Resmi Gazete, 1983, 18251; 128-135]. Eğitim sorunları bu tür araştırmaları beklemektedir. Bunlar kapsamlı, bulguları genellenebilir araştırmalar olabileceği gibi, güncel, yerel, özel sorunlara ilişkin daha küçük çapta araştırmalar , örnek olay çalışmaları da olabilir. Böylece denetçiler, sorun çözme kararlarına dayanak olarak, bilimsel yöntemle üretilmiş veriler bulabilirler, Milli Eğitim Bakanlığı da bu çalışmalarını derleyip yayınlayarak bulguların kullanım ve etki alanlarını genişletebilir [Başar, 1995: 46]. Eğitim denetimi alanında müfettişlerin kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu sayede denetim alanında oluşan ve oluşabilecek problemlere karşı da daha hızlı ve akılcı çözüm önerileri sunabilirler. BM-9 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Alan ile ilgili hazırlanmış çalışmaları bizim direk takip etmemiz çok zor. Daha çok kurumumuza

gelen dergilerden makaleleri ve araştırmaları takip etme olanağımız oluyor. Alanla ilgili makale yazan bir çok müfettiş hocamız var. Bu müfettişlerin araştırmalardan esinlendiğini belirtebilirim. Bu makale ve araştırmaların bizlere de olumlu yönde katkı yaptığını belirtebilirim”. (G: B. M. 9 /6) ile İM-12 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Alanla ilgili iyi hazırlanmış her araştırmayla yakından ilgiliyim. Ve bu şekilde hazırlanmış bir araştırmadan da alabileceğim ne varsa almaya çalışırım. Ancak şimdiye kadar ufak çaplı makaleler dışında herhangi bir çalışmam olmadı. İleride bu tür çalışmalara daha fazla vakit ayırmayı düşünüyorum”. (G: İ. M. 12 /6) şeklinde görüş belirtmişlerdir. Qyrıca eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış çalışmaları daha çok ağdaş Eğitim Dergisi’nden takip ettiklerini, araştırmalara eğilimli müfettişlerin olumlu yönde etkilendiği ve bu çalışmaların destekleyici bir etkisi olduğu söylemişler ve yazdıkları makalelerde de bu çalışmalardan faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Bilgi ve teknolojideki hızlı değişmelerle birlikte, toplumsal gereksinimlerde çeşitlilik ve değişmeler görülmektedir. Buna paralel olarak, toplumun değişen gereksinimlerini karşılayabilmeleri için örgütlerden daha nitelikli hizmet üretmelerine dönük talepleri de artmıştır [Elma, Demir, 2000: 87]. Öğrenmeyi formal ya da formal olmayan, planlı ya da planlı olmayan öğrenme olmak üzere iki kategoriye ayırmak mümkündür. Aslında insanlar yaşamları boyunca herhangi bir eğitim programına devam etmeden de öğrenebilirler. Bundan başka, insanlar herhangi bir eğitim programına katılmadan işbaşında deneyim, rastlantısal ya da deneme-yanılma yoluyla da öğrenebilirler. Söz konusu öğrenme, yönetimsel ya da bir işi yapmak ile ilgili bilgi ve becerilerin öğrenilmesi olduğunda, formal ya da planlı öğrenme yönetim okullarında veya sistematik olarak düzenlenmiş geliştirme programları aracılığı ile de verilebilir [Elma, Demir, 2000: 89-90]. Nitelikli insan gücünün her kurum ve her iş ortamında gerekli olduğu artık inkar edilemez bir gerçektir. Bu noktada hem kurumlara hem de işgörene büyük görevler düşmektedir. Tecrübenin ve iş başında öğrenmelerin gelişime katkısı inkar edilemez ancak günümüz şartlarında bunlarında yeterli olduğunu söylemek mümkün değil. İşgörenlerin bireysel gelişimlerini sadece zamana bırakmaları, sorunları ertelemekten başka bir işe yaramaz. Buradan hareketle denetmenlerin kişisel gelişimleri için her türlü kaynaktan maksimum düzeyde yararlanmalıdırlar. BM-4 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Alanla ilgili çalışmalarla çok fazla ilgilenemediğimiz için daha doğrusu

ilgilene fırsatımız olmadığı için çok fazla yönlendirdiğini söyleyemem. Bu tür araştırmalarla daha içli dışlı olmak isterdim ancak iş yoğunluğumuzda buna engel teşkil ediyor”. (G: B. M. 4 /6) ile İM-5 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Yönlendirdiğini söyleyemem. Sadece alanla ilgili çalışmalarını takip etmeye ve okumaya çalışıyorum. Daha fazla zaman ayırmak isterdim ama ne yazık ki o da çok zor. Okuyucu düzeyinde kalabilmek bile benim için bir başarı sayılabilir”. (G: İ. M. 5 /6) şeklinde görüş belirtmişlerdir. Denetim alanı ile ilgili çalışmalarını takip etmeye çalıştıklarını ancak bu çalışmaların uygulamalarda çok fazla yönlendirici etkisi olmadığını belirtmişler, bu tür araştırmalarla daha içli dışlı olmak istediklerini iş yoğunluğunun buna engel teşkil ettiğini söylemişler ve fırsat buldukça okumaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, “Denetimi Alanında Yapılan Çalışmaların Yönlendirmeye Katkısı” konusunda, denetim alanı ile ilgili makale ve kitapları takip ettikleri bu çalışmaların olumlu katkısı olduğu ancak alanla ilgili yazılan makale ve kitapların yönlendirici bir etkisi olmadığı ve müfettişlerin sadece okuyucu düzeyinde kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında eğitim denetimi alanında yapılan kitap ve makale çalışmalarını takip etmeyen, takip edemeyen müfettişler de bulunmaktadır. BM-15 kodlu Bakanlık Müfettişi, “Alanla ilgili araştırma çalışmalarını çok yakından takip ettiğimi söyleyemem. Bu sebepten yönlendirici etkisi olduğunu söylemek güç. Ancak bu çalışmalarını sürekli takip etme olanağım olsa bunun beni olumlu yönde geliştireceğinden de eminim. Alanla ilgili önünüze çıkabilecek sorunları bilimsel verilerle çözmek her zaman en kolaydır. Tecrübenin iş hayatında çok ciddi bir artışı olduğunu düşünüyorum ama bunu bilimsel çalışmalarla, yeniliklerle de beslerseniz önünüze çıkabilecek her türlü engeli rahatlıkla geçebilirsiniz”. (G: B. M. 15 /5) ile İM-2 kodlu İlköğretim Müfettişi, “Yönlendirdiğini söyleyemem. Çünkü bu çalışmalarını çok ciddi takip ettiğim söylenemez. Belki zamanım olsa ve takip etsem katkısı da olacaktır. Ama yeterince ilgilenebildiğimi düşünmüyorum. Şuan okuyucu olmaya çalışıyorum diyebilirim”. (G: İ. M. 2 /6) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevzuat değişiklikleri öncesinde alan uzmanlarından ve araştırmalardan yararlanılması konusunda tamamen olumsuz görüş beliren, alan uzmanlarından ve araştırmalardan yararlanılmadığını düşünen müfettişlerin yanında, genel olarak müfettişlerin olumlu düşündükleri, mevzuat değişiklikleri öncesinde alan uzmanlarından yararlandığı ancak araştırmalardan yeterince yararlanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Müfettişlerin büyük bir bölümünün mevzuat değişiklikleri öncesinde görüşlerinin alınmadığı, alınan görüşlerin ise uygulamaya etkisini tam olarak bilemediklerini belirtmişlerdir.

Eğitim denetim alanında uygulanan mevzuatın ve esasların, denetim uygulamaları açısında genel itibari ile yeterli olduğunu, ancak Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu'nun denetim mevzuatı ve uygulamaları ile ilgili ciddi değişiklik (Performans Denetim Sistemi - Çoklu Denetim) içerisinde olduğunu da belirtmişlerdir.

Eğitim denetimi alanı ile ilgili üniversitelerde yapılan tezlerin yeterince incelenmediğini, bu konuda ciddi bir eksiklik olduğunu, EARGED'in yaptığı ve desteklediği araştırmaların kendilerine ulaşmadığından bu araştırmaları da inceleme fırsatı bulamadıklarını, ayrıca bu araştırmaların kendilerine ulaştırılması içinde herhangi bir talepte bulunmadıklarını ve bu tezlerden Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeterince yararlanmadığını yada yararlanamadığını belirtmişlerdir.

Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, üniversitelerde eğitim denetimi alanında yapılan araştırmalarla ilgili ne Milli Eğitim Bakanlığı'nda ne de İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde herhangi bir bilgilendirme veya sunum yapılmadığını ve şimdiye kadar iki taraftan da (Müfettişler-Akademisyenler) bir teklifin gitmediğini belirtmişler, eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan tezlerin MEB'de yeterince incelenmediğini, MEB'e ulaştırılmayan araştırmalarında incelenmeyeceğini yada diğer bir değişle incelenemeyeceğini belirtmişlerdir.

Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, denetmenlerin sempozyumlara katılımlarının faydalı olacağını, bu tür etkinliklerin denetmenler ve denetim sistemi için çok yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Müfettişler kendilerine uygulanan anketlerin geri bildirimlerinin yapılmadığını, kendilerine uygulanan ve denetim alanı ile ilgili yapılan araştırmaların geri bildiriminin yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Müfettişlerin araştırmacı ile görüşme olanağının olmadığını ve aralarındaki ilişkinde resmiyetin ötesine geçmediğini, ancak müfettişlerin kendilerine ulaşan veya ulaştırılan tüm anketlere ellerinden geldiğince cevap verdiklerini belirtmişlerdir.

Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri, eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan araştırmaların sonuç ve önerilerinin yararlanılması konusunda farklı görüşler belirtmişlerdir. Genel itibari ile araştırmaların yararlanılabilir düzeyde olmadıklarını, ancak araştırmaların nitelik açısından geliştirildiği takdirde MEB’de yararlanılabilir düzeye geleceğini düşünmektedirler.

Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri genel anlamda araştırmaların uygulamadaki gelişmelere katkı sağlayabileceğini ancak araştırmalardaki niteliğin artması gerektiğini belirtmişlerdir.

Denetmenler, eğitim denetimi alanında yapılan çalışmaları hem nitelik hem de nicelik açısından yeterli bulmadıklarını ve çoğunluğu alanla ilgili herhangi bir çalışma (makale ve kitap) yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın araştırmalara yönelik bir önyargısının bulunmadığını ve bulunamayacağını, MEB’in kendisine ulaşan tüm araştırmaları incelediğini ve geri bildirim sunduğunu belirtmişlerdir. Eğitim denetimi alanında yapılan nitelikli araştırmaların MEB’de değerlendirileceğini ilgili birimlerin bu tür araştırmaları mutlaka değerlendireceğini düşünmektedirler.

Denetmenler, üniversite ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yeterli koordinasyon bulunmadığını belirtmişler, bunun ortak çalışma alanları ve farklı projeler oluşturularak geliştirilmesi gerektiğini eklemiştir. Denetmenlerin alan uzmanları ile aralarındaki etkileşim düzeyi konusunda ise ikiye bölündükleri ancak ağırlıklı olarak müfettişler ile alan uzmanları arasında etkileşim sorunu olduğunu belirtmişlerdir.

Deneklere göre, eğitim denetimi alanında yapılan araştırmaların uygulanabilirliğini engelleyen başlıca nedenleri; “Önerilerin Uygulamaya Geçirilemeyecek Kadar Soyut Olması”, “Kurumun Önerilere Ulaşmada Sorunlar Yaşaması”, “Önerilerde Kurumun Yapısının Yeterince Dikkate Alınmaması”, seçeneklerini işaretledikleri ve ek olarak “Maddi Sıkıntılar”, “Personelin Uygulayacak Nitelikte ve Sayıda Olmaması” şeklinde belirtmişlerdir.

Araştırmaların sonuç ve önerilerinin uygulanabilir olması için araştırmacı ve MEB’e görevler düştüğünü, araştırmalarda uygulamaların daha dikkatli incelenmesi gerektiğini, iletişim ve etkileşim oranının artırılması gerektiğini, araştırma öncesinde kurumun ihtiyaçları dikkate alınması gerektiğini, MEB’in araştırmaları daha fazla desteklemesi ve araştırmalara ilişkin kısmi önyargıların ortadan kaldırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Eğitim denetim alanı ile ilgili makale ve kitapları takip ettikleri bu çalışmaların olumlu katkısı olduğunu ancak alanla ilgili yazılan makale ve kitapların yönlendirici bir etkisi olmadığını ve müfettişlerin sadece okuyucu düzeyinde kaldığını düşünmektedirler.

Yargı

Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçlara ilişkin araştırmacının ortaya koyduğu yargılar yer almaktadır.

Eğitim denetimi mevzuatında yapılacak değişiklikler öncesinde alan uzmanlarının görüşlerinin alındığı ancak eğitim denetimi alanında yapılan tezlerin dikkate alınmadığı

ortaya çıkmaktadır. Mevzuat değişiklikleri öncesinde denetmenler de etkin bir rol oynamamaktadır.

Eđitim denetimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin denetmenler tarafından incelenme oranı oldukça dūřüktür. Bunun yanında denetmenlerin kendilerine uygulanan anket çalışmalarına ve bu anketlerin sonuçlarına olan ilgileri ise oldukça yüksektir.

Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversite arasında ciddi bir etkileşim eksikliği söz konusudur. Bu olumsuz havanın bir ölçüde denetmenler ile akademisyenler arasındaki ilişkiye de yansıdığı görülmüştür. Ancak denetmenlerin bu etkileşimin geliştirilmesi için mevcut önerilerinin de olduğu da bir gerçektir.

Eğitim denetimi alanında yapılan lisansüstü tezlerden elde edilen sonuç ve önerilerin genel itibari ile birebir yararlanılabilir düzeyde olmadığı, ancak bu tezlerin denetim alanına olumlu katkılar sağlayabileceği görülmüştür.

Eğitim denetimi alanında yapılan araştırmaların yararlanılabilir düzeyde olmasını engelleyen nedenlerin başında, önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması ve önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması gibi nedenlerin olması da önemli bir nokta olarak görülebilir.

Sonuç olarak; denetimi alanında yapılan tezlerin Milli Eğitim Bakanlığı'nda yararlanılma düzeyi oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. Ancak tez çalışmalarının niteliğinin ve kurumlar arasındaki koordinasyon düzeyinin artması araştırmalardan yararlanılma oranını artıracaktır. Tabi Milli Eğitim Bakanlığı' nın ilgili birimlerinin denetim alanı ile ilgili yapılan araştırmaları takip etmesi ve dikkatle ele alması da büyük önem arz etmektedir.

Öneriler

Elde edilen bulgulara göre eğitim denetimi alanında yapılan tez çalışmalarının, müfettişlerce incelenme oranı oldukça düşüktür. Bu konuda hem müfettişlerin hem de araştırmacının ilgili birimlere ulaşmasında aktif bir rol üstlenmesi gerekmektedir.

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre, EARGED'in denetim alanında yaptığı veya desteklediği araştırmaların, MEB'in bir diğer birimi olan Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görevli olan Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine ulaşmadığı belirtilmiştir. EARGED'in bu araştırmaları ilgili birimlere ulaştırması, araştırmaların dikkate alınmasını ve araştırma için harcanan zaman ve emeğin boşa gitmemesini sağlayacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı, Bakanlık Müfettişlerinin ve İlköğretim Müfettişlerinin eğitim denetimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinden sürekli haberdar olmasını ve daha etkin yararlanmasını sağlamak için her 5 yılda bir bu tezlerin künyelerini ve özetlerini bir kitapçık haline getirip tüm müfettişlere ulaştırabilir. Bu tür bir çalışma müfettişlerin akademik çalışmalara olan ilgisini arttıracak ve takibini sağlayacaktır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre müfettişler ile akademisyenler arasında iletişim ve etkileşim sorunu vardır. Bu konuda gerek müfettişlere gerekse de akademisyenlere görev düşmektedir. Denetim çalışmalarının daha etkin biçimde yürütmesi için tarafların önyargılarını bir kenara bırakıp, eğitim denetim alanındaki sorunlara odaklanmaları gerekmektedir.

Eğitim denetimi alanında yapılan tezlerin, araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre müfettişlerce MEB'de yararlanılma düzeyi oldukça düşüktür. MEB'in, uzun emek ve zaman harcanarak ortaya konan bu tezlerden daha fazla ve etkin biçimde yararlanması daha nitelikli tezlerin yapılması içinde ön ayak olacaktır.

Eğitim denetimi alanında yapılan tezlerin uygulama alanını daha dikkatli ve özenli bir biçimde ele alarak incelemelidir. Araştırmalarda kuramsal alanla uygulamanın birbirini tamamlaması gerekir.

Eğitim denetimi alanında yapılan tezlerin niteliği ve etkililiği ile ilgili yeni araştırmalar yapılmalı ve desteklenmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Eğitim alanında yapılan tüm araştırmaların dikkatle ve özenle incelenmesi ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nda ne gibi mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır. Konulu bir araştırma yapılabilir.

Eğitim araştırmalarının, nitelik yönünden geliştirilebilmesi için neler yapılabileceğine ilişkin bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AÇIKALIN, Aytaç, Çağdaş Örgütlerde İnsan Kaynağının (Personel) Yönetimi, Pegem Yayınları No: 7, Ankara-1994.

ALKAN, Cevat, Eğitim Teknoloji (Kavramlar ve Yöntemler)" Yargıçoğlu Matbaası, Ankara-1977.

ALTUNIŞIK, Remzi ve diğerleri, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri". Sakarya Kitapevi, Adapazarı-2001.

ANDERSON, Gary, Fundamentals of Educational Research, Great Britain. The Falmer Press-1990.

AYDIN, Mustafa, Çağdaş Eğitim Denetimi, İM Araştırma Yayın Danışmanlık A. Ş. Ankara-1986.

BALTA, Selahattin, Türk Teftiş Sisteminin Bugünü ve Geleceği, Deneftte Yayınları, Ankara-1988.

BAŞAR, Hüseyin, Öğretmenlerin Değerlendirilmesi, PEGEM Yayın No:20, Ankara-1995.

BAŞAR, Hüseyin, Eğitim Denetçisi, Roller, Yeterlilikleri, Seçilmesi, Yetiştirilmesi, Personel Eğitim Merkezi Yayını, No:19. Ankara-1995.

BAŞARAN, İbrahim Ethem, Eğitime Giriş, Ankara-1983.

BAŞARAN, İbrahim Ethem, Yönetim, Gül Yayınevi, Ankara-1989.

BİLGEN, Nihat, Çağdaş ve Demokratik Eğitim, M.E.B. Millî Eğitim Basımevi, Ankara-1994.

BOĞDAN, R. C. and Biklen, S. K, Qualitative Reserach For Education: An Introduction to Theory and Methods, Boston, Allyn and Bacon-1992.

BURSALIOĞLU, Ziya, Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, PEGEM Yayınları (8. Baskı), Ankara-1991.

CAFOĞLU, Zuhul, Eğitimde Toplam Kalite Yöntemi, Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Yayın No: 3, İstanbul-1996.

CANMAN, A. D, Personelin Değerlendirilmesinde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkiye’de Kamu Personelinin Değerlendirilmesi, TODAİ Yayınları No: 252, Ankara-1993.

CENGİZ, Cevdet, Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişlerinin Yetiştirilmesi ve Teftişin Geliştirilmesi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1992.

COVEY R. Stephen, Önemli İşlere Öncelik, (Çev: Osman Deniztekin), Varlık Yayınları Özel Dizi: 16 Sayı: 486 Birinci Baskı, İstanbul-1997.

DUNKIN, Micheal J, Types of Errors in Synthesizing Research in Education, Review of Educational Research, 87-97 Volum: 66, Number: 2-1996.

ELMA, Cevat. DEMİR, Kamile, Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar, Uygulamalar ve Sorunlar” Anı Yayıncılık, Ankara-2000.

ERDOĞAN, İrfan, Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği, Sistem Yayınları”, No: 228 1. Baskı, İstanbul-2000.

ERKAN, Hüsnü, Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme, 3. Baskı, İş Bankası Yayınları, No: 326, İzmir-1997.

GOOD, Thomas L, Educational Researchers Comment on the Education Summit and Other Policy Proclamations From 1983-1996, Educational Researcher, 4-6 Volum 25, Numer 8, American Educational Research Association-1996.

GOODE, W. J. PAUL, K. HATT, Sosyal Bilimlerde Araştırma Metotları, (Çev: Ruşen Keleş) Todaie Yayınları No: 137, Ankara-1973.

GÜLER, Ali, Türkiye’de Üniversite Reformları, Adım Yayıncılık. Ankara-1994.

HEGARTY, Seamus, A Half-ceuntry of Educational Research, Educational” Research, 243-257, Volume 38 Number 3 Winter-1996.

JOHNSON, R. Burke, Examining the Validity Structure of Qualitative Research, Education, 282-292 Volume 118 number 2 Winter-1997.

KARAGÖZOĞLU, Galip, İlköğretimde Teftiş Uygulamaları, Ankara-1977.

KAPTAN, Saim, Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri, Rehber Yayınevi, Ankara-1982.

KARASAR, Niyazi, Araştırmalarda Rapor Hazırlama, 7. Baskı, Ankara-1994.

KARASAR, Niyazi, Araştırma Kültürü, Türk Araştırma Bilim Teknoloji ve Eğitim Politikalarının Kanayan Yarası, Eğitim Yönetimi ve Planlaması ve Halk Eğitimi, Milli Eğitim Basımevi, 69-78 (MEB Yayınları), Ankara-1993.

KERLINNER, N. F, Foundations of Behavioral Research, New York, Holt, Rine hart And Winston-1973.

KÖKNEL, Özcan, Bilim Adamının Kişiliği, Yüksek Öğretimde Sorunlar ve Çözümler”, Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği Yayınları No: 1, 167-184, İstanbul-1990.

MILES, Raymond E, Theories of Management. implications for Organizational Behavior and Development, New York: Mc Graw-Hill Book Company-1975.

ÖZDEN, Yüksel, Eğitimde Dönüşüm, Eğitimde Yeni Değerler, Pegem Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara-2002.

TAYMAZ, Haydar, Eğitim Sisteminde Teftiş Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, TAKAV Matbaası, Ankara-1997.

VARIŞ, Fatma, Türkiye’de Lisans Üstü Eğitim, Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara-1981.

YILDIRIM, Ali ve HASAN Şimşek, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayınevi, Ankara-1999.

YILDIRIM, Cemal, Eğitimde Araştırma Metotları, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara-1966.

TEZLER

- ALTINTAŞ, Rasim**, Liselerde Kurum Teftişi, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara-1980.
- AKSOY A. Hadi**, Eğitim Denetiminde Etik Boyut, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya-1998.
- AYTAÇ, Açıklım**, Orta Dereceli Okul Öğretmenlerinin Atama, Yer Değiştirme İlkeleri ve Amaçları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, s.1. Ankara-1980.
- AYTEKİN, Halil**, Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Eğitim sistemlerinde Müfettiş Niteliklerinin Karşılaştırılması (Ankara ve Lefkoşa İlleri Örneği), Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- BALCI, Ali**, Eğitim Yöneticinin İş Doyumu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. Sos. Bil. Enstitüsü, Ankara-1985.
- BİLİR, Mehmet**, Türk Eğitim Sisteminde Teftiş Alt Sisteminin Yapı ve İşleyişi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Planlaması Anabilim Dalı, Ankara-1991.
- ERGÜN, Muammer**, Eğitim Yönetimi Alanında Doktora Tezlerindeki Önerilerin Uygulanabilirlik ve Uygulanma Düzeyleri Konusunda Yönetici Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara-1999.
- KARAGÖZOĞLU, Galip**, İlköğretim Teftiş Uygulamaları, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara-1972.

KORKUT, Hüseyin, Üniversitelerimizde Yapılan Araştırmaların Toplum Sorunlarına Dönüklüğü Açısından Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara-1981.

MEB-EARGED, Çağdaş Öğretmen Profili. Yayınlanmamış Araştırma, Ankara-1998.

MEB-EARGED, Öğretmen Değerlendirme, Yayınlanmamış Araştırma, Ankara-1995.

YALÇINKAYA, Mustafa, Ortaöğretimde Ders Denetimi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara-1992.

MAKALELER

ALKAN, Cevat, “Eğitim Bilimde Araştırma”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi, XXII, 1. ss 23-27, Ankara-1989.

AKARSU, Füsun, “Eğitim Araştırmaları 1960-1988 Niceliksel Bir Analiz”, Eğitim ve Bilim, Türk Eğitim Derneği Nisan Özel Sayı, Ankara-1990.

ARAT, Necla, “Bilim-İnsan, Üniversite-Toplum İlişkisi”, Yüksek Öğretimde Sorunlar ve Çözümler, Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği Yayınları No: 1, ss. 55-59, İstanbul-1990.

AYAZ, Nevzat, “Eğitim Sistemi”, Yeni Türkiye, Sağlık Sok. No: 3, Sayı:7, Ankara-1996.

BALCI, Ali, “Eğitim Yönetiminde Kuram ve Araştırma”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi, XXIV, 2: ss. 735-746, Ankara-1992.

BALCI, Ali, “Eğitim Yönetiminde Araştırmaların Durumu”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi, XXI, 1-2: ss. 421-434, Ankara-1988.

BALCI, Ali, “Eğitim Yönetiminde Araştırma”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi XXIII, 1: ss. 81-94, Ankara-1991.

BALCI, Ali, “Örgütsel Davranışta Araştırma”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi, XXV, 1: ss. 47-68, Ankara-1993.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, “Türk Eğitim Sisteminde Araştırma Eğitimi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Dergisi, XVII, ss. 1, Ankara-1994.

CAN, Niyazi, “Öğretmen ve Yöneticinin Etkinliğinin Öğretimdeki Rolü”, Eğitim Yönetimi, Yıl: 4, Sayı: 13, ss. 55-69-1998.

CORRIGAN, Dean, “The Role of the University Community Building”, The Educational Forum, 14-24 Volume 62 Number 1 Fall-1997.

DOĞAN, İsmail, “Bilgi Toplumu, Uzun İnce Bir Yol”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, XXVII, 1: ss. 95, Ankara-1994.

DONMOYER, Robert, “The Relationship Between Educational Research and Educational Policy”, Educational Researcher. 2-9 Volum 25 Number 8 American Educational Research Association-1996.

NUMANOĞLU, Mustafa, “Eğitim Teknolojisinde Çağdaş Bir Bilgi Ortamı”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, XXIV, ss. 2, 519-526 Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara-1991.

PARLAK, Nuray, “Eğitim Teknolojisinde Araştırma”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, XXIV, 2, ss. 533-550, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara-1991.

PETERSON, Penelope L, “Why Do Educational research? Rethinking Our Roles and Mentities, Our Texts Contexts”, Educational Research, 4-10 American Educational research Association Volume 27 Number 3 April –1998.

VARIŞ, Fatma, “Türkiye’de Lisans Üstü Eğitim”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, X, 1-2: ss. 51-74. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara-1982.

DİĞER KAYNAKLAR

AYDIN, Mustafa, İlköğretim Müfettişlerinin Rol Algıları, Basılmamış Araştırma Raporu, Ankara-1982.

BAŞARAN, İ. E, Eğitimde İşgören Değerlemesi, Eğitim Yönetiminde ve Değerlendirme Sempozyumu, AÜ EBF Yayınları No:147, Ankara-1985.

BAŞBAKANLIK, Bilim Teknolojik ve Üniversiteler, (YÖK' ün Bilim, Teknoloji ve Üniversiteler Hakkındaki Görüşü)", Başbakanlık Basımevi, Ankara-1996.

DUMAN, Hasan, Uluslararası Bilgi ve Belge Sağlayan Merkezler, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara-1993.

ERDEM, Osman, Türk Teftiş Sistemine Genel Bir Bakış, 1. Teftiş Semineri, Denetim Yayınları, Ankara-1998.

GÜRÜZ, Kemal, Yükseköğretimde Bilim ve Eğitim, Bilim ve Eğitim, 97-115. Türkiye Bilimler Akademisi. Tüba Bilimsel Toplantı Serileri:2, Ankara-1994.

GÜVENÇ, Bozkurt, Türkiye'de Sosyal Bilimler, Gelişmeler ve Süreklilikler, Dünyada ve Türkiye'de Bilim Etik ve Üniversite, ss. 23-35, Türkiye Bilimler Akademisi. Tüba Bilimsel Toplantı Serileri: 1. Ankara-1994.

İNAM, Ahmet, Çağdaş Bilim Kavramı, Dünyada ve Türkiye'de Bilim Etik ve Üniversite, 7-11 Türkiye Bilimler Akademisi Tüba Bilimsel Toplantı Serileri: 1, Ankara-1994.

Kök Sosyal ve Strateji Araştırmalar Vakfı, Yükseköğretimde Uygulamalar ve Yönelimler, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı Eğitim Araştırmaları Komisyonu, KÖK Eğitim Araştırmaları serisi No: 1, Ankara-1992.

MEB, 2000 Yılında Milli Eğitim, Ankara-2000.

**ÖZOĞLU, S. Çetin, Bilim ve Eğitim İlişkileri, Bilim ve Eğitim, 75-83 Ankara:
Türkiye Bilimler Akademisi: TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:2-1994.**

**ÖZOĞLU, S. Çetin, Eğitim Bilimleri, Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Bilim,
Sosyal Bilimler, 157-181 Ankara Türkiye Bilimler Akademisi: TÜBA Bilimsel
Toplantı Serileri:7, Ankara-1997.**

**PAMUK, Şevket, Bilimi Etkileyen Faktör Olarak Ekonomi, Bilim ve Eğitim, 53-56.
Türkiye Bilimler Akademisi, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:2, Ankara-1994.**

EKLER

EK.1. GÖRÜŞME FORMU

SAYIN

Bu araştırma; Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yapılan bir tez çalışmasıdır.

Araştırmada amacımız; Üniversitelerde son 10 yılda (1993-2002 yıllarında) eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin MEB’de yararlanılma düzeyine ilişkin denetmenlerin (Bakanlık Müfettişleri ve İlköğretim Müfettişleri) görüşlerini tespiti etmek ve teoriye ilişkin veri toplamaktır.

Bu araştırma bir nitel araştırmadır. Araştırmada konuya ilişkin sorularımı takdim edeceğim ve sizin cevaplarınızı yazılı materyal kullanarak not edeceğim. Bu bilimsel bir araştırmadır. Görüşleriniz ve beyanlarınız kesinlikle bu araştırmanın dışında kullanılmayacaktır.

Soruları cevaplarken kendi kurumunuzu dikkate alarak cevaplandırmanızı diliyorum.

İzin verirseniz sorularla görüşmeye başlamak istiyorum.

Bu bölümde; Milli Eğitim Bakanlığı'nda görevli, Bakanlık Müfettişlerine ve İlköğretim Müfettişlerine yöneltmek amacıyla hazırlanmış sorular bulunmaktadır. Bu bölümde 17 açık uçlu soru yer almaktadır. Bu sorular araştırmacı tarafından yöneltilecektir.

1. Halen uygulanmakta olan mevzuat ve belirlenen denetim esasları, eğitimde denetim çalışmalarının istenilen ölçüde yapılmasını sağlamakta mıdır? Sizce aksayan veya eksik olan noktalar nelerdir?
2. a.) Mevzuatla ilgili yapılan veya yapılması öngörülen değişikliklerde denetmenlerin görüş ve düşünceleri dikkate alınıyor mu? Alınıyorsa ne derece dikkate alınıyor?
b.) Eğitim denetimi mevzuatı ve denetim esasları ile ilgili yapılacak değişiklikler öncesinde; üniversitelerdeki alan uzmanlarından ve bu konu ile ilgili üniversitelerde yapılmış araştırmalardan (tez çalışmalarından) ne derece ve ölçüde yararlanılıyor?
c.) Sizce uzmanlardan ve yapılan araştırmalardan yeterince yararlanılıyor mu? Siz bu tür bir çalışmanın ve koordinasyonun yararlı olacağını düşünüyor musunuz?
3. a.) Eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanmış doktora veya yüksek lisans tez veya tezlerini inceleme fırsatınız oldu mu? Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı olan EARGED' in (Eğitim Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı) yapmış olduğu veya desteklediği araştırmaları inceleme fırsatınız oldu mu?
b.) EARGED' in desteklediği eğitim denetimi alanı ile ilgili olan tez çalışmaları sizlere ulaştı mı? Sizin bu yönde bir talebiniz oldu mu?
4. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi bünyesinde bulunan EARGED' in yapmış olduğu araştırmalardan ve destek vermiş olduğu tezlerden ne düzeyde yararlanılıyor?
5. a.) Bakanlık veya İl Milli Eğitim düzeyinde; üniversitelerimizde yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmaları ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapıldı mı? Bu

yönde bir çalışma yapılmadı ise denetmenlerden bu yönde bir istek veya üniversitelerden bu amaca dönük bir teklif yapıldı mı?

b.) Eğitim denetim ile ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora çalışmalarının sonuç ve önerilerinin denetmenlere sunumuyla ilgili bakanlık veya il milli eğitim düzeyinde yazılı veya görsel bir çalışma yapıldı mı? Bu yönde bir çalışma yapıldıysa ne zaman yapıldı? Yapılmadıysa denetmenlerden veya araştırmacılardan bu yönde bir teklif geldi mi? Siz bu araştırmaların yeterince incelendiğini düşünüyor musunuz?

6. a.) Üniversitelerin veya fakültelerin, eğitimde denetim, denetim sistemi ve denetmenler ile ilgili hazırlamış oldukları sempozyumlara, seminerlere veya kurslara katılma fırsatınız oldu mu?

b.) Katıldınız ise; bu tür etkinliklerin denetmenler ve eğitim denetimi açısından faydası olduğuna inanıyor musunuz?

7. Eğitim denetimi alanı ile ilgili yapılan tez çalışmalarında veri toplama aracı olarak çoğunlukla anket çalışması kullanılmaktadır. Uygulanan bu anket çalışmalarının sonuçları size geri bildirim olarak sunuluyor mu? Siz uygulanan anket çalışmasının sonuçlarının sizlere ve gerekli birimlere bildirilmesini ister miydiniz?

8. a.) Eğitim denetimi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmaları sırasında; araştırmacı ile denetmenlerin görüşme olanağı oluyor mu? Yoksa bu ilişki sadece anket uygulaması sırasındaki ortaya çıkan ve zorunluluk arz eden resmi bir ilişki mi?

b.) Bu tür çalışmaların sizin ve genel manada müfettişlerin ilgileri ne düzeydedir?

9. Eğitim denetimi alanında bu türden bir araştırma yapıldıktan sonra, araştırma sonunda ortaya çıkan sonuçların ve elde edilen önerilerin sizce uygulanma olanağı olabilir mi? Elde edilen istatistiği veriler ne derece faydalı olabilir?

10. Eğitim denetimi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarının, eğitim denetimi uygulamalarının gelişimine ve yenileşmesine faydası olacağını düşünüyor musunuz? (Çalışmalarda elde edilen kuramsal bilgiler ile denetim uygulamaları arasındaki farklılıklar dikkate alır mısınız?)
11. a.) Eğitim denetimi alanı ile ilgili hazırlanmış makale ve kitapları yeterli buluyor musunuz?
- b.) Peki sizin veya genel manada müfettişlerin bu konuya eğilimi nedir? Bu tür bir çalışmalarınız var mı?
12. a.) Üniversitelerde yapılan araştırmaların Milli Eğitimde uygulamaya geçmesi açısından verimli olamayacağına yönünde bir ön yargı olduğunu düşünüyor musunuz?
- b.) Eğitim denetimi alanı ile ilgili çok iyi hazırlanmış ve ihtiyaca da büyük oranda cevap verebilen bir araştırmanın MEB' nda veya ilgili birimlerinde dikkate alınıp doğrudan yararlanılacağını düşünüyor musunuz?
13. a.) Eğitim denetimi alanını ele alırsak; üniversite ve milli eğitim arasındaki koordinasyonu yeterli buluyor musunuz? Sizce bu koordinasyonun gelişimi için neler yapılabilir?
- b.) Denetmenler ile üniversitelerdeki alan uzmanları arasında bir etkileşim sorunu olduğunu düşünüyor musunuz? Bu etkileşimin geliştirilmesi için sizce neler yapılabilir?
14. Eğitim denetimi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin sonucunda elde edilen önerileri uygulanabilir buluyor musunuz? Bu araştırmaların sonuçlarından ve önerilerden doğrudan veya dolaylı olarak daha fazla yararlanılması denetim çalışmalarını nasıl etkiler?

15. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarında ortaya konan önerilerin uygulanabilir olmasını engelleyen nedenler nelerdir? (hangisi veya hangileri)

Sıralayabilir misiniz?

- Önerilerin uygulamaya geçirilemeyecek kadar soyut olması,
- Kurumun önerilere ulaşmada sorunlar yaşaması,
- Önerilerde kurumun yapısının yeterince dikkate alınmaması,
- Önerilerin uygulanabilmesi için donanım ve teknolojinin sayıca yetersiz olması,
- Donanım ve teknolojinin uygulayabilecek nitelikte olmaması,
- Personel sayısındaki yetersizlik,
- Personelin önerileri uygulayabilecek nitelikte olmaması,
- Kanun, tüzük ve yönetmeliklerin önerileri uygulamada engel oluşturması

16. Peki sizce üniversitelerde uzun zaman ve emek harcanarak ortaya konan bu araştırmalardan elde edilen sonuç ve önerilerin daha uygulamaya dönük olması için neler yapılabilir? MEB 'lığına ve araştırmacılara düşen görevler nelerdir?

17. Alan ile ilgili hazırlanan bu tür çalışmalar sizi ne oranda yönlendiriyor? Sizlerde bu tür çalışmalara katılıp kendinizi yetiştiriyor musunuz? Yoksa sadece okuyucu musunuz?

Çok değerli zamanınızı ayırdınız, araştırmaya veri teşkil edecek görüşlerinizi paylaştınız.

Teşekkürlerimi sunarım. Saygılarımla.

EK.2. MEB TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI, GÖRÜŞME ONAYI

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Teftiş Kurulu Başkanlığı

SAYI : B..08.0.TKB.0.02.02.00-209.0

KONU:Hacı Mehmet KANAR

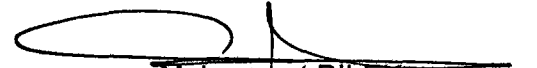
25/08/2003

İLGİLİ MAKAMA

İLGİ : Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 13/08/2003 1223 sayılı yazısı.

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrencisi Hacı Mehmet KANAR, "Son on yıl içerisinde yapılan eğitim denetimi alanı ile ilgili, yüksek lisans ve doktora çalışmalarının Milli Eğitim Bakanlığı'nda uygulanabilirliği" konulu anket çalışmasını Bakanlığımız Müfettişlerine uygulamıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Muhammet DILEK
Teftiş Kurulu Başkan Yard.

EK.3. SAKARYA İLİ MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ, GÖRÜŞME ONAYI

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :410/2748
KONU:H.Mehmet KANAR Anket .

19.9/2003

İLGİLİ MAKAMA

İLGİ:Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 13.08.2003 gün ve 1223 sayılı y.

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi H.Mehmet KANAR “ Son on yıl içerisinde yapılan Eğitim Denetimi Alanı ile ilgili Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarının Milli Eğitim Bakanlığında uygulanabilirliği” konulu anket çalışmasını İlimiz İlköğretim Müfettişlerine uygulamıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Selahattin IŞIK
İlköğretim Müfettişleri
Başkanı 4

ÖZGEÇMİŞ

H. Mehmet KANAR, 1978 yılında Erzurum İli İspir İlçesinde doğdu. İlköğretimini Akyurt İlkokulu ve Eskişehir Ticaret Odası Orta Okulu'nda, Orta Öğrenimini Eskişehir H. Ahmet Kanatlı Lisesi'nde tamamladı. 2000 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Programı bölümünden mezun oldu. 2000-2001 eğitim-öğretim yılında ilk görevini Sakarya İli Hendek İlçesine bağlı Çiftlik İlköğretim Okulu'nda sınıf öğretmeni olarak yaptı. 2001-2002 eğitim-öğretim yılında Hüseyinşeyh İlköğretim Okulu'na atandı ve halen bu görevine devam etmektedir.

